

Gedichten rond dood, verlies, rouw en hoop...

'O ALS IK DOOD ZAL, dood zal zijn
kom dan en fluister, fluister iets liefs,
mijn bleke ogen zal ik opslaan
en ik zal niet verwonderd zijn.

en ik zal niet verwonderd zijn:
in deze liefde zal de dood
een slapen, slapen gerust
een wachten op u, een wachten zijn.'

J.H. Leopold

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

TRES RECUERDOS DEL CIELO

Homenaje a Gustavo Adolfo Bécquer

PRÓLOGO

No habían cumplido años ni la rosa ni el arcángel.
Todo, anterior al balido y al llanto.
Cuando la luz ignoraba todavía
si el mar nacería niño o niña.
Cuando el viento soñaba melenas que peinar
y claveles el fuego que encender y mejillas
y el agua unos labios parados donde beber.
Todo, anterior al cuerpo, al nombre y al tiempo.

Entonces, yo recuerdo que, una vez, en el cielo...

PRIMER RECUERDO

...una azucena tronchada... (G. A. Bécquer)

Paseaba con un dejo de azucena que piensa,
casi de pájaro que sabe ha de nacer.
Mirándose sin verse a una luna que le hacía espejo el
sueño
y a un silencio de nieve, que le elevaba los pies.
A un silencio asomada.
Era anterior al arpa, a la lluvia y a las palabras.

No sabía.
Blanca alumna del aire,
temblaba con las estrellas, con la flor y los árboles.
Su tallo, su verde talle.

Con las estrellas mías
que, ignorantes de todo,
por cavar dos lagunas en sus ojos
la ahogaron en dos mares.

Y recuerdo...

Nada más: muerta, alejarse.

SEGUNDO RECUERDO

...rumor de besos y batir de alas... (G .A. Bécquer)

También antes,
mucho antes de la rebelión de las sombras,
de que al mundo cayeran plumas incendiadas
y un pájaro pudiera ser muerto por un lirio.
Antes, antes que tú me preguntaras
el número y el sitio de mi cuerpo.
Mucho antes del cuerpo.
En la época del alma.
Cuando tú abriste en la frente sin corona, del cielo,
la primera dinastía del sueño.
Cuando tú, al mirarme en la nada,
inventaste la primera palabra.

Entonces, nuestro encuentro.

TERCER RECUERDO

...detrás del abanico de plumas y de oro ... (G.A. Bécquer)

Aun los vales del cielo no habían desposado al jazmin y la nieve
ni los aires pensado en la posible musica de tus cabellos,
ni decretado el rey que la violeta se enterrara en un libro.

No.

Era la era en que la golondrina viajaba
sin nuestras iniciales en el pico.

En que las campanillas y las enredaderas
morian sin balcones que escalar y estrellas.

La era

en que al hombro de un ave no había flor que apoyara la cabeza

Entonces, detrás de tu abanico, ·nuestra luna primera.

Rafael Alberti

DRIE HERINNERINGEN AAN DE HEMEL

Hommage aan Gustavo Adolfo Bécquer

PROLOOG

Verjaard waren de roos noch de aartsengel.

Alles, vroeger dan het blaten en het klagan.

Toen het licht nog niet wist

of de zee een jongen of een meisje zou zijn.

Toen de wind ervan droomde haren te kammen

en anjers van het vuur aan te steken, en wangen,

en het water van stilstaande lippen om te drinken.

Alles, vroeger dan het lichaam, de naam en de tijd.

Dan, ik herinner mij dat, eens, aan de hemel...

EERSTE HERINNERING

... een geknakte lelie ... (G.A. Bécquer)

Ze wandelde zwemend naar denkende lelie,

naar vogel haast die weet dat zijn geboorte nadert.
Ze keek maar zag zich niet in een maan die een spiegel
maakte van haar droom
en in een sneeuwen stilte, die haar voeten verhief.
In een stilte plotseling opgedaagd.
Ze kwam vroeger dan de harp, de regen en de woorden.

Ze wist het niet.
Witte leerlinge van de lucht
trilde ze met de sterren, met de bloem en de bomen.
Haar stengel, haar groene gestalte.

Met mijn sterren
die, zich van niets bewust,
twee strandmeren in haar ogen groeven
en haar zo in twee zeeën verdronken.

En ik herinner mij...

Niets méér: zij is dood, weggaan.

TWEEDE HERINNERING

...geluid van kussen en het slaan van vleugels ...(G. A. Bécquer)

Ook vroeger,
veel vroeger dan de opstand van de schaduwen
dan toen over de wereld brandende veren vielen
en een vogel door een lelie dood had kunnen zijn.
Vroeger, vroeger dan jij mij vroeg naar
het getal en de plaats van mijn lichaam.
Veel vroeger dan het lichaam.
Ten tijde van de ziel.
Toen jij op het ongekroonde voorhoofd van de hemel
de eerste dynastie van de droom inluidde.
Toen jij— in het niets keek je naar mij —
het eerste woord uitvond.

Dan, onze ontmoeting.

DERDE HERINNERING

... achter de waaier van veren en goud ... (G .A. Bécquer)

De hemelse walsen hadden de jasmijn en de sneeuw nog niet
getrouwd,
en de sferen nog niet gedacht aan de mogelijke muziek van je
haren,
en de koning had nog niet afgekondigd dat het viooltje in een boek
zou worden begraven.

Nee.

In die tijd reisde de zwaluw
zonder onze initialen in zijn bek.

De klokjes en de slingerplanten
stierven zonder tegen balkons en sterren op te klimmen.

In die tijd

stond op de schouder van een vogel geen bloem om het hoofd te
ondersteunen.

Dan, achter je waaier, onze eerste maan.

vertaling: Bart Vonck

uit: De mooiste van Rafael Alberti, samengebracht door Koen
Stassijns en Ivo van Strijtem, vertaald door etc. Tielt, Amsterdam
2000 (Lannoo/Atlas)

DIE BALLADE VOM JUDEN DER AUS DEM GRAU
INS BLAU GELANGT

Die graue Frühe steht barfuss im Hof
Und klopft beim ärmsten Fenster an.
Fährt aus dem Schlaf der arme Jud
Und zieht die grauen Kleider an.

Schultert den Bettelsack und nimmt
Den grauen Stecken in die Hand
Und lässt sich gehen mit gemächlichem Schritt
Mit der grauen Strasse selband.

Geht er und geht, und das Graue wird
Dichter und dichter, wie Blei so schwer.
Der arme graue Jude, wie traurig wird er,
Eine Träne schimmert im Auge rein.

Eine grosse Träne kollert still
Wangab in den grauen Bart hinein,
Nun erstrahlt des Juden grauer Bart
Von ihrem dünnen silbernen Schein.

Doch das Silber der Träne ist bald vorbei:
Es währt einen Augenblick oder zwei,
Steht der Jude unter dem grauen Bann
Und spricht ein Gebet mit lautem Bass:

«Herr der Welten! Lösche das Graue aus
Auf allen meinen Wegen! und lass
Mein Irren und Wandern durch die Welt
Licht sein von Stund an und aufgehell!»

Und nach dem Gebet wird der Weg ihm leicht.
Das Gebet, ein blauer Schmetterling,
Flattert vor ihm, ein Schimmer blau,
In der Landschaft von Grau in Grau.

Geht der arme Jude weiter und geht,
Und sieh, wo die Wege sich kreuzen, steht
Eine graue Schenke, und in der Tür
Eine blonde Frau im blauen Kleid.

Werden des Juden Augen durstig und gross,
Seine Augen schlürfen die Blaue aus,
Sagt die blaue Frau: «Helf Gott, Herr Jüd!
Ihr seid gewiss von den Wegen müd.

Kommt für eine Weile zu uns herein,
Wir haben Brot und haben Wein.»
Er öffnet die Tür mit müder Hand:
Eine Stube mit blau getünchter Wand.

Im Winkel sitzt der Hausherr, den Spross,
Den jüngsten, lauschend in seinem Schoss.

Er erzählt ihm vom blauen Königreich,
Umflossen von einem blauen Teich.

Es lauscht der Jud, und vom Blau übersprüht
Entschlummert er sanft, vom Gehen müd.
Spinnt der Traum einen Weg, und der Weg ist blau,
Und der Stecken ist blau und der Bettelsack blau.

Und der Vogel, der vorbeifliegt, ist blau,
Und das Feld und der Wald und der Fluss sind blau
Starrt der Schenker und starrt die Frau,
Wie aus dem Juden ausströmt das Blau

Und das Zimmer erfüllt und strömt hinaus
Und in Bläue einhüllt das ganze Haus.
Wer weint? Hörst du? Draussen weint
Die graue Strasse, und weint wie ein Kind: «

Warum liess der Jude mich allein
Draussen verlassen mit dem Wind?»
Weckt der Schenker den Juden: «Trinkt Euren Wein,
Draussen wartet die Strasse auf Euch!»

Lächelt der Jude im Traum: Er steht
Am Tor vor dem blauen Königreich,
Und er öffnet und sieht im Morgenstrahl
Die ersten drei blauen Städte im Tal.

Starrt der Schenker und starrt die Frau
Wie aus dem Juden ausströmt das Blau'
Und das Zimmer erfüllt und strömt hinaus

Und in Bläue einhüllt das ganze Haus.

Und die Bläue wird Murmeln und Stammeln und Stern
Und Geflüster und Rausch und Gesang von ganz fern,
Wird Blatt und Zweig und Stam und Baum,
Wolke und Wald und Traum über Traum.

Und die Bläue wird Wolke, Fluss und Meer,
Geahntes Geheimnis und Allmacht hehr,
Wird Trott und Taumel und Ton und Freud!

Wird Freud über Freud und Ewigkeit.

Wird Flimmern und Schimmern und Strahl und Licht,
Wird Schatten und Gestalt und Gesicht.
Starrt der Schenker und starrt die Frau,
Wie aus dem Juden ausströmt das Blau

Und das Zimmer erfüllt und strömt hinaus
Und in Bläue einhüllt das ganze Haus
Und...

Itzik Manger

uit: Manger, Itzik, Der Prinz der jiddischen Ballade. Gedichte,
Übertragen aus dem Jiddischen von Rose Ausländer, Alfred Margul-
Sperber, Selma Meerbaum-Eisinger und Alfred Kittner.
Herausgegeben und mit einem Essay von Helmut Braun, Aachen
2012, (Rimbaud), pag. 30-33

IL TEMPO È MUTO

Il tempo è muto fra canneti immoti...

Lungi d'approdi errava una canoa...
Stremato inerte il rematore ... I cieli
Già decaduti a baratri di fumi...

Proteso invano all'orlo dei ricordi,
Cadere forse fu mercé...

Non seppe
Ch'è la stessa illusione mondo e mente,
Che nel mistero delle proprie onde
Ogni terrena voce fa naufragio

Giuseppe Ungaretti

DE TIJD IS ZWIJGZAAM

De tijd is zwijgzaam in het onbewogen riet...

Ver van de aanlegplaats dwaalde een kano ...
Krachteloos de roeier, uitgeput ... De hemelen
Reeds weggevallen in de afgronden van nevel.. .

Vergeefs naar de zoom van de herinneringen reikend,
Vallen was wellicht een genade ...

Hij wist niet

Dat wereld en geest een eendere illusie is,
Dat in de raadselachtigheid van het eigen zeilen
Elk aards roepen schipbreuk lijdt.

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore
Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/
Atlas)

De un momento a otro (1937)

NOCTURNO

Cuando tanto se suf re sin sueño y por la sangre
se escucha que transita solamente la rabia,
que en los tuétanos tiembla despabilado el odio
y en las medulas arde continua la venganza,
las palabras entonces no sirven: son palabras.

Balas. Balas.

Manifiestos, artículos, comentarios, discursos,
humaredas perdidas, neblinas estampadas,
iqué dolor de papeles que ha de barrer el viento,
qué tristeza de tinta que ha de borrar el agua!

Balas. Balas.

Ahora sufro lo pobre, lo mezquino, lo triste,
lo desgraciado y muerto que tiene una garganta
cuando desde el abismo de su idioma quisiera
gritar lo que no puede por imposible, y calla.

Balas. Balas.

Siento esta noche heridas de muerte las palabras.

Rafael Alberti

Van het ene ogenblik op het andere (1937)

NOCTURNE

Wanneer men zo vaak en veel slapeloos lijdt en in het bloed hoort
men alleen maar woede stromen,
in hart en nieren trilt klaarwakker de haat
en in het ruggenmerg brandt aanhoudend de wraak,
dan dienen de woorden tot niets: het zijn woorden.

Kogels. Kogels.

Manifesten, artikelen, commentaren, redevoeringen,
vergeefse rookwolken, nevels met opdruk,
wat een papieren pijn moet de wind wegblazen,
wat een inkten verdriet moet het water wegspoelen!

Kogels. Kogels.

Nu lijd ik aan het arme~ het armetierige, het trieste,
het ongelukkige en gestorvene dat een keel heeft
wanneer het uit de afgrond van zijn taal zou willen
uitschreeuwen wat het niet kan want onmogelijk, en het zwijgt.

Kogels. Kogels.

Ik voel deze nacht de woorden dodelijk gewond.

vertaling: Bart vonck

uit: De mooiste van Rafael Alberti, samengebracht door Koen Stassijns en Ivo van Strijtem, vertaald door etc. Tielt, Amsterdam 2000 (Lannoo/Atlas)

DECIMA MUERTE

a Ricardo de Alcázar

I

¡QUÉ prueba de la existencia
habrá mayor que la suerte
de estar viviendo sin verte
y muriendo en tu presencia!
Esta lúcida conciencia
de amar a lo nunca visto
y de esperar lo imprevisto;
este caer sin llegar
es la angustia de pensar
que puesto que muero existo.

II

Si en todas partes estás,
en el agua y en la tierra,
en el aire que me encierra
y en el incendio voraz;
y si a todas partes vas
conmigo en el pensamiento,
en el soplo de mi aliento
y en mi sangre confundida,
¿no serás, Muerte, en mi vida,
agua, fuego, polvo y viento?

III

Si tienes manos, que sean
de un tacto sutil y blando,

apenas sensible cuando
anestesiado me crean;
y que tus ojos me vean
sin mirarme, de tal suerte
que nada me desconcierte
ni tu vista ni tu roce,
para no sentir un goce
ni un dolor contigo, Muerte.

IV

Par caminos ignorados,
par hendiduras secretas,
por las misteriosas vetas
de troncos recién cortados,
te ven mis ojos cerrados
entrar en mi alcoba oscura
a convertir mi envoltura
opaca, febril, cambiante,
en materia de diamante
luminosa, eterna y pura.

V

No duermo para que al verte
llegar lenta y apagada,
para que al oír pausada
tu voz que silencios vierte,
para que al tocar la nada
que envuelve tu cuerpo yerto,
para que a tu olor desierto
pueda, sin sombra de sueño,
saber que de ti me adueño,
sentir que muero despierto.

VI

La aguja del instantero
recorrerá su cuadrante,
todo cabra en un instante
del espacio verdadero
que, ancho, profundo y señero,

será elástico a tu paso
de modo que el tiempo cierto
prolongará nuestro abrazo
y será posible, acaso,
vivir después de haber muerto.

VII

En el roce, en el contacto,
en la inefable delicia
de la suprema caricia
que desemboca en el acto,
hay un misterioso pacto
del espasmo delirante
en que un cielo alucinante
y un infierno de agonía
se funden cuando eres mía
y soy tuyo en un instante.

VIII

¡Hasta en la ausencia estas viva!
Porque te encuentro en el hueco
de una forma y en el eco
de una nota fugitiva;
porque en mi propia saliva
fundes tu sabor sombrío,
y a cambio de lo que es mío
me dejas sólo el temor
de hallar hasta en el sabor
la presencia del vacío.

IX

Si te llevo en mi prendida
y te acaricio y escondo;
si te alimento en el fondo
de mi más secreta herida;
si mi muerte te da vida
y goce mi frenesí,
(que será. Muerte, de ti
cuando al salir yo del mundo,

deshecho el nudo profundo,
tengas que salir de mí?

X

En vano amenazas, Muerte,
cerrar la boca a mi herida
y poner fin a mi vida
con una palabra inerte.
¡Que puedo pensar al verte,
si en mi angustia verdadera
tuve que violar la espera;
si en vista de tu tardanza
para llenar mi esperanza
no hay hora en que yo no muera!

Xavier Villaurrutia

DEZIME TOD

für Ricardo de Alcázar

I

WELCH größeren Beweis für das Dasein
kann es geben, als das Los
zu leben, ohne dich zu sehen,
und in deiner Gegenwart zu sterben!
Dieses hellsichtige Bewusstsein,
das nie Gesehene zu lieben
und das Unvorhergesehene zu erwarten;
dieses Fallen, ohne anzukommen,
ist die Angst zu denken,
daß, weil ich sterbe, ich lebe.

II

Wenn du überall da bist,
im Wasser und auf der Erde,
in der Luft, die mich umschließt,

und in der wütenden Feuersbrunst;
und wenn du in Gedanken
überall mit mir gehst,
im Hauch meines Atems
und in meinem wirren Blut,
bist du, Tod, dann in meinem Leben
nicht Wasser, Feuer, Staub und Wind?

III

Wenn du Hände hast, die feinsinnig
und sanft berühren und nur dann
kaum fühlbar sind
wenn sie mich in Narkose vermuten;
und daß deine Augen mich sehen,
ohne mich anzuschauen, so, daß
weder dein Blick noch deine Berührung,
einfach nichts, mich aus der Fassung bringt,
um weder Lust noch Schmerz
bei dir zu empfinden, Tod.

IV

Auf unbekanntem Wegen,
durch geheime Klüfte,
durch geheimnisvolle Flöze
jüngst gefällter Baume
sehen meine geschlossenen Augen,
wie du meine dunkle Kammer betrittst
und meine undurchsichtige, fiebrige,
wechselhafte Hülle
in leuchtenden, ewigen und reinen
Diamantenstoff verwandelst.

V

Ich schlafe nicht, damit,
wenn ich dich langsam und gedampft nahen sehe,
wenn ich deine die Stille
ausstreuende, bedachtsame Stimme höre,
damit beim Berühren des Nichts,
das deinen erstarrten Körper umhüllt,

damit ich bei deinem verödeten Geruch
ohne den Schatten eines Traums
wissen kann, daß ich mich deiner bemächtige,
fühlen kann, daß ich wach sterbe.

VI

Der Zeiger der Sekunden
wird seinen Quadranten durchlaufen,
alles wird in einen Augenblick
des wahren Raums passen,
der Welt, tief und einzigartig
sich deinem Schritt anpassen wird,
so, daß die richtige Zeit
unsere Umarmung verlängern
und vielleicht das Leben ermöglichen wird,
nachdem man gestorben ist.

VII

Im Einanderstreifen, in der Berührung,
im unaussprechlichen Entzücken
der höchsten Liebkosung,
die im Akt mündet,
gibt es einen geheimnisvollen Pakt
der rauschhaften Zuckung,
in der ein betörender Himmel
und eine Hölle voll Todesschmerz
miteinander verschmelzen, wenn eine Sekunde lang
du mein bist und ich dein bin.

VIII

Sogar in der Abwesenheit bist du lebendig!
Denn ich begegne dir in der Höhlung
einer Form und im Echo
einer flüchtigen Note;
denn du verschmilzt deinen dunklen Geschmack
mit meinem eigenen Speichel,
und im Tausch gegen das, was mir gehört,
überlasst du mir nur die Furcht,
sogar im Geschmack

die Gegenwart der Leere zu finden.

IX

Wenn ich dich an mich geheftet trage
und dich lieblose und verstecke,
wenn ich dich in der Tiefe
meiner geheimsten Wunde nähre,
wenn mein Tod dir Leben schenkt
und meine Raserei Genuß,
was wird, Tod, aus dir,
wenn, sobald ich aus der Welt trete,
und der tiefe Knoten gelöst ist,
du aus mir heraustreten mußt?

X

Vergeblich drohst du, Tod,
den Mund meiner Wunde zu Schließen
und meinem Leben mit einem leblosen Wort
ein Ende zu setzen.
Was soll ich nur denken, sobald ich dich erschauere,
wenn ich in meiner wahren Bedrängnis, Not
das Warten überspannen mußte;
wenn in Anbetracht deines Säumens,
mein Hoffen zu erfüllen,
keine Stunde vergeht, in der ich nicht sterbe!

Xavier Villaurrutia

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

WOORDEN, ONTWAAK!

Nu ik zo zuiver thuis ben met mijzelf
zie ik de bodem van mijn zelfbesef.

Tijd en vertrek verdwijnen in
een ongevormd begin.
Woorden, ontwaak, ik ben uw naam,
ik ben uw enige bestaan.
Ik zie mij ongeboren aan.
o kern, hoe ben ik u nabij,
alleen de dood is tussen u en mij.

Gerrit Achterberg

uit: Achterberg, Gerrit, Verzamelde gedichten Amsterdam 1994
(Querido)

LIEBE

Schlanke Hirsche auf verschneiten Bergen,
ihr silbernes Geweih fängt den Mond,
und der Mond ist gut zu ihnen.

Meine Mutter hütet sie. Folgt ihnen auf dem Fuss.
Die Wölfe im Wald sollen nichts wittern,
verwischt sie die Spuren im Schnee.

Meine Mutter ist schon seit Jahren tot,
nur ihre Liebe geht im Raum umher
mit off enen Armen für den Wind.

Sie wiegt die Unruhe der Strassen ein,
beschwört das » gute Auge « für die kleinen Hasen
und das geringste Würmchen ruft sie » Kind«.

Die Liebe lässt sie im Grab nicht ruhn.

Da öffnet sie das Gebetbuch vor den Sternen
und spricht und spricht, auf daB Gott sie erhöere.

In meinem Traum leuchten ihre Tränen.

Itzik Manger

uit: Efrat Gal-Ed, Niemandssprache. Itzik Manger - ein europäischer Dichter, Berlin 2016, (Jüdischer Verlag im Suhrkamp Verlag), p. 361

MUERTE EN EL FRIO

CUANDO he perdido toda fe en el milagro,
cuando ya la esperanza dejó caer la última nota
y resuena un silencio sin fin, cóncavo y duro;

cuando el cielo de invierno no es más que la ceniza
de algo que ardió hace muchos, muchos siglos;
cuando me encuentro tan solo, tan solo,
que me busco en mi cuarto
cómo se busca, a veces, un objeto perdido,
una carta estrujada, en los rincones;

cuando cierro los ojos pensando inútilmente
que así estaré más lejos
de aquí, de mí, de todo
aquello que me acusa de no ser más que un muerto,

siento que estoy en el infierno frío,
en el invierno eterno
que congela la sangre en las arterias,
que seca las palabras amarillas,
que paraliza el sueño,
que pone una mordaza de hielo a nuestra boca
y dibuja las cosas con una línea dura.

Siento que estoy viviendo aquí mi muerte,
mi sola muerte presente,
mi muerte que no puedo compartir ni llorar,
mi muerte de que no me consolaré jamás.

Y comprendo de una vez para nunca
el clima del silencio
donde se nutre y perfecciona la muerte.
Y también la eficacia del frío
que preserva y purifica sin consumir como el fuego.

Y en el silencio escucho dentro de mí el trabajo
de un minucioso ejército de obreros que golpean
con diminutos martillos mi linfa y mi carne estremecidas;

siento cómo se besan
y juntan para siempre sus orillas
las islas que flotaban en mi cuerpo;

cómo el agua y la sangre
son otra vez la misma agua marina,
y cómo se hiela primero
y luego se vuelve cristal
y luego duro mármol,
hasta inmovilizarme en el tiempo más angustioso y lento,
con la vida secreta, muda e imperceptible
del mineral, del tronco, de la estatua.

Xavier Villaurrutia

TOD IN DER KALTE

WENN ich allen Glauben an das Wunder verloren habe,
wenn die Hoffnung bereits die letzte Note fallen ließ,
und endlose, gewölbte und harte Stille widerhallt;

wenn der Winterhimmel nur noch die Asche
von etwas ist, was vor vielen, vielen Jahrhunderten verbrannte;
wenn ich mich so allein vorfinde, so allein,
daß ich mich in meinem Zimmer suche,
wie man manchmal einen verlorenen Gegenstand sucht,
einen zerknüllten Brief in den Winkeln;

wenn ich die Augen schließe und dabei nutzlos denke,
daß ich so weiter weg bin
van hier, von mir, von all
dem, was mir vorwirft, nicht mehr zu sein als ein Toter,

fühle ich, daß ich in der kalten Holle bin,
im ewigen Winter,
der das Blut in den Adern gefriert,

der die gelben Worte austrocknet,
der den Traum lahmt,
der unseren Mund mit einem Eisknebel verriegelt
und die Dinge hartlinig zeichnet.

Ich fühle, daß ich hier meinen Tod erlebe,
meinen einzigen gegenwärtigen Tod,
meinen Tod, den ich weder teilen noch beweinen kann,
meinen Tod, über den ich mich nie trösten werde.

Ich begreife jetzt und allezeit
das Klima der Stille,
von dem sich der Tod nährt und vervollkommnet.
Und zugleich die Wirksamkeit der Kälte,
die bewahrt und reinigt, ohne wie das Feuer zu verzehren.

Und in der Stille höre ich in mir das Werk
eines gewissenhaften Heeres von Arbeitern, die meine
Lymphe und mein zitterndes Fleisch mit winzigen Hämmern
bearbeiten;

ich fühle, wie die Inseln,
die in meinem Körper schwammen, sich küssen
und ihre Ufer für immer vereinigen;

wie Wasser und Blut
von neuem dasselbe Meerwasser ist
und wie es zuerst gefriert
und gleich darauf Kristall
und gleich darauf harter Marmor wird,
bis ich auf angstvollste und langsamste Art erstarre
im geheimen, stummen und unmerklichen Leben
des Minerals, des Baumstamms, des Standbilds.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

LIED VOM LANGSAMEN TOD

jede angst vor diesem MUSS
jeder unterdrückte mut
& im hirn das bisschen ruß
- ach sei auf der hut
bedeutet ohnmacht allemal

jedes sich finden darin
immer nur opfer zu sein
jedes zugehaltene ohr
- mein lieb sieh dich vor
Ich fürchte um dich

jedes nicht weinen, nicht schrein
(fast jede demut – sowieso)
Jedes gefühl einsam zu sein
- Ich weiß, das klingt roh
Bedeutet ein kleines sterben zu zweien

Frank-Wolf Matthies

uit: Frank-Wolf Matthies, Morgen. Gedichte und Prosa, Reinbek bei
Hamburg 1979, (Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH.)

MEER IN DINGEN DAN IN MENSEN

Omdat de dood in mensen huist
de buitenkant van dingen is
kan ik alleen in dingen leven zien

Hun stug en tegendraads bestaan
hun onverminderd staren in het zicht
van de mij toegemeten jaren

Daarom zie ik meer in dingen dan in mensen
die ene mens die in mij groeit
in richting en in zwijgen naar hen toe

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze,
Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

ZURÜCKWANDERN in die
Stille des Todes.

Vielleicht lösen wir uns dort
auf in noch ungeborenes Hoffen.

Gegensätze werden dann sein:
Ruhlosigkeit, Sprachlosigkeit, Helligkeit.

Während alles aus weissem Kalk den
Berg umkreisen wird,
werde ich mich zurückziehen
in die Abgeschlossenheit der Gefühle.

Die Nachtgedanken werden in der Blindheit,
die wortlos in uns klafft,
gelöscht werden.

Meine, Steinzeitstimme
wird dort sicher verlorengelassen.

Gustav Janus

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998, pag. 85
Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

TERUGLOPEN in de
stilte van de dood.

Misschien zullen we daar oplossen
in nog ongeboren hopen.

Tegenpolen zullen dan zijn:

Rusteloosheid, sprakeloosheid, helderheid.

Terwijl alles uit witte kalk
de berg zal omcirkelen,
zal ik me terugtrekken
in de afzondering van de gevoelens.

De nachtgedachten zullen in de blindheid,
die woordeloos in ons schuilt,
gedoofd worden.

Mijn stenen tijdperkstem
zal daar zeker verloren gaan.

(vertaling J.Hacking)

STILTE

Ik boor,
Ik graaf

Ik boor
In de stilte

Of beter gezegd:
In stilte

Die ik maak
In mezelf.

En ik boor, ik graaf
Naar nog meer stilte,

Naar de grote,
Totale stilte van mijn leven

Waar zijn wereld, hoop ik,
Mij iets van mezelf zal openbaren.

Samuel Beckett

uit: Amnesty International, Het museum van de poëzie. Stilte. 133
werelddichters, Amersfoort 2015, (Bekking & Blitz)

EL ÁNGEL DEL MISTERIO

Un sueño sin faroles y una humedad de olvidos,
pisados por un nombre y una sombra.

No sé si por un nombre o muchos nombres,
si por una sombra o muchas sombras.

Reveládmelo.

Sé que habitan los pozos frías voces,
que son de un solo cuerpo o muchos cuerpos,
de un alma sola o muchas almas.

No sé.

Decídmelo.

Que un caballo sin nadie va estampando
a su amazona antigua por los muros.

Que en las almenas grita, muerto, alguien
que yo toqué, dormido, en un espejo,
que yo, mudo, le dije...

No sé.

Explicádmelo.

Rafael Alberti

DE ENGEL VAN HET MYSTERIE

Een droom zonder lichten en een klamheid van vergetelheid,
vertrapt door een naam en een schaduw.

Ik weet niet of het door één naam of door vele is.

Of het door één schaduw of door vele is.

Onthul het mij.

Ik weet dat in de putten kille stemmen wonen,
die toebehoren aan één lichaam of aan vele,
aan één ziel of aan vele.

Ik weet het niet.

Zeg het mij.

Dat een paard zonder ruiter zijn antieke
amazone op de muren afstempelt.

Dat op de torentinnen iemand roept, een dode,
die ik, slapend, in een spiegel heb aangeraakt,
tot wie ik, zonder stem, heb gesproken.

Ik weet het niet.

Leg het mij uit.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap.
Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

ESTANCIAS NOCTURNAS

SONÁMBULO, dormido y despierto a la vez,
en silencio recorro la ciudad sumergida.
¡Y dudo! Y no me atrevo a preguntarme si es
el despertar de un sueño o es un sueño mi vida.

EN LA noche resuena, como en un mundo hueco,
el mido de mis pasos prolongados, distantes.
Siento miedo de que no sea sino el eco
de otros pasos ajenos, que pasaron mucho antes.

MIEDO de no ser nada más que un jirón del sueño
de alguien - ¿de Dios?- que sueña en este mundo amargo.
Miedo de que despierte ese alguien -¿Dios?-, el dueño
de un sueño cada vez más profundo y más largo.

ESTRELLA que te asomas, temblorosa y despierta,
tímida aparición en el cielo impasible,
tú, como yo -hace siglos-, estás helada y muerta,
mas por tu propia luz sigues siendo visible.

¡SERÉ polvo en el polvo y olvido en el olvido!
Pero alguien, en la angustia de una noche vacía,
sin saberlo él, ni yo, alguien que no ha nacido
dirá con mis palabras su nocturna agonía.

Xavier Villaurrutia

NÄCHTLICHE AUFENTHALTE

SCHLAFWANDLERISCH, schlafend und zugleich wach,
wandere ich stillschweigend durch die versunkene Stadt.
Und ich Zweifel! Und ich wage nicht, mich zu fragen, ob mein Leben
das Erwachen aus einem Traum oder ob es ein Traum ist.

IN DER Nacht hallt wie in einer hohlen Welt
das Geräusch meiner gedehnten, fernen Schritte wider.
Ich fühle Angst, es konnte nur das Echo
anderer fremder Schritte sein, die lange vorher vorbeigegangen
sind.

ANGST, nicht mehr zu sein als ein Fetzen Traum
van irgendjemandem - van Gott? - der in dieser bitteren Welt
träumt.
Angst, dieser jemand - Gott? - möchte erwachen, der Eigentümer
eines jedesmal tieferen und längeren Traums.

STERN, der du zitternd und wach aufgehst,
schüchterne Erscheinung im gleichmutigen Himmel,
du bist wie ich - seit Jahrhunderten - eiskalt und tot,
aber durch dem eigenes Licht bist du nach wie vor sichtbar.

ICH VERDE Staub im Staube sein und Vergessen im Vergessen!
Doch jemand wird in der Angst einer leeren Nacht,
ohne daß er, ich oder ein nicht Geborener es weiß,
mit meinen Worten seine nächtliche Todesangst aussprechen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

GEKNIELD

Ik ging naar de hemel kijken.
Het was een sterrenloze nacht,
schaduwtraden liepen door de lucht omhoog.
Alles was donker,
de stilte was van steen en riep me.
Ik liep erheen,
opende haar muren
en vond mijzelf in het licht geknield.

Claribel Alegría (Nicaragua 1924)

uit: Amnesty International, Het museum van de poëzie. Stilte. 133
werelddichters, Amersfoort 2015, (Bekking & Blitz)

ALS ICH SASS
auf dem Strand,
ah, Melancholie...
rudert im Kahn
ein Mann her zu mir.

Steigt nicht aus,
sagt: Ich
bin gestorben
vor langer Zeit.

Gestorben bin ich,
aber fahre,
fahre in der Zuversicht.

Komm mit
aufs Meer!

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn
2011 (Suhrkamp)

NOSTALGIA DE LA NIEVE

¡CAE LA noche sobre la nieve!

Todos hemos pensado alguna vez
o alguien -yo mismo- lo piensa ahora
por quienes no saben que un día lo pensaron ya,
que las sombras que forman la noche de todos los días
caen silenciosas, furtivas, escondiéndose
detrás de sí mismas, del cielo:
copos de sombra.
Porque la sombra es la nieve oscura,
la impensable callada nieve negra.

¡Cae la nieve sobre la noche!

¡Qué luz de atardecer increíble,
hecha del polvo más fino
llena de misteriosa tibieza,
anuncia la aparición de la nieve!
Luego, por hilos invisibles
y sueltos en el aire como una cabellera,
descienden
copos de pluma, copos de espuma.

Y algo de dulce sueño,
de sueño sin angustia,
infantil, tierno, leve
goce no recordado

tiene la milagrosa
forma en que por la noche
caen las silenciosas
sombras blancas de nieve.

Xavier Villaurrutia

SEHNSUCHT NACH DEM SCHNEE

DIE NACHT fällt auf den Schnee!

Wir alle haben einmal gedacht
oder jemand - ich selbst - denkt es jetzt
für die, welche nicht wissen, daß sie eines Tages es schon gedacht
haben,
daß die Schatten, welche die Nacht aller Tage bilden,
still vom Himmel sinken, heimlich
und sich hinter sich selbst versteckend:
Flocken aus Schatten.
Denn der Schatten ist der dunkle Schnee,
der undenkbbare, stumme, schwarze Schnee.

Der Schnee fällt auf die Nacht!

Welch' unglaubliches Abendlicht,
geschaffen aus dem feinsten Staub,
voll geheimnisvoller Behaglichkeit,
verkündet das Erscheinen des Schnees!
Sodann, an unsichtbaren und wie Haar durch die
Luft schwebenden Fäden
sinken
Flocken aus Federn, Flocken aus Schaum.

Und etwas von einem süßen Traum,
von einem angstlosen Traum,
einem kindlichen, zarten, leichten,
nicht erinnerten Genuß
hat die wundersame
Form, in der nachts
die schweigsamen,
weißen Schatten aus Schnee fallen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

DE STILTE

Luister, mijn zoon, naar de stilte.
Het is een golvende stilte,
een stilte
waarin echo's en valleien glijden
en die voorhoofden buigen doet
naar de grond.

Federico García Lorca (Spanje 1898-1936)

uit: Amnesty International, Het museum van de poëzie. Stilte. 133
werelddichters, Amersfoort 2015, (Bekking & Blitz)

WANNEER STILTE groot genoeg is
veranderen wij in anderen,
zijn wij witter dan zwart,
zijn wij licht genoeg,
spreken wij wel van liefde,
maar zijn onze stemmen harder
noch zachter, vragen niet de dood
waar hij of zij voor staat,
kunnen wij niet kennen
dan wat wij altijd zijn geweest:
electrische engelen,
adem, vuur en geest.

Hans Andreus

uit: Andreus, Hans, Verzamelde gedichten, 2001 (Bert Bakker)

MEIN grenzenloses Ich
am Sonnensaum der Gefühle
ist meine Aussenwelt

Skizze meines Lebens,
lesbar an der Bruchstelle der Berührung
mit der Erde und als Spur
in den Gedanken gefangen, hat sich
erweitert hin zur. Erneuerung

der alltäglichen Rückkehr.

Wachheit ist jetzt spürbar.

Die Todesordnung ist so
der Zeit entglitten, denn
die Lebendigkeit deines Blicks hat
meinen Raum erweitert
über meine Daseinsgrenze hinaus.

Der Kreis ist jetzt mein Fenster.

Gustav Janus

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998. pag. 31
Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

DÍAS DE OTOÑO

Hoy almorzaré solo

Y por la noche me dormiré

Mirando el cielo raso de mi cuarto

Solo

Pues así lo ha querido el destino

Así lo ha deseado la suerte de estos días

Y luego partiré callado

Al día siguiente

Ya por la tarde

A una reunión

Donde celebraremos la muerte

Y en parte la vida

El amor y la paz

Entre el cielo y la tierra

Y sin embargo

Hay algo que no entiendo

Por qué encuentro tal melancólica felicidad

En el silencio solitario

Que ha venido a buscarme

Este día de otoño.

Luis Cruz-Villalobos

HERFSTDAGEN

Vandaag zal ik alleen lunchen
En 's avonds zal ik inslapen
Starend naar het vlakke plafond van mijn kamer
Alleen
Want zo heeft het lot het bestemd
Zo heeft het toeval van deze dagen het gewenst
En daarna zal ik zwijgend vertrekken
Naar de volgende dag
In de namiddag
Naar een bijeenkomst
Waar we de dood zullen vieren
En gedeeltelijk het leven
De liefde en de vrede
Tussen de hemel en de aarde
En toch
Is er iets wat ik niet begrijp
Waarom ervaar ik zo'n melancholisch geluk
In de eenzame stilte
Die mij is komen opzoeken
Deze dag in de herfst.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña
Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 - Poetry Collection -
Binarii Orbis - vertaling Germain Droogenbroodt

HOE HELDER WAS

Hoe helder was voor kort nog mijn heelal.
Hoorde ik een bergbeek in de verte klatren
Dan werd mijn ziel welluidend als die waatren
En als kristal dat klinkt tegen kristal.

Ik was met bloem en vogel enerlei;

Ik ruiste eender als de hoge bomen
En in hun harpgezangen opgenomen
Bezong ik hen en zij bezongen mij.

Hoe ben ik toen, o moedertje Natuur,
Uw schoot, die 't alles samenhiield, ontvallen?
Heb ik gezondigd, ik, uw creatuur?
Want alles lijdt en is in barensnood
En uwe kinderen bij duizendtallen
Vinden in mij en ik in hen de dood.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten,
Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

LAS MAGNOLIAS me contaron
Que su vida era corta y veloz
Y que no tuviese miedo
De la muerte y su explosión
Pues ellas anhelaban
Verse estallar en el pasto
Después de la lluvia
Como homenaje al cielo
Disfrazadas de estrellas.

Luis Cruz-Villalobos

DE MAGNOLIA'S vertelden me
Dat hun leven kort en snel was
En dat ik niet bang hoefde te zijn
Voor de dood en zijn explosie
Want zij verlangden ernaar
Om zich na de regen
Te zien barsten in het gras
Als een eerbetoon aan de hemel
Als sterren vermomd.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 - Poetry Collection - Binarii Orbis - vertaling Germain Droogenbroodt

EL ÁNGEL CENICIENTO

Precipitadas las luces
por los derrumbos del cielo,
en la barca de las nieblas
bajaste tú, Ceniciente.

Para romper cadenas
y enfrentar a la tierra contra el viento.

Iracundo, ciego.

Para romper cadenas
y enfrentar a los mares contra el fuego.

Dando bandazos el mundo,
por la nada rodó, muerto.
No se enteraron los hombres.
Sólo tú y yo, Ceniciente.

Rafael Alberti

DE ENGEL VAN AS

Nadat het licht was neergestort
door de afgronden van de hemel,
in het bootje van de nevel,
daalde jij neer, Asengel.

Om kettingen te breken
en de aarde op te stoken tegen de wind.

Uitzinnig, blind.

Om kettingen te breken
en de zeeën op te stoken tegen het vuur .

De wereld, hotsebotsend,
rolde, dood, door het niets.
De mensen hebben het niet vernomen.
Alleen jij en ik, Asengel.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap.
Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

CEMENTERIO EN LA NIEVE

A NADA puede compararse un cementerio en la nieve.
¿Qué nombre dar a la blancura sobre lo blanco?
El cielo ha dejado caer insensibles piedras de nieve
sobre las tumbas,
y ya no queda sino la nieve sobre la nieve
como la mano sobre sí misma eternamente posada.

Los pájaros prefieren atravesar el cielo,
herir los invisibles corredores del aire
para dejar sola la nieve,
que es como dejarla intacta,
que es como dejarla nieve.

Porque no basta decir que un cementerio en la nieve
es como un sueño sin sueños
ni como unos ojos en blanco.

Si algo tiene de un cuerpo insensible y dormido,
de la caída de un silencio sobre otro
y de la blanca persistencia del olvido,
¡nada puede compararse un cementerio en la nieve!

Porque la nieve es sobre todo silenciosa,
más silenciosa aun sobre las losas exangües:

labios que ya no pueden decir una palabra

Xavier Villaurrutia

FRIEDHOF IM SCHNEE

MIT NICHTS läßt sich ein Friedhof im Schnee vergleichen.
Welchen Namen soll man der Weiße auf dem Weißen geben?
Der Himmel hat gefühllose Steine aus Schnee
auf die Gräber fallen lassen,
und schon bleibt nur noch der Schnee auf dem Schnee
wie die auf sich selbst ewig ruhende Hand.

Die Vögel ziehen lieber durch den Himmel,
verletzen lieber die unsichtbaren Gänge der Luft,
um den Schnee allein zu lassen,
somit, ihn unversehrt zu lassen,
somit, ihn Schnee zu lassen.

Denn es genügt nicht zu sagen, ein Friedhof im Schnee
sei wie ein Traum ohne Traum
oder wie ein Augenpaar in Weiß.

Wenn er etwas von einem gefühllosen und schlafenden Körper hat,
vom Fall einer Stille auf eine andere
und vom weißen Beharren des Vergessens,
läßt sich ein Friedhof im Schnee mit nichts vergleichen!

Denn der Schnee ist vor allem schweigsam,
schweigsamer noch auf den blutleeren Steinplatten:
Lippen, die kein Wort mehr sagen können.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

RESPIRAR EN CUATRO TIEMPOS

Hemos de respirar en cuatro tiempos
Como cuatro son las estaciones

Entra el aire en primavera
Se detiene dentro en verano
Sale el aire en otoño
Y quedamos vaciados en invierno
Para luego repetir el ciclo
Como un deambular
Desde la resurrección a la muerte
Del vaciamiento a la plenitud
De la inspiración a la exhalación
Del silencio del vacío
Al silencio de la saciedad
O de la dicha del todo
A la dicha de la nada

Cada estación de nuestro pecho
Tiene su tiempo y lugar
En este peregrinar sosegado
Que es la vida consciente

Como cuatro son las estaciones
Hemos de respirar en cuatro tiempos.

Luis Cruz-Villalobos

ADEMEN IN VIER TIJDEN

We moeten ademen in vier tijden
Zoals er vier seizoenen zijn

De lucht komt binnen in de lente
Blijft staan in de zomer
Gaaf weg in de herfst
Laat ons leeg achter in de winter
Om daarna de cyclus te herhalen
Zoals een zwerftocht

Vanaf de opstanding tot de dood
Van ledigheid tot volheid
Van inspiratie tot exhalatie
Van de stilte van de leegte
Naar de stilte van de verzadiging
Of van het volkomen geluk
Naar het geluk van het niets

Elk seizoen van onze borst
Heeft zijn tijd en zijn plaats
In deze stille pelgrimstocht
Die bewust leven is

Zoals er vier seizoenen zijn
Moeten we in vier tijden ademen.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña
Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 - Poetry Collection -
Binarii Orbis - vertaling Germain Droogenbroodt

SUMMA THEOLOGICA

La niñez es la prueba
de la existencia de Dios

La vejez es la prueba
de su inexistencia

La muerte mira nomás
y no dice nada

Óscar Hahn

SUMMA THEOLOGICA

Die Kindheit ist der Beweis

der Existenz Gottes

Das Alter ist der Beweis
seiner Inexistenz

Der Tod schaut nur
und sagt nichts

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte,
Aachen 2013 (Rimbaud), übersetzt von Walter Eckel

GALOPE

Las tierras, las tierras, las tierras de España,
las grandes, las solas, desiertas llanuras.
Galopa, caballo cuatralbo,
jinete del pueblo,
al sol y a la luna.

iA galopar,
a galopar,
hasta enterrarlos en el mar!

A corazón suenan, resuenan, resuenan
las tierras de España, en las herraduras.
Galopa, jinete del pueblo,
caballo cuatralbo,
caballo de espuma.

iA galopar,
a galopar,
hasta enterrarlos en el mar!

Nadie, nadie, nadie, que enfrente no hay nadie;
que es nadie la muerte si va en tu montura.
Galopa, caballo cuatralbo,
jinete del pueblo,
que la tierra es tuya.

iA galopar,
a galopar,
hasta enterrarlos en el mar!

Rafael Alberti

DRAVEN

De landen, de landen, de landen van Spanje,
de grote, verlaten, eenzame vlakten.
Draaf maar, paard met witte voeten,
ruiter van het volk,
onder de zon en de maan.

Draven,
draven,
tot je ze in zee zult begraven!

Als een hart bonzen, bonzen en bonzen
de landen van Spanje in de hoefijzers.
Draaf maar, ruiter van het volk,
paard met witte voeten,
paard van schuim.

Draven,
draven,
tot je ze in zee zult begraven !

Niemand, niemand, tegenover jou niemand;
want de dood is niemand als hij op je paard rijdt.
Draaf maar, paard met witte voeten,
ruiter van het volk,
want het land is van jou.

Draven,
draven,
tot je ze in zee zult begraven!

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap.
Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

NOCTURNO DE LA ALCOBA

LA MUERTE toma siempre la forma de la alcoba
que nos contiene.

Es cóncava y oscura y tibia y silenciosa,
se pliega en las cortinas en que anida la sombra,
es dura en el espejo y tensa y congelada,
profunda en las almohadas y, en las sábanas, blanca.

Los dos sabemos que la muerte toma
la forma de la alcoba, y que en la alcoba
es el espacio frío que levanta
entre los dos un muro, un cristal, un silencio.

Entonces sólo yo sé que la muerte
es el hueco que dejas en el lecho
cuando de pronto y sin razón alguna
te incorporas o te pones de pie.

Y es el ruido de hojas calcinadas
que hacen tus pies desnudos al hundirse en la alfombra.

Y es el sudor que moja nuestros muslos
que se abrazan y luchan y que, luego, se rinden.

Y es la frase que dejas caer, interrumpida.
Y la pregunta mía que no oyes,
que no comprendes o que no respondes.

Y el silencio que cae y te sepulta
cuando velo tu sueño y lo interrogo.

Y solo, sólo yo sé que la muerte
es tu palabra trunca, tus gemidos ajenos
y tus involuntarios movimientos oscuros
cuando en el sueño luchas con el ángel del sueño.

La muerte es todo esto y más que nos circunda,

y nos une y separa alternativamente,
que nos deja confuses, atónitos, suspensos,
con una herida que no mana sangre.

Entonces, sólo entonces, los dos solos, sabemos
que no el amor sino la oscura muerte
nos precipita a vernos cara a cara a los ojos,
y a unirnos y a estrecharnos, más que solos y
náufragos,
todavía más, y cada vez más, todavía.

Xavier Villaurrutia

NOKTURNE DES ALKOVENS

DER TOD nimmt stets die Form des Alkovens an,
der uns enthält.

Er ist gewölbt und dunkel und behaglich und still,
er faltet sich in die Vorhänge, in denen das Halbdunkel nistet,
er ist hart im Spiegel und prall und vereist,
tief in den Kissen und in den Leintüchern weiß.

Wir beide wissen, daß der Tod die Form des Alkovens
annimmt und dass er im Alkoven
der kalte Raum ist, der zwischen beiden eine Mauer
bildet, einen Kristall, ein Schweigen.

Erst dann weiß ich, daß der Tod
der Hohlraum ist, den du im Bett hinterlässt,
wenn du dich plötzlich und völlig grundlos
aufrichtest oder aufstehst.

Und er ist das Geräusch ausgeglühter Blätter,
die deine nackten Füße machen, wenn sie im Teppich versinken.

Und er ist der Schweiß, der unsere Schenkel nässt,
die sich umarmen und kämpfen und sich gleich darauf ergeben.

Und er ist der Satz, den du abgehackt fallen lässt.

Und meine Frage, die du nicht Horst,
die du nicht verstehst oder nicht beantwortest.

Und die Stille, die sinkt und dich begrabt,
während ich deinen Schlaf bewache und ihn befrage.

Und allein, allein nur ich weiß, daß der Tod
dein verstümmeltes Wort ist, deine fremden Seufzer
und deine unfreiwilligen dunklen Bewegungen,
wenn du im Traum mit dem Engel des Traums kämpfst.

Der Tod ist all' das und mehr, was uns umgibt,
und uns vereint und abwechselnd trennt,
was uns wirr macht, bestürzt, stutzig,
mit einer Wunde, aus der kein Blut rinnt.

Dann, erst dann, wissen wir beide allein,
daß nicht die Liebe, sondern der dunkle Tod
uns dazu treibt, einander unvermittelt in die Augen zu sehen,
und uns zu vereinen und uns zu umarmen mehr als Einsame und
Schiffbrüchige,
ja, noch mehr, und jedes Mal immer noch mehr.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

COMPACTGEDROOMD,
ademwit staan we
aan de sneeuwpoort.

Een starboze erratische heilige
citeert uit het verschrevene
wat de staf over ons breekt.

We gaan trappen op en af
van onsterfelijkheid tot stof.

Jacques Hamelink

AUF DAS ENDE ZU SEHN
ach, sehende Torheit!
Den Leichnam nämlich, den
fasst du nicht.

Schnee.
Der ist schön, und es
geht auch der Winter
vorbei, aber
Niewiederkehr, die kehren
Sonne und Sonnen
nicht um; es ist
das Feuer herausgegangen aus
dem grünen Blut - grau
grau die über den Toten
die Gezeiten!

Es ist faul,
Götter zu denken und Gott
(dass die nicht stürben),
da die Wahrheit
der Himmel ist:
die Hohle, beraubend auch
die Liebe des Atems.

Von ihr allerdings
hat man gehört
auf Erden, van ihr,
die mehr ist als Schlaf,
der da herrscht.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn
2011 (Suhrkamp)

DIE MAUER meiner Kindheit
ist eingestürzt.

Jetzt wohne ich in der gläsernen Zelle.

An den Wänden die offenen Augen
der täglichen Gesichter,
im Spiegel mein Bilderbuch.

Durchsichtig auch
das Verborgene in mir.
Schattenfrei sogar
die Weite der begrenzten Zeit.

Kein Nest mehr ist mir mein Kleid,
aufgetrennt selbst das Himmelsgesetz,
und nichtig auch
der Windschutz unter der Kastanienkrone.

Auch der Schlamm ist ausgetrocknet.

Das Vergraben in künftige Tage
ist mir jetzt schwer.

Gustav Janus

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998, pag. 57
Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

YO NO ME ATREVO A RECORDAR

Así lo dijo
Así lo escuché
En mi imaginario dialogo
Con el poeta

No me atrevo a recordar
-Dijo
Casi llorando-

No me atrevo a mirar
Más allá de este instante
Pues podría quedar atrapado
En un pasado muerto
Y morir allí en ese tiempo
Que ya no es tiempo
En ese espacio
Que ya no es espacio
En esa vida
Que ya no es vida.

Luis Cruz-Villalobos

IK DURF ME NIET TE HERINNEREN

Zo zei hij het
Zo hoorde ik het
In mijn denkbeeldige dialoog
Met de dichter

Ik durfde me niet te herinneren
- Zei hij
Bijna in tranen
Ik durf niet te kijken
Verder dan dit moment
Want ik zou verstrikt kunnen raken
In een dood verleden
En daar sterven in deze tijd
Die geen tijd meer is
In die ruimte
Die geen ruimte meer is
In dit leven
Dat niet langer leven is.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Luis Cruz-Villalobos, Kleine Nederlandse Bloemlezing / Pequeña
Antología Neerlandesa. Newold Books, 2023 - Poetry Collection -
Binarii Orbis - vertaling Germain Droogenbroodt

COMO EL MAR ABRAZA

No quiero escribir
Ninguna línea más
Que no termine en Ti

Ahora te escucho cantar
En cada cosa
Y te veo asomarte
En todo cuanto veo

Siempre habías estado
Palpitando junto a mi alma
Pero es en estos días
Cuando te contemplo
Con el corazón abierto y atento

Ya no estaré solo jamás
Ahora Tú me abrazas
Como el mar abraza a sus peces
Y me habitas como a los peces
Habita su mar

Siempre había sido así
Pero mis ojos estaban ciegos
Mi piel insensible a tu tacto
Y mi espíritu ignorante
De estar alzado sobre tu mano

Búscame si me olvido de Ti
Y caigo en una noche sin luna
Búscame y encuéntrame y bésame
Como la madre a su hijo perdido

No quiero ser nuevamente
Un solitario cantor
Que anuncia en silencio la muerte.

Luis Cruz-Villalobos

AS THE SEA EMBRACES

I do not want to write
A single line more
That does not end in You

I hear you sing now
In everything
And I see you show up
In everything I see

You had always been
Palpitating next to my soul
But in these days
When I contemplate you
With an open and attentive heart

I will never again be alone
You embrace me now

As the sea embraces its fish
And you live in me like the fish
Live in their sea

It had always been that way
But my eyes were blind
My skin insensitive to your touch
And my spirit ignorant
Of being lifted in your hand
Search for me if I forget You
And fall into a moonless night
Search for me and kiss me
Like a mother for her lost son

I do not want to go back to being
A solitary cantor
Who announces death in silence.

Luis Cruz-Villalobos

Translated by Dr. Mark McGraw

uit: Luis Cruz-Villalobos, Of the New and Final Heart. Mystic Poetry
[with Spanish original version] Independently Poetry, 2023
Lumen Collection - Waco, TX – Santiago de Chile – Mendoza

NOCTURNO EN QUE HABLA LA MUERTE

Si LA muerte hubiera venido aquí, a New Haven,
escondida en un hueco de mi ropa en la maleta,
en el bolsillo de uno de mis trajes,
entre las páginas de un libro
como la señal que ya no me recuerda nada;
si mi muerte particular estuviera esperando
una fecha, un instante que sólo ella conoce
para decirme: «Aquí estoy.
Te he seguido como la sombra
que no es posible dejar así nomás en casa;
como un poco de aire cálido e invisible
mezclado al aire duro y frío que respiras;
como el recuerdo de lo que más quieres;
como el olvido, sí, como el olvido
que has dejado caer sobre las cosas
que no quisieras recordar ahora.
Y es inútil que vuelvas la cabeza en mi busca:
estoy tan cerca que no puedes verme,
estoy fuera de ti y a un tiempo dentro.
Nada es el mar que como un dios quisiste
poner entre los dos;
nada es la tierra que los hombres miden
y por la que matan y mueren;
ni el sueño en que quisieras creer que vives
sin mí, cuando yo misma lo dibujo y lo borro;
ni los días que cuentas
una vez y otra vez a todas horas,
ni las horas que matas con orgullo
sin pensar que renacen fuera de ti.
Nada son estas cosas ni los innumerables
lazos que me tendiste,

ni las infantiles argucias con que has querido dejarme
engañada, olvidada.

Aquí estoy, ¿no me sientes?
Abre los ojos; ciérralos, si quieres.»

Y me pregunto ahora,
si nadie entró; en la pieza contigua,
¿quién cerró cautelosamente la puerta?
¿Qué misteriosa fuerza de gravedad
hizo caer la hoja de papel que estaba en la mesa?
¿Por qué se instala aquí, de pronto, y sin que yo la invite,
la voz de una mujer que habla en la calle?

Y al oprimir la pluma,
algo como la sangre late y circula en ella,
y siento que las letras desiguales
que escribo ahora,
más pequeñas, más trémulas, más débiles,
ya no son de mi mano solamente.

Xavier Villaurrutia

NOKTURNE, IN DEM DER TOD SPRICHT

WÄRE DER Tod hierher, nach New Haven, gekommen,
versteckt in einer Höhlung meiner Wäsche im Handkoffer,
in der Tasche einer meiner Anzüge,
zwischen den Seiten eines Buches
wie das Lesezeichen, das mich an nichts erinnert;
wenn mein persönlicher Tod auf ein Datum wartete,
auf einen Augenblick, den nur er kennt,
um mir zu sagen: «Hier bin ich.
Ich bin Dir gefolgt wie der Schatten,
den man nicht einfach zu Hause lassen kann;
wie ein bißchen warme und unsichtbare Luft,
vermischt mit der harten und kalten Luft, die Du atmest;
wie die Erinnerung an das, was Du am meisten magst;
wie das Vergessen, ja, wie das Vergessen,
das Du auf die Dinge fallen ließest,

an die Du Dich jetzt nicht erinnern willst.
Und es ist nutzlos, daß Du den Kopf suchend nach mir umwendest:
Ich bin Dir so nahe, daß Du mich nicht sehen kannst,
ich stehe außerhalb von Dir und zugleich in Dir.
Nichts ist das Meer, das Du wie ein Gott
zwischen uns beide stellen wolltest;
nichts ist die Erde, welche die Menschen vermessen
und für die sie töten und sterben;
noch der Traum, in dem du glauben möchtest, daß Du
ohne mich lebst, wenn ich selbst ihn zeichne und ausradiere;
noch die Tage, die Du ein um das andere Mal
allstündlich zahlst,
noch die Stunden, die Du stolz totschrägst,
ohne daran zu denken, dass sie außerhalb von Dir wiedererstehen.
Nichts sind diese Dinge, noch die unzählbaren
Fesseln, die Du mir anlegtest,
noch die kindischen Listen, mit denen Du mich
hintergehen, vergessen wolltest.

Hier bin ich, fühlst Du mich nicht?
Schlag die Augen auf, schließe sie, wenn Du willst.»

Und nun frage ich mich,
wenn niemand ins Nebenzimmer getreten ist,
wer hat die Tür behutsam geschlossen?
Welch' geheimnisvolle Schwerkraft
ließ das Blatt Papier fallen, das auf dem Tisch lag?
Warum schleicht sich hier plötzlich, und ohne daß ich sie einlade,
die Stimme einer Frau ein, die auf der Straße redet?

Und während ich die Schreibfeder halte,
pocht und kreist etwas wie Blut in ihr,
und ich fühle, daß die ungleichen Buchstaben,
die ich jetzt niederschreibe,
kleinere, zitterndere, schwächere,
nicht nur von meiner Hand stammen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

ES IST DER TOD
nicht Bruder des Gedankens.

Anders als groß, das
Heimweh zertritt er.

Du Erde, ein wie
Unsäglich Tatsächliches.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn
2011 (Suhrkamp)

CANCION 31

Canto, río, con tus aguas:

De piedra, los que no lloran.
De piedra, los que no lloran.
De piedra, los que no lloran.

Yo nunca seré de piedra.
Lloraré cuando haga falta.
Lloraré cuando haga falta.
Lloraré cuando haga falta.

Canto, río, con tus aguas.

De piedra, los que no gritan.
De piedra, los que no ríen.
De piedra, los que no cantan.

Yo nunca seré de piedra.
Gritaré cuando haga falta.
Reiré cuando haga falta.
Cantaré cuando haga falta.

Canto, río, con tus aguas.

Espada, como tú, río.
como tú también, espada.
También, como tú, yo, espada.

Espada, como tú, río,
blandiendo al son de tus aguas :

De piedra, los que no lloran.
De piedra, IbS que no gritan.
De piedra, los que no ríen.
De piedra, los que no cantan.

Rafael Alberti

LIED 31

Ik zing, rivier, met je wateren:

Van steen, zij die niet wenen.
Van steen, zij die niet wenen.
Van steen, zij die niet wenen.

Ik zal nooit van steen zijn.
Ik zal wenen als het moet.
Ik zal wenen als het moet.
Ik zal wenen als het moet.

Ik zing, rivier, met je wateren.

Van steen, zij die niet schreeuwen.
Van steen, zij die niet lachen.
Van steen, zij die niet zingen.

Ik zal nooit van steen zijn.
Ik zal schreeuwen als het moet.
Ik zal lachen als het moet .
Ik zal zingen als het moet.

Ik zing, rivier, met je wateren.

Een zwaard, net als jij, rivier .
Net als jij, ben ik een zwaard.
Ik ben, net als jij, een zwaard.

Een zwaard, net als jij, rivier,
zwaaiend op de klank van je wateren :

Van steen, zij die niet wenen.
Van steen, zij die niet schreeuwen.
Van steen, zij die niet lachen.
Van steen, zij die niet zingen.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap.
Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

GRAFWAARTS IS DE WEG

Grafwaarts is de weg ons toegewezen,
Sinds de schoot zich opent voor de mens:
Uit een nietig zaad omhoog gerezen,
Gaan wij bloeien met de dood als grens.

Met de dood als spijs en drank der zinnen,
Met de dood als eindelijke vrucht,
Met in al ons haten en beminnen
Reeds een eerste zweem van stervenszucht.

Gieren, die de hemel hier bezetten
En versperren met hun trage nijd,
Spannen als in koorts hun zwarte netten,
Wapprend tussen tijd en eeuwigheid;
En hun snavels slaan, hun ogen blinken
Als wij stervende ter aarde zinken.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten,
Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

PARADOJA DEL MIEDO

¡CÓMO pensar, un instante siquiera,
que el hombre mortal vive!
El hombre está muerto de miedo,
de miedo mortal a la muerte.

El miedo lo acompaña como la sombra al cuerpo.
le asalta en las tinieblas,
se revela en su sueño,
toma, a veces, la forma del valor.

Y sin embargo existe un miedo, miedo mayor,
mayor aún que el miedo a la muerte,
un miedo más miedo aún:
el miedo a la locura,
el miedo indescriptible
que dura la eternidad del espasmo
y que produce el mismo doloroso placer;
el miedo de dejar de ser uno mismo
ya para siempre,
ahogándose en un mundo
en que ya las palabras y los actos
no tengan el sentido que acostumbramos darles;
en un mundo en que nadie,
ni nosotros mismos,
podamos reconocernos:
«¿Este soy yo?»
«¡Este no, no eres tú!»

O el miedo de llegar a ser uno mismo
tan directa y profundamente
que ni los años, ni la consunción ni la lepra,
nada ni nadie
nos distraiga un instante
de nuestra perfecta atención a nosotros mismos,
haciéndonos sentir nuestra creciente,

irreversible parálisis.

¡Cuántas veces nos hemos sorprendido exclamando
desde el más recóndito pozo de nuestro ser
y par boca de nuestras heridas extrañas:
«¡Pero si no estoy loco!»
«¡Acaso crees que estoy muerto!»

Y no obstante ese miedo,
ese miedo mortal a la muerte,
lo hemos sentido todos,
una vez y otra vez,
atrayerente como el vacío,
como el peligro, como el roce
que va derecho al espasmo,
al espasmo que es la sola muerte
que la bestia y el hombre conocen y persiguen.

¿Y qué vida sería la de un hombre
que no hubiera sentido, por una vez siquiera,
la sensación precisa de la muerte,
y luego su recuerdo,
y luego su nostalgia?

Si la sustancia durable del hombre
no es otra sino el miedo;
y si la vida es un inaplazable

mortal miedo a la muerte,
puesto que ya no puede sentir miedo,
puesto que ya no puede morir,
sólo un muerto, profunda y valerosamente,
puede disponerse a vivir.

Xavier Villaurrutia

WIDERSINN DER ANGST

WIE auch nur eine Sekunde denken,
dass der sterbliche Mensch lebt!

Der Mensch ist tot vor Angst,
aus tödlicher Angst vor dem Tod.

Die Angst begleitet ihn wie der Schatten den Körper,
sie überfällt ihn im Dunkeln,
enthüllt sich in seinem Traum,
gewinnt mitunter die Form des Muts.

Und trotzdem gibt es eine Angst, größere Angst,
größer als die Angst vor dem Tod,
eine noch angstvollere Angst:
die Angst vor dem Wahnsinn,
die unbeschreibliche Angst,
welche die Ewigkeit des Krampfs andauert
und die gleiche schmerzliche Lust erzeugt;
die Angst aufzuhören,
für immer ein und derselbe zu sein,
indem man in einer Welt ertrinkt,
in der die Worte und die Taten
nicht mehr den Sinn besitzen, den wir ihnen gewöhnlich geben;
in einer Welt, in der niemand,
nicht einmal wir selbst,
uns erkennen können:
«Bin ich dieser?»
«Dieser nicht, das bist du nicht!»

Oder die Angst, so unmittelbar und tief
selbst zu werden, daß
nicht einmal die Jahre, nicht die Schwindsucht oder der Aussatz,
nichts und niemand
uns eine Sekunde
von unserer vollkommenen Aufmerksamkeit auf uns selbst
ablenken kann und uns unsere zunehmende,
nicht umkehrbare Lähmung fühlen läßt.

Wie oft haben wir zu unserer Überraschung
aus dem verborgensten Brunnen unseres Seins
und durch den Mund unserer seltsamen Wunden ausgerufen:
«Aber ich bin doch nicht verrückt!»
«Du glaubst vielleicht, ich sei tot!»

Und dennoch haben wir diese Angst,

diese tödliche Angst vor dem Tod
alle gefühlt,
ein um das andere Mal,
anziehend wie die Leere,
wie die Gefahr, wie die Berührung,
die unmittelbar zum Zuckkrampf führt,
zum Krampf, der der einzige Tod ist,
den das Tier und der Mensch kennen und verfolgen.

Und was für ein Leben wäre das eines Menschen,
der nicht ein einziges Mal
das genaue Gefühl des Todes empfunden hatte,
und sodann seine Erinnerung daran,
und sodann seine Sehnsucht danach?

Wenn der dauerhafte Kern des Menschen
nichts anderes ist als Angst;
und wenn das Leben eine unaufschiebbare
tödliche Todesangst ist,
da er keine Angst mehr fühlen kann,
da er nicht mehr sterben kann,
kann nur ein Toter tief und mutig
sich aufs Leben einstellen.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

MOLK se nagiba h koncu

MOLK se nagiba h koncu,
iz skorje, ki je z menoj zaraščena,
se boči stavek, ki prepriča:
»To, kar je bilo razdvojeno
in že mrtvo, bo
z besedami spet oživel.«

Moji hrbti rok, dokaz
in s skorjo primerljivi,
so samo neka ponovitev:
čutila so še zmeraj
plodovita dežela,
leta se gibljejo še s prsti,
prostori rastejo čez polja,
spomin vse združuje in
vrnitev se izniči.

Celota leži odprta,
izmerjena v času, pred menoj.

Samo dnevu še manjkajo
zadnje besede.

Gustav Januš

DAS SCHWEIGEN neigt sich dem Ende zu

DAS SCHWEIGEN neigt sich dem Ende zu.
Aus der Rinde, mit mir verwachsen,
wölbt sich ein Satz, der überzeugt:
"Was entzweit war und
schon tot, wird
mit den Wörtern wiederaufleben."

Meine Handrücken, Beweis
und mit der Rinde vergleichbar,
sind nur eine Wiederholung:
die Sinne sind immer noch
ein fruchtbares Land,
die Jahre regen sich noch mit den Fingern,
die Räume wachsen über die Felder,
die Erinnerung eint alles, und
die Rückkehr wird zunichte.

Das Ganze liegt offen,
ausgemessen in der Zeit, vor mir.

Nur dem Tag fehlen noch
die letzten Worte.

Übertragung von Peter Handke

Aus: Sredi stavka / Mitten im Satz
Salzburg & Wien: Residenz Verlag, 1991

TOD
ist ein andres Gebiet.
Keines.
Und wäre es eines, so
flacher als
ein Schlafland
mit wasserlosem Fluss
ohne Bett.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn
2011 (Suhrkamp)

DE LAATSTE DINGEN

Er rest mij niets meer dan mijn lied te zingen,
In eenzaamheid, gelijk een blinde vink;
Een lied over de laatste, vreemde dingen,
Waar met mijn ziel ik zingend in verzink.

Een raden soms en soms een bijna weten,
Dat uit mijn diepste wezen opwaarts welt,
Dat wij vergeten worden en vergeten
Al wat ons op de wereld vergezelt.

Sterven is zijn herinnering verliezen
En ook door anderen vergeten worden,
En eindelijk niet meer weten wat te kiezen
En zich vervreemd voelen van tijd en orde;

Lang duurt de dood, zij duurt een leven lang
En wat wij doen wordt onze ondergang.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten,
Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

EL MAR MUERTO

I

Mañanita fría.

¡Se habrá muerto el mar!

La nave que yo tenía
ya no podrá navegar .

-Mañanita fría,
¿lo amortajarán?

-Los pueblos de tu ribera
-naranjas del mediodía -,
entre laureles y olivas.

-Mañanita fría,
¿quién lo enterrará ?

-Marinero, tres estrellas
muy dulces: las Tres Marías.

II

No sabe que ha muerto el mar
las esquila de los tranvías
— tirintín —de la ciudad.

No los sabe nadie, nadie.
¡Mejor, si nadie lo sabe!

Ni tú, verde cochecillo,

que hacia la verdulería
llevas tu tintinear .

No los sabe nadie, nadie.
¡Mejor, si nadie lo sabe!

Ni tú, joven vaquerillo,
que llevas tus dos vaquitas
tan de mañana a ordeñar .

No lo sabe nadie, nadie.
¡Mejor, si nadie lo sabe!

*

Si mi voz muriera
en tierra, llevadla al nivel del mar
y dejadla en la ribera.

Llevadla al nivel del mar
y nombradla capitana
de un blanco bajel de guerra.

¡Oh mi voz condecorada
con la insignia marinera:
sobre el corazón un ancla
y sobre el ancla una estrella
y sobre la estrella el viento
y sobre el viento la vela!

Rafael Alberti

DE DODE ZEE

I
Kille dageraad.
De zee zal dood zijn gegaan!

De boot die ik bezat
zal niet meer uit varen kunnen gaan.

-Kille dageraad,
zal men haar opbaren ?

-De dorpen langs je strand
-sinaasappels van het zuiden -,
tussen laurieren en olijven.

Kille dageraad,
wie zal haar begraven ?

-Zeeman, drie heel lieve
sterren: de Drie Maria's.

II
De bel van de stadstrams weet
niet- tingeling -dat de zee
dood is gegaan.

Niemand, niemand die het weet.
Des te beter, als niemand het weet!

Ook jij niet, wagentje groen,
dat onderweg naar de groentewinkel
je getinkel laat klinken-

Niemand, niemand die het weet.
Des te beter, als niemand het weet!

Ook jij niet, jonge koehoeder ,
die je twee koetjes zo vroeg
voortjaagt om ze te gaan melken.

Niemand, niemand die het weet.
Des te beter, als niemand het weet!

*

Mocht mijn stem sterven aan land,

breng haar nabij de zee
en leg haar op het strand.

Breng haar nabij de zee
en zorg dat zij kapitein
van een wit fregat zal zijn.

Oh mijn stem, gedecoreerd
met het teken van de zee:
een anker boven het hart,
boven het anker een ster,
de wind daar bovenop
en de zeilen in top!

vertaling Willy Spillebeen

uit: De mooiste van Rafael Alberti, samengebracht door Koen
Stassijns en Ivo van Strijtem, vertaald door etc. Tielt, Amsterdam
2000 (Lannoo/Atlas)

ZA ČASOM razpada strah

ZA ČASOM razpada strah.
Dnevna pota se krčijo,
izgubljajo smer
ter postajajo zemeljska.
Hrup večne rasti
pa polni praznoto.

»Tudi robidnice
izgubljajo že svoje bodice
in zoriijo čez rob.«

Spodaj pa se peščenec kruši,
odpira očesno ožino,
rase do slike navzgor,
zapušča sledove pod kožo
ter prodre včasih celo do srca.

Dež pa potem izpere
rano do konca.
In tako postane dan
skoraj brezbeseden.

Gustav Januš

HINTER DER ZEIT zerfällt die Angst.

HINTER DER ZEIT zerfällt die Angst.

Die täglichen Wege schrumpfen,
verlieren die Richtung
und werden erdig.
Der Lärm des ewigen Wachsens
füllt die Leere.

"Auch die Brombeeren
verlieren schon ihre Stacheln
und reifen über den Rand."

Unten bröckelt der Sandstein,
öffnet den Sehschlitz,
wächst bildwärts, hinauf,
hinterläßt Unterhautspuren
und dringt zeitweise vollends zum Herzen.

Der Regen wäscht dann
die Wunde bis auf den Grund.

Und so wird der Tag
beinahe wortlos.

Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

Aus: Sredi stavka / Mitten im Satz
Salzburg & Wien: Residenz Verlag, 1991

EN HET LAATSTE ANKER

En het laatste anker is verloren,
En de laatste kust is uit het zicht;
En nu ben ik weer opnieuw geboren
Als een luchtbel, als leeg morgenlicht.

Maar mijn ogen zijn niet meer de mijne,
En mijn mond is niet mijn eigen mond,
En ik zou voorgoed van de aard verdwijnen,
Als ik u niet om te zingen vond.

Geen ter wereld is zo onbekend
Met wat was, is, wezen zal. Niet een
Is de werkelijkheid zozeer ontwend,
En mijn hoofd is leeg, mijn hart is heen.
Sla mij aan, ik ben uw instrument
En nog slechts van u en iedereen.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten,
Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

WELTLICHES, DAS WIR
lieben, welches
du liebst, war
mächtig genug.
Darum hast du uns
zu Fremdlingen gemacht
der Liebe. Das ist
noch im Tod
die Wunde.

HALBWEGS
Mit Todeshand
Blättern
Im Buch herum.
Draußen
Liegt Laub.

Weshalb je
Schrieb ich Schrift?
Gabs Leben denn,
Tun der Hand?
Fasst mich nicht an.

MORGEN
ist das Gewesene.

Das Wahrste
ist der Verlust.

Im Weltraum
zeugenlos Schmerz.

Ernst Meister

uit: Ernst Meister, Gedichte. Ausgewählt von Peter Handke, Berlijn
2011 (Suhrkamp)

VOOR WIE DIT LEEST

Gedrukte letters laat ik U hier kijken,
maar met mijn warme mond kan ik niet spreken,
mijn hete hand uit dit papier niet steken;
wat kan ik doen? Ik kan U niet bereiken.

O, als ik troosten kon, dan kon ik wenen.
Kom, leg Uw hand op dit papier; mijn huid;
verzacht het vreemde door de druk verstenen
van het geschreven woord, of spreek het uit.

Menige verzen heb ik al geschreven,
ben menigeen een vreemdeling gebleven
en wien ik griefde weet ik niets te geven:
liefde is het enige.

Liefde is het meestal ook geweest
die mij het potlood in de hand bewoog

tot ik mij slapende vooroverboog
over de woorden die Gij wakker leest.

Ik zou wel onder deze bladzij willen zijn
en door de letters heen van dit gedicht
kijken naar uw lezende gezicht
en hunkeren naar het smelten van Uw pijn.

Doe deze woorden niet vergeefs ontwaken,
zij kunnen zich hun naaktheid niet vergeven;
en laat Uw blik hun innigste niet raken
tenzij Gij door de liefde zijt gedreven.

Lees dit dan als een lang verwachte brief,
en wees gerust, en vrees niet de gedachte
dat U door deze woorden werd gekust:
Ik heb je zo lief.

Leo Vroman

Uit: 262 Gedichten Querido, 1974

EN LA TARDE QUE MUERE ...

EN LA tarde que muere con lasciva agonía
entreabriendo su manto para regar de flores
la campiña serena, la amada de un día
rememoró al oído los pasados amores.

Y el crepúsculo rojo que a lo lejos moría
en su último rútilo al hundirse en lo arcano
iluminó mi rostro. Yo sentí que vivía
y la besé en la frente, y la besé en la mano.

Y desde aquella tarde tan muda y tan serena,
nuestra vida tornóse como antaño había sido
sin que aquella alegría la nublaste la pena,
descorriendo al pasado el velo del olvido.

Xavier Villaurrutia

AM ABEND DER STIRBT...

AN DEM Abend, der mit lüsternem Todesschmerz stirbt
und seinen Mantel lüftet, um die heitere Landschaft
mit Blumen zu besprengen, rief die Geliebte eines Tages
sich im Ohr die verflossenen Liebschaften zurück.

Und die rote Dämmerung, die in der Ferne erstarb,
erleuchtete, im Geheimnis versinkend, mit ihrem letzten Gold
mein Gesicht. Ich fühlte, daß ich lebte,
und küßte sie auf die Stirn und küßte sie auf die Hand.

Und seit jenem so stummen und so heiteren Abend
wurde unser Leben wie es einst gewesen war,
ohne daß das Leid jene Fröhlichkeit getrübt,
indem es den Schleier des Vergessens vom Vergangenen gelüftet
hätte.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

MIJN WOORDEN

Mijn woorden breken uit mij als rivieren,
En soms als plotselinge bloesemgolven,
En soms als watervallen die, bedolven
Onder hun schuim, dondrende zegevieren.

Ik zwier in sterren uit over de nachten,
En 'k zwenk over de hemel uit in vluchten,
'k Doordrenk de ether oovral met mijn zuchten,
'k Doorboor de aarde met mijn wanhoopsschachten

Ik ben het woord in zijn kortstondge weelde.

Ik ben de Farao, die voor zijn sterven
Al wat hij zag reeds in zijn graf laat beelden,
Opdat hij na zijn dood de wereld erve;
Maar ach, de woorden die dit doel beamen,
Die vallen met mijn eeuwig zwijgen samen.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten,
Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

SLIKE dneva

SLIKE dneva
vzamem s seboj,
ko vstopim v svoj
zaprti očesni prostor.

Slikanica izven časa
je zdaj moje bivališče.

Čeprav tema
svojo popolnost hvali,
se je izogibam in
plešem kot svetlobni žarek
na steni še svojega
nenapisanega imena.

Tudi na svojem na luč
obešenem jazu
ugovarjam temi,
hvalim bel okenski križ,
sledim južnemu vetru
ter prislušujem
dvogovoru brestov.

Onemeti mi je tako težko.

Gustav Januš

DIE BILDER des Tages

DIE BILDER des Tages
nehme ich mit,
wenn ich in mein
geschlossenes Blickfeld trete.

Eine außerzeitliche Bilderwelt
ist jetzt mein Wohnort

Obwohl das Dunkel
seine Fülle anpreist,
weiche ich ihm aus und
tanze als Lichtstrahl
auf der Wand meines noch
ungeschriebenen Namens.

Auch mit meinem ins Licht
getauchten Selbst
widerspreche ich dem Dunkel,
lobe das weiße Fensterkreuz,
folge dem Südwind
und horche auf die
Zwiesprache der Ulmen.

Das Stummwerden fällt mir so schwer.

Übertragung ins Deutsche von Peter Handke

Aus: Krog je zdaj moje okno / Der Kreis ist jetzt mein Fenster
Salzburg & Wien: Residenz Verlag , 1998

RIVIEREN

Onder verschillende namen heb ik alleen jullie geroemd, rivieren!
jullie zijn melk en honing en liefde en dood en de dans.
Bij de bron opwellend in geheime grotten tussen bemoste stenen,
waar een godin her levend water uit haar kruiken giet,

helder opkomend in weiden, waar ondergrondse stroompjes
borrelen,
begint jullie en mijn loop, en de geestdrift en het voorbijgaan.

Ik hield mijn gezicht in de zon, naakt, af en toe bijsturend door de
riem onder water te dompelen.

En eiken, weiden, een naaldbos schoten voorbij,
en na elke bocht wachtte mij een land van belofte.

De rook van dorpjes, slaperige kudden, vluchten oeverzwaluwen,
steile zandoevers.

Langzaam, stap voor stap, trad ik in jullie wateren.

En de stroom greep zwijgend om mijn knieën,

tot ik me overgaf en hij me wegdroeg, en ik zwom

door de grote weerspiegelde hemel van de triomferende middag.

Ook stond ik aan jullie oevers wanneer de zomernacht begon,

wanneer de maan zich rondt en twee monden zich ritueel

verbinden.

En net als toen hoor ik het gekabbel bij het boothuis in mij,

het roept, omhelst en lenigt.

Onder het gelui van alle klokken van verdronken steden gaan we

heen.

Vergeeten begroeten ons gezanten van voorbije generaties.

Terwijl jullie drift niet aflaat, verder, verder draagt.

En is noch was. Alleen het eeuwig ogenblik duurt voort.

Berkeley, 1980

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003

(Atlas)

vertaling: Gerard Rasch

EEN UITZICHT OP DE EEUWIGHEID

Ieder staat aan de kant van iets groots:

de rand van het leven en des doods.

Wij staren onze toekomst in
en zien geen eind en geen begin,

een uitzicht dat geen inzicht geeft,
een leven waar niets buiten leeft
binnen de korte warme poos
van onbewust naar bewusteloos.

Hoe vinden wij, het lijf ten spijt,
tijd voor een geloof in eeuwigheid?
Niets is immers voor altoos?
En bloemen, vlinders, aarde dan,
waarom genieten wij daarvan?
Wij raken immers alles kwijt?

Maar het vervallen van de roos,
het rode zwellen van de vrucht
dat niemand nog begrijpen kan
onder de dodeloze tijd
die elk jaar weer de dood herhaalt
en dan de zon die stijgt en daalt,
en altijd weer dat overdoen en
wederkeren der seizoenen...
wordt hier een les gerepeteerd?
Doen wij dus alles nog verkeerd?

En aldoor weer gedichten schrijven
om na mijn dood nog wat te blijven,
zoals onvruchtbaar rozenzaad
gelooft dat het eeuwig voortbestaat?
Dat kan geen wijsheid wezen, want
zoiets doet elke bloeise plant.

Leo Vroman

Uit De gebeurtenis en andere gedichten (Querido, 2001)

EL ALMA EN PENA

Ese alma en pena, sola,

ese alma en pena siempre perseguida
por un resplandor muerto.
Por un muerto.

Cerrojos, llaves, puertas
saltan a deshora
y cortinas heladas en la noche se alargan,
se estiran,
se incendian,
se prolongan.

Te conozco,
te recuerdo,
bujía inerte, livido halo, nimbo difunto,
te conozco aunque ataques diluido en el viento.

Párpados desvelados
vienen a tierra.
Sísmicos latigazos turnban sueños,
terremotos derriban las estrellas.
Catástrofes celestes tiran al mundo escombros,
alas rotas, laúdes, cuerdas de arpas,
restos de ángeles.

No hay entrada en el cielo para nadie.

En pena, siempre en pena,
alma perseguida.
A contraluz siempre,
nunca alcanzada, sola,
alma sola.

Aves contra barcos,
hombres contra rosas,
las perdidas batallas en los trigos,
la explosión de la sangre en las olas.
Y el fuego.
El fuego muerto,
el resplandor sin vida,
siempre vigilante en la sombra.

Alma en pena:

el resplandor sin vida,
tu derrota.

Rafael Alberti

DE ZIEL IN NOOD

Deze ziel in nood, alleen,
deze ziel in nood altijd achtervolgd
door een dode weerschijn.
Door een dode.

Grendels, sleutels, deuren
springen onverwachts open
en bevroren gordijnen verlengen zich in de nacht,
rekken uit,
vatten vlam,
worden langer.

Ik ken je,
ik herinner me jou,
zwakke kaars, vale halo, dood aureool,
ik ken je zelfs als je verzwakt aanvalt in de wind.

Slapeloze oogleden
komen op aarde.
Seismische zweepslagen vellen de dromen,
aardbevingen doen de sterren neerstorten.
Hemelse catastrofes strooien puin op de wereld,
gebroken vleugels, luiten, harpsnaren,
stoffelijke resten van engelen.

Toegang tot de hemel heeft niemand.
In nood, altijd in nood,
achtervolgde ziel.
In tegenlicht altijd,
nooit geraakt, alleen,
ziel alleen.

Vogels tegen boten,

mensen tegen rozen,
de verloren gevechten in het koren,
de explosie van het bloed in de golven.
En het vuur .
Het dode vuur,
het licht zonder leven,
altijd wakend in de schaduw.

Ziel in nood:
de weerschijn zonder leven,
jouw nederlaag.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap.
Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

WOLKEN

O wolken, mijn angstwekkende wolken
wat bonkt het hart, wat een droefheid op aarde,
donkere wolken, wolken wit en zwijgend,
met tranen in de ogen zie ik jullie in de dageraad
en ik weet dat in mij hoogmoed en begeerte,
wreedheid en het zaad van de verachting
een leger voor mijn doodsslaap zullen vlechten
en dat mijn mooiste leugenkleur de waarheid '
al heeft afgedekt. Dan sla ik mijn ogen neer
en voel ik weer die storm door mij razen,
dor en brandend. O, jullie die mij angst aanjagen,
wachters van de wereld, wolken! Laat ik slapen,
laat de genade van de nacht mij met zich dragen.

Wilno, 1935

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003
(Atlas)
vertaling: Gerard Rasch

JIDDISCHES SONETT

Die 24 Sonette für Regi und Charles Aukin

2

Wir, die wir schneller noch als unser Wort verblassen,
Und sind wir auch der Schöpfung Ziel und Sinn –
All unsre Fantasie kann wohl die Schöpfung fassen,
Doch nicht den letzten, unsern Urbeginn.

In jedem Worte atmest du das Leben kühl, gelassen,
Und siehst doch: auch die Sterne gehn dahin.
Von Liebe ist dein Geist beflügelt und vom Hassen,
Kannst doch nicht sagen so wie Gott: Ich bin.

Wir sind nur Spiegel seiner schweigenden Gestalt.
Durch uns will er das Leben mit dem Tod verbinden.
Wenn unser Leib in Staub zerfällt, alsbald

Sieht man ein neues Flämmlein sich entzünden.
So gehn wir auf in Wunden und – verschwinden
Und leben ewig heiß und sterben ewig kalt.

Lajser Ajchenrand

<http://www.planetlyrik.de/gedichte/autoren/a/ajchenrand-lajzer/>

IK DROOM NU ZELFS van de woorden.
Ik kan niet slapen door de woorden.
Ze geven me klopsignalen vanachter het decor,
subversieve personages
die zelfs het doek verscheuren
om het stuk altijd te wijzigen.

De woorden wachten niet.
Hoe lang zullen ze meegaan?
Het zijn net druppels bloed
die op de tekst vallen

en soms ook in de kantlijn.

Maar ze hebben niet genoeg aan de figuren van de dag,
het verlichte waken tussen leven en dood.

De tekst is oneindig

en de kantlijn eveneens.

Misschien zou de tekst in de kantlijn moeten staan.

De droom is een verlaten

of althans beschikbaar gebied

voor de noodzakelijke binnenkomst van het woord.

Roberto Juarroz

uit: Juarroz, Roberto, Vertikale poëzie. Een keuze uit verticale
poëzie I t/m XIII. Vertaald door Marioline Sabarte Belacortu,
Amsterdam 2002 (Wagner & Van Santen)

DOCH DIE JAHRE VERGINGEN. Am Abhang des Herzens weiden
Schwarz die Rosse der Stunden. Schon wuchsen verquer
Herbstlich Gehege, die die Wanderer vermeiden,
Fallt aus unerretteten Wäldern ein Schatten her.

Er überweht die Straße. Den staunenden Kindern
Hält er am dunklen Fluss die erschrockenen Augen zu.
Nur die Toten mit dem unbeweglichen Blick aus zwölf
Wintern
Liegen in Kies und Geröll in gelassener Ruh.

Im Schatten werden die Worte zurückgenommen,
Die die Redner ersannen. Die Blumen am Bajonett
Welkten dahin. Doch die Toten sind
weitergeschwommen
Von der Mahne der Wasser umwogt auf eiligem Brett.

Im Schatten gewogen ward keiner zu leicht befunden.
Unerkannt, unerkannt geht er hin, den jeder kennt.
Wir stöhnen im Traum, wenn böse in unseren Wunden
Von gestern das Heute wie ätzende Säure brennt.

In dieser Nacht werden sie sich nicht schliessen
Und übermorgen sollen sie offen stehn.
Ich hör auf die Zeichen, wenn die nächtigen Stunden
 fliessen,
Ich seh auf die Zeichen, die zuzeiten geschehn.

Stephan Hermlin

uit: Stephan Hermlin, Gedichte und Nachdichtungen, Berlin und
Weimar 1990, (Aufbau Verlag)

SNEEUW

Ergens zei iemand het sneeuwt
al en de dag is in een doodshemd
voorbijgelopen zonder op
of om te zien het laatste schip
met overwonnen dromen is zojuist
zonder bestemming vertrokken om
in een land zonder achterland
aan een zee zonder horizon
tegen de kademuren van een
gevreesd maar nog onuitgesproken
onbegrip roestend voor anker te gaan

het is te laat om nog iets te beginnen
door alle kieren wringt een grijze
compacte mist naar binnen ergens
zei iemand het sneeuwt al.

II

De morgen in witte gesteven
kieren een oosterse begrafenis
de partituur van de hemel is
maat voor maat in mineur geschreven

stoelen worden fossielen
de mensen zijn uitgestorven
de warenhuizen zomerlicht

staan uitverkocht of leeggestolen

de uren slaan in onverholen
doodsangst open en dicht.

Ellen Warmond

uit: Warmond, Ellen, Mens: een inventaris, Amsterdam 1969
(Querido)

STERBEN IM WALDE

Im Himmel, Grün, Wind und Baumdunkel verfangen,
Von Farren und Gräsern umwachsen Glieder und Wangen
Bin ich im Walde melodisch zu Grunde gegangen.
Nun beginnt die süße Verwesung mich zu verzehren.
Ameisen und Raupen kriechen über meine Augen.

Und kein Wimperzucken will ihnen wehren.
Unten auf der Promenade spaziert ein internationales Publikum.
Entfernter Klang von Sand, Damenkleidern und Kinderstimmen.
Ich weiß: Viele elegante Leute gehen da herum.
Nadeln, Laub, Zweige und Tannenzapfen fallen auf mein Gesicht,
Und Fliegen, doch auch Bienen und Schmetterlinge verschmähen
meine Lippen nicht.
Oh jetzt! Leise und dennoch mächtig angeschwellt,
Beginnt sich das unvergleichliche Rigolettoquartett auszubreiten.
Und meine Seele fällt ein:
Du bist auf der Welt!
Und verteilt sich jauchzend nach allen Seiten.

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von
Franz Werfel - 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

WOORDEN ZIJN KLEINE HEFBOMEN,
maar wij hebben hun steunpunt nog niet gevonden.

Wij laten ze op elkaar steunen
en het bouwwerk geeft mee.
Wij laten ze steunen op het gezicht van de gedachte
en zijn masker slokt ze op.
Wij laten ze steunen op de rivier van de liefde
en ze gaan ervandoor met de rivier.

En wij blijven hun som zoeken
op een enkele hefboom,
maar wij weten niet wat we willen optillen,
het leven of de dood,
de handeling van het spreken
of de gesloten cirkel van het mens-zijn.

Roberto Juarroz

uit: Juarroz, Roberto, Vertikale poëzie. Een keuze uit verticale
poëzie I t/m XIII. Vertaald door Mariolein Sabarte Belacortu,
Amsterdam 2002 (Wagner & Van Santen)

CANCION DEL ANGEL SIN SUERTE

Tú eres lo que va:
agua que me lleva,
que me dejará.

Buscadme en la ola.

Lo que va y no vuelve:
viento que en la sombra
se apaga y se enciende.

Buscadme en la nieve.

Lo que nadie sabe:
tierra movediza
que no habla con nadie.

Buscadme en el aire.

Rafael Alberti

LIED VAN DE ONFORTUINLIJKE ENGEL

Jij bent wat weggaat:
water dat me meedraagt,
dat me zal achterlaten.

Ga me zoeken in de golf.

Wat weggaat en niet terugkeert:
wind die in de schaduw
uitdooft en weer opvlamt.

Ga me zoeken in de sneeuw.

Wat niemand weet:
wankelmoedige aarde
die met niemand spreekt.

Ga me zoeken in de lucht.

uit: Alberti, Rafael, Gedichten. De zee, de engelen, de ballingschap.
Vertaald en samengesteld door Willy Spillebeen, 1989 (de Prom)

IN MEMORIA

Locvizza il 30 settembre 1916

Si chiamava
Moammed Sceab

Discendente
di emiri di nomadi
suicida
perché non aveva più
Patria

Amà la Francia
e mutà nome

Fu Marcel
ma non era Francese
e non sapeva più
vivere
nella tenda dei suoi
dove si ascolta la cantilena
del Corano
gustando un caffè

E non sapeva
sciogliere
il canto
del suo abbandono

L'ho accompagnato
insieme alla padrona dell' alber
dove abitavamo
a Parigi
dal numero 5 della rue des Carmes
appassito vicolo in discesa

Riposa
nel camposanto d'Ivry
sobborgo che pare
sempre
in una giornata
di una
decomposta fiera

E forse io solo
so ancora
che visse

Giuseppe Ungaretti

IN MEMORIAM

Locvizza, 30 september 1916

Hij heette
Mohammed Sjeab

Afstammeling van nomadenemirs
pleegt zelfmoord
omdat hij geen Vaderland
meer had

Hij hield van Frankrijk
en veranderde van naam

Hij werd Marcel
maar hij was geen Fransman
en hij was niet meer in staat
om in de tent van de zijnen
te leven
waar je nippend aan een kopje koffie
naar de cantilene van de Koran
luistert

En hij was niet in staat
het lied
van zijn verlatenheid
aan te heffen

Ik heb hem begeleid
samen met de hospita van het hotel
waar we woonden
in Parijs
op het nummer 5 van de rue des Carmes
verlept steil steegje

Hij rust
op het kerkhof van Ivry
voorstad die altijd
doet denken
aan de dag
van een
afgebroken kermis

En wellicht weet
alleen ik nog
dat hij leefde

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore
Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/
Atlas)

MAAI MIJ

Maai mij, vader Tijd, mijn veld is geel,
En mijn korrels zijn zo rijk en zwaar,
En mijn aren hangen aan de steel
Vol en onverdraaglijk op elkaar.

Dat de landman mij aan garven zet,
Dat de dorser mij van 't stof ontdoet,
Dat de molenaar mij maalt en plet.
Stook de oven heet, ontsteek de gloed.

Dat het volk mij ete als zijn brood,
Want mijn levensdagen zijn geteld;
Ruim mij met uw sikkel van het veld,
Ik ben niets meer, maar de oogst is groot.
Rijp ben ik, al was ik nooit zo pover;
'k Wil nog slechts als spijs in andren over.

Betus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten,
Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

Als mich Dein Wandeln an den Tod verzückte

Als mich Dein Dasein tränenwärts entrückte
Und ich durch Dich ins Unermeßne schwärmte,

Erlebten diesen Tag nicht Abgehärmte,
Mühselig Millionen Unterdrückte?
Als mich Dein Wandeln an den Tod verzückte,
War Arbeit um uns und die Erde wärmte.
Und Leere gab es, gottlos Unerwärmte,
Es lebten und es starben Niebeglückte!
Da ich von Dir geschwellt war zum Entschweben,
So viele waren, die im Dumpfen stampften.
An Pulten schrumpften und vor Kesseln dampften.
Ihr Keuchenden auf Straßen und auf Flüssen!!
Gibt es ein Gleichgewicht in Welt und Leben,
Wie werd' ich diese Schuld bezahlen müssen!?

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von
Franz Werfel - 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

ENKEL IN MIJN DROMEN

Enkel in mijn dromen ben 'k nog zwaar
En gekerkerd door de nacht, verduisterd,
Als een tweeheid, als een zwoegend paar:
Als twee slaven aan elkaar gekluisterd.

Maar de morgen werpt mijn celdeur open
En ik kijk verwonderd om mij heen,
Want hij laat mij ongehinderd lopen,
En ik word onmetelijk alleen.

En ik rijs gelijk de zon die rijst,
En ik bloei gelijk de akker bloeit,
En door al wat ik aanschouw gespijst,
Voel ik hoe mijn ledig wezen groeit,
Met de ganse wereld synoniem,
Uit de korrel van mijn lege kiem.

Bertus Aafjes

uit: Bertus Aafjes, Het koningsgraf. Honderd en een sonetten,
Amsterdam (1948) 1965, (Meulenhoff)

MATAR É FACIL

Assassinei (tão fácil) com a unha
am pequeno mosquito
que aterrou sem licença e sem brevet
na folha de papel

Era em tom invisível,
asa sem consistência de visão
e fez, morto na folha, um rasto
em quase nada

Mas era um rasto
em resto de magia, pretexto
de poema, e ardendo a sua linfa por um tempo menor
que o meu tempo de vida,
não deixava de ser um tempo vivo

Abatido sem lan[^]a, nem punhal, nem substância mortal
(um digno cianeto ou estricnina),
morreu, vítima de unha,
e regressou ao pó:
uma curta farinha triturada

Mas há-de sustentar,
tal como os seus parentes,
qualquer coisa concreta,
será, daqui a menos de anos cem,
de uma substância igual

à que alimenta tibia de poeta,
o rosto que se amou,
a pasta do papel onde aqui estou,
o mais mínimo ponto imperturbável
de cauda de cometa

Ana Luisa Amaral

TÖTEN IST EINFACH

Ich ermordete (einfach so) mit dem Fingernagel
eine winzige Mücke,
die ohne Genehmigung and Brevet
auf dem Papier landete

Sie war unsichtbar, ohne Farbe,
Flügel nur, ohne Bestand vor dem Auge,
und hinterließ tot auf dem Papier eine Spur
von fast gar nichts

Doch es war eine Spur,
ein Rest von Magie, Anlass
für ein Gedicht, auch wenn ihr Lebenssaft weitaus kürzer verging
als meine eigene Lebenszeit,
war es doch eine Zeit Leben

Erlegt weder von Lanze noch Dolch, noch tödlicher Substanz
(würdiges Zyanid oder Strychnin),
starb sie, Opfer des Fingernagels,
und kehrte zum Staub zurück;
als Prise zermahlener Pulvers

Doch sie trägt
wie all ihre Verwandten
eine konkrete Last,
wird in weniger als hundert Jahren
von genau der Substanz sein

aus der sich die Flöte des Dichters speist,
das einst geliebte Gesicht,
Papierfasern, auf denen ich hier bin,
als winzigster unverrückbarer Punkt
eines Kometenschweif

Aus dem Portugiesischen von Michael Kegler und Piero Salabe

uit: Ana Luisa Amaral, Was ist ein Name. Gedichte 1990-2020

Aus dem Portugiesischen von Michael Kegler und Piero Salabe
Mit einem Nachwort von Piero Salabe -Carl Hanser Verlag, p. 12

VEGLIA

Cima Quattro il 23 dicembre 1915

Un'intera nottata
buttato vicino
a un compagno
massacrato
con la sua bocca
digrignata
volta al plenilunio
con la congestione
delle sue mani
penetrata
nel mio silenzio
ho scritto
lettere piene d'amore

Non sono mai stato
tanto
attaccato alla vita

Giuseppe Ungaretti

WAKE

Cima Quattro, 23 december 1915

Een hele nacht lang
neergegoid naast
een af geslachte
kameraad
met zijn mond
van ontblote tanden
naar de volle maan gekeerd

met de bloedgezwellen
van zijn handen
die binnengedrongen zijn
in mijn zwijgen
heb ik brieven geschreven
vol van lief de

Nog nooit was ik
zozeer
aan het leven gehecht

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore
Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/
Atlas)

EEN HERDENKING

Een sneeuwstorm valt altijd in het niet bij de gedachte
aan een sneeuwstorm. Ja: koud. Ja: wind. Maar niet
de tijdloze ervaring van een blinde wereld, niet
het stilzetten van de maalstroom, geen stormoog
vol spierwitte gratie.

Toen stond opeens de zomer voor de deur.
De eerste hitte zonder jou. Rouwbleek een schokkerige
achtervolgingscène in een duistere steeg
op een stralende dag. Hoe hier opeens in het donker
in de zon, waar ik je eindeloos misloop?

In het midden van een menigte die de huid afwerpt
om verder te zwermen krijg ik je terug. Eerst in flitsen,
dan gedachten aan jou zo compleet
als een rijzig recept, dwarrelen lang genoeg
om weer eens af te dwalen, als in de periferie
van een sneeuwstorm die iets goeds verwoestte.

Ik kom er niet uit. Je valt nooit in het niet.

Lieke Marsman

IN MEMORIAM

Met iedere mens van mijn jonge jaren
die uit het licht valt, sterf ik mee.
Mijn voorhoofd wordt door koude aangevaren
en in mijn ogen verzamelt zich sneeuw.

Blindelings tast ik naar de verloren
warmte en voel overal graniet.
Een stem die ik had willen horen,
waait ergens hoog over mij heen.

Voetsporen breken af. Een onbegaanbare
nawereld opent haar woestenij.
Sterren beginnen in mij te staren,
brandpunten van verlatenheid.

Geen schepsel sterft zo volstrekt als een mens.
Leven en dood gaan met hem te gronde.
Van alle windstreken afgewend,
hangt zijn herinnering in de ronde
ledigheid van het niet.
Waar ik mij keer,
adem ik duisternis, onbewogen
raadsels. Er bestaan geen woorden meer
om deze stilte te herhalen.

Maurits Mok

DAS JENSEITS

Wir kommen wieder, wir kehren heim
In Dich, Du gute Mutter unser.
Schon hängt uns, hängt uns über die Stirn,
Mild über die Stirne des Todes Flieder.
Wo fahren die feurigen Wolken hin,
Wo tanzen die mutigen Flüsse her,
Was will der Meere Spiel,

Das Laub an der Wand des Himmels gerankt?
Nun kehren wir heim, nun kehren wir ein,
Mehr ist als Dasein — Gewesen sein,
Stark ist der Tod, doch siehe das Stärkste,
Stärker als Tod ist Musik.

In unsere Mutter kehren wir ein . . .
Gott fährt über uns, der gute Mann,
Da heben wir an, und heben uns auf,
Arien selige schweben wir hin,

Und hängen im Herzen der Sterblichen,
Und locken die ewigen Tränen.
Träne, klarer Planet! Hier leben wir,
Leben in Gnade, sind nichts als Lied.

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von
Franz Werfel - 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

IN MIJN VADERLAND

In mijn vaderland, waar ik niet terugkeer,
is ergens een meer in een bos, reusachtig,
met weidse wolken, verscheurd en fantastisch;
wanneer ik achter me blik. dan zie ik ze weer.

En ondiep water in donkere schemer fluisterend,
een bodem waarop gras vol doornen groeit,
de roep van zwarte meeuwen, zonsondergangen
koud en rood, daarboven talingen fel fluitend.

't Slaapt in mijn hemel, dat meer van doornen.
Ik buk en ontwaar op de bodem een lichtschijs,
mijn leven. En ook wat mij bang maakt is daar,
tot de dood voor eeuwig mijn vorm heeft voleind.

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003
(Atlas)
vertaling: Gerard Rasch

TESTAMENT

Ich werde mit dem Flugzeug verreisen,
und die Höhenangst in mir
lasst mich Beruhigungstabletten nehmen
und schenkt mir wirre Träume

Falls ich sterbe,
will ich, dass meine Tochter mich nicht vergisst,
dass jemand ihr vorsingt, und sei es falsch,
and dass man ihr Fantasie bietet
eher noch als einen genauen Plan
oder ein sauber bezogenes Bett

Gebt ihr Liebe and
lasst sie zwischen die Dinge sehen,
von blauen Sonnen träumen, von strahlenden Himmeln,
anstatt sie das Rechnen zu lehren
oder Kartoffeln zu schälen

Bereitet meine Tochter vor
auf das Leben,
falls ich im Flugzeug umkomme
und losgelöst von meinem eigenen Körper
zum Atom werde dort frei im Himmel

Sie soll sich an mich erinnern,
meine Tochter
und später dann ihrer Tochter erzählen,
ich sei im Himmel geflogen
and habe von dort verzückt und begeistert gesehen,
wie sie zu Hause falsch rechnet, und die Kartoffeln im Beutel
unangetastet

Ana Luisa Amaral

uit: Ana Luisa Amaral, Was ist ein Name. Gedichte 1990-2020
Aus dem Portugiesischen von Michael Kegler und Piero Salabe
Mit einem Nachwort von Piero Salabe -Carl Hanser Verlag

OVER OUDE VROUWEN

Onzichtbaar, gekleed in voor mij te grote jurken,
wandel ik terwijl ik doe alsof mijn geest afwezig is.

Wat is dit voor land? Van rouwkransen, angst voor de herinnering
hoe het was, kruisen van verdienste die hun waarde verliezen.

Ik denk aan jullie, oude vrouwen, die zwijgend de dagen
van her leven tellen als de kralen van de rozenkrans.

jullie moesten volharden, verduren, je redden,
of er iets was om op te wachten of niet, het moest.

Ik hef een gebed voor jullie aan tot de Allerhoogste, bijgestaan
door jullie gezichten op foto's.

Moge de dag van jullie dood niet de dag van alle verlies zijn,
maar van vertrouwen in het licht dat door de aardse vormen
breekt.

Czesław Miłosz

uit: Miłosz, Czesław, Gedichten, Amsterdam Antwerpen 2003
(Atlas)
vertaling: Gerard Rasch

IK BEN (Canto General no.15)

Mijn lied zocht verbeterd naar draden in het woud,
verborgen vezels, kostbare was,
snoeide takken en liet de eenzaamheid
geuren met lippen van hout.

Elk wezen had ik lief, elke druppel
purper of metaal, water en aren,
de dikke lagen, door ruimte en drijfzand bewaakt,
drong ik binnen
en als een dode zong ik met gebroken mond
in de druiven van de aarde.
Klei, slijk, wijn, alles overdekte me,
ik werd gek toen ik de heupen aanraakte
van de huid, haar bloem brandde
als vuur in mijn keel,
mijn zinnen dwaalden in de steen
en haalden gesloten littekens weer open.
Alles werd tederheid en bronnen.
er restte enkel nog nachtmuziek.

Ik hield niet van de dode goedheid in de straten.
Ik moest niets weten van haar stinkende water,
ik raakte haar besmette zee niet aan.
Ik groef het goede uit als een metaal, ik wroette
dieper dan de bijtende ogen
en tussen de littekens groeide
mijn hart dat op zwaarden geboren werd.
Ik ging mijn vijanden niet zoeken op het plein,
ik lag niet op de loer met gemaskerde hand,
ik groeide enkel mee met mijn wortels
en de bodem uitgestrekt onder mijn masten
ontcijferde de slapende aardwormen.

Ik schrijf voor het volk, ook al kan het
mijn poëzie niet lezen met zijn boerenogen.
Eens komt de dag dat een regel, de melodie
die mijn leven veranderde, ook hun oor bereikt,
dan zal de boer de ogen opslaan,
de mijnwerker zal glimlachend stenen houwen,
de arbeider veegt zijn voorhoofd af,
de visser zal beter zien hoe de vis schittert
die trillend in zijn handen brandt,
de schone, pas gewassen monteur die nog
geurt naar zeep zal mijn gedichten bekijken
en misschien zeggen ze dan: 'Hij was een kameraad'.
Dat volstaat, ik wens geen andere kroon.

Ik wil dat bij de uitgang van mijnen en fabrieken
mijn poëzie aan de aarde kleeft,
aan de lucht, aan de overwinning
van de mishandelde mens.

Steeds weer ben ik herboren uit de diepten
van verwoeste sterren, ik nam de draad weer op
van de eeuwigheid die ik met eigen handen bevolkte,
en nu ga ik sterven, zonder meer, met aarde
op mijn lichaam, voorbestemd aarde te zijn.
Ik heb geen stukje hemel gekocht
van de priesters. Ik heb ook de duisternis niet aanvaard
die de metafysicus uitvond
voor de zorgeloze rijken.

In de dood wil ik bij de armen zijn
die geen tijd hadden erover na te denken,
terwijl ze geslagen werden door hen die
de hemel bezitten netjes verdeeld en geordend.

Ik laat de arbeiders uit de kopermijnen,
de delvers naar steenkool en salpeter,
mijnhuis bij de zee is van Isla Negra.

Ik wil dat het een rustplaats wordt
voor de mishandelde zonen
van mijn vaderland, geveld door bijlen en verraders.
in hun heilig bloed gesmoord,
verteerd in vulkanische lompen.

Bij de zuivere liefde die heerste in mijn gebied
wil ik dat de vermoeiden rusten,
de donkeren mogen zich om mijn tafel scharen,
de gewonden mogen slapen in mijn bed.

Broeder, dit is mijn huis, betreed de wereld
van zeebloemen en besterde steen
die ik schiep, vechtend in mijn armoede.

Hier in mijn raam ontstond de klank
als in een groeiende kinkhoren,
later kreeg die klank vastere vorm
in mijn verwarde aardrijkskunde.

Jij komt uit gloeiende gangen.
uit tunnels gebeten door de haat,
doorheen de zwavelsprong van de wind:
hier vind je de vrede die ik voor jou bewaarde.

Pablo Neruda

FASE D'ORIENTE

Versa il 27 aprile 1916

Nel molle giro di un sorriso
ci sentiamo legare da un turbine
di germogli di desiderio

Ci vendemmia il sole

Chiudiamo gli occhi
per vedere nuotare in un lago
infinite promesse

Ci rinveniamo a marcare la terra
con questo corpo
che ora troppo ci pesa

Giuseppe Ungaretti

ÖRIËNTAALSE FASE

Versa, 27 april 1916

In het zachte verloop van een glimlach
voelen wij ons aanleggen uit een wervelwind
van scheuten van verlangen

De zon oogst ons

We sluiten de ogen
om oneindige beloften te zien zwemmen
in een meer

We komen weer bij om de aarde te merken
met dit lichaam

dat nu te zwaar is voor ons

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/Atlas)

EERSTE TOCHT DE WINTER UIT

Van de winter was ik weer niet jong gestorven
en ik stond dus toen ik 's morgens uitvoer
bij het eindelijk weer wijde in het krijt.

Het Randmeer mij openvouwde sluis tot sluis.

Er zijn daar staken met ertussen fuiken
wachtend op de man uit Spakenburg,
die ze eens licht en uitschudt in zijn bun.

Er is een onverschilligheid
die maakt dat ik mij opgewacht voel zijn.

Helder, wijde, helder dit niet op.
In het uitgestrekte wil ik opgeborgen zijn
als in het binnenste van een envelop.

Willem Jan Otten,

uit: Eindaugustuswind, Van Oorschot 1998

BALLADE VON WAHN UND TOD

Im großen Raum des Tags
Die Stadt ging hohl, Novembermeer, und schallte schwer,
Wie Sinai schallt. Vom Turm geballt
Die Wolke fiel. — Erstickten Schlags
Mein Ohr die Stunde traf,
Als ich gebeugt saß über mich zu sehr.
Und ich entfiel mir, rollte hin, und schwankte da auf einem Schlaf.

Wie deut' ich diesen Schlaf,
Wie noch kein Schlaf mich je trat an, da ich verrann
In Dunkelheit, so mich eine Zeit
In mein Herz traf?
Und als ich kam empor,
In Traum auftauchend Atemgang begann,
Trat ich in mein vergangnes Haus, in schwarzen Flur durchs
winterliche Tor.

Nun höret, Freunde, es!
Als ich im schwarzen Tage stand, schlug mich eine leichte Hand.
Ich stand gebannt an kalter Wand.
O schwarzes, schreckliches
Gedenken, da ich ihn nicht fand,
Den Leichten, der mich so ging an
Und mich im schwarzen Tag des Tors geschlagen leicht mit seiner
leichten Hand.
Es fügte sich kein Schein,
Und selbst das kleine schnelle Licht, das sich in falsche Rosen flicht,
Und unterm Bild vergeht und schwillt,
Das kleine Licht ging ein.
Es trat kein schwarzer Engel vor,
Kein Schatten trat, kein Atem trat aus dem kalten Stein!
Doch hinter mir in meinem Traum, aufschluchzend kaum versank
das Tor.
Und auch kein Wort erscholl.
Doch ganz mit meiner Stimme rief ein Wort in meinem Orkus tief.
Und wie am Eichenort ein Blatt war ich verdorrt.
Weh, trocken, leicht und toll

Fiel ich an mir herab und fuhr in Herbst und großem Stoß.
Mich nahm ein Wort und Wind mit fort,
Das Wort, das durch mich stieß, das Wort mit dreien Silben hieß,
das Wort hieß: rettungslos.
O letzte Angst und Schmerz!
O Traum vom Flur, o Traum vom Haus, aus dem die Frau mich
führte aus!
O Bett im Dunkel aufgestellt, auf dem sie mich entließ zur Welt.
Ich stand in schwarzem Erz,
Und hielt mein Herz und konnte nicht schrein,
Und sang ein — Rette mich — in mich ein.

Der Raum von Stein baute mich ein. Ich hörte schallen den Fluß
und fallen, den Fluß: Allein
Und da es war also,
Tat sich mir kund mein letztes Los, und ich stieg auf aus allem
Schoß.
Im schwarzen Traum vom Flur zerriß und klang die Schnur.
Und ich erkannte so,
Warum da leicht und fein die Hand mich schlug,
Die schwach an meine Stirne fuhr,
Und meinen Gang geheim bezwang, daß ich nicht wankte mehr, und
kaum mich selber trug.

Und als ich ihn erkannt,
Den Augenblick, der mich trat an, da war ich selbst der andre
Mann,
Und der mir hart gebot, ich selber war mein Tod.
Und nahm mir alles unverwandt,
Und wand es fort aus meiner Hand und hielt gepackt —
Genuß und Liebe, Macht und Ruhm und jammernd die Dichtkunst
zuletzt.
Und stand entsetzt und ausgesetzt und ohne Wahn und aufgetan
und völlig nackt.
O Tod, o Tod, ich sah
Zum erstenmal mich wahrhaft sein, mich ohne Willen, Wunsch und
Schein,
Wie Trinker nächtlich spät sich gegenüber steht.
— — Er lacht und bleibt sich fern und nah — —
Ich stand erstarrt in erster Gegen-Wart allein zu zwein.
(Ach, was wir sagen lügt schon, weil es spricht)
Ich fand mich, ohne Wahn mich sein, und starb in mein Erwachen
ein.
Im großen Raum des Tags
Hob ich mein Haupt auf aus dem Traum, und sah auf meinen
Fensterbaum.

Die Stadt ging hohl, Novembermeer, und schallte schwer,
Der Himmel glühte noch kaum.
Ich aber ging hinab mit großem Haupt und Hut,
Und ging durch Straßen, rötliches Gebirg und Paß . . .
Mein Haupt vom Traum umlaubt noch. Ging mit dumpfem Blut.
Ich ging, wie Tote gehn,
Ein abgeschiedner Geist, verwaist und ungesehn.

Ich schwebte fern und kühl durch Heimkehr und Gewühl,
Sah Kinder rennen und sah Bettler stehn.
Ein Buckliger hielt sich den Bauch, und eine Greisin schwang den
Stock und schrie,
Leicht eine Dame lächelte. Ein Mädchen küßte sich die Hand . . .
Und ich verstand, was sie verband, und schritt in großer Alchimie.

Franz Werfel

aus: Gesänge aus den drei Reichen. Ausgewählte Gedichte von
Franz Werfel - 1917 Leipzig (Kurt Wolff Verlag)

SONO UNA CREATURA

Valloncello di Cima Quattro il 5 agosto 1916

Come questa pietra
del S. Michele
così fredda
così dura
così prosciugata
così refrattaria
così totalmente
disanimata

Come questa pietra
è il mio pianto
che non si vede

La morte sis conta
vivendo

Giuseppe Ungaretti

IK BEN EEN SCHEPSEL

Valloncello di Cima Quattro, 5 augustus 1916

Als deze steen
van de S. Michele
zo koud
zo hard
zo uitgedroogd
zo weerbarstig
zo geheel en al
onbezield

Als deze steen
is mijn gehuil
dat niet te zien is

De dood
betaal je
levend af

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore
Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/
Atlas)

HET LICHT

Het licht, Gods witte licht, breekt zich in kleuren:
Kleuren zijn daden van het licht dat breekt.
Het leven breekt zich in het bont gebeuren,
En mijn ziel breekt zich als ze woorden spreekt.

Slechts die zich sterven laat, kan 't leven beuren:
O zie mijn bloed dat langs de spijkers leekt!
Mijn raam is open, open zijn mijn deuren –
Hier is mijn hart, hier is mijn lichaam: breekt!

De grond is zacht van lente. Door de boomen
Weeft zich een waas van groen, en mensen komen
Wandelen langs de vijvers in het gras –

Naakt aan een paal geslagen door de koorden,
Ziel, die zichzelf brak in liefde en woorden:
Dit zijn de daden waar ik mensch voor was.

Martinus Nijhoff

uit: Nijhoff, Martinus, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1975
(Bert Bakker)

KOM

Nergens bestaat nooit. Alleen hier en nu
lijkt het als twee druppels op geen idee waar.
De straten lopen vol, maar voelen bodemloos.
Dat kan, daar is maar een man voor nodig.

Die ontbreekt. In deze stad van iedereen,
in dit heelal van - o god - mogelijk niemand.
Zo weinig van wat zou kunnen gebeuren,
gebeurt, schreef een schilder eens.

Hoe doe je dat toch? Hoe haal je adem
uit dezelfde lucht waaruit op een ochtend
ook een geliefde werd gehaald? Werd gehold.
Is gehold.

Misschien gebeurt er veel meer dan wat kan.
Misschien vormt de tijd met z'n handen ooit
een kom, waarin alles past.

STIJN VRANKEN

(Bij de verdwijning van de Baskische Hodei Egiluz)
Stijn Vranken: Fiat lux (De Bezige Bij)

ZELFPORTRET IN ZWARTE LIJST

De verte lijkt vandaag zo vol
alsof alles van mij wijkt.
Alleen de zon blijft in zijn rol
en vult het veld met gouden rijp.

Daar zie ik al mijn doden
jou weer vorm en schaduw krijgen
al is zoiets mij vaak verboden –
men moet hier realistisch blijven.

Wat mis ik je toch, lieveling.
Als vijf jaar staat elk uurwerk stil
als een kapot en zinloos ding.
Soms hoor ik in de nacht gegil

en elke keer ben ik het zelf.
Dan sta ik op en zie het zwarte veld
en ruik het in de haard verkoolde hout.
En heb je lief, nog steeds, en heb het koud.

Pieter Boskma

Uit de bundel: Pieter Boskma, Zelf, Amsterdam 2014 (De Bezige Bij)

PRACHTIG

Beroemd maar dood vroeg hij: en
wat bleef er van mij over?

Ik wees op een losse regel
een uit zijn verband gerukt citaat
meestal toegeschreven aan een ander.

Voetafdruk op een verlaten strand
Vol lege, uitgewoonde schelpen.

Prachtig is de onsterfelijkheid
maar wat doen wij in de tussentijd?

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze,
Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

HINÜBER WALL' ICH,
Und jede Pein
Wird einst ein Stachel
Der Wollust sein.
Noch wenig Zeiten,
So bin ich los,
Und liege trunken
Der Lieb' im Schoß.
Unendliches Leben
Wogt mächtig in mir,
Ich schaue von oben
Herunter nach dir.
An jenem Hügel
Verlischt dein Glanz —
Ein Schatten bringet
Den kühlenden Kranz.
O! sauge, Geliebter,
Gewaltig mich an,
Daß ich entschlummern
Und lieben kann.
Ich fühle des Todes
Verjüngende Flut,
Zu Balsam und Äther
Verwandelt mein Blut —
Ich lebe bei Tage
Voll Glauben und Mut
Und sterbe die Nächte
In heiliger Glut.

Novalis

uit: NOVALIS - Hymnen an die Nacht

PARIA SÉ

1925

Va la nave, sola
Nella quiete della sera.

Qualche luce appare
Di lontano, dalle case.

Nell' estrema notte
Va in fumo a fondo il mare.

Resta solo, pari a sé,
Uno scroscio che si perde ...

Si rinnova ...

Giuseppe Ung
aretti

GELIJK AAN ZICHZELF

1925

Het schip vaart, alleen
In de stilte van de avond.

Een enkel licht verschijnt
Van ver, vanuit de huizen.

Aan het uiteinde van de nacht
Gaet de zee in rook op tot de grond.

Blijft alleen, gelijk aan zichzelf,
Het geklater dat zich verliest ...

Zich vernieuwt ...

uit: De mooiste van Giuseppe Ungaretti, vertaald door Salvatore
Cantore in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2002 (Lannoo/
Atlas)

GEHOBEN IST DER STEIN —
Die Menschheit ist erstanden —
Wir alle bleiben dein
Und fühlen keine Banden.
Der herbste Kummer fleucht
Vor deiner goldnen Schale,
Wenn Erd' und Leben weicht,
Im letzten Abendmahle.

Zur Hochzeit ruft der Tod —
Die Lampen brennen helle —
Die Jungfrau sind zur Stelle —
Um Öl ist keine Not —
Erklänge doch die Ferne
Von deinem Zuge schon,
Und ruften uns die Sterne
Mit Menschenzung' und Ton.

Nach dir, Maria, heben
Schon tausend Herzen sich.
In diesem Schattenleben
Verlangten sie nur dich.
Sie hoffen zu genesen
Mit ahnungsvoller Lust —
Drückst du sie, heil'ges Wesen,
An deine treue Brust.

So manche, die sich glühend
In bitterer Qual verzehrt
Und dieser Welt entfliehend
Nach dir sich hingekehrt;
Die hilfreich uns erschienen
In mancher Not und Pein —
Wir kommen nun zu ihnen,
Um ewig da zu sein.

Nun weint an keinem Grabe,
Für Schmerz, wer liebend glaubt,
Der Liebe süße Habe
Wird keinem nicht geraubt —

Die Sehnsucht ihm zu lindern,
Begeistert ihn die Nacht —
Von treuen Himmelskindern
Wird ihm sein Herz bewacht.

Getrost, das Leben schreitet
Zum ew'gen Leben hin;
Von innerer Glut geweitet
Verklärt sich unser Sinn.
Die Sternwelt wird zerfließen
Zum goldenen Lebenswein,
Wir werden sie genießen
Und lichte Sterne sein.

Die Lieb' ist freigegeben,
Und keine Trennung mehr.
Es wogt das volle Leben
Wie ein unendlich Meer.
Nur eine Nacht der Wonne —
Ein ewiges Gedicht —
Und unser aller Sonne
Ist Gottes Angesicht.

Novalis

uit: NOVALIS - Hymnen an die Nacht

ANTICO INVERNO

Desiderio delle tue mani chiare
nella penombra della fiamma:
sapevano di rovere e di rose;
di morte. Antico inverno.

Cercavano il miglio gli uccelli
ed erano subito di neve;
così le parole.
Un po' di sole, una raggera d'angelo,
e poi la nebbia; e gli alberi,
e noi fatti d'aria al mattino.

Quasimodo

OUDE WINTER

Verlangen naar jouw klare handen
in de schemer van de vlam:
ze smaakten naar eik en rozen;
naar dood. Oude winter.

Naar gierst speurden de vogels
en plots waren ze van sneeuw;
zo ook de woorden.
Een beetje zon, een stralenkrans van een engel,
en dan de mist; en de bomen
en wij, geheel uit lucht in de ochtend.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

SEHNSUCHT NACH DEM TODE

Hinunter in der Erde Schoß,

Weg aus des Lichtes Reichen,

Der Schmerzen Wut und wilder Stoß
Ist froher Abfahrt Zeichen.
Wir kommen in dem engen Kahn
Geschwind am Himmelsufer an.

Gelobt sei uns die ew'ge Nacht,
Gelobt der ew'ge Schlummer.
Wohl hat der Tag uns warm gemacht,
Und welk der lange Kummer.

Die Lust der Fremde ging uns aus,
Zum Vater wollen wir nach Haus.

Was sollen wir auf dieser Welt
Mit unsrer Lieb' und Treue.
Das Alte wird hintangestellt,
Was soll uns dann das Neue.
O! einsam steht und tiefbetrückt,
Wer heiß und fromm die Vorzeit liebt.

Die Vorzeit, wo die Sinne licht
In hohen Flammen brannten,
Des Vaters Hand und Angesicht
Die Menschen noch erkannten,
Und hohen Sinns, einfältiglich
Noch mancher seinem Urbild glich.

Die Vorzeit, wo noch blütenreich
Uralte Stämme prangten,
Und Kinder für das Himmelreich
Nach Qual und Tod verlangten.
Und wenn auch Lust und Leben sprach,
Doch manches Herz für Liebe brach.

Die Vorzeit, wo in Jugendglut
Gott selbst sich kundgegeben
Und frühem Tod in Liebesmut
Geweih't sein süßes Leben.
Und Angst und Schmerz nicht von sich trieb,
Damit er uns nur teuer blieb.

Mit banger Sehnsucht sehn wir sie
In dunkle Nacht gehüllet,
In dieser Zeitlichkeit wird nie
Der heiße Durst gestillet.
Wir müssen nach der Heimat gehn,
Um diese heil'ge Zeit zu sehn.

Was hält noch unsre Rückkehr auf,
Die Liebsten ruhn schon lange.
Ihr Grab schließt unsern Lebenslauf,
Nun wird uns weh und bange.

Zu suchen haben wir nichts mehr —
Das Herz ist satt — die Welt ist leer.

Unendlich und geheimnisvoll
Durchströmt uns süßer Schauer —
Mir deucht, aus tiefen Fernen scholl
Ein Echo unsrer Trauer
Die Lieben sehnen sich wohl auch
Und sandten uns der Sehnsucht Hauch.

Hinunter zu der süßen Braut,
Zu Jesus, dem Geliebten —
Getrost, die Abenddämmerung graut
Den Liebenden, Betrübten.
Ein Traum bricht unsre Banden los
Und senkt uns in des Vaters Schoß.

Novalis

uit: NOVALIS - Hymnen an die Nacht

I RITORNI

Piazza Navona, a notte, sui sedili
stavo supino in cerca della quiete,
e gli occhi con rette evolute di spirali
univano le stelle,
le stesse che seguivo da bambino
disteso sui ciottoli del Plàtani
sillabando al buio le preghiere.

Sotto il capo incrociavo le mie mani
e ricordavo i ritorni:
odore di frutta che secca sui graticci,
di violaciocca, di zenzero, di spigo;
quando pensavo di leggerti, ma piano,
(io a te, mamma, in un angolo in penombra)
la parabola del prodigo,
che mi seguiva sempre nei silenzi
come un ritmo che s'apra ad ogni passo

senza volerlo.

Ma ai morti non è dato di tornare,
e non c'è tempo nemmeno per la madre
quando chiama la strada;
e ripartivo, chiuso nella notte
come uno che tema all'alba di restare.

E la strada mi dava le canzoni,
che sanno di Brano che gonfia nelle spighe,
del fiore che imbianca gli uliveti
tra l'azzurro del lino e le giunchiglie;
risonanze nei vortici di polvere,
cantilene d'uomini e cigolio di traini
con le lanterne che oscillano sparute
ed hanno appena il chiaro d'una lucciola.

Quasimodo

THUISKOMSTEN

Piazza Navona, 's nachts, op de bank
lag ik op mijn rug op zoek naar de rust,
en mijn ogen verbonden de sterren
met rechte lijnen en kronkelende spiralen,
de zelfde die ik als kind volgde
uitgestrekt op het kiezelbed van de Plàtani
terwijl ik in het duister mijn gebeden zei.

Onder mijn hoofd vouwde ik mijn handen
en ik dacht terug aan de thuiskomsten:
geur van fruit dat op roosters te drogen ligt,
van violier, gember, lavendel;
toen ik dacht je voor te lezen, maar zachtjes,
(ik aan jou, mama, in een hoekje in het halfduister)
de parabel van de verloren zoon,
die me in de stilten steevast volgde
als een ritme dat zich opent bij elke stap
zonder het te willen.

Maar het is de doden niet gegeven weer te keren,
en er is zelfs geen tijd voor je moeder
wanneer de weg roept;
en ik vertrok, opgesloten in de nacht
als iemand die bij het ochtendgloren bang is om te blijven.

En de weg schonk me liederen
die smaakten naar graan dat zwelt in de aren,
naar de bloesem die de olijfboomgaarden in het wit zet
tussen het hemelsblauw van het vlas en de wilde narcissen;
weergalm in de draaikolken van stof,
geneurie van mannen en geknars van karren
in het karige en weifelende licht van de lantaarns
en hun schijnsel is amper dat van een glimworm.

Vertaling B. v.d Bossche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

OP DE HOGE

Liep augustus op zijn einde,
sloot de badmeester de hokjes af,
fietste neuriënd september in.
Niemand was er dan ook bij
dat ik de plank betrad. Ik was
geblinddoekt als een deserteur.

Dit zijn de stappen bang bang bang.
In het Bosbad op de hoge
zweet men het peentje bangverlang.

De zon stond even laag als ik en stond
op punt van zakken in de grond.
Wie mij naar boven had gebracht?

Ach mijn lief. En ik wist: morgen
word ik wakker maar ontkomen

kan ik niet. Uit de schoonspringdroom

ontwaakt men met de schoonspringdroom.

Ik wist: ik maak ze nu dan dus.

De aanstalten. Ik sta precies

zo hoog als nodig om bevreesd te zijn.

Dit is de toegedachte afstand tot

het lussenwevend water doopselzacht.

Het heeft me altijd opgewacht –

maar waarom vrees ik dan ineens het bad

alsof het heel snel leeggelopen is?

Dat zo ik sprong – ik wil, ik wil –

ik vallen zou en niets mij ving?

Willem-Jan Otten

Uit: Op de hoge, G.A. van Oorschot, Amsterdam, 2003

MARIKO

An elnter vint,

A veynendik kind,

In a farnakhtiker sho

Farblondzket hot do

Nor du, Mariko,

Du bist alts nishto.

S'hot vint mir gebrakht

In bloen farnakht

Dem shorkh fun dayn kleyd

In vint eyngeveyt

Nor du, Mariko,

Du bist alts nishto.

To zav mir a fravnt

Du vintele havnt,
Un tulye mikh tsu,
Kh'bin elnt vi du,

Nor du, Mariko,
Du bist alts nishto.

Av-lvu-lyu
S'vigt ayn mikh der vint
Ay-lyu-lyu
Zay ruik, mayn kind,
Av-lvu-lyu
Vigt vintl mikh ayn:
Ikh vel dayn,
Mariko, zayn!

MARIKO

Le vent solitaire,
Pleur d'un enfant,
A la tomb,e du jour
Est venu jusqu'ici.

Et toi, Mariko,
Toi, tu n'es pas l....

Le vent m'a donn,,
Dans l'ombre bleue du soir,
Le bruissement de ta robe
Port, par le vent.

Et toi, Mariko,
Toi, tu n`es pas l....

Toi, le vent, aide-moi!
Laisse-moi, laisse-moi
Me blottir contre toi.
Comme toi, je suis seul.

Et, toi, Mariko,

Toi, tu n'es pas l....

Le vent me berce doucement.
Calme-toi, mon enfant.
Me berce le vent doucement,
Attends, Mariko, attends.
Je suis l..., je suis ... toi.

Texte interprété
dans le Théâtre du Ghetto de Vilno

MARIKO

A lonely wind,
The twilight hour,
A crying child
Has lost its way.

But you, Mariko
You're not here.

In the blue dusk,
I thought I heard
In the cry of the wind,
The rustle of your dress.

But you, Mariko,
You`re not here.

Oh, little wind,
Be my riend,
Hold me close
For I'm as lonely as you.

But you, Mariko,
You're not here.

The wind rocks me to sleep,
Be quiet, my child,
Wind, rock me some more,

"Oh Mariko,
I will be yours!"

This text was performed
in the Theater of the Vilna Ghetto

VANDAAG BEGRAAF IK JOU IN MIJ

Vandaag begraaf ik jou in mij,
niet in de aarde, niet in die kist.
Niet bij die bomen in de ochtendmist,
daar ben jij niet.
Jij bent veilig in mij.
Vandaag begraaf ik jou in mij,

niet bij die steen daar, die lange rij.
Al die oude namen, daar hoor jij niet bij.
Nee vandaag begraaf ik jou in mij.

Dan kan ik met je praten en antwoord geven.
Dan blijf jij leven in mijn leven.
Hier neem mijn ogen en kijk met mij,
neem mijn voeten en loop met mij.
We gaan naar huis nu, wij allebei.
Vanaf vandaag leef jij in mij.
Vandaag begraaf ik jou in mij,

'k zal je niet zoeken, waar je niet bent.
Blijf maar bij ons hier, waar je iedereen kent.
Jouw plaats aan tafel hou ik voor je vrij.
We zullen lachen en weer plannen maken.
'k zal met je slapen en met jou ontwaken.
Hier neem mijn mond en lach met mij,
hier neem men handen en voel met mij.
Wat je nog doen wou, doe ik erbij.
Vanaf vandaag leef jij in mij.

Haal weg dat kruis en al die witte bloemen,
verscheur de krant waarin ze jouw naam noemen.
Hier neem mijn ogen en kijk met mij,

neem mijn hart en leef met mij.
Want jouw dood is nu voorbij.
Vanaf vandaag leef jij in mij.

'k zal twee levens leven, met jou in mij.

Rob de Nijs
Songtekst

OVERNACHTEND IN EEN TEMPEL
DICHT BIJ HET GRAF VAN ZIJN VROUW

Zelden kom ik hier
waar wind deze nacht droef ruist
door de pijnbomen.
Zou zij onder het mos daar
steeds naar moeten luisteren?

Fujiwarano Toshinari

ZANG 336

Ik zie haar steeds, want zij wordt nimmermeer
door Lethes water uit mijn geest verdreven,
als in haar bloeitijd door de glans omgeven
van Venus, net zoals de eerste keer.

Zij is, zoals in tijden van weleer,
mooi, eerzaam, in zichzelf gekeerd, verheven.
Ik roep: 'Zij is het; zij is nog in leven!'
en smeeek haar om een enkel woord, steeds weer.

Soms geeft zij antwoord, soms ook is zij stil;
en dan besef ik dat ik mij vergis,
als hij die dwaalt, maar inzicht heeft gekregen:

want in het eerste uur van zes april
in dertienhonderdachtenveertig is

haar reine ziel het aarden vat ontstegen.

Francesco Petrarca

PRIÈRE (Ton de Leeuw)

Seigneur,

Je suis le plus petit grain de sable du désert
que féconde la pluie de tes bien-faits.

Je ne mérite pas que tu discernes,
un jour, mes bonnes actions.

Je me suis trop souvent contenté de m'en remettre
à ton indulgence, à ta miséricorde.

Trop souvent je n'ai pas révééré ta puissance
en contemplant une feuille ou une forêt, la mer,
une aurore, un pétale de rose.

Trop souvent je n'ai pas écouté ce
que tu disais dans les grondements du tonnerre,
dans les chants des fontaines,
dans les plaintes des pauvres.

Seigneur,

Le silence de la nuit était pour moi ton silence,
lorsque je souffrais, je ne pensais pas
que d'autres souffraient plus que moi.

Je faisais le bien en pensant que
tu me voyais,

je faisais le mal en pensant
que tu me voyais pas.

Lorsque j'étais heureux,
je me croyais l'artisan de ma félicité.

Je me suis permis de te regarder,
je me suis permis de te parler.

Seigneur,

J'ai osé discuter sur le bien,
j'ai osé discuter sur le mal,
sur la vie, sur la mort.

J'ai osé interpréter tes paroles.

J'ai osé lever la tête dans l'ouragan de tes révélations.

Seigneur, qui fais germer les graines!
Seigneur, qui détruis les moissons!
Seigneur du soleil des batailles et de la lune paisible!
Seigneur de la colombe et du lion,
du brin d'herbe et du cèdre, de la mousse et du marbre.
Seigneur des oasis et des déserts!
Seigneur, qui as renversé les palais de Babylone.
Seigneur, qui procures une tente au nomade.
Seigneur, qui nous a donné le jour et la nuit,
l'eau et le pain, espoir et le sommeil!
Seigneur de la vie, de la mort,
de la résurrection,
je me prosterne devant ta majesté!
Je m'anéantis devant ta puissance.
Je ne sais plus que j'existe,
quand j'ai prononcé ton nom.

GEBED (op muziek van Ton de Leeuw)

Heer,
Ik ben het kleinste zandkorreltje van de woestijn,
vruchtbaar gemaakt door uw zegen-regen.
Ik verdien het niet dat u eens
mijn goede daden zult beoordelen.
Ik heb mij te vaak in gemakzucht verlaten
op uw toegeeflijkheid, op uw genade.
Te vaak heb ik uw macht niet geëerbiedigd
bij het beschouwen van een blad of een woud,
de zee, een ochtendgloren, een rozenblaadje.
Te vaak heb ik niet geluisterd naar uw stem
in het rommelen van de donder,
in het zingen van de bronnen,
in het weeklagen der armen.

Heer,
De stilte van de nacht was voor mij uw stilte,
toen ik leed dacht ik er niet aan
dat anderen meer moesten lijden dan ik.
Ik deed het goede in de veronderstelling dat u mij zag,
ik deed het slechte ervan uitgaande dat u mij niet zag.

Toen ik gelukkig was,
dacht ik dat ik mijn eigen geluk gesmeed had.
Ik stond mijzelf toe u te zien,
ik stond mijzelf toe tot u te spreken.

Heer,
Ik heb het gewaagd om te twisten over het goede,
Ik heb het gewaagd om te twisten over het kwaad,
over het leven en over de dood.
Ik heb uw woord durven verklaren.
Ik heb mijn hoofd durven opheffen
in de orkaan van uw openbaringen.
Heer, die het graan doet kiemen!
Heer, die de oogsten verwoest!
Heer van de zon bij veldslagen en van de vredige maan!
Heer van de duif en van de leeuw,
van het grassprietje en van de ceder,
van het mos en van het marmer.
Heer van de oases en van de woestijnen!
Heer, die de paleizen van Babylon omver heeft geworpen.
Heer, die de nomade een tent verschaft.
Heer, die ons dag en nacht gegeven heeft,
water en brood, de hoop en de slaap!
Heer van het leven, van de dood, van de opstanding,
ik kniel neer voor uw verhevenheid!
Ik buig me in het stof voor uw macht.
Ik weet niets meer, dan dat ik besta,
als ik uw naam heb uitgesproken.

Vertaling Rein de Vries

HORLOGE

Ik zat op de huisbank van een Zuid-Afrikaan
toen jou alles afgenomen werd
verder was ik nooit van je vandaan

Terwijl mijn gastheer krakend koersen controleerde
en zijn dikke dochter zocht naar gave popmuziek
wat zag jij toen, in je laatste val?

Dit gedicht even duidelijk als de dood
een open boek, een afgesloten hoofdstuk
woorden weggevloeid in aarde, als water

Voor jou werd het nooit meer later
op je horloge dat ik nu verder draag
de tijd door die voor jou noch mij bestaat.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze,
Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

JAAG ME NIET OP

Jaag me niet op met je tikkende klokken
zon sta stil geef me tijd.

En het geschiedde: waar ben je? Een stem
en het gebeurde: een zwijgen.

En het geschiedde: gebroken stemmen,
heldere, zachte: Hier ben ik.

Jaag me niet op met je tikkende klokken
dood sta stil geeft me tijd.

Huub Oosterhuis

Uit: Huub Oosterhuis, Verzameld Liedboek (2005) - nr 815

"CON LA IGNORANCIA DE LA NIEVE"

Miro caer la nieve. Estoy en medio
de la nieve que cae iluminada
por una luz del otro mundo.

La nieve existe porque su descenso
deja su huella en mi, lo cubre todo
con su seda apagada.

Entre el aire de nieve me encamino
hacia la noche de Toronto, inmensa
llanura, lividez desamparada.

Abro otra puerta. No hay misterio: entiendo
que el mundo comenzó por ser de nieve.
En lo hondo de la nieve las estrellas
se dirían de nieve iluminada
y próxima a caer: apocalipsis
silencioso y voraz como la nieve.

José Emilio Pacheco

uit: Pacheco, José Emilio, *Islas a la deriva. Poemas (1973-1978)*
Mexico 2006, (Ediciones Era)

UN SEPOLTO IN ME CANTA

M'esilio; si colma
ombra di mirti
e il sopito spazio m'adagia.

Né amore accosta
silvani accordi felici
nell'ora sola con me:
paradiso e palude
dormono in cuore ai morti.

E un sepolto in me canta
che la pietraia forza
come radice, e tenta segni
dell'opposto cammino.

Quasimodo

IN MIJ ZINGT EEN BEGRAVENE

Ik verban me; daar vult zich
schaduw van mirtestruiken
en de verstilde ruimte legt me zachtjes neer.

Evenmin brengt liefde
gelukkige woudakkoorden
in het eenzame uur met mij:
paradijs en moeras
slapen in het hart van de doden.

En een begravene zingt in mij
die de rotsbodem klieft
als wortel, en tekens aftast
van de omgekeerde weg.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

VIER GEBEDSRESTEN

1
U stond weer hoog.
U zei weer niets.
U wierp Uw plestik
vaatjes County Clare
Uw vloedlijn op.
U kromp ons in elkaar,
U onverschillige
gebedenmoordenaar.

2
De wind liet voor het dag werd los
en legde zich bij nacht nog neder
bij de altstem van het sparrenbos.

Eens breekt hij aan,
de windstilte immens.
Zo zal het gaan. Wakker
schiet je van geen wind.

Het klamboegaas zal open naar
verlaten daglicht staan.

Van Veld Een zullen de laatste gasten
gisteren op huis zijn aangegaan.

Het is in de binnentent nog nacht.

In het ebbend zwijgen
eindelijk te horen ware,
als de herinnering aan
een kind inslapend in
een tent die gisteren
nog naast je stond:
het zoogdier zee.
Het ademt uit.
Het ademt zich
van nu af uit

Dat één verdwijnen zou
was het schandaal.
Dat jij verdwijning denken wou
en leven kon daarna.

Achter alles vloekt een a
je aan tot ja, tot ja.

3
Het daalt tenslotte neer,
regel voor regel per gedicht,
naar eens en altijd al gekend

de zware stalen deur en die bent U.
Sinds U in Uw slot viel
bent U in Uw slot gaan vallen

ver beneden in mijn slaap,
als was mijn slaap de onuitputtelijke
schacht waar in gevallen moet,

als is daar onder onder in
terwijl ik vallend slaap
de deur, maar die besef ik pas

als hij gesloten wordt terwijl
ik droomde dat ik vallend sliep.
Dit alles speelt zich af, natuurlijk,

in Uw voortgeduurd verleden tijd.
De deur heb ik dus nooit gezien.
Ik viel en hoorde (maar het bleef

bladstil) hoe met een dreun
en door en door van staal
U werd gesloten, oftewel

U viel zich dreunend in
Uw slot en ik viel voort,
dwarrelend zowat, een vlok

ver van zijn sneeuw, en voort
val ik en schreeuw: te laat,
te laat, U bent nu dicht,

en daar ontwaak ik straks dus van,
en nooit ontloop ik nog de klank,
en niet zal ik bevatten dat ik mij,

voor mij, mijn diepstgelegen deur,
zal trachten nooit te sluiten,
zelfs al sloot U mij voor U.

Mijn dichtste deur, mij, zelf,
denk ik mij in, en door, en toe,
want langs Uw rand op tijd,

precies op Uw gezette tijd,
gleed U die voor ons uit

begonnen was Uw dwarrelval,

Uw door U aangestoten val.

4

Geneuried heb je het vandaag:
weent niet, ze is niet dood, ze slaapt.

Ze lag aan de voet van het duin
met haar handen gevouwen op haar maag
en over haar ogen een badhanddoek rood.

Kom je het eens te neuriën, ook jij,
je bent niet dood, ween niet, je slaapt?
Is dit per slot jouw grote geloof?

Hoor harder, pasgedoopte, hoor
wat in het boek geneuried staat,

het onvergeeflijk weerlegbaar feit:
ze is niet dood, ze slaapt, ze slaapt.

Willem Jan Otten

<https://www.vanoorschot.nl/dbnl/willem-jan-ottengedichten/>

SPRING AND ALL: XIV [OF DEATH]

Of death
the barber
the barber
talked to me

cutting my
life with
sleep to trim
my hair —

It's just
a moment

he said, we die
every night —

And of
the newest
ways to grow
hair on

bald death —
I told him
of the quartz
lamp

and of old men
with third
sets of teeth
to the cue

of an old man
who said
at the door —
Sunshine today!

for which
death shaves
him twice
a week

William Carlos Williams

<https://www.poetryfoundation.org/poets/william-carlos-williams>

ERATO E APÓLLION (1936)

SILLABE A ERATO

A te piega il cuore in solitudine,
esilio d' oscuri sensi
in cui trasmuta ed ama
ciò che parve nostro ieri,

e ora è sepolto nella notte.

Semicerchi d' aria ti splendono
sul volto: ecco m'appari
nel tempo che prima ansia ancora
e mi fai bianco, tarda la bocca
a luce di sorriso.

Per averti ti perdo,
e non mi dolgo: sei bella ancora,
ferma in posa dolce di sonno:
serenità di morte estrema gioia.

Quasimodo

ERATO EN APOLLYON (1936)

LETTERGREPEN AAN ERATO

Naar jou neigt het hart in eenzaamheid,
ballingschap van duistere zinnen
waarin zich omzet en bemint
wat gisteren nog van ons leek,
en nu begraven is in de nacht.

Halve cirkels van lucht schitteren
op je gelaat; kijk je verschijnt me
in de tijd dat eerste angst het hart bevangt
en je maakt me wit, de mond blijft achter
in licht van glimlach.

Om je te hebben verlies ik je,
en ik klaag niet: je bent nog mooi,
onbeweeglijk in houding zoet van slaap;
kalmte van dood opperste vreugde.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

SPRING AND ALL: XXV [SOMEBODY DIES EVERY FOUR MINUTES]

Somebody dies every four minutes
in New York State —

To hell with you and your poetry —
You will rot and be blown
through the next solar system
with the rest of the gases —

What the hell do you know about it ?

AXIOMS

Do not get killed

Careful Crossing Campaign
Cross Crossings Cautiously

THE HORSES black
 &
PRANCED white

What's the use of sweating over
this sort of thing, Carl ; here
it is all set up —

Outings in New York City

Ho for the open country

Dont't stay shut up in hot rooms
Go to one of the Great Parks
Pelham Bay for example

It's on Long Island sound
with bathing, boating
tennis, baseball, golf, etc.

Acres and acres of green grass
wonderful shade trees, rippling brooks

Take the Pelham Bay Park Branch
of the Lexington Ave. (East Side)
Line and you are there in a few
minutes

Interborough Rapid Transit Co.

William Carlos Williams

<https://www.poetryfoundation.org/poets/william-carlos-williams>

HET SNEEUWT

Sneeuw, het sneeuwt, sneeuwgordijn.
Bloeiende geraniums reiken
Naar de sterretjes die strijken
Langs het houten raamkozijn.

Sneeuw, 't is een en al verwarring.
Alles wervelt op en gaat
Dan weer naar beneden, dwarrelt
Op de achtertrap, de straat.

't Is of er geen vlokken vallen,
Maar alsof de hemelboog
In een opgelapte mantel
Neer komt dalen van omhoog.

Het is net alsof de hemel,
Als een zonderlinge vent
Die verstoppertje wil spelen,
Steels de zoldertrap afrent.

Het is zo voorbij, het leven.
Voor je 't weet is Kerst al daar,
En dan duurt het nog maar even
Of het is alweer Nieuwjaar.

Sneeuw, de sneeuw valt dicht omlaag.
Zal de tijd ook met gelijke
Passen, in dit tempo, traag,
En vervolgens weer gejaagd,
Mogelijk voor ons verstrijken?

Gaan de jaren langs wellicht,
Net als woorden in 'n gedicht,
Of zoals het sneeuwgedwarrel?

Sneeuw, het sneeuwt, het sneeuwt almaar,
Sneeuw, 't is een en al verwarring:
Een besneeuwde wandelaar,
't Groen, verwonderd, in verstarring,
Sneeuw op kruising en trottoir.

1957

Boris Pasternak

vertaling: Magriet Berg en Marja Wiebes
uit: Pasternak, Boris, Gedichten, Amsterdam 2016, (Uitgeverij Van
Oorschot)

PAARE

Zeichen, das sind Jade und Begehren, Läutern und Denken, rund
und anfänglich,

Stütze und eines

Dazwischen nicht mal Ränke auf
demselben Tisch
unter der Inspektion einer Wolke

Zeichen, die liegen unter weißem Porzellan

Glocken im Regen armen Seelen
fehlt die Kraft, noch weiter zu gehen

Gedenken, das ist einmal sterben oder noch nicht
schlaflose Trompeten spielen
Weiße Baumrinde, das ist ein verkohlter Vogel
Drei Jahre schon Gedanken armer Seelen
Ein Licht kehrt um

entschwindet Mond der Mondfinsternis

Yang Lian

Aus dem Chinesischen von Wolfgang Kubin

ALLA MORTE

Se la morte fosse la mano gentile
ehe chiude gli occhi,
la coperta che avvolge un corpo
e lo protegge dal freddo,
un gesto rubato di assenso,
un sí lasciato cadere
a una muta domanda,
un patto privato, un passaggio
segreto, una tregua
rinnovata di anno in anno
fino a dimenticare l'esattore
distratto che non s'accorge
se convenga risvegliare la creatura
che gli si era affidata,
se la morte fosse una visita,
un viaggio, una vacanza
traditi da un'amnesia
delle parole per tornare a casa,
un passaporto scaduto,
un'autorità che non firma

permessi, né rinnova visti
per una rivoluzione che ha sospeso
la legge, se la morte non fosse
cattiva, se fosse buona,
la morte?

Roberto Pazzi

AN DEN TOD

Wenn der Tod die sanfte Hand wäre,
die die Augen schließt,
die Decke, die den Körper einhüllt
und vor der Kälte schützt,
eine flüchtige Geste der Zustimmung,
ein Ja, das man fallen läßt
auf eine stumme Frage hin,
ein vertraulicher Pakt, ein geheimes
Überschreiten, ein Frieden,
der Jahr für Jahr erneuert wird,
bis man den zerstreuten Beamten vergißt,
der den Zeitpunkt verstreichen läßt,
wo er die Kreatur aufwecken müßte,
die man ihm anvertraut hat,
wenn der Tod ein Besuch wäre,
eine Reise, ein Urlaub,
wo ein Gedächtnisschwund einen die Worte
vergessen läßt, um nach Hause zurückzukehren,
ein Pass, der verfallen ist,
eine Macht, die keine Reiseerlaubnis
ausstellt und kein Visum erneuert,
aufgrund einer Revolution, die die Gesetze
aufhob, wenn der Tod nicht böse
wäre, wenn er gut wäre,
der Tod?

vertaling: Tobias Eisermann

uit: Pazzi Roberto, Die Schwere der Körper, Gedichte §1966-1998.
Italienisch/Deutsch. 2001 (Tropen Verlag)

ARTES INVISIBLES

Tú que cantas todas mis muertes.
Tú que cantas lo que no confías
al sueño del tiempo,
describeme la casa del vacío,
háblame de esas palabras vestidas de féretros
que habitan mi inocencia.

Con todas mis muertes
yo me entrego a mi muerte,
con puñados de infancia,
con deses ebrios
que no anduvieron bajo el sol,
y no hay una palabra madrugadora
que le dé la razón a la muerte,
y no hay un dios donde morir sin muecas.

Alejandra Pizarnik

UNSICHTBARE KÜNSTE

Du, die all meine Tode besingt.
Du, die singt, was du dem Traum
der Zeit nicht anvertraust,
beschreib mir von jenen Wörtern in Totenhemden,
die meine Unschuld bewohnen.

Mit all meinen Toden
ergebe ich mich meinem Tod,
mit Händen voller Kindheit,
mit trunkenen Wünschen,
die unter der Sonne nicht wandelten.
Und es gibt nicht ein Morgenwort,
das dem Tod zuspricht,
und nicht einen Gott, worin wir grimassenlos sterben.

Vertaling: Juana und Tobias Burghardt

uit: Pizarnik, Alejandra, Genizas Asche, Asche, 1956-1971, Zürich
2002 (Amman Verlag)

INSISTENCIA

Una vez más hablemos de la nieve. Digamos:
su virtud cardinal es el silencio.
Sabe nacer con impecable suavidad en la noche
y al despertar la vemos adueñada
de la tierra y los árboles.

¿Adónde irá la nieve que hoy te rodea?
La nieve que interminablemente circunda
la casa y la ciudad volverá al aire,
será agua, nube y luego otra vez nieve.
Tú no tienes sus virtudes mutantes
y te irás, morirás, serás tierra.
Serás polvo en que baje a apagarse la nieve.

José Emilio Pacheco

uit: Pacheco, José Emilio, Islas a la deriva. Poemas (1973-1978)
Mexico 2006, (Ediciones Era)

INSISTENCE

Let's talk about snow once more let's say
its cardinal virtue is that it's quiet
It knows how to be born with impeccable smoothness in the night
and when we wake we see it has claimed
the earth and the trees

The snow is all around you today, where will it go?
The snow that spins interminably around the city
and the house
will take off into thin air

again be cloud and water

then snow once more

You don't have it's easy adaptable nature
You'll go on and die and be buried
You will be the clod of earth the snow settles on

uit: Pacheco, José Emilio. "Insistence." Trans. George McWhirter.
Selected Poems. Eds. George McWhirter and José Emilio Pacheco.
New York: New Directions, 1987. p. 129.

BECAUSE I COULD NOT STOP FOR DEATH – (479)

Because I could not stop for Death –
He kindly stopped for me –
The Carriage held but just Ourselves –
And Immortality.

We slowly drove – He knew no haste
And I had put away
My labor and my leisure too,
For His Civility –

We passed the School, where Children strove
At Recess – in the Ring –
We passed the Fields of Gazing Grain –
We passed the Setting Sun –

Or rather – He passed Us –
The Dews drew quivering and Chill –
For only Gossamer, my Gown –
My Tippet – only Tulle –

We paused before a House that seemed
A Swelling of the Ground –
The Roof was scarcely visible –
The Cornice – in the Ground –

Since then – 'tis Centuries – and yet

Feels shorter than the Day
I first surmised the Horses' Heads
Were toward Eternity –

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche
Verlagsbuchhandlung)

LIED VANDAAG NOG

Nu staan, in dun gewaad van groen,
alle bomen, hoog en laag.
Dit is het koude bloeiseizoen.

Daar staat, gehuld in laaiend rood,
rechtop naast de levensboom,
de blinde engel van de dood.

Hij flitst, nog sneller dan het licht,
over aardes aangezicht,
hij zal de bloem der bloemen slaan.

Hij zal in blinde vaart mij ook
vangen, wurgen, oog in oog -
mijn lichaam wordt een sliert je rook.

Niet beter dan ons voorgeslacht
zijn wij allen, een voor een
verdwijnend in de diepste nacht.

*

Laat mij vandaag nog leven blijven,
ik heb nog zoveel op te schrijven,
ik wil de liefde nog bedrijven.

Ik wou nog nieuwe kinderen baren,
en hoge zeeën overvaren -
ik leefde nog pas weinig jaren.

En laat nog eens de zomer komen, .
dat appels rijpen aan de bomen -
en dan september en oktober.

De akker leeg, natuur voldragen.
Het roestig blad, de dunne hagen.
De felle komst der winterdagen.

Maar rond de vuren die dan branden:
laat al mijn liefsten bij elkander,
de een nog liever dan de ander.

*

Zo bidden wij dan, groot en klein,
dat wij in vrede mogen zijn,
te midden van wat brood en wijn.

En dat niet één in onze buurt
van pijn en eenzaamheid verzuurt.
En dat de dood geen leven duurt.

En dat een nieuwe lente treedt
te voorschijn, licht en groen gekleed,
zoals ik nog van vroeger weet.

En als die blinde komt gesneld
met grote stappen over 't veld,
dat dan alleen nog liefde telt.

Hoe zal het zijn wanneer ik ooit
als aarde-stof ben uitgestrooid?
Mijn liefde, jou vergeet ik nooit.

Huub Oosterhuis

oorspronkelijk: Lied van David
uit: Willem Vogel (1989). Tien bijbelliederen voor cantor,
eenstemmig koor, gemeentezang en orgel. Teksten Huub
Oosterhuis. Hilversum: Gooi en Sticht.

DAVANTI AL SIMULACRO D'ILARIA DEL CARRETTO

Sotto tenera luna già i tuoi colli,
lungo il Serchio fanciulle in vesti rosse
e turchine si muovono leggere.
Così al tuo dolce tempo, cara; e Sirio
perde colore, e ogni ara s'allontana,
e il gabbiano s'infuria sulle spiagge
derelitte. Gli amanti vanno lieti
nell'aria di settembre, i loro gesti
accompagnano ombre di parole
che conosci. Non hanno pietà; e tu
tenuta dalla terra, che lamenti?
Sei qui rimasta sola. Il mio sussulto
forse è il tuo, uguale d'ira e di spavento.
Remoti i morti e più ancora i vivi,
i miei compagni vili e taciturni.

Quasimodo

VOOR HET BEELD VAN ILARIA DEL CARRETTO

Onder een tedere maan reeds je heuvels,
langs de Serchio bewegen meisjes zich licht
in rode en turkooizen jurkjes.
Zo ook in jouw zoete tijd, liefste; en Sirius
verliest zijn kleur, en elk uur verwijdert zich,
en de meeuw wordt razend op de verlaten
stranden. De minnaars gaan opgewekt
door de lucht van september, hun gebaren
vergezellen schaduwen van woorden
die jij wel kent. Ze kennen geen genade; en jij,
door de aarde geborgen, wat klaag je?
Hier ben je gebleven, alleen. De schok die door mij vaart
is misschien ook de jouwe, dezelfde woede, dezelfde angst. Veraf
zijn de doden, en meer nog de levenden,
mijn laffe en zwijgzame metgezellen.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

DAT RIJMT

Nu ontmantelt de winter zijn doden
vissen komen naar boven, vlak onder het ijs
liggen hun witte buiken gebogen

Schuchter worden zij aangeboden
als een afscheidsgeschenk
van de wijkende vorst

Waarom zij niet mee kunnen smelten
zodat hun verstarring doorbroken en
zij weer zwemmen konden, keihard wegzwemmen
vraagt het kind aan mijn hand: kunnen ze dat?

Veel kan in de lente (vraag het de bomen)
maar nee zeg ik: dood is dood,
brood is brood echoot het kind, rood
is rood; dat rijmt. En ik knik.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze,
Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

LA GRAVITÀ DEI CORPI

Le anime notturne pesano
d'una gravità di vino e sogno
liberate dalla parola
che sale e vince
la legge dei gravi.
Il bacio ehe apre la bocca

scarcera dalla memoria
e fuggono gli anni,
ridicola unità dell'infinito
dei corpi appesi
ad asciugare al tempo.

Roberto Pazzi

DIE SCHWERE DER KÖRPER

Die Seelen der Nacht wiegen
schwer an Wein und Traum,
befreit von der Sprache,
die aufsteigt und das Gesetz
der Schwerkraft besiegt.
Der Kuss, der den Mund öffnet,
befreit von der Erinnerung,
und die Jahre fliehen dahin,
lächerliche Einheit des Unendlichen,
der Reihe von Körpern, aufgehängt
zum Trocken an der Zeit.

vertaling: Tobias Eisermann

uit: Pazzi Roberto, Die Schwere der Körper, Gedichte §1966-1998.
Italienisch/Deutsch. 2001 (Tropen Verlag)

NE ME QUITTE PAS

Ne me quitte pas
Il faut oublier
Tout peut s'oublier
Qui s'enfuit déjà
Oublier le temps
Des malentendus
Et le temps perdu
A savoir comment
Oublier ces heures
Qui tuaient parfois

A coups de pourquoi
Le coeur du bonheur
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Moi je t'offrirai
Des perles de pluie
Venues de pays
Où il ne pleut pas
Je creuserai la terre
Jusqu'après ma mort
Pour couvrir ton corps
D'or et de lumière
Je ferai un domaine
Où l'amour sera roi
Où l'amour sera loi
Où tu seras reine
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Je t'inventerai
Des mots insensés
Que tu comprendras
Je te parlerai
De ces amants-là
Qui ont vu deux fois
Leurs coeurs s'embraser
Je te raconterai
L'histoire de ce roi
Mort de n'avoir pas
Pu te rencontrer
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

On a vu souvent

Rejaillir le feu
D'un ancien volcan
Qu'on croyait trop vieux
Il est paraît-il
Des terres brûlées
Donnant plus de blé
Qu'un meilleur avril
Et quand vient le soir
Pour qu'un ciel flamboie
Le rouge et le noir
Ne s'épousent-ils pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Je ne vais plus pleurer
Je ne vais plus parler
Je me cacherais là
A te regarder
Danser et sourire
Et à t'écouter
Chanter et puis rire
Laisse-moi devenir
L'ombre de ton ombre
L'ombre de ta main
L'ombre de ton chien
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas
Ne me quitte pas

Jacques Brel

LAAT ME NIET ALLEEN

Laat me niet alleen
Toe, vergeet de strijd
Toe, vergeet de nijd

Laat me niet alleen
En die domme tijd
Vol van misverstand
Ach vergeet hem, want
het was verspilde tijd
Hoe vaak hebben wij
Met een snijdend woord
Ons geluk vermoord
Kom, dat is voorbij
Laat me niet allee
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Lief, ik zoek voor jou
In het stof van de wegen
De paarden van regen
De paarden van dauw
Ik zal heel mijn leven
Werken zonder rust
Om jou licht en lust,
goud en goed te geven
Ik sticht een gebied
Waar de liefde troont
Waar de liefde loont
Waar jouw wil geschiedt
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Ik bedenk voor jou
Woorden rood en blauw
Taal voor jou alleen
En met warme mond
Zeggen wij elkaar
Eens was er een paar
Dat zichzelf weer vond
Ook vertel ik jou
Van de koning
Die stierf van nostalgie
Hunkerend naar jou

Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Want uit een vulkaan
Die was uitgeblust
Breekt zich na wat rust
Toch het vuur weer baan
En op oude grond
Ziet men vaak het graan
Heel wat hoger staan
Dan op verse grond
Het wit mint het zwart
Zwakheid mint de kracht
Daglicht mint de nacht
Mijn hart mint jouw hart
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Nee, ik huil niet meer
Nee, ik spreek niet meer
Want ik wil alleen
Horen hoe je praat
Kijken hoe je lacht
Weten hoe je zacht
Door de kamer gaat
Nee, ik vraag niet meer
Ik wil je schaduw zijn
Ik wil je voetstap zijn
Ik wil je adem zijn
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen
Laat me niet alleen

Vertaling Ernst van Altena

NACH DEM TOD

Wir starben und hofften auf etwas noch -
In grosser Leere verging dieser Traum.
Wie dachte man nicht an das Lied mehr, den Saum
Des Himmels, die Zweige, den Vogelflaum -
Etwas Gewohntes war dieses Leben doch.

Von der lieben Welt keine Kunde mehr spricht,
Unser Fenster wird nicht gestreichelt von Winden.
In Nächten unsere Tage entschwinden,
Wir können nicht unsere Schatten mehr finden,
Wir spiegeln im strömenden Wasser uns nicht.

CAHIT SITKI TARANCI

uit: Nimm eine Rose und nenne sie Lieder. Poesie der islamischen
Völker. Herausgegeben und übersetzt von Annemarie Schimmel,
Frankfurt am Main/Leipzig 1995 (Insel Verlag)

WENN SIE AM TAGE DES TODES
tief in die Erde mich senken,
Dass dann mein Herz noch auf Erden
weile, darfst du nicht denken!
Siehst meine Bahre du ziehen,
lass das Wort »Trennung« nicht hören:
Weil mir dann ewig ersehntes
Treffen und Finden gehören!
Klage nicht »Abschied, ach, Abschied!«,
wenn man ins Grab mich geleitet:
ist mir doch selige Ankunft
hinter dem Vorhang bereitet!
Hast du das Sinken gesehen,
sieh auch das Auferstehen!
Schadet es denn, wenn die Sonne,
Sterne und Mond untergehen?
Scheinen sie dir auch zu sinken,
ist es doch wahrhaft ein Aufgang;
Scheint dir ein Kerker das Grab auch,

ist's doch zur Freiheit ein Ausgang.
Fiel je ein Korn in die Erde,
das sich nicht köstlich entfaltet?
Glaubst du denn, dass sich das Korn, das
die Menschen sind, anders gestaltet?
Jeglichen Eimer, der sinket,
hebst du gefüllt aus der Quelle:
Sieh, auch dem Joseph der Seele
strahlt in der Grube die Helle!
Schließe den Mund jetzt im Diesseits,
öffne im Jenseits ihn wieder,
Dass in der Welt, da kein Ort ist,
ewig ertönen die Lieder!

RUMI

uit: Nimm eine Rose und nenne sie Lieder. Poesie der islamischen
Völker. Herausgegeben und übersetzt von Annemarie Schimmel,
Frankfurt am Main/Leipzig 1995 (Insel Verlag)

NADA

El viento muere en mi herida
La noche mendiga mi sangre

Alejandra Pizarnik

NICHTS

Der Wind stirbt in meiner Wunde.
Die Nacht erbettelt mein Blut.

Vertaling: Juana und Tobias Burghardt
uit: Pizarnik, Alejandra, Genizas Asche, Asche, 1956-1971, Zürich
2002 (Amman Verlag)

GIORNO DOPO GIORNO (1947)

ALLE FRONDE DEI SALICI

E come potevamo noi cantare
con il piede straniero sopra il cuore,
fra i morti abbandonati nelle piazze
sull'erba dura di ghiaccio, al lamento
d'agnello dei fanciulli, all'urlo nero
della madre che andava incontro al figlio
crocifisso sul palo del telegrafo?
Alle fronde dei salici, per voto,
anche le nostre cetre erano appese,
oscillavano lievi al triste vento.

Quasimodo

DAG NA DAG (1947)

AAN DE WILGENTAKKEN

En hoe konden wij ook zingen
met de vreemde voet op ons hart,
tussen de doden, achtergelaten op de pleinen
op het vriesharde gras, onder
het klagend geblaas van de kinderen,
onder de donkere schreeuw van een moeder die haar zoon
gekruisigd aan een telegraafpaal trof?
Aan de wilgentakken hingen,
door een gelofte, ook onze lieren,
ze wiegden lichtjes in de droeve wind.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

NAMEN

Ik draag ze als een doem.
Mijn stofnaam mens
Een mager woord, een woeker,
Een overschrijden van de grens.

Mijn eigen naam, die niemand kent
De som van al mijn trilling
Van mijn lot equivalent
Tegelijk mijn warmte en verkillig.

Plaatsnamen, zaaknamen. Liefdesnamen
Die nooit voorbij zouden gaan,
Waarvan sommige al vergeten zijn
Terwijl wij andere beramen.

Dat alles binnen de taal,
Keelklank, eeuwenoude kwaal:
Slechts een naam legt iets bloot
De eeuwenoude roepnaam Dood.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

AFTER GREAT PAIN, a formal feeling comes (341)

After great pain, a formal feeling comes
The Nerves sit ceremonious, like Tombs -
The stiff Heart questions was it He, that bore,
And Yesterday, or Centuries before?

The Feet, mechanical, go round -
Of Ground, or Air, or Ought -
A Wooden way
Regardless grown,
A Quartz contentment, like a stone -

This is the Hour of Lead -
Remembered, if outlived,
As Freezing persons, recollect the Snow -
First - Chill - then Stupor - then the letting go -

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche
Verlagsbuchhandlung)

LE PLAT PAYS

Avec la mer du Nord pour dernier terrain vague
Et des vagues de dunes pour arrêter les vagues
Et de vagues rochers que les marées dépassent
Et qui ont à jamais le coeur à marée basse
Avec infiniment de brumes à venir
Avec le vent de l'est écoutez-le tenir
Le plat pays qui est le mien

Avec des cathédrales pour uniques montagnes
Et de noirs clochers comme mâts de cocagne
Où des diables en pierre décrochent les nuages
Avec le fil des jours pour unique voyage
Et des chemins de pluies pour unique bonsoir
Avec le vent d'ouest écoutez-le vouloir
Le plat pays qui est le mien

Avec un ciel si bas qu'un canal s'est perdu
Avec un ciel si bas qu'il fait l'humilité
Avec un ciel si gris qu'un canal s'est pendu
Avec un ciel si gris qu'il faut lui pardonner
Avec le vent du nord qui vient s'écarteler
Avec le vent du nord écoutez-le craquer
Le plat pays qui est le mien

Avec de l'Italie qui descendrait l'Escaut
Avec Frida la blonde quand elle devient Margot
Quand les fils de novembre nous reviennent en mai
Quand la plaine est fumante et tremble sous juillet

Quand le vent est au rire quand le vent est au blé
Quand le vent est au sud écoutez-le chanter
Le plat pays qui est le mien.

Jacques Brel

MIJN VLAKKE LAND

Wanneer de Noordzee koppig breekt aan hoge duinen
En witte vlokken schuim uiteenslaan op de kruimen,
Wanneer de norske vloed beukt aan het zwart basalt
En over dijk en duin de grijze nevel valt
Wanneer bij eb het strand woest is als een woestijn
En natte westenwinden gieren van venijn,
Dan vecht mijn land...Mijn vlakke land...

Wanneer de regen daalt op straten, pleinen, perken,
Op dak en torenspits van hemelhoge kerken,
Die in dit vlakke land de enige bergen zijn,
Wanneer onder de wolken mensen dwergen zijn,
Wanneer de dagen gaan in domme regelmaat
En bolle oostenwind het land nog vlakker slaat,
Dan wacht mijn land...Mijn vlakke land...

Wanneer de lage lucht vlak over het water scheert,
Wanneer de lage lucht ons nederigheid leert,
Wanneer de lage lucht er grijs als leisteen is,
Wanneer de lage lucht er vaal als keileem is,
Wanneer de noordenwind de vlakke vierendeelt,
Wanneer de noordenwind er onze adem steelt,
Dan kraakt mijn land...Mijn vlakke land...

Wanneer de Schelde blinkt in zuidelijke zon
En elke Vlaamse vrouw flaneert in zon-japon
Wanneer de eerste spin z'n lentewebben weeft
Of dampende het veld in juli-zonlicht heeft,
Wanneer de zuidenwind er schatert door het graan,
wanneer de zuidenwind er jubelt langs de baan,
Dan juicht mijn land...Mijn vlakke land...

Vertaling Ernst van Altena

ELEGÍA ESPAÑOLA (II)

A Vicente Aleixandre

Ya la distancia entre los dos abierta
Se lleva el sufrimiento, como nube
Rota en lluvia olvidada, y la alegría,
Hermosa claridad desvanecida;
Nada altera entre tú, mi tierra, y yo,
Pobre palabra tuya, el invisible
Fluir de los recuerdos, sustentando
Almas con la verdad de tu alma pura.
Sin luchar contra ti ya asisto inerte
A la discordia estéril que te cubre,
Al viento de locura que te arrastra.
Tan sólo Dios vela sobre nosotros,
Árbitro inmemorial del odio eterno.

Tus pueblos han ardidido y tus campos
Infecundos dan cosecha de hambre;
Rasga tu aire el ala de la muerte;
Tronchados como flores caen tus hombres
Hechos para el amor y la tarea;
Y aquellos que en la sombra suscitaron
La guerra, resguardados en la sombra,
Disfrutaban su victoria. Tú en silencio,
Tierra, pasión única mía, lloras
Tu soledad, tu pena y tu vergüenza.

Fiel aún, extasiado como el pájaro
Que en primavera hacia su nido antiguo
Llegaba a ti y en ti dejaba el vuelo,
Con la atracción remota de un encanto
Ineludible, rosa del destino,
Mi espíritu se aleja de estas nieblas,
Canta su queja por tu cielo vasto,
Mientras el cuerpo queda vacilante,
Perdidos, lejos, entre sueño y vida,

Y oye el susurro lento de las horas.

Si nunca más pudieran estos ojos
Enamorados reflejar tu imagen.
Si nunca más pudiera por tus bosques,
El alma en paz caída en tu regazo,
Soñar el mundo aquel que yo pensaba
Cuando la triste juventud lo quiso.
Tú nada más, fuerte torre en ruinas,
Puedes poblar mi soledad humana,
Y esta ausencia de todo en ti se duerme.
Deja tu aire ir sobre mi frente,
Tu luz sobre mi pecho hasta la muerte,
Única gloria cierta que aún deseo.

Luis Cernuda

SPANISCHE ELEGIE (II)

Für Vicente Aleixandre

Schon schluckt die zwischen uns entstandene Kluft
das Leiden ganz wie eine Wolke, geborsten
in vergessenem Regen, und mit ihm die Freude,
die schöne, geschwundene Klarheit;
nichts trübt zwischen dir, mein Land, und mir,
dein armes Wort, das unsichtbare
Fließen von Erinnerung, das andre Seelen
mit der Wahrheit deiner Seelenreinheit nährt.
Ich kämpfe nicht mehr, sehe reglos
diesen oden Zwist an, der dich überzieht,
den Wind des Wahnsinns, der dich fortreisst.
Einzig Gott wacht weiter über uns,
seit Urzeit Schiedsrichter ewigen Hasses.

Deine Dörfer brannten, und die Felder
geben, unfruchtbar, nur Hungerernten;
deine Luft zerreisst die Todesschwinge;
wie gebrochene Blumen fallen deine Menschen,
geschaffen für die Liebe und das Tagewerk;

und jene, die im Dunkeln ihren Krieg
entfachten, dort im Schutz des Dunkels
geniessen sie den Sieg. Und schweigend, Land,
für mich die einzige Passion, beweinst du
deine Einsamkeit, dein Leid und deine Schande.

Noch immer treu, verzückt, so wie der Vogel
im Frühling unterwegs zu seinem alten Nest
zu dir kam und zum Ende seines Fluges,
entfernt sich mit der leisen Zugkraft eines Zaubers
unausweichlich, Rose der Bestimmung,
mein Geist von diesen Nebeln,
singt in deinen weiten Himmel seine Klage,
und der Körper, schwankend, verloren,
hängt fern dort zwischen Traum und Leben,
im Ohr das langsame Flüstern der Stunden.

Könnten niemals mehr diese verliebten
Augen deinem Bild ein Spiegel sein.
Könnte ich nie mehr in deinen Wäldern,
die Seele friedlich dort in deinem Schoss,
jene Welt erträumen, die ich mir erdachte,
als die traurige Jugend es wollte.
Dann kannst nur du allein, starker Turm in Ruinen,
meine Menscheneinsamkeit beleben,
und diese Leere, allumfassend, findet Schlaf in dir.
Lass deinen Wind über meine Stirn streichen,
dein Licht über meine Brust bis hin zum Tod,
einzig sichere Seligkeit, nach der mich noch verlangt.

vertaling: Susanne Lange

uit: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen, Frankfurt am Main
2022, (Suhrkamp), pag. 86-89

KLEINER WIND

Nicht weinen, kleiner
Wind, andre Augen
hat der Regen

nicht.

Friedrich Ani

uit: Friedrich Ani, Im Zimmer meines Vaters. Gedichte, Berlin 2017
(Suhrkamp), pag. 49

I HEARD A FLY BUZZ - when I died (465)

I heard a Fly buzz - when I died -
The Stillness in the Room
Was like the Stillness in the Air
Between the Heaves of Storm -

The Eyes around - had wrung them dry -
And Breaths were gathering firm
For that last Onset - when the King
Be witnessed - in the Room -

I willed my Keepsakes - Signed away
What portion of me be
Assignable - and then it was
There interposed a Fly -

With Blue - uncertain stumbling Buzz -
Between the light - and me -
And then the Windows failed - and then
I could not see to see -

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche
Verlagsbuchhandlung)

MANAS

Schnee sein, wind sein,
durch die Luft tropfen,

in den Boden sickern.
Wer hat den Tod erfunden?
Schmelzen, schwinden,
nicht zu wissen von gestern, morgen,
nicht zu wissen von mir,
nicht zu wissen, nicht zu wissen.

Alfred Döblin

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz?
Jüdische Wurzeln - deutsche Gedichte. Eine alphabetische
Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 240

19 GENNAIO 1944

Ti leggo dolci versi d'un antico,
e le parole nate fra le vigne,
le tende, in riva ai fiumi delle terre
dell'est, come ora ricadono lugubri
e desolate in questa profondissima
natte di guerra in cui nessuno corre
il cielo degli angeli di morte,
e s'ode il venta con rambo di crollo
se scuote le lamiere che qui in alto
dividono le logge, e la malinconia
sale dei cani che urlano dagli orti
ai colpi di moschetto delle ronde
per le vie deserte. Qualcuno vive.
Forse qualcuno vive. Ma noi, qui,
chiusi in ascolto dell' antica voce,
cerchiamo un segno che superi la vita,
l' oscuro sortilegio della terra
dove anche fra le tombe di macerie
l'erba maligna solleva il suo fiore.

Quasimodo

19 JANUARI 1944

Ik lees je zoete verzen van een antiek dichter voor,
en de woorden geboren tussen de wijngaarden,
de schermen, aan de oevers van de rivieren van de landen
in het oosten, zoals ze nu akelig
en troosteloos neervallen in deze pikdonkere
oorlogsnacht waarin niemand zich
door de hemel van de doodsengelen haast,
en je de wind hoort met het geraas van een instorting
wanneer hij de platen door elkaar schudt die hierboven
de loggia's van elkaar scheiden, en dan stijgt de melancholie van de
honden die uit de moestuinen huilen
bij de gewerschoten van de nachtwachten
door de verlaten straten. Iemand is in leven.
Misschien is iemand in leven. Maar wij, hier,
opgesloten luisterend naar de aloude stem,
zoeken een teken dat het leven overstijgt,
de donkere betovering van de aarde
waar ook tussen de graven van puin
het onkruid tot bloei komt.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

AIX-LA-CHAPELLE

Wie das Schneewasser im Tauwind
die alten Spuren geht
gehn meine Gedanken.

Wie der heilige Strom
den Weg sich gräbt durch Granit
frisst sich die Sehnsucht ihr Bett
und ist immer dieselbe.

Im Wind weht dein Haar
und auf der Düne stehst du

vor selig strahlendem Himmel
in ewigem Sommer
heute wie damals

und heute wie damals
wein ich und lach ich
dass nichts währt
und alles währt
denn nichts kehrt wieder
und nichts ist verloren.

Hans Eichner

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz?
Jüdische Wurzeln - deutsche Gedichte. Eine alphabetische
Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 259

SCHLAFLIED FÜR DANIEL

Wir fahren durch Deutschland, mein Kind.
Und es ist Nacht.
Die Scheiben klirren im Wind,
da sind die Toten erwacht

die Toten von Auschwitz, mein Sohn.
Du weisst es nicht
und träumst von Sternschnupp' und Mohn
und Sonn-und Mondgesicht.

Wir fahren durch Deutschland, mein Kind.
Und es ist Nacht.
Die Toten stöhnen im Wind: — — —
viel Menschen sind umgebracht.

Du darfst nicht schlafen, mein Sohn,
und träumen von seliger Pracht.
Sieh doch! Es leuchtet der Mohn
wie Blut so rot in der Nacht.

Wir fahren durch Deutschland, mein Kind.

Und es ist Nacht.
Die Toten klagen im Wind —
und niemand ist aufgewacht...

Siegfried Einstein

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz?
Jüdische Wurzeln - deutsche Gedichte. Eine alphabetische
Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 267

REQUIEM

Meine Mutter sitzt im Blütenschnee,
Vögel in ihren roten Haarbäcken spielen Frühling.
Sie lässt sich kosen von Flügeln auf ihrem roten Meere.
Es fließt um sie,
Schüttelt ihren winzigen Körper
Und füllt die alten Augen.
Du, mein rotes Blut im Schnee,
Ich kann nicht zu dir, Dir
nicht helfen aus deinen Lasten.
Du lachst so, Farbe —
Meine Mutter ertrank.
Blüten, küsst ihren Taubenleib,
Vögel, legt euch an sie heran,
Trinkt sie aus, deckt sie zu:
ihr werdet alle rot, schimmrig braun,
Liebeserde.

Henriette Hardenberg

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz?
Jüdische Wurzeln - deutsche Gedichte. Eine alphabetische
Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 408

OVER HET VERVAL

In dit onvoorspelbaar heelal dat ik noemde
maar nu, door uw afwezigheid, ontnaamd werd

en begrensd is geworden, zijn opklaringen
niet voorzien. Over inwendige vergezichten
trekt mist in stoeten van lange droefenis.

Een zoen van de dood, een witte weelde
die weldra langs steriele zuigers &
injexienaalden de warmte onder mijn vel
door in mijn arme &vermoeide aders
zal jagen langs hart en hortende nieren

die al lang door god zijn doorgrond
tot aan het ravijn waar alle dingen
eens in eindigen start ik in mezelf.
Zo kwetsbaar slechts kan ik overleven
tussen belagers en trawanten van de leugen.

En als dan alles weer voorbij is, geleden
lacht mijn ziel traag, bleek en pas ontwaakt
uit zijn zieke winterslaap waar eeuwigheid
uit bestaat: steeds proberen of de gespannen boog
ook werkelijk onbreekbaar zijn zal.

I'm afraid to follow my flesh over those narrow wide
hard soft female beds. but I do.
(Bob Kaufman. Jail Poems.)

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

EEN DOODSHOOFD

Mijn stilste en mijn trouwste vriend
getuige van het vele leed dat groeit
getuigenis ook van de verlossing
en hoe een & ander wordt verdiend.

Dat mijn doods hoofd mij eens
en voor altijd wordt ontroofd

door medemensen eerst omkleed
door wormen dan geheel gedooft:

Somber, zult u zeggen, triest.
Toch rest mij nog de stille hoop
eens als schedel vriend te zijn
van anderen als wanhoop hen bevriest.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

BECAUSE I COULD NOT STOP FOR DEATH – (479)

Because I could not stop for Death –
He kindly stopped for me –
The Carriage held but just Ourselves –
And Immortality.

We slowly drove – He knew no haste
And I had put away
My labor and my leisure too,
For His Civility –

We passed the School, where Children strove
At Recess – in the Ring –
We passed the Fields of Gazing Grain –
We passed the Setting Sun –

Or rather – He passed Us –
The Dews drew quivering and Chill –
For only Gossamer, my Gown –
My Tippet – only Tulle –

We paused before a House that seemed
A Swelling of the Ground –
The Roof was scarcely visible –
The Cornice – in the Ground –

Since then – 'tis Centuries – and yet
Feels shorter than the Day
I first surmised the Horses' Heads
Were toward Eternity –

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche
Verlagsbuchhandlung)

GESANG

Du Mund Atmen meines Todes
(Kind, süsse Wiege ... Du)
Schlafgesang ewiger Zärtlichkeit.
O wir stürzen in Dich \
In Dich
Schoss
In Dich
Gott
Immer zu Gott
Immer zu Dir
(Du lallendes Kind seliger Liebe ...)
Lippe singt:
Mund Du. Laut Du.
Auf(f)lammen Du.
Du Gott
Gott Wir
Schoss Wir
O Sterben ewigen Lebens
Hörst Du:
Morgen graut ewige Sehnsucht
(Gott rüttelt an den Fenstern unseres
Sarges).

Karl Jakob Hirsch

uit: Herbert Schmidt, (Hrsg.) Is es Freude, ist es Schmerz?
Jüdische Wurzeln - deutsche Gedichte. Eine alphabetische
Anthologie, Dusseldorf 2012, (Virgines), p. 467

GIORNO DOPO GIORNO

Giorno dopo giorno: parole maledette e il sangue
e l'oro. Vi riconosco, miei simili, mostri
della terra. Al vostro morso è caduta la pietà
e la croce gentile ci ha lasciati.
E più non posso tornare nel mio eliso.
Alzeremo tombe in riva al mare, sui campi dilaniati
ma non uno dei sarcofaghi che segnano gli eroi.
Con noi la morte ha più volte giocato:
s'udiva nell'aria un battere monotono di foglie
come nella brughiera se al vento di scirocco
la folaga palustre sale sul la nube.

Quasimodo

DAG NA DAG

Dag na dag: vervloekte woorden en zowel bloed
als goud. Ik herken u, mijn gelijken, monsters
van deze aarde. Bij jullie beet is medelijden gesneuveld
en het vriendelijke kruis heeft ons verlaten.
En ik kan niet langer terugkeren naar mijn Elysium.
We zullen grafstenen plaatsen aan de oever van de zee,
op de verscheurde velden
maar geen sarcofagen die helden gedenken.
Met ons heeft de dood meerdere malen gespeeld:
je hoorde in de lucht een eentonig ritselen van bladeren
als in de heivlakte wanneer in de felle zuidenwind
de meerkoet boven de wolk uitstijgt.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

SIN LLAVES Y A OSCURAS

Era uno de esos días en que todo sale bien.
Había limpiado la casa y escrito
dos o tres poemas que me gustaban.
No pedía más.

Entonces salí al pasillo para tirar la basura
y detrás de mí, por una correntada,
la puerta se cerró.
Quede sin llaves y a oscuras
sintiendo las voces de mis vecinos
a través de sus puertas.
Es transitorio, me dije;
pero así también podría ser la muerte:
un pasillo oscuro,
una puerta cerrada con la llave adentro
la basura en la mano.

Fabian Casas

ZONDER SLEUTELS EN IN HET DONKER

Het was een van die dagen waarop alles goed gaat
Ik had de woning schoongemaakt en twee of drie
gedichten geschreven die me wel bevielen.
Meer vroeg ik niet.

Ik liep de gang in om het vuil weg te gooien
toen door een plotselinge wind, de deur
achter mij dichtsloeg.
Daar stand ik, zonder sleutels in het donker
en hoorde stemmen van mijn buren
door hun deuren heen.
Het duurt maar even, hield ik mezelf voor:
maar ook de dood zou zo kunnen zijn:
een donkere gang,
een gesloten deur met de sleutel aan de binnenkant

en het vuilnis in mijn hand.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Droogenbroodt, Germain, De stem aan de andere kant. La voz del otro lado. Moderne Argentijnse poëzie. Selectie Rafal Carcelén. Vertaling Germain Droogenbroodt, Jean Schalekamp, z.p. 2021, (Point & Boekenplan)

EEUWIGE DROOMBLOEMEN
Juni 1966

aan het gekkenhuis aarde
wil een arme man ontkomen.
hij kan geen uitweg zien
heeft honger bovendien.
ja hij bezit helemaal niets
niets zichtbaars of onzichtbaars.

hij was er wel in geslaagd
via de achterdeur
van de zielsverhuizing
in de gedaante
van een kameel te kruipen.
maar nu lieten ze hem niet
via het oog van de naald
het hemelrijk binnen.

zijn laatste korreltje
viel onder de tafel.
zijn laatste stipje
viel onder de tafel
in de bodemloosheid
bij de zwarte roos.

hij huilt bij een voltooid ovaal
op het verschoten behang

hij blijft
maar dromen
van de aarde
dat apocalyptische
bloeiende
tuintje

vandaar af kan hij
goed alle wegen zien
die hij op zijn levensweg
had moeten nemen

in plaats van een hoofd
wenst hij
een ster.
in plaats van het hoofd
wenst hij
een boeket
van sterren.

dwazen
en
doden
blijven altijd
jong
zoals de

eeuwige
droombloemen

Hans Arp

bron: Arp, Hans, Zingend blauw. Uit het Duits vertaald door Ria van Hengel, 2017 (Uitgeverij Vleugels)

DEATH IS THE SUPPLE SUITOR (1445)

Death is the supple Suitor
That wins at last -
It is a stealthy Wooing
Conducted first
By pallid innuendoes
And dim approach
But brave at last with Bugles
And a bisected Coach
It bears away in triumph
To Troth unknown
And Kindred as responsive
As Porcelain.

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche Verlagsbuchhandlung)

ALLERZIELEN

Opleven met de doden in november,
mist over weilanden van zelfbesef,
grazig en groen. Remember to remember.
Het landschap is. - En beiden leefden er

met hand en tand, en hadden we maar nooit
lopen geleerd en praten met elkander,
uitkijken naar de sneeuw, een rauwe einder,
gevoeligheid die langzaam wordt gelooid -

leer om mooi riemen uit te snijden,

tongriemen veel te los en te profaan.
Remember to remember al dit lijden
voor het bevrijdende: alleen te staan

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

A VICENT ANDRÉS ESTELLÉ

Junto a la mesa se ha quedado solo,
 debajo de las vigas, en penumbra
 los muros. Los naranjos arden fuera
 de luz, y el mar de velas blancas, suben
 encendidos los pinos por el monte.
 En la madera del balcón las horas
 se detienen, y el mundo se imagina
 con el amor que quiere el pecho. Crece
 la sala dentro, y el rumor del aire
 llega hasta el corazón, como se queda
 la soledad del polvo en una rama.
 Inclina la cabeza, y en su gesto
 nada adivinaría nadie; el
 sabe que las tristezas son inútiles
 y que es estéril la alegría. Vive
 amando, como un loco que creyera
 en la tristeza de hoy, o en la alegría
 de mañana. La tarde entra en la casa
 y apaga la madera del balcon,
 su llama roja. Ay, se muere todo,
 pasa la luz, la flor, los sentimientos
 se marchitan, las fuerzas van perdiéndose.
 Los ojos, sonadores, cuando avanzan
 los días y envejecen, nada nuevo
 quieren. Con lentitud baja aquel hombre,
 sale a la puerta de la casa, mira
 los campos, las alturas, los primeros
 astros del cielo, reconoce el mundo.
 Alguien llega del bosque, con su cesta

luminosa de grillos, sus, callados
fuegos de hierba seca. El conoce
quien es, toca la sombra del gigante,
Ie sonríe. Y enciende las ventanas,
deja la puerta abierta, Ie saluda
con dulce voz, y espera a que se aleje.

Francisco Brines

VOOR VICENT ANDRÉS ESTELLÉS

Hij is aan tafel blijven zitten, alleen,
onder de balken, in het duister, de muren.
Buiten gloeien de sinaasappelbomen van licht,
de zee van witte zeilen, en vlammend
beklimmen de dennen de berg.
In het hout van het balkon vallen de uren stil,
en de wereld beeldt zich de liefde in waarnaar
het gemoed verlangt. Binnen groeit de kamer
en het gerucht van de lucht dringt door tot het
hart, zoals de eenzaamheid van het stof op een
tak achterblijft.
Hij neigt zijn hoofd, en in de uitdrukking van
zijn gelaat kan niemand iets vermoeden; hij
weet dat droefheid nutteloos en vreugde
onvruchtbaar is. Hij leeft minnend, als een
krankzinnige die in de droefheid van vandaag,
of in de vreugde van morgen gelooft. De
avond valt het huis binnen en dooft het hout
van het balkon, zijn rode vlam. Ach, alles sterft,
het licht gaat voorbij, de bloem, de gevoelens
verwelken, de krachten nemen af.
Als de dagen vorderen en ouder warden,
verlangen de dromerige ogen niets nieuws.
Traag gaat die man naar beneden, verschijnt
aan de deur van het huis, kijkt naar de velden,
naar de heuvels, naar de eerste sterren aan de
hemel, herkent de wereld.
Iemand komt uit het bos, zijn mandje lichtend
van krekels, zijn zwijgende vuren van droog

gras. Hij weet wie het is, betast de schaduw
van de reus, licht hem toe. En ontsteekt de
ramen, laat de deur open, groet hem met
zachte stem en wacht tot hij zich verwijdert.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo.
Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain
Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

ELEGIE

Lieve grootmoeder die sterft in een witte bloempot
op eeuwige vensterbank van het ziekenhuis, glimlach
die samen met het laatste leven langs je valse tanden
in de nikkelen braakbak glijdt, de pijn
die zich in je ingewanden oprolde en stierf,
de witste handen ter wereld die je uitwasten
afdroogden en wegzetten.

De ene traan die achterwege bleef
De gouden armband die je nooit hebt gekregen,
Het geld dat je nooit hebt verspild
De kinderen die je nooit hebt gebaard
en die rond je hijgende bed staan
met grote angstogen naar de lakens starend.

Het oor, dat toesmelt en stolt
Het oog, dat in zijn kas zinkt
De handen, die zich sluiten willen, en openvallen.
Onze gemeenschappelijke adem die stokt
Onze miljarden handen die bonzen
tegen de wanden van hetzelfde hart.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

THE HISTORY OF TRUTH

In that ago when being was believing
Truth was the most of many credibles
More first, more always, than a bat-winged lion,
A fish-tailed dog or eagle-headed fish,
The least like mortals, doubted by their deaths.

Truth was their model as they strove to build
A world of lasting objects to believe in,
Without believing earthenware and legend,
Archway and song, were truthful or untruthful:
The Truth was there already to be true.

This while when, practical like paper dishes,
Truth is convertible to kilo-watts,
Our last to do by is an anti-model,
Some untruth anyone can give the lie to,
A nothing no one need believe is there.

W.H. Auden

Bron: Auden, W. H.: Collected Poems. London 2007, p. 608

STRÖMUNG

So weit im Leben und so nah am Tod,
dass ich mit niemand darum rechten kann,
reiss ich mir von der Erde meinen Teil;

dem stillen Ozean stoss ich den grünen Keil
mitten ins Herz und schwemm mich selber an.

Zinnvögel steigen auf und Zimtgeruch!
Mit meinem Mörder Zeit bin ich allein.
In Rausch und Bläue puppen wir uns ein.

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, *Sämtliche Gedichte*, München Zürich 1999
(Piper)

MILANO, AGOSTO 1943

Invano cerchi tra la polvere,
povera mano, la città è morta.
E' morta: s'è udito l'ultimo rombo
sul cuore del Naviglio. E l'usignolo
è caduto dall'antenna, alta sul convento,
dove cantava prima del tramonto.
Non scavate pozzi nei cortili:
i vivi non hanno più sete.
Non toccate i morti, così rossi, così gonfi:
lasciateli nella terra della loro case:
la città è morta, è morta.

Quasimodo

MILAAN, AUGUSTUS 1943

Tevergeefs zoek je tussen het stof,
arme hand, de stad is dood.
Ze is dood: het laatste gedruis was te horen
boven het hart van de Naviglio. En de nachtegaal
is van de antenne gevallen, hoog boven het klooster,
waar ze voor de zonsondergang zong.
Graaf geen putten op de binnenkoeren:
de levenden hebben geen dorst meer.
Raak de doden, zo rood, zo gezwollen, niet aan:
laat hen in de aarde van hun huizen:
de stad is dood, is dood.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

EXIL

Ein toter bin ich der wandelt
gemeldet nirgends mehr
unbekannt im Reich des Präfekten
überzählig in den goldenen Städten
und im grünenden Land

abgetan lange schon
und mit nichts bedacht

Nur mit Wind mit Zeit und mit Klang

der ich unter Menschen nicht leben kann

Ich mit der deutschen Sprache
dieser Wolke urn mich
die ich halte als Haus
treibe durch alle Sprachen

O wie sie sich verfinstert
die dunklen die Regentöne
nur die wenigen fallen

In hellere Zonen trägt dann sie den Toten hinauf

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, *Sämtliche Gedichte*, München Zürich 1999
(Piper)

OVERWINTEREN

wakker: in een pijnbos in het noorden –
van de aarde dwingend getrommel
in de boomstam zonlicht als drank
die het ijs van het duister opzweept

terwijl het hart huilt tegen wolven

wat storm ontvreemdt is storm
met schulden van sneeuw is de winter
groter dan zijn beeldspraak
heimwee als heerser van een rijk ten onder
op zoek naar dwaling voor altijd

de zee treurt om de levenden
sterren verlichten om beurten de liefde
wie heeft alles zien gebeuren
rivier die reikhalst naar hoornspel
opstand in de boomgaard

hoor je dat? mijn geliefde
wil dat wij hand in hand oud worden
en samen met de woorden in winterslaap gaan
nieuw geweven tijd laat een doodknoop achter
of een onvoltooid gedicht

Bei Dao

Uit: Bei Dao, Jieju huo kaishi - Uitgever: Changjiang, Wuhan, China, 2008

Vertaling: 2009, Maghiel van Crevel

DE ROOS VAN DE TIJD

als de deurwacht diep in slaap is
keer je om met de storm
en wat oud wordt in omhelzing is
de roos van de tijd

als de weg van de vogel de hemel afbakt
kijk je terug naar de zon die zakt
en wat verschijnt in verdwijning is
de roos van de tijd

als het mes breekt in het water

vertrap je fluitspel op de brug
en wat het uitschreeuwt in complot is
de roos van de tijd

als de pen een einder tekent
schrik je wakker van de gong van het oosten
en wat opengaat in weerklank is
de roos van de tijd

in de spiegel is eeuwig dit ogenblik
dit ogenblik leidt naar de poort van nieuw leven
en die poort staat open naar zee
de roos van de tijd

Bei Dao

*Uit: Bei Dao, Jieju huo kaishi - Uitgever: Changjiang, Wuhan,
China, 2008*

Vertaling: 2009, Maghiel van Crevel

WIND EN LICHT

Wind en licht beitelten bloemen
tot een kristalhelder bestaan
dat ieder uitzicht beneemt
op een diepgevroren dag.

Zo melkwit is het dodenrijk
waar de liefde haar voortgang neemt;
de tong kan niets meer benoemen,
maar het hart mist er geen slag

en iedere godheid mag
ons weer tot die dag verdoemen
ijsheilig te zijn met bloemen
over ons open graf...

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

HET ALLEREERSTE

dag en nacht nemen afscheid van boomtoppen
vleugels verzamelen het laatste licht
varen door golven beschutting van jeugd
de dood draait aan een kompas in het hart

buiten het montuur van de tijd luidt
de tiran van herinnering de klok – heimwee
de politie is op zoek naar de storm
en duizelig van de vingerafdrukken van het licht

de hemel likt zijn wonden in de vijver
sterren reserveren voor het nachttheater
een wees leidt blinde lofliederen
op de bergpas de maan tegemoet

het allereerste heeft geen naam
de rivier vernieuwt haar rooster
de zon steekt haar oogverblindend scherm op
brengt vreemdelingen weg

Bei Dao

Uit: Bei Dao, Jieju huo kaishi - Uitgever: Changjiang, Wuhan, China, 2008

Vertaling: 2009, Maghiel van Crevel

DE UITEINDELIJKE ROOS

1

Bladnerven in steen bewaard
uit aarde opgedolven en daarna

in vitrines neergevlid;
kristallen, flinters, glittersplinters

Zo'n delver wilde ik wel worden
dwars door slijk te stoten op
de compactheid van wat gekit
tot residu werd, materie ingedikt

Versteende roos, te beademen
in te ademen
ten diepste
tot zij zich openbaart.

2

Daar wellen de gevoelens
en met hen alle symbolen!
De smachtende woorden
de uitgestrekte handen
de geloken of wijd open ogen

Niet meer dan een briesje
een windvlaag, bladgeritsel
en dan het trage, onaanzienlijke vallen

Tot alles in de grond ligt
veilig verpakt, opgeborgen
in de gesloten doos van de aarde

Daar begint het verteren
van de smachtende woorden
de uitgestrekte handen enz.

Als de dood eenmaal voor ogen staat
kan het zien beginnen, het delven
het gekras van een spijker in steen
het losbikken van de uiteindelijke roos.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze,
Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

MOEDERS GRAF

Ach ja, moeder leefde nog steeds,
breedvoerig herscheppend de bomen
tot loffelijk schaduwen werpen voorzomer
noemde zij dat.

En wij liepen verder langs lanen
die zij voor ons uitdacht, rechtlijnig
en blij van een sierlijk geluid:
dat zijn de vogels zei moeder.
Ze leefde nog steeds in die lanen
waar het hooi zich in twijgen verwacht.
Maar de nacht werd haar weldra de baas.
In het donker verdwaald en eenzellig,
ieder spelend met eigen gedachten,
vond de morgen ons onverhoopt weer:
saamgekomen waar wij eens scheidde,
wezen wij het elkaar: Moeders graf.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De
Prom)

NOG NET ZO

Zoveel doden later
ligt het landschap er nog net zo bij
van iedere beschrijving vrij

Onder de aarde nog meer aarde
nog oudere doden tellen daar hun scherven
bij het licht van zwarte horloges

Je wordt helemaal grijs van dit werk
in één nacht of op de lange duur
warm je handen

kijk hoe takjes verspringen in het vuur

Het landschap ligt er nog net zo bij
trekt je, wil je bijzetten
van iedere beschrijving vrij.

Bernlef

uit: Bernlef, Voorgoed. Gedichten 1960-2010. Een keuze,
Amsterdam 2012 (Em. Querido's Uitgeverij BV)

FRÜHLING DER SEELE

Aufschrei im Schlaf; durch schwarze Gassen stürzt der Wind,
Das Blau des Frühlings winkt durch brechendes Geäst,
Purpurner Nachttau und es erlöschen rings die Sterne.
Grünlich dämmert der Fluß, silbern die alten Alleen
Und die Türme der Stadt. O sanfte Trunkenheit
Im gleitenden Kahn und die dunklen Rufe der Amsel
In kindlichen Gärten. Schon lichtet sich der rosige Flor.

Feierlich rauschen die Wasser. O die feuchten Schatten der Au,
Das schreitende Tier; Grünendes, Blütengezweig
Rührt die kristallene Stirne; schimmernder Schaukelkahn.
Leise tönt die Sonne im Rosengewölk am Hügel.
Groß ist die Stille des Tannenwalds, die ernsten Schatten am Fluß.

Reinheit! Reinheit! Wo sind die furchtbaren Pfade des Todes,
Des grauen steinernen Schweigens, die Felsen der Nacht
Und die friedlosen Schatten? Strahlender Sonnenabgrund.

Schwester, da ich dich fand an einsamer Lichtung
Des Waldes und Mittag war und groß das Schweigen des Tiers;
Weiße unter wilder Eiche, und es blühte silbern der Dorn.
Gewaltiges Sterben und die singende Flamme im Herzen.

Dunkler umfließen die Wasser die schönen Spiele der Fische.
Stunde der Trauer, schweigender Anblick der Sonne;
Es ist die Seele ein Fremdes auf Erden. Geistlich dämmert
Bläue über dem verhaunenen Wald und es läutet

Lange eine dunkle Glocke im Dorf; friedlich Geleit.
Stille blüht die Myrthe über den weißen Lidern des Toten.

Leise tönen die Wasser im sinkenden Nachmittag
Und es grünet dunkler die Wildnis am Ufer, Freude im rosigen Wind;
Der sanfte Gesang des Bruders am Abendhügel.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

CANTO PRIMERO

Definitivamente, cantaré para el hombre.
Algún día - después -, alguna noche,
me oirán. Hoy van - vamos - sin rumbo,
sordos de sed, famélicos de oscuro.

Yo os traigo un alba, hermanos. Surto un agua,
eterna no, parada ante la casa.
Salid a ver. Venid, bebed. Dejadme
que os unja de agua y luz, bajo la came.

De golpe han muerto veintitrés millones
de cuerpos. Sobre Dios saltan de golpe
- sorda, sola trinchera de la muerte -
con el alma en la mano, entre los dientes

el ansia. Sin saber por qué, mataban;
muerte son, sólo muerte. Entre alambradas
de infinito, sin sangre. Son hermanos
nuestros. ¡Vengadlos, sin piedad, vengadlos!

Solo está el hombre. ¿Es esto lo que os hace
gemir? Oh si supieseis que es bastante.
Si supieseis bastaros, ensamblaros.
Si supierais ser hombres, sólo humanos.

¿Os da miedo, verdad? Se que es más cómodo
esperar que otro - ¿quién? - cualquiera, otro,

os ayude a ser. Soy. Luego es bastante
ser, si procure ser quien soy. ¡Quién sabe

si hay más! En cambio, hay menos: sois sentinas
de hipocresía. ¡Oh, sed, salid al día!
No sigáis siendo bestias disfrazadas
de ansia de Dios. Con ser hombres os basta.

Ángel Fieramente humano 1950

Blas de Otero

ERSTER GESANG

Es steht fest, mein Gesang gilt dem Menschen.
Eines Tages - danach - eines Nachts
werden sie mich hören. Heute treiben sie- treiben wir -
ziellos,
taub vor Durst, hungrig vor Dunkelheit.

Ich bring euch ein Morgenlicht, Brüder. Ich reich euch
ein Wasser,
kein ewiges, es staut sich vor dem Haus.
Geht raus und seht. Kommt, trinkt. Lasst mich
euch salben mit Wasser und Licht, unter dem Fleisch.

Auf einen Schlag sind dreiundzwanzig Millionen Leiber
gestorben. Sie fallen über Gott her, auf einen Schlag
- tauber, einziger Schützengraben des Todes-,
in der Hand die Seele, zwischen den Zähnen

das Sehnen. Ohne zu wissen warum, töteten sie;
Tod sind sie, nur mehr Tod. Zwischen Drahtverhauen
des Unendlichen verblutet. Es sind Brüder
von uns. Rächt sie erbarmungslos, rächt sie!

Der Mensch ist allein. Entringt euch das
ein Seufzen? O wüsstet ihr doch, dass dies genügt.
Könntet ihr euch selber genügen, euch zusammentun.
Könntet ihr Mensch sein, menschlich, sonst nichts.

Euch ist bange, nicht wahr? Ich weiss, es ist leichter
zu warten, bis ein anderer- wer? - irgendwer, ein
anderer,
euch helfe zu sein. Ich bin. Folglich ist es Sein
genug, wenn ich zu sein trachte, der ich bin. Wer weiss,

ob es mehr gibt! Weniger hingegen gibt es: ihr seid
Kloaken
der Heuchelei. O werdet doch ihr selbst, tretet ans Licht!
Bleibt nicht langer jene mit Gottessehnsucht
getarnten Schacher. Es reicht, wenn ihr Menschen seid.

Deutsch von Gustav Siebenmann

Titel: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch.
Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav
Siebenmann und José Manuel López, Stuttgart 1985, (Reclam)

IL TRAGHETTO

Di dove chiami? Fioca questa nebbia
di te risuona. Ancora dalle baite,
è tempo, i cani avidi si lanciano
verso il fiume sulle peste odorose:
luminosa di sangue all'altra riva
sghignazza la faina. E' traghetto
che conosco: là, sull' acqua risalgono
ciottoli neri; e quante barche passano
nella notte con fiaccole di zolfo.
Ora sei veramente già lontana
se la voce ha tono innumerevole
d'eco, e appena ne odo la cadenza.
Ma ti vedo: hai viole fra le mani -
conserte, cost pallide, e lichene
vicino agli occhi. Dunque, tu sei morta.

Quasimodo

DE OVERZET

Vanwaar roep je? Deze zwakke mist
weerklinkt van jou. Vanuit de berghutten,
het is tijd, schieten de honden gulzig
naar de rivier over de geurende sporen:
door het bloed van licht vervuld grijnslacht
op de andere oever de marter. Het is een overzet
die ik ken: ginds, op het water stijgen
zwarte kiezels naar boven; en hoeveel boten
passeren in de nacht met fakkels van zwavel.
Nu ben je echt ver weg
als je stem de ontelbare toon
van echo bezit, en ik hoor er nauwelijks het ritme van.
Maar ik zie je: je hebt viooltjes in je handen,
samengevouwen en zo bleek, en korstmos
vlakbij je ogen. Ja, dus, je bent dood.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

WAT HEB IK MET U TE DOEN?

Moeder, ik moet mijn leven niet langer
binnen u ophouden, want de wereld
eist meer dan dit ingekeerde
slaapwandelen bij Tiberias.

Danst nog de boot op uw ademhaling,
over de zomeravond valt schaduw:
van storm uit het
oosten en wie zal veilig,
wie zal het touw om de meerkop slaan.

Zo sprak ik toen. Maar moeder is dood.
ben ik tevreden, nu na de storm

in deze stilte tussen seizoenen
langzaam het water wegebt, de jeugd?

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

UIT DIT DODELIJK LAND

klein zwart schip ben ik
varend tussen de benen van
dag en nacht door en soms
een drenkeling vermalend

alsof dit traag gekraak
van broze stemmen
in de avondmist
het wier van mijn dijen haalt
ooit dat traag en stil de schroef
omwoelt

eens keer ik terug en zal verwonderen
jullie ogen en de haat
geankerd in het zwart paleis van jullie
angst om de haat geankerd
in mijn handen doorboord
door alle woorden alle kussen
alle spuiten alle pillen alle
mensen alle hoeken alle ogen
uit mijn kleine grijze verzameling

aangekomen in dit land nietwaar
was ik een bijzonder vreemde
vogel, mensen, versierd met geuren
en drager van een grote stilte

das kleine moeder je viel toen aan
mijn lemen voeten en fluisterde ontgaan
mijn namen en het grijze land erachter

nietwaar; aangekomen in dit nauwe land

na enige tijd begon je taal te groeien
in mijn stille zinnen en verdrong het
groene zwijgen zodat met de herfst ook
mijn jas, mijn woorden vielen en je lachte

opgesloten in dit land een trechter vol
vervreemd geluid en scherp gelach zal ik
één voor één mijn sombere pluimen laten
om naakt te blijven tonende de rode prikken
in mijn aders en de regenboog van
mijn verdriet

gevangen in dit grijze land dan
zal ik, zal ik niet anders durven
dan je steeds opnieuw te kussen
mijn nagels in je vel verankerd

want mijn vrienden zijn verdord
hun zaad gestold hun woorden afgerond
en beëindigd hun trage schimpscheuten
nu
groeien ze op alle plaatsen waar
wifjes nestelen en ze zijn zwaar
aan zichzelf verslaafd en aan het bier
waarmee ze hun jaren aanlengen in een
bleke poging van verweer (nog steeds)

nu en dan moet men één van hen chirurgies
van zijn motorfiets verwijderen
hierbij zijn geslachtsorganen rakend
op sinterklaas beven ze even maar
vloeken de nieuwjaarsdagen door

ze herkauwen traag een gedachte
ééns per jaar, en masturberen meer
naarmate het winter wordt; ze
krijgen het koud.

inderdaad zoals u ziet mijn wonden
zijn geheeld tot grillige littekens

en mijn mond is niet langer meer verstard
maar wat onuitwisbaar is;
de wielen van mijn woorden
het bleke schimpen van
mijn linkerhand

vrees echter niet de redding
is steeds aanwezig onder de vorm
van enige eeuwige woorden
uit de coca-catalogus en ik
was dan de kiezels uit mijn hals
ik staar bedaard beschaduwd
want (nu komt het)

je ogen zijn een groen verhaal
van ronde woorden gevangen
tussen onzekere wallen je bent
niettemin sterfelijk
kwetsbaar en meestendeel zeer
ontrouw

soms ben je zorgvuldig samengesteld
uit valse wimpers glazen ogen
plastic borsten nylonhaar en veeg
je haast automatics het stof uit
je raderwerk

dan huil ik maar je blijft weg want
je raderwerk kan roesten en
wat dan?

zal ik dan verbaasd gebaren naar je
vergaan je afsterven tot nog minder stof
zal ik stotteren tot de raven en de meeuwen
die neerwaarts wervelen en mij beschermen
ik verlaten en geankerd in
dit dodelijke land

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

IT WAS NOT DEATH, for I stood up (510)

It was not Death, for I stood up,
And all the Dead, lie down—
It was not Night, for all the Bells
Put out their Tongues, for Noon.

It was not Frost, for on my Flesh
I felt Sirocos—crawl—
Nor Fire—for just my Marble feet
Could keep a Chancel, cool—

And yet, it tasted, like them all,
The Figures I have seen
Set orderly, for Burial,
Reminded me, of mine—

As if my life were shaven,
And fitted to a frame,
And could not breathe without a key,
And `twas like Midnight, some—

When everything that ticked—has stopped—
And Space stares all around—
Or Grisly frosts—first Autumn morns,
Repeal the Beating Ground—

But, most, like Chaos—Stopless—cool—
Without a Chance, or Spar—
Or even a Report of Land—
To justify—Despair.

Emily Dickinson

uit: Dickinson, E., Dichtungen, Mainz 1995 (Dieterich'sche
Verlagsbuchhandlung)

SE POTESSI SCEGLIERE un gesto, un luogo e un ora,
l'ora sarebbe una sera d'aria tesa
e il luogo sarebbe un luogo come tanti:
una baracca in curva,
una pausa appena accennata di qualcosa,
calda bassa e fumosa,
dove seduto a un tavolo, toccando
una spalla, una mano o un bicchiere,
prenderei tempo prima di alzarmi
a seguire qualche sconosciuto fuori.

Fabio Pusterla

KÖNNTE ICH EINE GEBÄRDE WÄHLEN, einen Ort, eine Zeit,
dann wäre die Zeit ein Abend, an dem die Luft stillsteht,
und der Ort wäre ein Ort wie so viele:
eine Holzbude an einer Strassenbiegung,
ein kaum angedeutetes Aussetzen van etwas,
heiß, niedrig, verraucht;
da säße ich an einem Tisch, berührte
eine Schulter, eine Hand oder ein Glas
und nähme mir Zeit, bis ich aufstünde,
um einem Unbekannten nach hinauszugehen.

uit: Pusterla, Fabio, Solange Zeit bleibt. Dum vacat. Gedichte
Italienisch und Deutsch, Zürich 2002 (Limmat Verlag) - vertaling
Hanno Helbling

DIALOGO

«At cantu commotae Erebi de sedibus imis
umbrae ibant tenues simulacraque luce carentum.»
Siamo sporchi di guerra e Orfeo brulica
d'insetti, è bucato dai pidocchi,
e tu sei morta. L'inverno, quel peso
di ghiaccio l'acqua l'aria di tempesta
furono con te, e il tuono di eco in eco
nelle tue notti di terra. E ora so

che ti dovevo più forte consenso,
ma il nostro tempo è stato furia e sangue:
altri già affondavano nel fango,
avevano le mani, gli occhi disfatti,
\urlavano misericordia e amore.
Ma come è sempre tardi per amare;
perdonami, dunque. Ora grido anch'io
il tuo nome in questa ora meridiana
pigra d'ali, di corde di cicale
tese dentro le scorze dei cipressi.
Più non sappiamo dov'è la tua sponda;
c'era un varco segnato dai poeti
presso fonti che fumano da frane
sull'altipiano. Ma in quel luogo io vidi
da ragazzo arbusti di bacche viola
cani da gregge e uccelli d'aria cupa
e cavalli, misteriosi animali
che vanno dietro l'uomo a testa alta.
I vivi hanno perduto per sempre
la strada dei morti e stanno in disparte.
Questo silenzio è ora più tremendo
di quello che divide la tua riva.
«Ombre venivano leggere.» E qui
l'Olonà scorre tranquillo, non albero
si muove dal suo pozzo di radici.
O non eri Euridice? Non eri Euridice!
Euridice è viva. Euridice! Euridice!

E tu sporco ancora di guerra, Orfeo,
come il tuo cavallo, senza la sferza,
alza il capo, non trema più la terra:
urla d'amore, vinci, se vuoi, il mondo.

Quasimodo

DIALOOG

'At cantu commotae Erebi de sedibus imis
umbrae ibant tenues simulacraque luce carentum.'
Wij zijn vuil van de oorlog en Orpheus wemelt

van de insecten, is lekgestoken door de luizen,
en jij bent dood. De winter, dat gewicht
van ijs het water de onweerslucht
waren met jou, en de donder van echo tot echo
in jouw nachten van aarde. En nu weet ik
dat jij krachtiger bevestiging nodig had,
maar onze tijd is van woede en bloed geweest:
anderen verzonken al in de modder,
hadden verslagen handen en ogen,
schreeuwden om medelijden en liefde.
Ach, altijd is het laat om lief te hebben;
vergeef me dus. Nu roep ik nog
jouw naam op dit middaguur
loom van vleugels, van de snaren van krekels
gespannen tussen de schors van de cipressen.
Niet langer weten wij waar jouw oever is;
er was een doorgang aangeduid door dichters
dichtbij bronnen die dampen door aardverschuivingen
op de hoogvlakte. Maar op die plaats zag ik
als kind struiken met paarse bessen
herdershonden en vogels van donkere lucht
en paarden, geheimzinnige dieren
die de mens volgen met opgeheven hoofd.
De levenden hebben voor altijd
de weg van de doden verloren en staan afgezonderd.
Nu is deze stilte nog verschrikkelijker
dan degene die jouw oever verdeelt.
'De ijle schaduwen kwamen.' En hier
stroomt rustig de Olona, geen boom
verlaat nu zijn put van wortels.
Of was jij niet Eurydice? Jij was niet Eurydice!
Eurydice leeft. Eurydice! Eurydice!

En jij, nog vuil van de oorlog, Orpheus,
zoals jouw paard, zonder de zweep,
kijk op, de aarde beeft niet meer:
schreeuw je liefde uit en overwin, als je wil, de wereld.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

E POI QUALCUNO VA, tutto è più vuoto.
Se ci ritroveremo, sarà per non conoscerci,
diversi nei millenni, nella storia
faticosa di tutti; e intanto arretrano
i ghiacciai, s'inghiotte il mare
lo stretto, ed il passaggio
è già troppo profondo, impronunciabile,
sepolto nel passato il tuo viaggio. Se ci ritroveremo
non ci sarà memoria per me, insetto,
per te, fatto farfalla tropicale.
D'altra parte, lo sai, non ci vedremo
più. Nessun colombo verrà, nessuna pista
a ricucire lo strappo, la deriva
di morte.

Fabio Pusterla

UND EINER GEHT DANN, alles ist leerer geworden.
Wenn wir uns wiedersehen, kennen wir uns nicht mehr,
verändert im Gang der Jahrtausende, in der schweren
Geschichte der Menschen; inzwischen
weichen die Gletscher zurück, die Meerengen werden
verschlungen, und schon ist der Durchgang
zu tief, nicht mehr auszusprechen,
deine Reise begraben in der Vergangenheit. Wenn wir uns
wiedersehen,
gibt es für mich, das Insekt, kein Erinnern,
keines für dich, den tropischen Schmetterling.
Aber wir sehen uns, und du weißt es ja, nicht
mehr. Keine Taube wird kommen, kein Pfad
den Riss wieder zunähen, die
Todesdrift.

uit: Pusterla, Fabio, Solange Zeit bleibt. Dum vacat. Gedichte
Italienisch und Deutsch, Zürich 2002 (Limmat Verlag) - vertaling
Hanno Helbling

EEN STERFHUIS
(in memoriam Gerard T'Hooft)

Zo wordt, na zijn dood, de mens verdeeld.
In zijn huis waar de stilte dichter wordt
Bedrijven zelf Heiner wordende wezens
De laatste, de kortste rituelen.

Het elektrisch licht is er zwakker
En zwarte gaten in de muren mompelen
Al stiller en verbaasder over het verteren
Dat verdergaat. Over het doven.

Hij die ons uitspreekt hoort ons ook
Terwijl wij wandelen en ons vergissen:
Onder onze voeten legt hij lichamen stil
In de eindeloze omarming van aarde

Om uit te blazen van het vergapen.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

VADER

1

Nu ga je nooit meer mee
je weet ik ben bij jou
je roept me niet terug
Je ogen zien mijn rug
ik wuif nog naar je ramen

en aanvaard zonder tranen
je dodelijke kou
het stelt je niet teleur
dat ik niet blijven wou.

Ga nu maar rustig slapen
mijn hart klopt wel voor twee.

2

De doden blijven binnen
zij wandelen niet meer
maar gaan peripaterend
in ons bloed op en neer
vader is dat niet alles
wat ik je zeggen moet
ik leef je stap je handdruk
je glimlach en je groet.
Nee je bent geen ontheemde
al speelt je lichaam zo
aandoenlijk deze vreemde
pop van Madame Tussaud.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

Zonnig zal mijn graf zijn, stil
en vol van rijke gloed.
De oneindige ruimte waar stormen bedaren,
boven de klippen van thuis.

Ik zal niet verrijzen, waarom
ook zou ik beter leven dan ik al deed?
Wat mensen dood hebben genoemd
is voor mij de dood niet.

Ik zal mezelf in vele harten verspreiden,
en leven in menig leven.

Van hetgeen me nu donker lijkt,
zal alleen het mooie overleven.

Josip Pupačić

A LA INMENSA MAYORÍA

Aquí tenéis, en canto y alma, al hombre
aquel que amó, vivió, murió par dentro
y un buen día bajó a la calle: entonces
comprendió: y rompió todos sus versos.

Así es, así fue. Salió una noche
echando espuma par los ojos, ebrio
de amor, huyendo sin saber adonde:
adonde el aire no apestase a muerto.

Tiendas de paz, brizados pabellones,
eran sus brazos, como llama al viento;
olas de sangre contra el pecho, enormes
olas de odio, ved, por todo el cuerpo.

¡Aquí! ¡Llegad! ¡Ay! Ángeles atroces
en vuelo horizontal cruzan el cielo;
horribles peces de metal recorren
las espaldas del mar, de puerto a puerto.

Yo doy todos mis versos par un hombre
en paz. Aquí tenéis, en carne y hueso,
mi última voluntad. Bilbao, a once
de abril, cincuenta y tantos.

Pido la paz y la palabra, 1955

Blas de Otero

AN DIE GROSSE MEHRHEIT

Hier steht, mit Lied und Seele, jener Mensch,
der liebte, lebte, innerlich starb
und eines Tages auf die Strasse ging und endlich
begriff: und alle seine Verse zerriss.

So ist es, so geschah es. Es war Nacht,
und er stürzte hinaus, mit schäumenden Augen, rasend
vor Liebe, auf der Flucht irgendwohin:
wo die Luft nicht nach Leichen röche.

Friedenssonnensegel, van Wimpeln umwoigt,
waren seine Arme, gleich Flammen im Wind;
Blut brandete gegen die Brust, gewaltige
Wogen van Hass, seht, über den ganzen Körper.

Hierher! Kommt! Weh! Schreckliche Engel
kreuzen in flacher Bahn den Himmel;
abscheuliche Fische aus Stahl gleiten
auf den Schultern des Meers, von Port zu Port.

All meine Verse geb ich hin für einen Menschen
in Frieden. Hier steht, in Fleisch und Blut,
mein letzter Wille. Bilbao, den elften April
der neunzehnhundertfünfziger Jahre.

Deutsch von Gustav Siebenmann

uit: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch.
Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav
Siebenmann und José Mael López, Stuttgart 1985, (Reclam)

La vita non è sogno (1949)

LAMENTO PER IL SUD

La luna rossa, il vento, il tuo colore
di donna del Nord, la distesa di neve...
Il mio cuore è ormai su queste praterie
In queste acque annuvolate dalle nebbie.
Ho dimenticato il mare, la grave

conchiglia soffiata dai pastori siciliani,
le cantilene dei carri lungo le strade
dove il carrubo trema nel fumo delle stoppie,
ho dimenticato il passo degli aironi e delle gru
nell'aria dei verdi altipiani
per le terre e i fiumi della Lombardia.
Ma l'uomo grida dovunque la sorte d'una patria
Più nessuno mi porterà nel Sud.

Oh il Sud è stanco di trascinare morti
in riva alle paludi di malaria,
è stanco di solitudine, stanco di catene,
è stanco nella sua bocca
delle bestemmie di tutte le razze
che hanno urlato morte con l'eco dei suoi pozzi
che hanno bevuto il sangue del suo cuore.
Per questo i suoi fanciulli tornano sui monti,
costringono i cavalli sotto coltri di stelle,
mangiano fiori d'acacia lungo le piste
nuovamente rosse, ancora rosse, ancora rosse.
Più nessuno mi porterà nel Sud.

E questa sera carica d'inverno
è ancora nostra, e qui ripeto a te
il mio assurdo contrappunto
di dolcezze e di furori,
un lamento d'amore, senza amore

Quasimodo

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

Het Leven is geen droom (1949)

KLACHT OM HET ZUIDEN

De rode maan, de wind, jouw kleur
van vrouw uit het Noorden, de vlakke met sneeuw...

Mijn hart is voortaan in deze velden,
In deze wateren door nevels omwolkt.
Ik ben de zee vergeten en de zware schelp,
waar de Siciliaanse herders op blazen,
het eentonige lied van de karren langs de wegen,
waar johannesbrood trilt in de rook van de stoppels,
ik ben de trek van de reigers en de kraanvogels
in de lucht van de groene hoogvlakten vergeten
Voor de velden en de rivieren van Lombardije.
Maar de mens lijdt overal om het lot van zijn vaderland.
Niemand meer zal mij naar het Zuiden brengen.

O, het Zuiden is moe zijn doden te slepen
over de oevers van moerassen met malaria,
het is moe van eenzaamheid, moe van zijn ketens,
het is moe, met zijn mond de vloeken
te zeggen van alle volken die de dood
hebben geschreeuwd bij de echo van zijn putten,
die het bloed van zijn hart hebben gedronken.
Daarom keren zijn jongens terug op de bergen,
bedwingen de paarden onder dekens met sterren,
eten bloesem van acacia langs de wegen,
die weer rood zijn, weer rood, weer rood.
Niemand meer zal mij naar het Zuiden brengen.

Maar deze avond met winter beladen
is nog van ons, en hier herhaal ik voor jou
mijn dwaas contrapunt
van vreugde en woede,
Een liefdesklacht zonder liefde.

Vertaling: Herman van den Bergh

ALLE ZIELIGEN

Een oude zon schijnt in de vergeelde berken
Waar zwart geklede mensen lopen in het gras
Tussen de taxushaag en wat gebarsten zerken
Treurig zoekend naar iets dat hen eigen was.
Dat het dood is, en dat zij het niet merken...

Gevouwen handen en gevallen bladeren. Zand.
Modder op de bruine foto's in het marmer.
God, die beitelt met een vaste hand
En aan ons alien: slechts even zijn we warmer
Dan de kou die ons omringt, dan ons verstand

Dat zegevieren moet, maar dat alleen verzint.
s Anderendaags, de witte bloemen bruingevroren
In de ontstane stilte komt de dood, het oude kind
Hoofdschuddend wandelen langs zijn gemaaide koren.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

AANVAARDING

Toen ik jong was, bestond ik in vormen
Van het leven dat komen zou:
Een vervoerend de wereld doorstormen,
Een lied en een eindlijke vrouw.
Het is bij dromen gebleven;
Ik heb, wat een ander ontsteelt
Aan het immer weerbarstige leven,
Slechts als mogelijkheden verbeeld.
Want ik wist door een keuze verloren
Ieder ander verlokkelijk bestaan.
Ik heb dan ook niets verkoren,
Maar het leven is voortgegaan.
En het eind, dat ik wilde ontvluchten,
Is de aanvang gelijk, die het had:
Onder Hollandse regenluchten,
In een kleine Hollandse stad.
Ingelijfd bij de bedaarden
Wordt het hart, dat geen tegenstand bood.
Men begint met het leven te aanvaarden
En eindlijk aanvaardt men de dood.

J.C. Bloem

*uit: Declamatorium der Nederlandse poëzie,
Teresa van der Meulen - van Marcke, - Standaard Uitgeverij 1967*

IL MIO PAESE È L'ITALIA

Più i giorni s' allontanano dispersi
e più ritornano nel cuore dei poeti.
Là i campi di Polonia, la piana di Kutno
con le colline di cadaveri che bruciano
in nuvole di nafta, là i reticolati
per la quarantena d'Israele,
il sangue tra i rifiuti, l'esantema torrido,
le catene di poveri già morti da gran tempo
e fulminati sulle fosse aperte dalle loro mani,
là Buchenwald, la mite selva di faggi,
i suoi forni maledetti; là Stalingrado,
e Minsk sugli acquitrini e la neve putrefatta.
I poeti non dimenticano. Oh la folla dei vili
dei vinti dei perdonati dalla misericordia!
Tutto si travolge ma i morti non si vendono.
Il mio paese è l'Italia, nemico più straniero,
e io canto il suo popolo e anche il pianto
coperto dal rumore del suo mare,
il limpido lutto delle madri, canto la sua vita.

Quasimodo

MIJN VADERLAND IS ITALIË

Hoe verder de dagen zich verstrooid verwijderen
hoe sterker ze terugkeren in het hart van de dichters.
Daar de velden van Polen, de vlakte van Kutno
met de heuvels van lijken die branden
in wolken van olie, daar de prikkeldraad
voor de quarantaine van Israël,
het bloed tussen het afval, de gloeiende huiduitslag.

De ketenen van arme stakkers die allang dood zijn
en neergeschoten boven eigenhandig gegraven greppels,
daar Buchenwald, het zachte woud van de beuken,
zijn verdoemde ovens; daar Stalingrad,
en Minsk op de moerassen en de rotte sneeuw.
De dichters vergeten niet. O de menigte van lafaards
van overwonnenen van wie uit barmhartigheid vergiffenis kreeg.
Alles wordt door elkaar geschud maar de doden zijn niet te koop.
Mijn vaderland is Italië, een vreemdere vijand,
en ik bezing zijn volk en ook zijn huilen,
overstemd door het geluid van zijn zee,
de heldere rouw van zijn moeders, ik bezing zijn leven.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

HET EINDE

Wat geeft het, of wij hier of elders sterven ?
Leven is altijd: naar de dood toe gaan.
De haardgebonden en die ver zwerven
Vinden één graf aan 't eind van hun bestaan.

J.C. Bloem

uit: Bloem, J.C. Verzamelde gedichten, Amsterdam 2002
(Atheneum - Polak & Van Gennep)

GERTRUD KOLMAR

Buche, blutig im Laub,
in rauchender Tiefe, bitter
die Schatten, droben das Tor
aus Elstergeschrei.

Dort ist eine gegangen,
Mädchen, mit glattem Haar,
die Ebene unter den Lidern
lugte herauf, in den Mooren
vertropfte der Schritt.

Ungestorben aber
die finstere Zeit, umher
geht meine Sprache und ist
rostig von Blut.

Wenn ich deiner gedächte:
Vor die Buche trat ich,
ich hab befohlen der Elster:
Schweig, es kommen, die hier
waren —wenn ich gedachte:
Wir werden nicht sterben, wir werden
mit Türmen gegürtet sein?

Johannes Bobrowski

uit: Johannes Bobrowski, Gesammelte Gedichte, München 2017
(DVA)

ELSE LASKER-SCHÜLER

Windbruch
über die Erde
streu ich. Schwester. Jedes
ungestorbene Land
ist dein Grab.

Przemysl, Brzozów, wer
seine Stätte
aushob, ist
verscharrt. In Mielce das Haus
Gottes brennend, über die Flammen
hinauf die Stimme, eine
Stimme, aber

aus hundert Mündern, aus
der Erstickung. Wie sagt
man: im Feuerofen
erhob sich das Lob
Gottes —wie sagt
man?

Ich weiss
nicht mehr.
Über die Erde, Schwester,
Windbruch, ausgestreut. Wie
Bäume verkrallt
Gesehenes in
den Schatten mittags, in
die Dämmerung unter den Schwingen ,
der Vögel, in
das Eis, in
die Ödnis nachts.

Liebe
(du sprichst aus dem Grab)
Liebe tritt, eine weisse
Gestalt,
aus der Mitte des Grauens

Johannes Bobrowski

uit: Johannes Bobrowski, Gesammelte Gedichte, München 2017
(DVA)

NELLY SACHS

Die Tiere haben Höhlen und die Vögel
unter dem Himmel haben Nester

Höhlen, das Waldgetier
fährt hinab,
und der versengt und geschwemmt
war, der Holzpfehl Perun,
in die Erde auch

ist er gegangen, unter
den Dnjepr, so schreit noch aus
der Strom seine Rede: Kommt
von zerbrochenen Gehölzen, Tiere
kommt, das Getier hat Höhlen.

Der die Himmel trägt,
über Türmen
steht er des Lichts, für ihn
ist der Baum, seine Brut
unter den Flügeln, Schatten
nährt ihn und Regen, die Vögel,
die eiligen Herzen,
haben ein Nest.

(Hoch, ein Aufschein, der Adler
zog, in den Fängen
die schreiende Nachtigall, über
der Brandstatt riefen die Schwalben —
der Bewohner der Höhle
fiel auf die Erdwand, Sand
um die Schläfe strich er,
die Wurzeln frassen
Gesicht und Gehör.)

Wer har, dass er sein Haupt
lege, der wird
schlafen, hören aus Träumen
in einen Schrei, der die Ebenen
abfliegt, über Gewässern
fliegt -ein Licht kam, zwei Hügel
bogs auseinander, erkennbar
der Pfad, die Steine, Ufer,
grün vor Glanz -der Schrei
lautlos, «Löwenzahns Samen,

nur beflügelt mit Gebeten».

Johannes Bobrowski

uit: Johannes Bobrowski, Gesammelte Gedichte, München 2017
(DVA)

VERFALL

Am Abend, wenn die Glocken Frieden läuten,
Folg ich der Vögel wundervollen Flügen,
Die lang geschart, gleich frommen Pilgerzügen,
Entschwinden in den herbstlich klaren Weiten.

Hinwandelnd durch den dämmervollen Garten
Traum ich nach ihren helleren Geschicken
Und fühl der Stunden Weiser kaum mehr rücken.
So folg ich über Wolken ihren Fahrten.

Da macht ein Hauch mich von Verfall erzittern.
Die Amsel klagt in den entlaubten Zweigen.
Es schwankt der rote Wein an rostigen Gittern,

Indes wie blasser Kinder Todesreigen
Um dunkle Brunnenränder, die verwittern,
Im Wind sich fröstelnd blaue Astern neigen.

Georg Trakl

VERVAL

Wanneer de klokken 's avonds vrede luiden,
volg ik de wondermooie vogelscharen,
die, lang als pelgrimsstoeten vroeger waren,
verdwijnen in het helder herfstgetijde.

Ik wandel door de tuin vol schemerkleuren,
volg dromend er hun schitterender wegen,
voel haast de urenwijzer niet bewegen,
kan boven wolken nog hem tocht bespeuren.

Dan adem ik verval, begin te beven.
De merel klaagt in de ontloofde twijgen.
De wijn, am roestig traliewerk geweven,

zwaait heen en weer. Als dans vol ijzig zwijgen
lijkt kinderdood rondom de put te zweven,
waar blauwe asters in de vrieswind nijgen.

Vertaling Frans Roumen

uit: Trakl, Georg, Gedichten, Baarn 1990 (Ambo)

LETTERA ALLA MADRE

«Mater dulcissima, ora scendono le nebbie,
il Naviglio urta confusamente sulle dighe,
gli alberi si gonfiano d'acqua, bruciano di neve;
non sono triste nel Nord: non sono
in pace con me, ma non aspetto
perdono da nessuno, molti mi devono lacrime
da uomo a uomo. So che non stai bene, che vivi,
come tutte le madri dei poeti, povera
e giusta nella misura d'amore
peri figli lontani. Oggi sono io
che ti scrivo.» — Finalmente, dirai, due parole
di quel ragazzo che fuggì di notte con un mantello corto
e alcuni versi in tasca. Povero, così pronto di cuore,
lo uccideranno un giorno in qualche luogo. —
«Certo, ricordo, fu da quel grigio scala
di treni lenti che portavano mandorle e arance
alla foce dell'Imera, il fiume pieno di gazze,
di sale, d'eucalyptus. Ma ora ti ringrazio,
questo voglio, dell'ironia che hai messo
sul mio labbro, mite come la tua.
Quel sorriso mi ha salvato da pianti e da dolori.
E non importa se ora ho qualche lacrima per te,
per tutti quelli che come te aspettano
e non sanno che cosa. Ah, gentile morte,
non toccare l'orologio in cucine che batte sopra il muro,
tutta la mia infanzia è passata sullo smalto
del suo quadrante, su quei fiori dipinti:
non toccare le mani, il cuore dei vecchi.
Ma forse qualcuno risponde? O morte di pietà,

morte di pudore. Addio, cara, addio, mia dulcissima mater.»
Quasimodo

BRIEF AAN MIJN MOEDER

'Mater dulcissima, nu dalen de nevelen neer,
de Naviglio botst in verwarring tegen de dijken,
de bomen zwellen door het water, branden van de sneeuw;
ik ben niet droevig in het Noorden: ik heb
geen vrede met mezelf maar ik verwacht
van niemand vergiffenis; velen zijn me tranen verschuldigd
van man tot man. Ik weet dat het niet goed met je gaat,
dat je in armoede leeft, zoals alle moeders van dichters,
en rechtvaardig in het verdelen van liefde
onder je verre zonen. Vandaag ben ik het
die je schrijft.' Eindelijk, zal je zeggen, een teken van leven
van een jongen die er 's nachts vandoor ging met een korte mantel
en wat verzen op zak. Arm, en zo open van hart,
ze zullen hem op een dag wel eens ergens vermoorden. —
'Zeker, ik herinner het me, het was geleden van het grijze
rangeerstation
met zijn trage treinen die amandelen en sinaasappelen vervoerden
naar de monding van de Imera, de stroom vol eksters,
vol zout, vol eucalyptus. Maar nu bedank ik je,
dat wil ik beslist doen, voor de ironie, mild als de jouwe,
die je op mijn lippen hebt gelegd.
De glimlach die mij redding bracht in pijn en nood.
En het geeft niet dat ik nu wat tranen voor je heb,
voor iedereen die zoals jij wacht
en niet weet waarop. Ach, zoete dood,
raak niet aan de klok in de keuken, die slaat tegen de muur; heel
mijn kindertijd is voorbijgegaan op het email
van haar wijzerplaat, op haar geschilderde bloemen:
raak niet aan de handen, het hart van oude mensen.
Maar antwoordt er misschien iemand? O dood van genade, dood
van schaamte. Vaarwel, liefste, vaarwel, mijn dulcissima mater.'

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt, Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

DE PROFUNDIS

Es ist ein Stoppelfeld, in das ein schwarzer Regen fällt.
Es ist ein brauner Baum, der einsam dasteht.
Es ist ein Zischelwind, der leere Hütten umkreist -
Wie traurig dieser Abend.

Am Weiler vorbei
Sammelt die sanfte Waise noch spärliche Ähren ein.
Ihre Augen weiden rund und goldig in der Dämmerung
Und ihr Schoß harrt des himmlischen Bräutigams.

Bei ihrer Heimkehr
Fanden die Hirten den süßen Leib
Verwest im Dornenbusch.

Ein Schatten bin ich ferne finsternen Dörfern.
Gottes Schweigen
Trank ich aus dem Brunnen des Hains.

Auf meine Stirne tritt kaltes Metall.
Spinnen suchen mein Herz.
Es ist ein Licht, das meinen Mund erlöscht.

Nachts fand ich mich auf einer Heide,
Starrend von Unrat und Staub der Sterne.
Im Haselgebüsch
Klangen wieder kristallne Engel.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

STENEN VOOR BROOD

Bloedbeuk, geur van heiligheid
die het dier in ons laat slapen,
in de takken van uw najaar
nestelen nog kleine vogels
overbodig voor het oordeel
nu ze niet voor haar bestaan.

Toen we moeder hier begroeven
was het winter, stemmen meenden
wij te horen, voeten vluchtend
door het hakhout; in de sneeuw bleef
er geen spoor van. Zó verlaten
hieven we een hand tot groet.

Moeder woonde immers in het
graanveld, in het hars van sparren,
in huidrillingen van paarden.
Ach de zware geur van wierook
heeft het dier verdrongen naar zijn
diepste schuilplaats in ons bloed.

Toen we moeder hier begroeven
hebben we een huis verloren,
trokken meer nog in onszelf terug.
In de koude wintermorgen
reikte een vreemde ons het voedsel,
een gebed, stenen voor brood.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

DE PROFUNDIS

Die Totenkammer ist voll Nacht

mein Vater schläft, ich halte Wacht.

Des Toten hartes Angesicht
flimmert weiss im Kerzenlicht.

Die Blumen duften, die Fliege summt
mein Herz lauscht fühllos und verstummt.

Der Wind pocht leise an die Tür.
Die öffnet sich met hellem Geklirr.

Und draussen rausch ein Ährenfeld,
die Sonne knistert am Himmelszelt.

Von Früchten voll hängt Busch und Baum
und Vögel und Falter schwirren im Raum.

Im Acker mähen die Bauersleut'
im tiefen Schweigen der Mittagszeit.

Ich schlag' ein Kreuz auf den Toten hin
und lautlos verlierst sich mein Schrift im Grün.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

WIE DAN LEEFT

Wie dan leeft zal omkijken
en denken dat wij zonder zorgen waren,
maar wij zijn niet zonder zorgen,
dat wij ons druk maakten om een dode mus,
maar wij maken ons niet druk om een dode mus,
maar om een levende, een levensgevaarlijke, een
dodelijke mus
en dat wij gelukkig waren
en niet beseften
hoe dood wij spoedig zouden zijn.

Toon Tellegen

Uit: Wie A Zegt, Querido Amsterdam 2002.

ALS JIJ DOODGAAT

Als jij doodgaat zal ik ook.
Als jij voor korte tijd bevroren
en dan leeg vat zonder geest
erin maar stil erboven zwevend
begraven bent, komt ik langs.

Ik zal vaak langskomen, en heb ik
geen kleed dat langs de halmen ruist
en dat je dan zou horen en weten
ik heb alleen mijn nerveuze, slepende
stap, als jij doodgaat zal ik ook.

Jotie T'Hooft

uit: T'Hooft, Jotie, Verzameld werk. Bezorgd door Marie Lesy,
Antwerpen 2011, (De Bezige Bij)

IV.

Rebbe Taub, der Heilige von Kalew,
lehrte vom Schabbes, dass er auch
vor der Schöpfung schon existiert hätte.
Damals war noch Herr des Nichts

der Name des Allmächtigen. Der
am Schabbat zwei Engel kommen
sah: der eine der Engel des Seins,
der andere der des Nichts. Gott

wusste nicht, welchem Engel
er glauben sollte. Der Engel

des Nichts sagte: »Herr des Nichts!
Du bist der Mächtigste, denn würde

etwas existieren, dann wärest du
dem Sein ausgeliefert.« Und er hielt Gott
die Ohren zu, damit der den Engel
des Seins nicht hören konnte. Dieser

aber begann auf seinen linken Flügel
zu schreiben: »Herr des Alls ... « Und
als Gott diese Worte murmelnd las,
ward das All wie ein Gedanke.

Gott brach todmüde zusammen,
und fiel in den Engel des Nichts,
der die Schrift gerade tilgen wollte.
Doch der Heilige Schabbes verbot es.
Amen

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen
und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019
(Suhrkamp)

AETERNITAS (1)

Die Ewigkeit ist kalt
wie die Klinge,
mit der man schnitzt
Jesu Antlitz.

Die Ewigkeit versinkt
wie der Stein,
schau auf das Wasser,
wie still kann es sein.

Die Ewigkeit springt
wie der Floh,
ehe du ihn erwischst,

bist du im Inferno.

Die Ewigkeit ist tief
wie des Geistes Gabe,
dem innewohnt
Christi Gnade.

Die Ewigkeit tickt wie
die Uhr jede Sekunde,
doch manchmal setzt sie aus,
etwa zur Morgenstunde.
Die Ewigkeit ist spurlos
wie der Stoff,
den der Tod
ins Blut dir tropft.

Die Ewigkeit ist kurz
wie das Leben,
bis du es erzählt hast,
ist es gewesen.

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen
und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019
(Suhrkamp)

HUYE DEL SOL el sol, y se deshace
La vida a manos de la propia vida ;
Del tiempo que, a sus partos homicida,
En mies de siglos las edades pace,

Nace la vida, u con la vida nace
Del cadáver la fábrica temida.
¿teme, pues, el hombre en la partida,
si vivo estriba en lo que muerto yace ?

Lo que pasó ya falta ; lo futuro
Aún no se vive ; lo que está presente
No está, porque es su esencia el movimiento.

Lo que si ignora es sólo lo seguro ;
Este mundo, república de viento
Que tiene por monarca un accidente.

Gabriel Bocángel

DE ZON VLUCHT voor de zon, en leven doet
Niet anders dan het leven zelf ontbinden;
Vanuit de tijd, die eeuwig zijn gebroed
Geslachten na geslachten blijft verslinden,

Ontstaat het leven, en gelijk begint de
Ontluistering die ons karkas doorwroet.
Wat vreest de mens nog dat hij sterven moet,
Als hij slechts bij wat heen is steun kan vinden?

Wat is geweest, is weg; de toekomst is
Nog niet in leven, en wat nu bestaat,
Bestaat niet echt, omdat er niets beklijft.

Alleen wat wij niet weten is gewis;
De wereld, een op wind gestoelde staat
Waarin toevalligheid de wet voorschrijft.

Vertaling J.P Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

PSALM

Karl Kraus zugeeignet

Es ist ein Licht, das der Wind ausgelöscht hat.
Es ist ein Heidekrug, den am Nachmittag ein Betrunkener verläßt.
Es ist ein Weinberg, verbrannt und schwarz mit Löchern voll
Spinnen.

Es ist ein Raum, den sie mit Milch getüncht haben.
Der Wahnsinnige ist gestorben. Es ist eine Insel der Südsee,
Den Sonnengott zu empfangen. Man rührt die Trommeln.
Die Männer führen kriegerische Tänze auf.
Die Frauen wiegen die Hüften in Schlinggewächsen und
Feuerblumen,
Wenn das Meer singt. O unser verlorenes Paradies.

Die Nymphen haben die goldenen Wälder verlassen.
Man begräbt den Fremden. Dann hebt ein Flimmerregen an.
Der Sohn des Pan erscheint in Gestalt eines Erdarbeiters,
Der den Mittag am glühenden Asphalt verschläft.
Es sind kleine Mädchen in einem Hof in Kleidchen voll
herzzerreißender Armut!
Es sind Zimmer, erfüllt von Akkorden und Sonaten.
Es sind Schatten, die sich vor einem erblindeten Spiegel umarmen.
An den Fenstern des Spitals wärmen sich Genesende.
Ein weißer Dampfer am Kanal trägt blutige Seuchen herauf.

Die fremde Schwester erscheint wieder in jemand's bösen Träumen.
Ruhend im Haselgebüsch spielt sie mit seinen Sternen.
Der Student, vielleicht ein Doppelgänger, schaut ihr lange vom
Fenster nach.
Hinter ihm steht sein toter Bruder, oder er geht die alte
Wendeltreppe herab.
Im Dunkel brauner Kastanien verblaßt die Gestalt des jungen
Novizen.
Der Garten ist im Abend. Im Kreuzgang flattern die Fledermäuse
umher.
Die Kinder des Hausmeisters hören zu spielen auf und suchen das
Gold des Himmels.
Endakkorde eines Quartetts. Die kleine Blinde läuft zitternd durch
die Allee,
Und später tastet ihr Schatten an kalten Mauern hin, umgeben von
Märchen und heiligen Legenden.

Es ist ein leeres Boot, das am Abend den schwarzen Kanal
heruntertreibt.
In der Düsternis des alten Asyls verfallen menschliche Ruinen.
Die toten Waisen liegen an der Gartenmauer.
Aus grauen Zimmern treten Engel mit kotgefleckten Flügeln.
Würmer tropfen von ihren vergilbten Lidern.

Der Platz vor der Kirche ist finster und schweigsam, wie in den Tagen der Kindheit.

Auf silbernen Sohlen gleiten frühere Leben vorbei

Und die Schatten der Verdammten steigen zu den seufzenden Wassern nieder.

In seinem Grab spielt der weiße Magier mit seinen Schlangen.

Schweigsam über der Schädelstätte öffnen sich Gottes goldene Augen.

Georg Trakl

PSALM

Opgedragen aan Karl Kraus

Er is een licht dat de wind uitgedoofd heeft.

Er is een kroeg op de hei die een dronkaard 's middags verlaat.

Er is een wijnberg, verbrand en zwart met gaten vol spinnen.

Er is een ruimte die ze met melk hebben gewit.

De waanzinnige is gestorven. Er is een eiland in de Zuidzee,

Om de zonnegod te ontvangen. Men roert de trommels.

De mannen voeren oorlogsdansen uit.

De vrouwen wiegen de heupen in slingerplanten en vuurbloemen,

Als de zee zingt. O ons verloren paradijs.

De nimfen hebben de gouden bossen verlaten.

Men begraaft de vreemde. Dan begint een glinsterregen.

De zoon van Pan verschijnt in de gestalte van een grondwerker,

Die de middag op het gloeiende asfalt verslaapt.

Er zijn kleine meisjes op een erf in jurkjes vol hartverscheurende armoede!

Er zijn kamers, vol met akkoorden en sonates.

Er zijn schimmen die elkaar voor een geblindeerde spiegel omarmen.

Achter de ramen van het hospitaal verwarmen zich genezenden.

Een witte stoomboot op het kanaal voert bloedige plagen aan.

De vreemde zuster verschijnt weer in iemands kwade dromen.

Rustend in het hazelaarsbosje speelt zij met zijn sterren.

De student, misschien een dubbelganger, kijkt haar door het raam lang na.

Achter hem staat zijn dode broer, of hij loopt de oude wenteltrap af.

In het donker van bruine kastanjes verbleekt de gestalte van de jonge novice.

De tuin ligt in de avond. In de kruisgang fladderen de vleermuizen rond.

De kinderen van de huismeester staken hun spel en zoeken het Goud van de hemel.

Slotakkoorden van een kwartet. De kleine blinde loopt bevend door de laan,

En later gaat haar schim op de tast langs koude muren, omgeven door sprookjes en heilige legenden.

Er is een lege boot die 's avonds het zwarte kanaal afdrijft.

In het duister van het oude asiel vervallen menselijke ruïnes.

De dode wezen liggen bij de tuinmuur.

Uit grijze kamers stappen engelen met bemodderde vleugels.

Wormen druppen van hun vergeelde oogleden.

Het plein voor de kerk is somber en zwijgzaam, als in de kinderdagen.

Op zilveren zolen glijden vroegere levens voorbij

En de schimmen der verdoemden dalen naar de zuchtende wateren af.

In zijn graf speelt de witte magiër met zijn slangen.

Zwijgzaam boven de schedelplaats openen zich Gods gouden ogen.

Vertaling Frans Roumen

uit: Trakl, Georg, Gedichten, Baarn 1990 (Ambo)

IL FALSO E VEROVERDE (1954)

NEMICA DELLA MORTE

a Rossana Sironi

Tu non dovevi, o cara,

strappare la tua immagine dal mondo,
toglierci una misura di bellezza.
Nemici della morte, che faremo
chini ai tuoi piedi rosa,
sul tuo costato viola?
Non hai lasciato foglia né parola
dell'ultimo tuo giorno o un no a ogni cosa
apparsa sulla terra, un no al monotono
diaria degli uomini. La triste, estiva
ancora di luna trascinò via
i tuoi sogni: colline alberi luce
notte acque; non confusi
pensieri, sogni veri
staccati dalla mente che decise
improvvisa per te
il tempo, la viltà futura. Ora
sei dietro dure porte,
nemica della morte. — Chi urla, chi urla?
Tu hai ucciso in un soffio la bellezza
l'hai colpita per sempre, l'hai straziata
senza un lamento per la sua folle
ombra che stende su noi. Non bastavi,
bellezza, solitudine disfatta.
Hai svolto un gesto nel buio, hai scritto
il tuo nome nell' aria o quel no a tutto
ciò che brulica qui e di là dal vento.
So che volevi nella veste nuova,
so la domanda che ritorna vuota.
Non c'è per noi, non c'è per te risposta,
o muschio e fiori, o cara
nemica della morte.

Quasimodo

HET VALSE EN HET ECHTE GROEN (1954)

VIJAND VAN DE DOOD

aan Rossana Sironi

Jij hoorde niet, liefste,
je beeld aan de wereld te ontrukken,
ons een maat van schoonheid te ontnemen.
Vijanden van de dood, wat moeten we nu,
gebogen aan jouw roze voeten,
op jouw paarse borst?
Je liet blad noch woord na
over je laatste dag of een neen aan elk ding
dat op aarde was verschenen, een neen aan de eentonige
dagboeken van de mensen. Het trieste, zomerse
anker van de maan sleepte je dromen
weg: heuvels bomen licht
nacht watervlakten, geen verwarde
gedachten, ware dromen
los van de geest die, onverwacht,
voor jou besliste
over de tijd, de toekomstige lafheid. Nu
ben je achter harde deuren,
jij, vijand van de dood. — Wie schreeuwt, wie schreeuwt?
In een oogwenk heb je de schoonheid gedood,
je hebt ze onherstelbaar getroffen, ze verscheurd
zonder een klacht om die krankzinnige
schaduw die ze over ons werpt. Je volstond niet,
schoonheid, ontrafelde eenzaamheid.
Je stelde een gebaar in het donker, je hebt je naam
geschreven in de lucht of dat 'neen' tegen alles
wat wemelt, hier en aan gene zijde van de wind.
Ik weet wat je wilde in je nieuwe kleren,
ik ken de vraag die leeg terugkeert.
Niet voor ons, niet voor jou is er een antwoord,
of mos en bloemen, o liefste
vijand van de dood.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

SCHNEE FÄLLT!

Die Augen —vom Leben zgedrückt —
öffnen sich
um einen winzigen Spalt
sie schmerzen . . . der Schnee fällt!

Wakayama Bokusui

uit: Wakayama Bokusui, In der Ferne der Fuji wolkenlos heiter.
Moderne Tanka, München 2018, (Manesse Verlag)

WEH MIR! Mitten im
weiten Wald lass ich die Augen
fernhin wandern
um sie wieder zu schliessen
und nicht mehr zu öffnen

Wakayama Bokusui

uit: Wakayama Bokusui, In der Ferne der Fuji wolkenlos heiter.
Moderne Tanka, München 2018, (Manesse Verlag)

HIMMEL UND ERDE
das Herz der Welt liegt
entblösst vor Augen:
in seinem vollen Glanz
der hohe Fuji-Gipfel

Winter 1927

Wakayama Bokusui

uit: Wakayama Bokusui, In der Ferne der Fuji wolkenlos heiter.
Moderne Tanka, München 2018, (Manesse Verlag)

IM GEWITTER DER ROSEN

Wohin wir uns wenden im Gewitter der Rosen,
ist die Nacht von Dornen erhellt, und der Donner
des Laubs, das so leise war in den Büschen,
folgt uns jetzt auf dem Fuss.

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, Sämtliche Gedichte, München Zürich 1999
(Piper)

SALZ UND BROT

Nun schickt der Wind die Schienenvoraus,
wir werden folgen in langsamen Zügen
und diese Inseln bewohnen,
Vertrauen gegen Vertrauen.

In die Hand meines ältesten Friends leg ich
mein Amt zurück; es verwaltet der Regenmann
jetzt mein finsternes Haus und ergänzt
im Schuldbuch die Linien, die ich zog,
seit ich seltener blieb.

Du, im fieberweissen Ornat,
holst die Verbannten ein und reisst
aus dem Fleisch der Kakteen einen Stachel
- das Zeichen der Ohnmacht,
dein wir uns willenlos beugen.

Wir wissen,
dass wir des Kontinentes Gefangene bleiben
und seinen Kränkungen wieder verfallen,
und die Gezeiten der Wahrheit
werden nicht seltener sein.

Schläft doch im Felsen
der wenig erleuchtete Schädel,
die Kralle hängt in der Kralle
im dunklen Gestein, und verheilt

sind die Stigmen am Violett des Vulkans.

Von den grossen Gewittern des Lichts
hat keines die Leben erreicht.

Ingeborg Bachmann

uit: Bachman, Ingeborg, Sämtliche Gedichte, München Zürich 1999
(Piper)

INTERIEUR

In dit met boeken volgestouwd vertrek
Heb ik steeds minder anderen van node,
Met al mijn aan de dood ontstegen doden
Iedere nacht stilzwijgend in gesprek.

Bij wie is wat ik liefheb nog in trek?
Het meeste is al eeuwen uit de mode.
Van wat ik deed, uit nood of om den brode,
Rest enkel de grandeur van het ehec.

Maar ook al bood het leven nog zoveel
Waar ik mijn tanden op heb stukgebeten,
Éen regel , en de wereld raakt vergeten,

Éen rijm, en het verscheurd heelal wordt heel:
Alleen achter mijn schrijftafel gezeten
Heb ik opnieuw aan heel de schepping deel.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert
Bakker)

49. [EPILOG II.]

[i.]

Denn man erwartet von den Toten, dass sie den Weg
über dem Abgrund des Alltags kennen. Wenn sie
die Landstriche der Verzweiflung verlassen und in ein
fernes, unbekanntes Reich aufbrechen,
das wie Musik ist. Anschwellende, einsame
Erwartung, überall präsent. Diese Musik
bricht nicht durch Wände. Sie klopft leise.
Sickert durch die Ritzen. Lautlos schleicht sie herein
und knackt die tief in der Truhe versteckte Nuss.
Rollt die verloren geglaubte Glasmurmeln hervor.
Spielt mit ihr. Plötzlich zerspringen in den Vitrinen
die geschliffenen Gläser aus Kristall!. Die Saite zerspringt.

[ii.]

Eine offene Kiste ist Gottes Sein, voller
Toter. Übereinandergeworfen
liegen sie darin und schauen
in die Ferne. Nicht einen Moment lang
schliessen sie die Augen. Gott hockt in einem
fernen Winkel und zittert. Krampfhaft presst
er die Augenlider zusammen. Weint
mit dünner, winselnder Stimme.

[iii.]

Eine offene Kiste ist Gottes Sein, voller
Spielzeug. Zuweilen sitzen Kinder um sie herum,
wühlen in ihr. Jedes Spiel ist ein
Rätsel. Gott sitzt unter ihnen und
beobachtet sie. Er ist selbst ein Kind, das
in ihr wühlt. Wenn er etwas findet,
freut er sich darüber. Er wendet es in seinen kleinen
Händen hin und her. Dann wirft er es zurück.

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen
und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019
(Suhrkamp)

KLAGE

Schlaf und Tod, die düstern Adler
Umrauschen nachklang dieses Haupt:
Des Menschen goldnes Bildnis
Verschlänge die eisige Woge
Der Ewigkeit. An schaurigen Riffen
Zerschellt der purpurne Leib
Und es klagt die dunkle Stimme
Über dem Meer.
Schwester stürmischer Schwermut
Sieh ein ängstlicher Kahn versinkt
Unter Sternen,
Dem schweigenden Antlitz der Nacht.

Georg Trakl

KLACHT

Slaap en dood, de duistere adelaars
Omruisen nachklang dit hoofd:
De gouden beeltenis van de mens
worde verslonden door de kille golf
Van de eeuwigheid. Op ijzige klippen
Slaat het purperen lichaam te pletter
En de donkere stem klaagt
Boven de zee.
Zuster van stormachtige melancholie
Zie een angstig bootje verzinkt
Onder sterren,
In het zwijgend gelaat van de nacht.

Vertaling Frans Roumen

uit: Trakl, Georg, Gedichten, Baarn 1990 (Ambo)

SEQUENZ DER LEERE

Beängstigend am Rand der Seiten Leere,
wie da der Satz zu Ende geht,

hinüberschwebt

aufs andre Blatt, umblättern
zwischen durch, und nichts bewahrt
in sich

die Welt, sie geht verloren,
gibst du nicht acht, die
Seele auch,

das Böse nur späht noch nach dir
im Spiegel, in der Pupille
lauernd

am Rand der Seite, Leere steigt auf,
der Satz aber, geschrieben, kann nicht
unvollendet bleiben,

denn die Schrift muss sich vollenden,
der Heilige muss kommen:
Marana tha!

Es komme Gnade,
und es vergehe diese Welt!
Amen!

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen
und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019
(Suhrkamp)

EL OTONO DE LAS ROSAS

Vives ya en la estación del tiempo rezagado:
lo has llamado el otoño de las rosas.
Aspíralas y enciéndete. Y escucha,
cuando el cielo se apague, el silencio del mundo.

Francisco Brines

DE HERFST VAN DE ROZEN

Je leeft reeds in het jaargetijde van de
achtergebleven tijd:
je hebt het de herfst van de rozen genoemd.
Adem ze in en ontvlam. En luister,
als de hemel uitdooft, naar de stilte van de wereld.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo.
Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain
Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

ANIF

Erinnerung: Möven, gleitend über den dunklen Himmel
Männlicher Schwermut.
Stille wohnst du im Schatten der herbstlichen Esche,
Versunken in des Hügels gerechtes Maß;

Immer gehst du den grünen Fluß hinab,
Wenn es Abend geworden,
Tönende Liebe; friedlich begegnet das dunkle Wild,

Ein rosiger Mensch. Trunken von bläulicher Witterung
Rührt die Stirne das sterbende Laub
Und denkt das ernste Antlitz der Mutter;
O, wie alles ins Dunkel hinsinkt;

Die gestrengen Zimmer und das alte Gerät
Der Väter.
Dieses erschüttert die Brust des Fremdlings.
O, ihr Zeichen und Sterne.

Groß ist die Schuld des Geborenen. Weh, ihr goldenen Schauer
Des Todes,
Da die Seele kühlere Blüten träumt.

Immer schreit im kahlen Gezweig der nächtliche Vogel
Über des Mondenen Schritt,
Tönt ein eisiger Wind an den Mauern des Dorfs.

Georg Trakl

uit: Trakl, Georg, Werke. Entwürfe. Briefe, Stuttgart 1984 (Reclam)

OPBRAAK

Straks moet je weg uit dit bouwvallig pand
waarin je zoveel blijvends zag verglijden.
De spiegel poogt je ogen te vermijden,
de woning wendt zich af van wand tot wand.

Je neemt de dingen nauwelijks ter hand
of iets van vroeger voegt zich tussenbeide:
verleden gaat een eigen leven leiden
en licht al wat er was uit zijn verband.

De oude beelden .worden allengs bleker,
en wat vertrouwd leek wordt weer onbekend;
in huis is alles zinloos en onzeker

wat niet heeft toegeleefd naar dit moment
waarom het werd gebouwd. Dan legt de breker
de hamer machtig aan het fundament.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert
Bakker)

LE CIMETIÈRE MARIN

Ce toit tranquille, où marchent des colombes,
Entre les pins palpites, entre les tombes;
Midi le juste y compose de feux

La mer, la mer, toujours recommencée
O récompense après une pensée
Qu'un long regard sur le calme des dieux!

Quel pur travail de fins éclairs consume
Maint diamant d'imperceptible écume,
Et quelle paix semble se concevoir!
Quand sur l'abîme un soleil se repose,
Ouvrages purs d'une éternelle cause,
Le temps scintille et le songe est savoir.

Stable trésor, temple simple à Minerve,
Masse de calme, et visible réserve,
Eau sourcilleuse, Oeil qui gardes en toi
Tant de sommeil sous une voile de flamme,
O mon silence! . . . Édifice dans l'âme,
Mais comble d'or aux mille tuiles, Toit!

Temple du Temps, qu'un seul soupir résume,
À ce point pur je monte et m'accoutume,
Tout entouré de mon regard marin;
Et comme aux dieux mon offrande suprême,
La scintillation sereine sème
Sur l'altitude un dédain souverain.

Comme le fruit se fond en jouissance,
Comme en délice il change son absence
Dans une bouche où sa forme se meurt,
Je hume ici ma future fumée,
Et le ciel chante à l'âme consumée
Le changement des rives en rumeur.

Beau ciel, vrai ciel, regarde-moi qui change!
Après tant d'orgueil, après tant d'étrange
Oisiveté, mais pleine de pouvoir,
Je m'abandonne à ce brillant espace,
Sur les maisons des morts mon ombre passe
Qui m'apprivoise à son frêle mouvoir.

L'âme exposée aux torches du solstice,
Je te soutiens, admirable justice
De la lumière aux armes sans pitié!

Je te tends pure à ta place première,
Regarde-toi! . . . Mais rendre la lumière
Suppose d'ombre une morne moitié.

O pour moi seul, à moi seul, en moi-même,
Auprès d'un coeur, aux sources du poème,
Entre le vide et l'événement pur,
J'attends l'écho de ma grandeur interne,
Amère, sombre, et sonore citerne,
Sonnant dans l'âme un creux toujours futur!

Sais-tu, fausse captive des feuillages,
Golfe mangeur de ces maigres grillages,
Sur mes yeux clos, secrets éblouissants,
Quel corps me traîne à sa fin paresseuse,
Quel front l'attire à cette terre osseuse?
Une étincelle y pense à mes absents.

Fermé, sacré, plein d'un feu sans matière,
Fragment terrestre offert à la lumière,
Ce lieu me plaît, dominé de flambeaux,
Composé d'or, de pierre et d'arbres sombres,
Où tant de marbre est tremblant sur tant d'ombres;
La mer fidèle y dort sur mes tombeaux!

Chienne splendide, écarte l'idolâtre!
Quand solitaire au sourire de pâtre,
Je pais longtemps, moutons mystérieux,
Le blanc troupeau de mes tranquilles tombes,
Éloignes-en les prudentes colombes,
Les songes vains, les anges curieux!

Ici venu, l'avenir est paresse.
L'insecte net gratte la sécheresse;
Tout est brûlé, défait, reçu dans l'air
A je ne sais quelle sévère essence . . .
La vie est vaste, étant ivre d'absence,
Et l'amertume est douce, et l'esprit clair.

Les morts cachés sont bien dans cette terre
Qui les réchauffe et sèche leur mystère.
Midi là-haut, Midi sans mouvement

En soi se pense et convient à soi-même
Tête complète et parfait diadème,
Je suis en toi le secret changement.

Tu n'as que moi pour contenir tes craintes!
Mes repentirs, mes doutes, mes contraintes
Sont le défaut de ton grand diamant! . . .
Mais dans leur nuit toute lourde de marbres,
Un peuple vague aux racines des arbres
A pris déjà ton parti lentement.

Ils ont fondu dans une absence épaisse,
L'argile rouge a bu la blanche espèce,
Le don de vivre a passé dans les fleurs!
Où sont des morts les phrases familières,
L'art personnel, les âmes singulières?
La larve file où se formaient les pleurs.

Les cris aigus des filles chatouillées,
Les yeux, les dents, les paupières mouillées,
Le sein charmant qui joue avec le feu,
Le sang qui brille aux lèvres qui se rendent,
Les derniers dons, les doigts qui les défendent,
Tout va sous terre et rentre dans le jeu!

Et vous, grande âme, espérez-vous un songe
Qui n'aura plus ces couleurs de mensonge
Qu'aux yeux de chair l'onde et l'or font ici?
Chanterez-vous quand serez vaporeuse?
Allez! Tout fuit! Ma présence est poreuse,
La sainte impatience meurt aussi!

Maigre immortalité noire et dorée,
Consolatrice affreusement laurée,
Qui de la mort fais un sein maternel,
Le beau mensonge et la pieuse ruse!
Qui ne connaît, et qui ne les refuse,
Ce crâne vide et ce rire éternel!

Pères profonds, têtes inhabitées,
Qui sous le poids de tant de pelletées,
Êtes la terre et confondez nos pas,

Le vrai rongeur, le ver irréfutable
N'est point pour vous qui dormez sous la table,
Il vit de vie, il ne me quitte pas!

Amour, peut-être, ou de moi-même haine?
Sa dent secrète est de moi si prochaine
Que tous les noms lui peuvent convenir!
Qu'importe! Il voit, il veut, il songe, il touche!
Ma chair lui plaît, et jusque sur ma couche,
À ce vivant je vis d'appartenir!

Zénon! Cruel Zénon! Zénon d'Élée!
M'as-tu percé de cette flèche ailée
Qui vibre, vole, et qui ne vole pas!
Le son m'enfante et la flèche me tue!
Ah! le soleil . . . Quelle ombre de tortue
Pour l'âme, Achille immobile à grands pas!

Non, non! . . . Debout! Dans l'ère successive!
Brisez, mon corps, cette forme pensive!
Buvez, mon sein, la naissance du vent!
Une fraîcheur, de la mer exhalée,
Me rend mon âme . . . O puissance salée!
Courons à l'onde en rejaillir vivant.

Oui! grande mer de délires douée,
Peau de panthère et chlamyde trouée,
De mille et mille idoles du soleil,
Hydre absolue, ivre de ta chair bleue,
Qui te remords l'étincelante queue
Dans un tumulte au silence pareil

Le vent se lève! . . . il faut tenter de vivre!
L'air immense ouvre et referme mon livre,
La vague en poudre ose jaillir des rocs!
Envolez-vous, pages tout éblouies!
Rompez, vagues! Rompez d'eaux réjouies
Ce toit tranquille où picoraient des focs!

Paul Valéry

AI QUINDICI DI PIAZZALE LORETO

Esposito, Fiorani, Fogagnolo,
Casiraghi, chi siete? Voi nomi, ombre?
Soncini, Principato, spente epigrafi,
voi, Del Riccio, Temolo, Vertemati,
Gasparini? Foglie d'un albero
di sangue, Galimberti, Ragni, voi,
Bravin, Mastrodomenico, Poletti?
O caro sangue nostro che non sporca
la terra, sangue che inizia la terra
nell'ora dei moschetti. Sulle spalle
le vostre piaghe di piombo ei umiliano:
troppo tempo passò. Ricade morte
da bocche funebri, chiedono morte
le bandiere straniere sulle porte
ancora delle vostre case. Temono
da voi la morte, credendosi vivi.
La nostra non è guardia di tristezza,
non è veglia di lacrime alle tombe;
la morte non dà ombra quando è vita.

Quasimodo

TOT DE VIJFTIEN VAN PIAZZALE LORETO

Esposito, Fiorani, Fogagnolo,
Casiraghi, wie zijn jullie? Jullie namen, schimmen?
Soncini, Principato, uitgedoofde grafschriften,
jullie, Del Riccio, Temolo, Vertemati,
Gasparini? Bladeren van een boom
van bloed, Galimberti, Ragni, jullie,
Bravin, Mastrodomenico, Poletti?
O ons dierbaar bloed dat de aarde
niet bevuilt, bloed dat de aarde inwijdt
in het uur van de musketten. De wonden
van lood op jullie schouders vernederen ons:
teveel tijd ging voorbij. Dood komt
uit lugubere monden, dood vragen

de vreemde vlaggen op de deuren
nog steeds van jullie huizen. Zij vrezen
van jullie de dood, terwijl ze geloven nog in leven te zijn.
De onze is geen schildwacht van droefheid,
is geen tranenwake bij de graven;
de dood werpt geen schaduw wanneer hij leven is.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

TUSSEN SEIZOENEN

En kleur zijn ogen nu zij wind zijn,
het licht uit lucht gesneden.

Lang gras, nog levend hooi,
verminking waar oogst begint.
Ik groef in kleur waar vol de lucht,
in wind waar vol het gras van is,
in golvend gras, in slapend gras,
ik bracht zand aan het licht,
verpulverd weefsel, vacht om in te slapen.

Blad viel, sneeuw viel de bladeren achterna,
de sneeuw bracht regen, regen stuift op sneeuw.
Reeds schemeren de lichte tinten
van de zon, de golven, ribben van de zee.

*

Verf nat de doden, schilder ze op.
Als grote zachte bloemen in de regen
slapende bomen met sneeuw.
Ovale wind waait dag en nacht
langs knoppen, bijna bladeren, sluit zich
in een voortdurend onderdak verlenen
om ieder ding heen.

De druppel van gedooide rijp
draagt vuurkleur van de regenboog,
het diepste geel, haast groen koud blauw,
nieuw wit, water dat brandt.

*

Een waas van groen, een geheimzinnig
opeenvolgen van soorten, maand na maand
een ander gras strijkt bloeiverstikkend
stuifzand dicht - van fluitekruid
een sluier, ongerepte dovenetel,
kaarsen vol zaad, niemandsverdriet.
Aan hun verbazing komt geen eind, ze kennen
de winter niet.

Christiaan van Geel

uit: van Geel, Chr. J., Verzamelde gedichten, Amsterdam 1997 (Van
Oorschot)

LA DESPEDIDA

Ya está, tras del recodo, la vejez,
como un árbol sin hojas. Parémonos
aquí, por un momento, bajo el cielo
que da el velo dorado a las palmeras
y pásame la mano par el hombro.
Respiremos la luz que se hace oscura
y alarga las distancias: un engaño,
que es la piedad de un dios. El favorece
la dura despedida con tu vida.
Tú habrás de regresar, y harás camino
nuevo par el mundo tan amado;
van contigo mi amor y mi silencio.
Mas espera a la noche todavía:
cuando aparezca arriba el primer astro
nos diremos adiós, y me iré sólo."

Francisco Brines

HET AFSCHIED

Daar staat hij al, om de hoek, de ouderdom,
als een boom zonder bladeren. Laat ons
een ogenblik stilstaan, hier, onder de hemel,
die de palmbomen met goud omsluiert
en leg je hand op mijn schouder.
Laat ons het licht inademen dat verduistert
en de afstanden vergroot: een bedrog
dat het mededogen van een god is. Hij verguldt
het harde afscheid met je leven.
Je zal terug moeten keren, en opnieuw de weg
moeten gaan door de zo geliefde wereld;
mijn liefde en mijn stilte gaan met je mee.
Maar nóg wacht hij op de nacht:
als daarboven het eerste hemellicht verschijnt
zullen we afscheid nemen en zal ik gaan, alleen.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo.
Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain
Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

KLEINE ESCHATOLOGIE VAN HET LICHT

Het licht is bij gister gebleven.
liet heeft zich ineengevouwen
tot een slapend dier van vertrouwen
bij de dode haard van de nacht.

Steeds moet ik voor morgen al leven.
Ik had het wel willen omarmen
om zijn goed vertrouwen, zijn warme,
zijn witte, gewichtloze vacht.

Ik reken het licht naar mij toe.
Op de som zou het urenlang schelen
in donker met vuur te spelen,
maar het licht heeft geen liefde van node,

het weet immers toch niet van hoe!
Het lacht al zo laatst en zo lang.
het streelt 's morgens vluchtig mijn wang.
Ik sta opgeschreven ten dode.

H.J. van Tienhoven

uit: van Tienhoven, H.J., Verzamelde gedichten, Baarn 1998 (De Prom)

UITZICHT

Hoe dikwijls ik dit eendere traject
heb afgelegd in de vergane jaren,
steeds voel ik de vervoering in mij varen
wanneer de trein bij avondval vertrekt.

Het land ligt met zijn voren en zijn aren
windstil tot aan de einder uitgestrekt;
ik wilde dat ik alles zo perfect,
zo roerloos tot het· eind toe kon bewaren.

Maar niets van wat met goddelijk geduld
op het bestaan bevochten werd hield stand
in alle jaren die mij zijn ontvlogen.

En dit? Nog even, dan wordt ook dit land,
als alles wat volmaakt was in mijn ogen,
in nevel en in duisternis gehuld

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

LETZTE DINGE
Die Ewigkeit

Dunst quillt in der Winterlandschaft auf,
der leichte Rauch im Kesselhaus.
Am Berghang blendet im Sonnenschein
ein orthodoxer Friedhof wie der Stein,

der glühte, wie geschmolzenes Erz
im Ofen in dem Feuer gärt.
So begann der Nachmittag zu fallen,
wie mancher Engel vor der Bahnhofshalle

wartete, den Kopf über die Pfütze gesenkt,
auf ein leichtes Mädchen, ein Gratisgetränk.
Während in den Bezirken am äussersten Ring
ein für alle Mal die Zeit verging,

denn dort hielt man das Jüngste Gericht,
es kämpfte dabei Christ gegen Christ.
Die Heiden tranken einfach Cola light
in einer Kneipe namens: Ewigkeit.

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen
und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019
(Suhrkamp)

RESERVE

Het is mij dikwijls wonderlijk te moede
als ik mijn oude moedertje aanschouw;
hoe woest de wind door zoveel jaren woedde,
ik blijf het kind ontwaren in de vrouw.

Meer dan een halve eeuw mijn vader trouw
keerde zij waar zij kon het kwaad ten goede,
en als het even in haar macht lag zou
zij hem ook voor het heengaan nog behoeden.

Al klaagt ze soms (vindt zich opeens te dik

en poogt verwoed haar snoeplust in te tomen):
zij put uit raadselachtige reserve.

Misschien dat zelfs mijn moeder ooit zal sterven,
maar in haar blauwe ogen blijft die blik
alsof het allermooiste nog moet komen.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert
Bakker)

STERN DES TRÄNENMEERS

Hirten kommen durch die Nacht.

Mit gesenktem Kopfe wach,
hungrig im Waggon für Vieh,
Jesus unter ihnen.

Sterne auf jeder Stirne dort,
Sterne auf jeder Brost.
Sterne oben am Himmelszelt,
an der Gesetze Ort.

Am Himmel stinken Engelein,
und Mörder sind die Hirten.
Ein Meer von Sternen oben scheint,
erstarrte Tränen auf dem Leib.

Maria in der Nacht allein
schaut durch die Gitterstäbe.
In ihrem Arm das Jesulein
nur noch ein Spielzeugpüpplein.

»Gute Nacht! Gute Nacht!«
Des toten Echos Klang erwacht.
»Du falsche Welt, dir gute Nacht!«
Bringt keine frohe Botschaft.

»Die Menschen all' sind wesensgleich

wie Christus und der Geist.
Und Leben ist auch der Biss der Laus,
die winzig auf uns haust ... «

Die Hirten haben Waffen bei sich.
Stiefelschritte knallen.
Die Augen leer. Sie diskutieren nicht.
Tot ist Mirjam alsbald.

»Oh, ihr Hirten, Grausame!«
In den Schnee spritzt Blut.
»Tötet mich mit meinem Sohn!«
Sie spucken auf den Juden.

In der Nacht des Echos Klang
wünscht Psyche »Gute Nacht!«
Im Schnee unten ein Wurm sich spannt.
»Ihr Hirten! Gute Nacht!«

Szilárd Borbély

uit: Szilárd Borbély, Berlin Hamlet Gedichte. aus dem Ungarischen
und mit einem Nachwort von Heike Flemming, Berlin 2019
(Suhrkamp)

AUSCHWITZ

Laggiù, ad Auschwitz, lontano dalla Vistol
amore, lungo la pianura nordica,
in un campo di morte: fredda, funebre,
la pioggia sulla ruggine dei pali
e i grovigli di ferro dei recinti:
e non albero o uccelli nell'aria grigia
o su dal nostro pensiero, ma inerzia
e dolore che la memoria lascia
al suo silenzio senza ironia o ira.

Tu non vuoi elegie, idilli: solo
ragioni della nostra sorte, qui,
tu, tenera ai contrasti della mente,

incerta a una presenza
chiara della vita. E la vita è qui,
in ogni no che pare una certezza:
qui udremo piangere l' angelo il mostro
le nostre ore future
battere l'al di là, che è qui, in eterno
e in movimento, non in un immagine
di sogni, di possibile pietà.
E qui le metamorfosi, qui i miti.
Senza nome di simboli o d'un dio,
sono cronaca, luoghi della terra,
sono Auschwitz, amore. Come subito
si mutò in fumo d'ombra
il caro corpo d'Alfeo e d'Aretusa!

Da quell'inferno aperto da una scritta
bianca: «Il lavoro vi renderà liberi»
uscì continuo il fumo
di migliaia di donne spinte fuori
all' alba dai canili contra il muro
del tiro a segno o soffocate urlando
misericordia all'acqua con la bocca
di scheletro sotto le docce a Bas.
Le troverai tu, soldato, nella tua
storia in f arme di fiumi, d 'animali,
o sei tu pure cenere d'Auschwitz,
medaglia di silenzio?
Restano lunghe trecce chiuse in urne
di vetro ancora strette da amuleti
e ombre infinite di piccole scarpe
e di sciarpe d' ebrei: sono reliquie
d'un tempo di saggezza, di sapienza
dell'uomo che si fa misura d'armi,
sono i miti, le nostre metamorfosi.

Sulle distese dove amore e pianto
marcirono e pietà, sotto la pioggia,
laggiù, batteva un no dentro di noi,
un no alla morte, morta ad Auschwitz,
per non ripetere, da quella buca
di cenere, la morte.

Quasimodo

AUSCHWITZ

Ginds beneden, in Auschwitz, ver van de Weichsel
mijn lief, langs de noordelijke vlakte,
in een veld van dood: koud, somber,
de regen op het roest van de palen
en de ijzerkluwens van de afsluitingen:
en geen boom of vogels in de grijze lucht
of boven uit onze gedachten, maar ledigheid
en pijn die de herinnering achterlaat
voor een stilte ontdaan van woede of ironie.

Jij wil geen klaagliederen of idylles: slechts
verklaringen voor ons lot, hier,
jij, teder bij de twisten van het verstand,
onzeker bij een heldere
aanwezigheid van het leven. En het leven is hier,
in elk 'neen' dat een zekerheid lijkt:
hier zullen we de engel het monster horen wenen
onze toekomstige uren
het hiernamaals horen slaan, dat zich hier bevindt, eeuwig
in beweging, niet in een beeld
van dromen, van mogelijk mededogen.
En hier de metamorfosen, hier de mythen.
Zonder naam van symbolen of van een god,
zijn het slechts feiten, plaatsen op aarde,
zijn ze Auschwitz, mijn lief. Hoe snel
veranderde het dierbare lichaam van Alpheüs en Arethusa
in schimmenrook!

Uit deze hel, geopend door een wit
opschrift: 'Arbeid maakt vrij'
steeg voortdurend de rook op
van duizenden vrouwen, 's ochtends
uit de hokken gedreven tegen de muur
van de schietstand of verstikt terwijl
ze naar het water om erbarmen schreeuwden
met hun skeletmond onder de douches van gas.

Jij zal ze vinden, soldaat, in jouw
verhaal in de vorm van rivieren, dieren,
of ben jij ook as van Auschwitz,
gedenkpenning van stilte?
Resten nog lange vlechten opgesloten in glazen
urnen nog met amuletten samengebonden
en oneindige schaduwen van kleine schoentjes
en sjaaltjes van joden: relikwieën
van een tijd van wijsheid, van inzicht
van de mens die de wapens tot maatstaf neemt
het zijn de mythes, onze metamorfoses.

Op de uitgestrekte vlakten waar lief de en gehuil
wegrotten en erbarmen, onder de regen,
ginds beneden, een neen sloeg binnenin ons,
een neen tegen de dood, gestorven in Auschwitz,
om door dat gat van as niet
de dood zelf te herhalen.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

VII

De dood is nu geen mogelijkheid
meer, maar eigenschap; geen
misschien, maar straks. De tijd,
ongeldig haast, ligt over alles heen
als stuifmeel van oud goud,
geluk van weemoed, avondvuur
tegen verre wolken. Nog houd
ik, leunend aan de wingerdmuur,
het zichtbare voor waar, doch
ver achter mijn ogen achterhaalt
mijn hart zijn lange zelfbedrog,
vergeet waarnaar het heeft getaald
en kiest een verder licht: kuis
als straks het witte winterland

en levend veilig als het klokhuis
van de goudreinet in mijn hand.

Gabriël Smit

uit: Smit Gabriël, Ternauwernood. Verzen, Utrecht Brussel 1952
(Het Spectrum)

DIT WETEN EN TOCH SAMENZIJN

Dit weten en toch samenzijn, liggen onze
handen zo niet levender in elkaar? Is geluk
op zoveel ander in belijden gewonnen
niet het enige, sprekend onuitsprekelijk?

Soms moeten wij dit vermoeden, worden
wij overstelpt door pijn van blijdschap, rukt
vrijheid ons het sterven voorbij, heeft bonzend
ons hart de dood bekend en alle schuld.

Liefde en dood, altijd zijn ze samen. Laatst
las ik een Engels gedicht: 'Dit is een voorjaar
als waarin een man wil sterven in een vrouw'.

Als mij ooit, in aller wereld pijn, deze
waarheid in vergeving wordt gegeven,
een lente zo vol van geboorte, sterk ik in jou.

Gabriël Smit

uit: Smit, Gabriël, *Op mijn woord*, Utrecht 1968 (Ambo)

JÜDISCHER FRIEDHOF IN NIKOLSBURG

Die letzten toten liegen weit entfernt
denen aber
die glück hatten
wird es hier leicht

Jemand pflanzte am zaun einen aprikosenbaum
und niemand kommt ihn im sommer abzuernten
Die menschen scheuen sich
den toten die goldenen äpfel wegzuessen

Die ernte ist uberreif und fällt ab
Unzählige kleine sonnen rollen durchs gras
beim grab von Simon und Rebekka
Mit spinnenschrift
trug sich die zeit hier ein in die steine

(Die kugeln der schneebeere
knallen unter den füssen wie die schüsse
im galizischen Kirlibaba)

Lang ist alles her
Nur diese unpassende süsse
ist voller wespen
und entsinnt sich ihrer selbst

Kirlibaba, Konzentrationslager für jüdische Häftlinge in Galizien

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und
Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von
Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa
Rothmeier, Göttingen 2018, (Wallstein Verlag)

HERÁCLITO

El segundo crepúsculo.
La noche que se ahonda en el sueño.
La purificación y el olvido.
El primer crepúsculo.
La mañana que ha sido el alba.
El día que fue la mañana.
El día numeroso que será la tarde gastada.
El segundo crepúsculo.

Ese otro hábito del tiempo, la noche.
La purificación y el olvido.
El primer crepúsculo ...
El alba sigilosa y en el alba
la zozobra del griego.
¿Qué trama es ésta
del será, del es y del fue?
¿Qué río es este
por el cual corre el Ganges?
¿Qué río es éste cuya fuente es inconcebible?
¿Qué río es este
que arrastra mitologías y espadas?
Es inútil que duerma.
Corre en el sueño, en el desierto, en un sótano.
El río me arrebató y soy ese río.
De una materia deleznable fui hecho, de misterioso tiempo.
Acaso el manantial está en mí.
Acaso de mi sombra
surgen, fatales e ilusorios, los días.

Jorge Luis Borges

HERACLITUS

De tweede schemering.
De nacht die dieper wordt wanneer je slaapt.
De loutering en de vergetelheid.
De eerste schemering.
De ochtend die eerst dageraad was.
De dag die ochtend was.
De drukbevolkte dag die de versleten avond wordt.
De tweede schemering.
Die andere gewoonte van de tijd, de nacht.
De loutering en de vergetelheid.
De eerste schemering ...
De stille dageraad en in de dageraad
de hoofdbreken van de Griek.
Wat is dit voor verband
tussen zal zijn en is en is geweest?
Wat is dit voor rivier

waardoor de Ganges stroomt?
Wat is dit voor rivier waarvan de bron niet te bevatten is?
Wat is dit voor rivier
die zwaarden meesleurt en mythologieën?
Het is zinloos dat hij slaapt.
Hij stroomt in onze slaap, in de woestijn en in een kelder.
De rivier sleurt mij mee en ik ben die rivier.
Ik ben gemaakt van broze stof, van raadselachtige tijd.
Misschien bestaat de bron in mij.
Misschien ontspringen uit mijn schaduw,
noodlottig en bedrieglijk, de dagen.

uit: Borges, Jorge Luis, *Alle gedichten*. Vertaling Barber van de Pol & Maarten Steenmeijer. Amsterdam 2011, (De Bezige Bij) 542-543

OCHTEND, OPGESTAAN

Ochtend, opgestaan, het niet meer geloven.
Wat is mijn woord dan, wat is wat ik zeg?
Wat hart, bloed, wereld, doodsnoed, wanhopen?
Heb ik weer geschreven wat ik niet ben?

De dag in de kamer is nog voorzichtig,
leert mij lopen naar vroegere dingen heen,
maar het blijft pijn doen, want er liggen
doden in mij die niet willen dat ik leef.

Gebroken ogen, gebroken licht, de regen
van vannacht nu korter, weifelende wind,
mijn adem bang, van zichzelf niet zeker.

Met lange tanden begin ik te eten.
Leven moet ik, en de doden niet vergeten
die ik zwijgend aan mijn tafel vind.

Gabriël Smit

uit: Smit, Gabriël, Op mijn woord, Utrecht 1968 (Ambo)

AL PADRE

Dove sull'acque viola
era Messina, fra fili spezzati
e macerie tu vai lungo binari
e scambi col tuo berretto di gallo
isolano. Il terremoto ribolle
da tre giorni, è dicembre d'uragani
e mare avvelenato. Le nostre notti cadono
nei carri merci e noi bestiame infantile
contiamo sogni polverosi con i morti
sfondati dai ferri, mordendo mandorle
e mele disseccate a ghirlanda. La scienza
del dolore mise verità e lame
nei giochi dei bassopiani di malaria
gialla e terzana gonfia di fango.

La tua pazienza
triste, delicata, ei rubò la paura,
fu lezione di giorni uniti alla morte
tradita, al vilipendio dei ladroni
presi fra i rottami e giustiziati al buio
dalla fucileria degli sbarchi, un conto
di numeri bassi che tornava esatto,
concentrico, un bilancio di vita futura.

Il tuo berretto di sole andava su e giù
nel poco spazio che sempre ti hanno dato.
Anche a me misurarono ogni cosa,
e ho portato il tuo nome
un po' più in là dell'odio e dell'invidia.

Quel rosso sul tuo capo era una mitria,
una corona con le ali d'aquila.
E ora nell'aquila dei tuoi novant'anni
ho voluta parlare con te, coi tuoi segnali
di partenza colorati dalla lanterna
notturna, e qui da una ruota
imperfetta del mondo,
su una piena di muri serrati,
lontano dai gelsomini d'Arabia
dove ancora tu sei, per dirti

ciò che non potevo un tempo — difficile affinità
di pensieri — per dirti, e non ei ascoltano solo
cicale del Biviere, agavi, lentischi,
come il campiere dice al suo padrone:
«Baciamu li mani.» Questo, non altro.
Oscuramente forte è la vita.

Quasimodo

AAN DE VADER

Waar op de paarse wateren
Messina lag, ga jij tussen gebroken draden
en puinhopen langs de sporen
en wissels met je kepi van rusteloze
trekvoegel. De aardbeving borrelt
sinds drie dagen weer op, het is een december
van stormen en vergiftigde zee. Onze nachten vallen
in de goederenwagens en wij kindervee
tellen stoffige dromen met de doden
door het ijzer doorboord, terwijl we knabbelen op amandelnoten
en appels gedroogd in een slinger. De wetenschap
van de pijn stopte waarheid en vlijmscherpe mesjes
in het spel van de laagvlakten van gele
en derdendaagse koorts gezwollen van modder.

Jouw droeve, delicate
geduld ontfutselde ons onze angst,
het was een les van dagen, samen met
de verraden dood, de belediging van de straatrovers
gevat tussen de brokstukken en in het duister
terechtgesteld door het vuur van de ontschepingen, een rekening
met lage cijfers die bleek te kloppen,
concentrisch, een balans van toekomstig leven.

Je pet van zon ging op en af
in de weinige ruimte die ze je steeds gegeven hebben.
Ook voor mij werd alles afgemeten,
en ik heb jouw naam gedragen,
een beetje voorbij haat en nijd. Dat

Dat rode ding op jouw hoofd was een mijter,
een kroon met arendsvleugels.
En nu, in de arend van jouw negentig jaren
heb ik met jou willen praten, met je vertrekseinen,
ingekleurd door de nachtelijke
lantaarn, en hier vanaf een onvolmaakt
rad van de wereld,
op een vloedgolf van gedrongen muren,
ver van de jasmijnen van Arabië
waar jij nog steeds vertoeft, om je te zeggen
wat ik vroeger niet kon zeggen -moeilijke verwantschap
der gedachten -om je te zeggen, en niet slechts
krekels van het Moeras, agaven en mastiekbomen luisteren naar
ons,
zoals de landarbeider zegt tot zijn baas:
'Laten we elkaar de handen kussen.' Dit, meer niet.
Ondoorgrondelijk sterk is het leven.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

DOOD

Dood. Er is maar één dood, moeder,
die van u. De mijne? Het zal een zelfde
zijn, maar die ken ik niet. Alleen
de uwe weet ik: een vreemd, donker
ding, een met zwart laken bedekte
kist in een groezelige kamer, te hoog,
want zonder op een stoel te staan
kon ik niets zien. Een oud, zwartig
doek, mijn vader wazig in een hoek
van schaduw, ik op de wankele stoel
met bevend in mijn armen bloemen,
onwezenlijk gebloei dat ik op
het zwart moet neerleggen en waarbij

ik zeggen moet: 'Moeder, dit hebt u van ons'. Wat het betekent weet ik niet, ook nu nog niet. Wat geef je aan zwart doek als je vier jaar bent? Wat weet een kind van wat daaronder ligt aan onbegonnen leven, aan pijn alleen, aan verlangen nog te mogen blijven? Wat weet het van de strak gevouwen handen die vergeefs onzichtbaar rukken om nog open te liggen op zijn dichte hoofd, zijn rode ogen nog licht te zijn? Mijn hele leven heb ik gedacht, dat u nog bij mij wilde blijven, onder het doek nog iets had willen zeggen, dat ik die afschuwelijke witte bloemen gelegd heb op uw mond, uw laatste adem, het ene woord dat mij altijd onder mijn eigen laatste groet verzwegen bleef.

Gabriël Smit

uit: Smit, Gabriël, Op mijn woord, Utrecht 1968 (Ambo)

I
Zwischenzeit,
die Trauer
unbeschrieben,
und ungelöst
im Herz
der dunkle Gott -

Sicher nur:
Nicht länger
hier geblieben,
lichthin, aus
der Ode fort -

II

Und immer schon
im Steigen
ganz geborgen

Geht das Sein
ganz still
von Gott zu Gott:

So sind wir einzig
auf den schweren
Wegen.

III

Vom Schattenreich beständig
will das Eine
unentwegt
zum Licht empor

Lichthin will' s,
ein Schein im Scheinen

Lichthin geht 's
aus sich hervor -

IV

Gehn ins Vergessen:

Vom Nichts zum Nichts
führt Dich
die reine Brücke -

Die Asche leis verweht
über dem Weltraum
des Herzens -

So dann:
Ein neuer
Anfang

V

Das grosse Werden

steht nicht
in Verfügung

Frei nur
will es werden:

Einst frei
in freier Zeit -

VI
Vergänglich stehn, der Blütenduft
von allen Rosen
Dem Quell geneigt, heisst' s doch
im Fahrtwind gehn:

Lange Wege, endlich erst
geborgen
Gesenkt in Eins, wird es
im Gehn bestehn.

VII
Draussen sein,
in Gottes Weite
Still, den ganzen
Umkreis gehn

Offen stehn,
hinaus ins Weite,
unscheinbar
aufs Ganze sehn

Wie ein Einhauch
fernes Land -
Still - : Wir sind
in Gottes Hand.

Thomas Krämer

uit: Thomas Krämer, Eisen Wind Die Weite, Späte Gedichte, Bonn
2018, (Bouvier), pag. 75-78

TIJD BRENGT...

Tijd brengt geen troost - het was een leugen
te beweren dat de tijd mijn wonden helen zou!
Ik mis hem, als het snikken klinkt van regen;
ik smacht naar hem bij 't krimpen van het tij.
De oude sneeuw smelt weg van iedere helling,
in alle lanen is verbrand het afgevallen blad,
maar bittere, voorbije liefde blijft op 't hart
loodzware last, van onverzachte oude kwelling.
Er zijn zovele plekken die ik mijden moet;
waar alles vol is van herinnering aan hem.
En als ik opgelucht een stille plek betreed
die hem niet kent, die van zijn glans niet weet,
dan zeg ik: 'Niets wat aan hem nu denken doet!'
en sta verslagen, door herinn'ring weer beklemd.

Edna St. Vincent Millay

vertaling: Anneke Brassinga

uit: Brassinga, Anneke, Wachtwoorden. Verzamelde, herziene
gedichten 1987-2015, Amsterdam Antwerpen 2015 (De Bezige Bij)

OHNE HOCHMUT

Unter Sterblichen bin ich gegangen,
der Stern war mein Stern,
ein Blümchen
mein Blümchen,
auch wenn es im fremden Garten wuchs.
Feinden ging ich aus dem Weg
und hab am Gras
mein Leben gemessen,
dem es gleicht
nach des Psalmes Weisheit.
Ich heb mein Glas
in viel Richtungen winkend,
den Freunden zum Gruss.

Wenn noch einer meinen Namen kennt .
so ist es Güte.
Solches hab ich zu sagen
ohne Hochmut.

Johannes Kühn

uit: Johannes Kühn, Und hab am Gras mein Leben gemessen.
Gedichte, München 2014, (Carl Hanser Verlag)

DARE E AVERE (1966)

DARE E AVERE

Nulla mi dà, non dà nulla
tu che mi ascolti. Il sangue
delle guerre s' è asciugato,
il disprezzo è un desiderio puro
e non provoca un gesto
da un pensiero umano,
fuori dall' ora della pietà.
Dare e avere. Nella mia voce
c'è almeno un segno
di geometria viva,
nella tua, una conchiglia
morta con lamenti funebri.

Quasimodo

GEVEN EN NEMEN (1966)

GEVEN EN NEMEN

Niets geef je mij, je geeft niets,
jij die naar me luistert. Het bloed
van de oorlogen is opgedroogd,
de minachting is een zuiver verlangen
en roept buiten het uur van erbarmen

geen reactie meer op
van een menselijk denken.
Geven en nemen. In mijn stem
zit minstens een teken
van levende geometrie,
in de jouwe een dode
schelp met rouwklachten.

Vertaling B. v.d Bosche/E. Derijcke

uit: De mooiste van Salvatore Quasimodo, vertaald door Bart van
den Bossche en Erik Derijcke, in een redactie van etc. Tielt,
Amsterdam 2004 (Lannoo/Atlas)

WINTER

Is geluk blijvend:
wij staan al zolang stil
bij wat komt aangevlogen –

landschap, vogels, broden.
Raken onze ogen dan nooit vol,
rollen wij niet bergaf, een zon

die zich begraaft in dikke
wolken sneeuw, bezegeling
eeuwig vallend voor ons?

Anneke Brassinga

uit: Brassinga, Anneke, Wachtwoorden. Verzamelde, herziene
gedichten 1987-2015, Amsterdam Antwerpen 2015 (De Bezige Bij)

WARNSBORN

Kan ik ter wereld zijn gekomen
in deze zee van bomen? Een raam
tussen de takken, pannendak

rijst onpeilbaar hoog ten hemel,
omkruind. Geen tuin - bos
kruipt waar ik niet gaan kan.

Laat me verdwijnen. Maak alles
tot het eerst geziene: zon door blad,
op muren, het lonkend pad dat blijft
omzwerven de vensters zonder inzicht,
overwoekerd geboortegraf.

Anneke Brassinga

uit: Brassinga, Anneke, Wachtwoorden. Verzamelde, herziene
gedichten 1987-2015, Amsterdam Antwerpen 2015 (De Bezige Bij)

I HAVE LOVED FLOWERS THAT FADE

XIII

I have loved flowers that fade,
Within whose magic tents
Rich hues have marriage made
With sweet unmemoried scents:
A honeymoon delight, -
A joy of love at sight,
That ages in an hour: -
My song be like a flower!
I have loved airs that die
Before their charm is writ
Along a liquid sky
Trembling to welcome it.
Notes, that with pulse of fire
Proclaim the spirit's desire,
Then die, and are nowhere: -
My song be like an air!
Die, song, die like a breath,
And wither as a bloom:
Fear not a flowery death,
Dread not an empty tomb!
Fly with delight, fly hence!

'Twas thine love's tender sense
To feast, now on thy bier
Beauty shall shed a tear.

Robert Bridges

IK HIELD VAN BLOEMEN DIE VERSCHIETEN

XIII

Ik hield van bloemen die verschieten,
en in wier magisch bloemenrijk
zoete geuren een huwelijk genieten
met kleurenrijkdom zonder gelijk:
een wittebroodsgenot,
gelukkig liefdeslot,
heeft slechts een uur bestaan:
mocht mijn lied als een bloem vergaan!

Ik hield van wijsjes die vervlogen,
vóór hun tover werd geschreven,
langs kristallijne hemelbogen
die een trillend welkom geven.
Noten die vol vuur pulseren
en de geestdrift doen vibreren,
dan vervliegen, nergens zijn:
ware mijn lied als een wijsje zo fijn!

Ga heen, lied, als een ademstoot,
en sterf als een bloesem af:
wees niet bang voor bloemendood,
vrees niet voor een ledig graf!
Vlieg vol vreugde, onbevreesd!
Uw liefde maakte menig feest.
Nu zal schoonheid op uw baar
een traan plengen, uw taak is klaar.

uit: Seven poems of Robert Bridges (Finzi)
Zeven gedichten van Bridges uit verschillende bundels, op muziek
gezet door Gerald Finzi.

TRAUERN

Drei grosse trauern gibt's auf dieser welt
drei trauern gross und niemand weiss
wie diesen grossen trauern aus dem weg gehen

Die erste trauer Ich weiss nicht wo ich sterben werde
Die zweite trauer Ich weiss nicht wann das sein wird
Und die letzte Ich weiss nicht wo ich mich in jener welt
befinden werde

So hörte ich's im lied Lassen wir es so
lassen wir es wie das lied es singt Haben wir den mut
nach der angst zu fassen wie nach einer klinke und
einzutreten.

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und
Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von
Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa
Rothmeier, Göttingen 2018, (Wallstein Verlag)

DEJECTION

Wherefore to-night so full of care,
My soul, revolving hopeless strife,
Pointing at hindrance, and the bare
Painful escapes of fitful life?

Shaping the doom that may befall
By precedent of terror past:
By love dishonoured, and the call
Of friendship slighted at the last?

By treasured names, the little store
That memory out of wreck could save

Of loving hearts, that gone before
Call their old comrade to the grave?

O soul, be patient: thou shalt find
A little matter mend all this;
Some strain of music to thy mind,
Some praise for skill not spent amiss.

Again shall pleasure overflow
Thy cup with sweetness, thou shalt taste
Nothing but sweetness, and shalt grow
Half sad for sweetness run to waste.

O happy life! I hear thee sing,
O rare delight of mortal stuff!
I praise my days for all they bring,
Yet are they only not enough.

Robert Bridges

BEDROEFDHEID

Waarom, mijn gemoed, zo onrustig vannacht,
verwikkeld in een hopeloze strijd,
gefocust op hinder en tegenkracht,
en de pijnlijk ontlopen onbestendigheid?

Het onheil scheppend dat me overkomt
voorspeld door schand uit het verleden:
versmadede liefde, en de roep verstomd
van vriendschap met voeten getreden?

Door dierbare namen, de enkelingen
die de herinnering van de ondergang prijs gaf,
geliefden die al eerder gingen
roepen hun oude kameraad naar 't graf?

Ach mijn gemoed, geduld: het zijn
de kleine dingen die dit alles helen;
een melodietje nog zo klein

een compliment dat men zal delen.

Dan zal geluk weer overstromen
uw zoete lot, en u zult smaken
niets dan zoetheid, u zult schromen
voor zoetigheden die verloren raken.

O heerlijk leven! Ik hoor u zingen,
o zeldzaam geluk van sterfelijkheid!
Ik prijs mijn dagen voor alle dingen,
al is er nooit voldoende tijd.

uit: Seven poems of Robert Bridges (Finzi)
Zeven gedichten van Bridges uit verschillende bundels, op muziek
gezet door Gerald Finzi.

EL BALCON DA AL JARDÍN. Las tapias bajas
y gratas. Entornada la gran verja.
Entra un hombre sin luz y va pisando
los matorrales de jazmín, Ie gimen
los pies, no mira nada. Qué septiembre
cubre la tierra, lentos nardos suben,
y suben las palomas con las alas
el aire, el sol, y el mar descansa cerca.
El viento ya no quema. Riegan lentos
los pasos que da el agua, las celindas
todas se entregan. Los insectos se alzan
a vivir por las hojas. En el pecho
Ie descansan las barbas, sigue andando
sin luz. Todo lo deja muerto, negras
aves del cielo, caedizas hojas,
y cortada en el hielo queda el agua.
El jardín está mísero, y habita
ya la ausencia como si se tratase
de un corazón, y era una tierra verde.
Cruza la diminuta puerta. Llegan
del campo aullidos, y una sombra frfa
penetra en el balcón y es un aliento
de muerte poderoso. Es la casa
que se empieza a caer, húmeda y sola.

Franciso Brines

HET BALKON ZIET UIT OP DE TUIN. Lieflijk de lage muurtjes. Het grote hek staat op een kier. Een man komt binnen zonder licht, vertrapt de jasmijnstruiken, zijn voeten knerpen. Hij kijkt naar niets. September bedekt de aarde, trage nardussen ontluiken, met hun vleugels duwen de duiven de lucht, de zon omhoog, en dichtbij rust de zee. De wind verschroeit niet meer. Traag bevloeien de geulen die het water graaft, alle jasmijnen geven zich over. De insecten kruipen omhoog om op het gebladerte te leven. Zijn baard rust op zijn borst, hij gaat verder zonder licht. Hij laat alles dood achter, zwarte vogels van de hemel, afgevallen bladeren, en in het ijs schift het water. De tuin is erbarmelijk, de afwezigheid woont er alsof het een hart was, en eertijds was het groen land. Hij gaat door het nietige poortje. Van het veld komt gehuil, een kille schaduw dringt door tot het balkon, het is de ademtocht van de machtige dood. Het huis begint in te storten, vochtig en alleen.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo. Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

BITTGEDANKE, DIR ZU FÜSSEN

Stirb früher als ich, um ein wenig
früher

Damit nicht du
den weg zum haus
allein zurückgehn muß

Reiner Kunze

SMEEKGEDACHTE, VOOR JOU NEERGEKNIELD

Sterf vroeger dan ik, een heel klein beetje
vroeger

Opdat niet jij
de weg naar huis
alleen terug moet gaan

uit: POINT nr 32

RAPIDACIÓN

Versnelling
Stroomversnelling
Het water komt niet meer tot rust
Niets krijgt de tijd om te bezinken
naar de bodem
geen helderheid
alles diffuus
alles mee en meegesleurd
tot op het eindpunt, ver van de bron.
Wat wacht ons daar
met welke armen ontvangt de oceaan
al het water
het meegesleurde, het niet verwerkte
niet bezonnene, het niet bezonkene

de grens aan de snelheid
de versnelling
sneller dan het licht
WRAP-snelheid
De ruimte is niet meer dezelfde
we verlaten de ruimte

J. Hacking

LA BONNE NEIGE

La bonne neige le ciel noir
Les branches mortes la détresse
De la forêt pleine de pièges
Honte à la bête pourchassée
La fuite en flèche dans le coeur

Les traces d'une proie atroce
Hardi au loup et c'est toujours
Le plus beau loup et c'est toujours
Le dernier vivant que menace
La masse absolue de la mort

Paul Eluard

uit: Éluard, Paul, Oeuvres complètes (I)(II), Paris 1968 (Gallimard)

TENDIDOS

Llueve, y amo.
Jadean, en extendida sombra,
dos sombras vivas, hozan la nada,
y en ella se alimentan.
Son jirones de luz,
y a su luz se ven ojos, muslos, cabellos,
mientras la sombra se extingue hacia más sombra.
y el reposo en las sábanas
de las furias del cuerpo
es el agradecimiento de quien ha de morir.
y sin pedir la vida, la vida le desborda
hasta negar la muerte miserable,
la herrumbre de los cuerpos aún vivos
y las sombras ya huecas de los muertos.

Francisco Brines

LIGGEND

Het regent, en ik bemin.
In de uitgespreide duisternis hijgen
twee levende schimmen, ze doorwoelen
en koesteren zich in het niets.
Het zijn flarden licht,
en in hun licht ziet men ogen, dijen, haar,
terwijl het duister naar groter duisternis toe uitdooft,
en het tussen de lakens uitrusten
van de lichamelijke razernij
is de dankbaarheid van wie sterven moet,
en zonder om het leven te vragen, overspoelt
het leven hem, verloochent zelfs de ellendige dood,
de aantasting van de nog levende lichamen
en de reeds holle schaduwen der doden.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo.
Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain
Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

[17] SELBSTMORD

Wilde Fratzen schneidet der Mond in den Sumpf
Es kreisen alle Welten dumpf;
Hätt ich erst diese überstanden!
Mein Herz, ein Skarabäenstein;
Blüht bunter Mai aus meinem Gebein
Und Meere rauschen durch Guirlanden.
Ich wollt, ich wär eine Katz geworden;
Der Kater schleicht sie lustzumorden
Im vollmondblutenden Abendschein.
Wie die Nacht voll grausamer Sehnsucht keimt –
Sie hat in mir oft zart geträumt
Und ist entstellt zur Fratze.
Der Tod selbst fürchtet sich zu zwein
Und kriecht in seinen Erdschrein,
– Aber ich pack ihn mit meiner Tatze.

Else Lasker-Schüler

uit: Die Kuppel - Von Else Lasker-Schüler -Der Gedichte - zweiter Teil - Mit einer Einbandzeichnung der Verfasserin Verlegt bei Paul Cassirer in Berlin 1920 https://www.kj-skrodzki.de/Dokumente/Text_091.htm

[18] MEIN STILLES LIED

Mein Herz ist eine traurige Zeit,
Die tonlos tickt.
Meine Mutter hatte goldene Flügel,
Die keine Welt fanden.
Horcht, mich sucht meine Mutter,
Lichte sind ihre Finger und ihre Füße wandernde Träume.
Und süße Wetter mit blauen Wehen
Wärmen meine Schlummer
Immer in den Nächten,
Deren Tage meiner Mutter Krone tragen.
Und ich trinke aus dem Monde stillen Wein,
Wenn die Nacht einsam kommt.
Meine Lieder trugen des Sommers Bläue
Und kehrten düster heim.
– Ihr verhöhntet meine Lippe
Und redet mit ihr. –
Doch ich griff nach euren Händen,
Denn meine Liebe ist ein Kind und wollte spielen.
[19] Und ich artete mich nach euch,
Weil ich mich nach dem Menschen sehnte.
Arm bin ich geworden
An eurer bettelnden Wohltat.
Und das Meer wird es wehklagen
Gott.
Ich bin der Hieroglyph,
Der unter der Schöpfung steht
Und mein Auge
Ist der Gipfel der Zeit;
Sein Leuchten küßt Gottes Saum.

Else Lasker-Schüler

uit: Die Kuppel - Von Else Lasker-Schüler -Der Gedichte - zweiter Teil - Mit einer Einbandzeichnung der Verfasserin Verlegt bei Paul Cassirer in Berlin 1920 https://www.kj-skrodzki.de/Dokumente/Text_091.htm

ELCA Y MONTGÓ

A Angelika Becker

La tenebrosa muerte de los naranjos
ciegos mis ojos;
anaranjada y seca, sale la luna
detrás de un mar de plomo.
Lejana, la montaña respira aire
azul, la moja el mar,
en él descansa. Y así la sombra cae,
siglos, sobre el dolor de su dureza.
los párpados las casas,
se enciende la ladera, tembloroso
añora el corazón seres que desconoce:
y al recuerdo regresan otros seres.

Invisible, un aire de jazmín
Penetra en mi camisa, de mi carne separa
sudor; y este polvo soplado
se ha perdido en la noche,
sorda sepulturera de mi tiempo.
Fue el día piadoso,
y a la tierra gastada, agradecido,
miro con buen amor,
por la delicadeza con que hoy muero.

Francisco Brines

ELCA EN MONTGÓ

voor Angelika Becker

De duistere dood van de sinaasappelbomen
verblindt mijn ogen;
oranje en droog komt de maan op
achter een zee van lood.
In de verte, ademt de berg een blauwe
lucht; de zee maakt hem vochtig,
rust erop uit. Zo valt sinds eeuwen
de schaduw op de pijn van zijn hardheid.
De huizen openen hun ogen,
de helling van de berg licht op, trillend
hunkert het hart naar wezens die het niet kent;
en de herinnering roept andere wezens terug.

Onzichtbaar doordringt een geur van jasmijn
mijn hemd, verwijdert wat zweet van mijn huid;
en dit aangewaaid stof
is verdwenen in de nacht,
dove doodgraver van mijn tijd.
De dag was meedogend,
en de uitgeputte aarde dankbaar,
liefdevol bescherm ik de tederheid
waarmee ik heden sterf.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo.
Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain
Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

SUEÑO PODEROSO

¿Cuál es la gloria de la vida, ahora
que no hay gloria ninguna,
sino la empobrecida realidad?
¿Acaso conocer que el desengaño
no te ha arrancado ese deseo hondo
de vivir más?

La gloria de la vida fue creer
que existía lo eterno;

o, acaso, fue la gloria de la vida
aquel poder sencillo
de crear, con el. claro pensamiento,
fiel eternidad.

La gloria de la vida, y su fracaso.

Francisco Brines

MACHTIGE DROOM

Wat is de luister van het leven, nu er
helemaal geen luister is,
maar slechts verarmde werkelijkheid.
Misschien het weten dat de desillusie
je niet dat diepe verlangen heeft ontnomen
om nog langer te leven?

De luister van het leven was te geloven
dat het eeuwige bestond;
of, misschien, was de luister van het leven
die simpele kracht
om met heldere gedachte,
de eeuwige trouw te scheppen.
De luister van het leven, en zijn afgang.

uit: Brines, Francisco, Het geluid van de wereld. el ruido del mundo.
Gedichten van Francisco Brines. Keuze en vertaling: Germain
Droogenbroodt, Point 46, 10e jrg. 1998, (Point International)

SCHLAFLIED

Dann lehnte er sich an den durst an
und bat
dieser möge nicht aufhören
Er bangte um dieses wenige
Er fürchtete sich wie ein kind
Sehr fürchtete er sich

Und mir nichts dir nichts schlurfte
in händen einen tonkrug
frischen wassers
alterchen tod heran

Und er trank
Von den lippen spülte er
die asche der tage
all die pein
wusch er weg mit diesem schluck
und nichts
nichts liess er für sich selbst

Nicht einmal mehr den durst

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und
Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von
Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa
Rothmeier, Göttingen 2018, (Wallstein Verlag)

DER LEHRER DES ZWEITEN TODES

Auf der langen bank entlang der vier geweissten wände
sassen die kinder die unlängst erst
starben
Nun warteten sie
auf ihren zweiten tod

Sie sassen artig da die händchen im schoss
still und ganz reglos
so dass man durch die fenster die kleinen ketten
der herbstkarussells hörte

Mit dem zarten nacken lehnten sie sich an die wand
und warteten auf den lehrer
sie warteten geduldig
wie zu lebzeiten nie

Da ertönten schritte auf dem gang
der lehrer trat ein kam herein ohne gesicht
als gab's keine schwelle
und die kinder grüssten schweigend
Und da der tod schon einmal hinter ihnen lag
erbebte keines vor fürcht
Sie alle wussten
dass einmal wenig ist

Als er dann aufzurufen begann nach dem alphabet
erhob sich eines nach dem anderen
und verliess sich leicht verneigend
(die köpfe kaum van flaum bedeckt)
mit winzigen schritten die klasse

Klein waren sie Alles schulanfänger

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und
Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von
Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa
Rothmeier, Göttingen 2018, (Wallstein Verlag)

DI MORTE CERTO.

Di morte certo, ma non già dell' ora;
la vita è breve, e poco me n'avanza;
diletta al senso è non però la stanza
a l'alma, che mi priega pur ch' i' mora.

Il mondo è cieco, e 'l tristo esempio ancora
vince e sommerge ogni prefetta usanza;
spent' è la luce, e seco ogni baldanza;
trionfa il falso, e 'l ver non surge fora.

Deh quando fie, Signor, quel che s'aspetta
per chi ti crede? Ch' ogni troppo indugio
tronca la speme, el' alma fa mortale.

Che val che tanto lume altrui prometta,
s' anzi vien morte, e senz' alcun refugio
ferma per sempre in che stato altri assale?

Michelangelo Buonarroti

MY DEATH MUST COME; but when, I do not know:
Life's short, and little life remains for me:
Fain would my flesh abide; my soul would flee
Heavenward, for still she calls on me to go.

Blind is the world; and evil here below
O'erwhelms and triumphs over honesty:
The light is quenched; quenched too is bravery:
Lies reign, and truth hath ceased her face to show.

When will that day dawn, Lord, for which he waits
Who trusts in Thee? Lo, this prolonged delay
Destroys all hope and robs the soul of life.

Why streams the light from those celestial gates,
If death prevent the day of grace, and stay
Our souls for ever in the toils of strife?

uit: https://youtu.be/ReoY_vFKpKw

NARRAZIONI,
bivacchi,
indugi,
che non tollero più,
droga da bimbi che rifiuto,
voglio una droga più forte,
voglio la muta bevanda
di uno sguardo che intende chi sono
un nido sconosciuto
introvabile dalla morte.

Anna Maria Carpi

ERZÄHLUNGEN,
Biwaks,
Verzögerungen,
ich ertrage sie nicht mehr,
Drogen für Kinder, fern von mir,
ich will eine sterkere Droge,
will das stumme Getränk
eines Blickes, der mich begreift -
ein unbekanntes Nest,
das der Tod nicht findet.

uit: Carpi, Anna Maria. Entweder bin ich unsterblich. Zweisprachige
Ausgabe. Aus dem Italienischen von Piero Salabè. Mit ein Nachwort
van Durs Grünbein, München 2015, (Carl Hanser Verlag)

DE ZWEMMERS

De hemel wachtte
Als een goddelijke ziekte
Met een goud bootje
Vol verlangen, langzaam
Langzaam zwemmend
Maar de reddende rand
Van de oever. Paleizen
Schilderen de horizon
In laat licht

Hans Lodeizen

uit: Lodeizen, Hans, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1996
(Querido)

ALLEEN DE SNEEUW

Ik denk aan God en niet zozeer

aan sneeuw. Dat is niet waar.
God denkt aan mij en hij vreet mij op.
Niemand denkt aan om het even wie.
Een kleine kar gaat door de straat.
Sneeuw valt als hij valt.
God is een volkomen vreemde, door niets geplant.
Ik zou mijzelf willen planten als een wilg.
Ik zou mijzelf willen planten als het gras.
Om dan daarop neer te vallen als de sneeuw, zacht.
Het zou inslapen en ik zou Gods deken onthullen, mijn
Huid, en zou verdwijnen over straat, in de nacht.
Gisteren kwam ik langs een deur.
Een klapdeurtje, van knie tot borst.
Ik wilde weten of er een engel was daarbinnen.
Het was alleen een oude man met een sombrero.
Met donkere huid en nog donkerder ogen.
Ik schonk mijn tequila te vol.
Ik sloeg hem achterover.
Het geluid was anders dan
Dat van water uit een kraan.
Ik moet tequila drinken.
Ik moet een boom zijn, geplant in de aarde, en stoot de deur open.
Ik moet de engel tegemoet gaan.

Tomaž Šalamun

uit: Uit: Zo'n gelukkige dag - Dichters voor Amnesty International
(samenst. Daan Bronkhorst), Breda, De Geus, 2007 - vert. Willem
Campschreur.

TOTENSCHAU

Lasst ihm den Schlaf und zieht ihm Zaune
aus Stille stört nicht seinen Schlummer
dass wie ein Stein er schläft für immer
ein Schlafbetrunkenener und Stummer

Lasst ihn er hat darum gebeten
und schläft sich dorthin wo er findet
das was am Anfang war das Schweigen

van welchem niemals etwas schwindet

Vergebt ihm wo er euch verletzte
es waren Worte und gelitten
hat er für sie noch sind die Hände
ihm knochentief davon zerschnitten

Schlaf will er Schlaf wie Winterbäume
und namenlos die weisse Schwere
der Stille tragen so wie einer
der nimmer ausser Atem wäre

Jan Skácel

uit: Skácel, Jan, Für alle die im Herzen barfuss sind. Lyrik und
Prosa. Ausgewählt von Peter Hamm. Aus dem Tschechischen von
Reiner Kunze, Felix Philipp Ingold, Urs Heftrich und Christa
Rothmeier, Göttingen 2018, (Wallstein Verlag)

SE TU QUESTO non hai,
questo muori e diventi,
sei un ospi te oscuro su questa terra oscura.
Goethe. Due secoli. E se ne andò fra i lampi
nei freddi siderali.

Noi quaggiù nella notte,
coperti, occhi serrati,
a resistere. Fino a quando e perché?
E fosse gioia. No - è solo paura.
Questo mediocre morire ogni istante
e la sorda tortura
di ciò che avremmo
dovuto essere per non dover morire.

Anna Maria Carpi

SOLANGE DU DAS nicht hast,
dieses Stirb-und-werde,

bist du nur ein trüber Gast auf der dunklen Erde.
Goethe. Zwei Jahrhunderte. Und er ging unter Blitzen
in die Sternenkälte.

Wir hier unten in der Nacht,
zugedeckt, mit verschlossenen Augen,
ausharrend. Wie lange noch und warum?
War es bloss Freude. Nein - nur Angst.
Dieses mittelmäßige Sterben jeden Augenblick
ist die stumme Folter
für das, was wir hätten
sein sollen, um nicht zu sterben.

uit: Carpi, Anna Maria. Entweder bin ich unsterblich. Zweisprachige
Ausgabe. Aus dem Italienischen von Piero Salabè. Mit ein Nachwort
van Durs Grünbein, München 2015, (Carl Hanser Verlag)

HET WATER

in de rose hemel
en in de geweldige stilte
hoorde hij een stem
een gevoelige stem van
geel riet die hem toeriep
in de rose hemel
hem toeriep
en in de geweldige stilte

er stond een man
aan de overzijde van het water
die hem toewuifde
in de rose hemel
een man tussen het gele riet

hij wachtte heel lang
en antwoordde niet
op de gevoelige stem
van geel riet die hem toeriep
in de rose hemel
en in de geweldige stilte

hij antwoordde niet
en wachtte

Hans Lodeizen

uit: Lodeizen, Hans, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1996
(Querido)

KEERPUNT

De vele veranderingen in het verleden,
ons zuchten tijdens het afscheid;
tien jaar lang wist geen enkel bericht
onze werelden opnieuw te binden

gouden schalen op een altaar van sandelhout
– is alles goed met jou?
een stenen hut, een meditatiekussen
– precies het juiste voor mij

het warme licht van de lentezon
moet de sneeuw op mijn slapen nog smelten;
pas als het droomspel verbroken wordt
ontvouwt zich in mij zijn heldere zin

vaak was jij daarin aanwezig
en bemoedigde mij op mijn droomtocht,
maar wanneer ik nu achter me kijk:
is daar iemand, op die Weidse Vlakten?

Baochi Jizang (17e eeuwse vrouwelijke Zen-meester)

*Bron: Grant, Beata: Eminent nuns; women Chan masters of
seventeenth-century China. Honolulu 2008, p. 139)*

EEN DONKERE WOLK hangt boven de wereld

Het geweer brengt geen troost

John Hacking

ESTOY CANSADO

Estar cansado tiene plumas,
Tiene plumas graciosas como un loro,
Plumas que desde luego nunca vuelan,
Mas balbucean igual que loro.

Estoy cansado de las casas,
Prontamente en ruinas sin un gesto;
Estoy cansado de las cosas,
Con un latir de seda vueltas luego de espaldas.

Estoy cansado de estar vivo,
Aunque más cansado sería el estar muerto;
Estoy cansado del estar cansado
Entre plumas ligeras sagazmente,
Plumas del loro aquel tan familiar o triste,
El loro aquel del siempre estar cansado.

Luis Cernuda

MÜDE BIN ICH

Müdessein ist voller Federn,
voll reizender Federn wie ein Papagei,
Federn, die natürlich niemals fliegen,
sondern stottern wie der Papagei.

Müde bin ich der Gebäude,
im Nu in Ruinen ohne einen Wink;
müde bin ich all der Dinge,
die sieh abwenden mit seidenem Pochen.

Müde bin ich, lebendig zu sein,
doch müder wäre ich, tot zu sein;
müde bin ich, müde zu sein
zwischen Federn listiger Leichtigkeit,
Federn des so vertrauten, traurigen Papageis,
des Papageis des ewigen Müdeseins.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte.
Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt
und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt
am Main 2022, (Suhrkamp)

LACK

Das Schicksal brütet mich aus. Manchmal wie ein Ei. Manchmal
prügelt es mich
mit Pfoten über den Hügel. Ich schreie. Ich wehre mich.
Setze meinen ganzen Saft ein. Ich darf das nicht tun.
Das Schicksal kann mich auslöschen, das hab ich schon zu spüren
bekommen. Wenn

das Schicksal nicht versucht, uns zu überreden, erstarren wir im
Nu.

Ich habe meine Tage in der schrecklichen Angst verbracht, die
Sonne
würde nie wieder aufgehen. Dass dies mein letzter Tag sei.
Ich fühlte, wie mir das Licht aus den Händen glitt, und hätte ich

nicht genug Vierteldollars in der Tasche gehabt und wäre
Metkas Stimme nicht sanft und freundlich und konkret und sachlich
genug gewesen, meine Seele wäre dem Körper entwichen, wie

sie es einmal auch tun wird. Zum Tod muss man freundlich sein.
Alles gemeinsam in einem nassen Knödel. Zuhause ist, wo wir sind.
Wir sind nur einen Augenblick am Leben. Solange der Lack
trocknet.

Tomaž Šalamun

uit: Šalamun, Tomaž, Steine aus dem Himmel. Gedichte.
Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt und aus dem Slowenischen
übertragen von Mathias Göriz, Liza Linde und Monika Rinck, Berlin
2023, (Suhrkamp Verlag)

GEDICHT

Null

Entschwinden macht drei
Zeichen

Drei Herbste durchqueren ein Land

Fern

Dreimal die Vögel in den lichten, heilsamen Schatten

Verlassen

Dante wurde vom Schlüssel abgelehnt

Sich

Entschwinden ist Denken

Selbst

Alles Unwiederbringliche setzt heimlich zum nächsten Vers über

Von

Die lehmige Farbe des Chores ist richtig

Vorüber

Halten Die Wege der Heimat, die starben, werden von Gleisen
gewiesen

Vorbei

Drei Abschnitte drei sehr ferne Wolken
Bestätigen

Absonderung

Sicher

Fallende Blätter sind rote Nägel tausendfach

Dieser

Zerkratzt die Noten das Sein hat keine Untergrenze

Moment

Das Entschwinden dringt in das Geliebte

Gedicht

Nach dem Tod die schöne Fabel
Ist

Yang Lian

Aus dem Chinesischen
von Wolfgang Kubin

Nachbemerkung des Übersetzers: Die vorangehenden Texte sind im Grunde genommen unübersetzbar. Der Autor spricht von <konzentrischen Kreisen> mit dem Hauptthema <Verschwinden und Nachdenken>.

DAT WAAR WIJ DIE ONDANKS SPIEGELS LEVEN

dat waar wij die ondanks spiegels leven
(zijn gestorven na de klok) wij, van onszelf
meer deel uitmakend (minder wie gewaar is)

dan van mijn boeken zelfs jouw planken zouden kunnen
(dat waar wij voor sterven; niet wanneer of tenzij
indien of als bewijs, gebrekkig of vanwege

maar via spontane vaardige louter gruwelen

door sterren wellicht niet bemerkt; terwijl rozen huiveren)
dat waar wij voor sterven leeft (eindeloos wellicht dit
zicht met zachte waakzame onverwoestbare ogen
op elk exact slachtoffer, hoe hij zich niet verroert)

O lief, mijn lief! ziel geboeid en hart gewekt
en de geest springt (en dat waarvoor wij sterven leeft
even volledig als dat waarvoor wij leven sterft)

Cummings, E.E.

uit: Complete Poems, 1904-1962. New York 2016, p. 412
<https://gedel.nl/vertalingen/e-e-cummings/>

So EINSAM ist der Mensch
sucht gen Osten
wo die Melancholia im Dämmerungsgesicht erscheint

Rot ist der Osten vom Hähnekrähen

O höre mich -

In der Löwensucht
und im peitschenden Blitz des Äquators
zu vergehn

O höre mich -

Mit den Kindergesichtern der Cherubim zu verwelken
am Abend

O höre mich -

Im blauen Norden der Windrose
wachend zur Nacht
schon eine Knospe Tod auf den Lidern

so weiter zur Quelle –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

DE BOMEN treuren na het onweer
De bomen treuren na het onweer
En zinnelijk staan ze in de hemel
Die als het toneel is voor een tragedie:
Vol vreugde, praal en statigheid.

De wereld is als een park
De ark van Noach druipt van regen
En een eenzaam insect kruipt
Met slappe vleugels tegen de ruit

Hans Lodeizen

uit: Lodeizen, Hans, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1996
(Querido)

SI DESDE QUE NACÍ cuanto he pensado,
Cuanto he solicitado y pretendido,
Ha sido vanidad y sobre ha sido,
De locas esperanzas engañado,

Si no tengo de todo lo pasado
Presente más que el tiempo que el perdido,
Vanamente he cansado mi sentido
Y torres en el viento fabricado.

Cuán engañada el alma presumía

Que su capacidad pudiera hartarse
Con lo que el bien mortal le prometía :

Era su esfea Dios para quietarse,
Y como fuera dél lo pretendía,
No pudo hasta tenerle sosegarse.

Lope de Vega (1562-1635)

WAAR AL WAT IK GEDACHT heb in mijn leven,
Al wat ik heb gewild en nagestreefd,
Slechts luchtkastelen opgeleverd heeft,
Door ijdele verwachting ingegeven,

En waar van alles wat ik heb beleefd
Alleen de tijd die weg is is gebleven,
Blijkt iedere gedachte om het even,
En waan wat mij voor ogen heeft gezweefd.

De dwaze ziel die zich door aardse pracht
En sterfelijke schoonheid liet verblinden
En daar voldoening in te vinden dacht,

Versmacht naar God, en wat zij verder in de
Ontreddering ook naar een rustpunt tracht,
Zij zal haar rust tot zij Hem heeft niet vinden.

Vertaling.: J.P.Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert Bakker)

WALT GOTT!

Gestern stürmt's noch, und am Morgen
Blühet schon das ganze Land -
Will auch nicht für morgen sorgen,
Alles steht in Gottes Hand.

Putz dich nur in Gold und Seiden:
In dem Felde über Nacht
Engel Gotts die Lilien kleiden,
Schöner als du's je gedacht.

Sonn dich auf des Lebens Gipfeln:
Über deinem stolzen Haus
Singt der Vogel in den Wipfeln,
Schwingt sich über dich hinaus!

Vögel nicht, noch Blumen sorgen,
Hat doch jedes sein Gewand
Wie so fröhlich rauscht der Morgen!
Alles steht in Gottes Hand.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen,
Frankfurt am Main 2001, (Insel)

PADRE, QUESTO VISO SEPOLTO,
la tua immagine piegata alla morte
dentro il bianco letto non illude più nulla.
Ho chiuso la porte dietro noi
e come ritagliati dal profondo,
fermi al centro della stanza i nostri cuori.
Uno morto, uno vivo.

Ora tu pensi che io non ti veda,
ma io so in questo momento,
mentri ti stai togliendo l'abito di dosso
come un bagaglio di un viaggio finito,
di già mi vengono i ricordi.
La misera infanzia e la semplice vita
che le tue umili parole non chiedevano oltre,
se solo ti avessi incontrato di più e baciato.

Ma è tardi in questa morte
e benché aliti in me il desiderio di seguiriti,

anch'io ti consegno
e in paziente pianto rimango.
Nel resto del tempo, nei fitti pensieri,
ritornami padre in silenzio.

Roberta Dapunt

VATER, DIESES ANTLITZ BEGRABEN,
dein bild geneigt zum tod
drinnen im weissen laken lässt nichts mehr zu.
Die tür hab ich hinter uns geschlossen
und wie ausgestanzt aus tiefe,
mitten im zimmer stehen unsere herzen still.
Eines tot, eines lebt.

Jetzt denkst du ich sehe dich nicht,
aber ich weiss in diesem augenblick,
wenn du das gewand ablegst
wie ein gepäck einer geendeten reise,
schon kommen mir die erinnerungen.
Die arme kindheit und das einfache leben
dass deine bescheidenen worte mehr nicht erbatem,
hätte ich dich nur öfter getroffen und geküsst.

Aber es ist spät in diesem tod
und auch wenn du mir den wunsch einhauchst dir zu folgen,
übergebe auch ich dich
und in geduldigen weinen bleib ich.
Im rest der zeit, in dichten gedanken,
kehr mir zurück vater in ruhe.

uit: Dapunt, Roberta, dies mehr als Paradies, la terra piu del
pardiso, Bozen 2016 (Folio Verlag Wien), übersetzt von Versatorium

VADER, DIT GEZICHT BEGRAVEN,
je beeld geneigd naar de dood
in het witte bed misleidt niet meer.
Ik sloot de deur achter ons

en als gesneden uit de diepte,
staan onze harten stil in het midden van de kamer.
Eén dood, één levend.

Nu denk je dat ik je niet zie,
maar ik weet nu in dit ogenblik,
terwijl je mantel aflegt
als bagage van een voltooide reis,
de herinneringen komen al naar me toe.
Een ellendige jeugd en eenvoudig leven
dat je nederige woorden niet om meer hebben gevraagd,
Had ik jou maar vaker ontmoet en gekust.

Maar het is laat in deze dood
en hoewel je me het verlangen inademt om je te volgen,
geef ook ik jou over
en blijf achter in geduldig huilen.
In de rest van de tijd, in diepe gedachten,
keer terug naar mij vader in stilte.

vertaling: J. Hacking

SUCHE

Zukunft, einer Partikel gleich in Knochen geritzt
Man braucht nur, ein Gedicht von der Wirklichkeit abzuziehen

Unsere sechs Heere gehorchen nicht
Das gerüstete Pferd mit anmutiger Last galoppiert ins
Wortfeld Schneesturm

Die Äpfel halten in vollen Bäumen
selbst wenn es die Archäologie verbietet, der Kaiser
trinkt Tee, das weiße Papier altert ein wenig
ganz gleich wie

wie ist abends Zahlen sind Gefilde in der Begegnung
Der alte Jeep der Sterne wird einmal mehr zum Hüpfen gebracht
Die Kunst der Subtraktion kreierte einen großen Kristall unter den
Bäumen

subtrahtiert bis noch mehr

Rundes Dunkelheit
Null gebrochener Nacken
auf und davon Kinder
Hoffnung oder Entzündung dieselbe Klingel ertönt im Hörsaal des
Fleisches
Das Land oder der Winterschlaf in der Flasche, beide unter
braunem Sand
Die Zunge reckt sich zwischen zwei Verben
bewegungslos zerstört ist immer nur einer
der wiederkommt

Yang Lian

Aus dem Chinesischen von Wolfgang Kubin

HET VLEES IS WOORD GEWORDEN

nu komen ook de kooien van de poëzie
weer open voor het gedierte van miró
een vlo een lekkerkerker en een julikever
raken met hun tentakels in de taal

oh droomkadaster gevoelig vatikaan
nu dwalen de devoten veel in uw terrarium
en kikkerstar ademend op avondrnis
een aeralang - duister als bankgebouwen
onder de onweerlucht - ruisend van inflatiegerucht

maar snachts ontwaken de kanonnen hunner tongen
en kwakend gaan de granaten van hun kreten
over het ijskoude woud
kinderen op hun ogen koud
en schamel hurken om de stulpen van hun lippen
daar knettert het geraamte van de kerststal al
er is een heiland in met door zijn lijf
vijf kogeltrechters voor een nagelval

de tranen van de dood

de maden van kristal

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij) (inclusief varianten en dokumentatie)

WAS TUT ihr mir
die mit euch einen Augenwink
da ist im Weltall
Zieht meine Zeit
aus der Lebenden Gesicht
unterjochend die Nacht
und wie Eisen gebogen in flammendes Dasein

Träume aus Wunden

Und der Tag
wo die Sonne eine Blume mir zeichnete
oder einen Stern aus Schnee
Vogelfänger überall
umlauernd Gesang

Aber es ist ja Tod für uns alle bestimmt

Wartet den Atemzug aus
er singt auch für euch

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

ÁNGELUS

Sentado en el columpio
el ángelus dormita

Enmudecen los astros y los frutos

Y los hombres heridos
pasean sus surtidores
como delfines líricos

Otros más agobiados
con los ríos al hombro
peregrinan sin llamar en las posadas

La vida es un único verso interminable

Nadie llegó a su fin

Nadie sabe que el cielo es un jardín

Olvido

El ángelus ha fallecido

Con la guadaña ensangrentada
un segador cantando se alejaba

Gerardo Diego

Imagen (1918-21), 1922

ANGELUS

Rittlings auf der Schaukel
döst der Angelus

Es verstummen die Sterne und die Früchte

Und die verletzen Menschen
führen ihren Springquell spazieren
wie lyrische Delphine

Ander schwerer bedrückte
mit den Flüssen im Schlepp
pilgern und pochen an keiner Herberge

Das Leben ist ein einziger endloser Vers

Niemand kam je an sein Ziel

Niemand weiss dass der Himmel ein Blumenspiel

Vergessen

Der Angelus ist verstorben

Mit der Sense blutig rot
zog ein Schnitter singend davon

Deutsch von Gustav Siebenmann

uit: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch.
Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav
Siebenmann und José Mael López, Stuttgart 1985, (Reclam)

DIE STILLE

Es weiß und rät es doch keiner,
Wie mir so wohl ist, so wohl!
Ach, wüßt es nur Einer, nur Einer,
Kein Mensch es sonst wissen soll!

So still ist's nicht draußen im Schnee,
So stumm und verschwiegen sind
Die Sterne nicht in der Höhe,
Als meine Gedanken sind.

Ich wünscht, es wäre schon Morgen,
Da fliegen zwei Lerchen auf,
Die überfliegen einander,
Mein Herze folgt ihrem Lauf.

Ich wünscht, ich wäre ein Vöglein
Und zöge über das Meer,
Wohl über das Meer und weiter,
Bis daß ich im Himmel wär!

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen,
Frankfurt am Main 2001, (Insel)

WER RUFT?

Die eigene Stimme!

Wer antwortet?

Tod!

Geht die Freundschaft unter
im Heerlager des Schlafes?

Ja!

Warum kräht kein Hahn?

Er wartet bis der Rosmarinkuß
auf dem Wasser schwimmt!

Was ist das?

Der Augenblick Verlassenheit
aus dem die Zeit fortfiel
getötet von Ewigkeit!

Was ist das?

Schlaf und Sterben sind eigenschaftslos

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

V. TOTENOPFER

Gewalt'ges Morgenrot,
Weit unermesslich - du verzehrst die Erde!
Und in dem Schweigen nur der Flug der Seelen,
Die säuselnd heimziehn durch die stille Luft. -

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen,
Frankfurt am Main 2001, (Insel)

NOCH FEIERT DER TOD
das Leben in dir
Närrin in der Spirale der Eile
jeder Schritt weiter entfernt von den kindlichen Uhren
und naher und naher gefaßt vom Wind
dem Räuber der Sehnsucht -
Vor Ehrfurcht erheben sich Stühle und Betten
denn die Unruhe ist meerhaft geworden

und Türen -
der Schlüssel auf Abwehr gestellt
ändert die Richtung mit Einlaß nach draußen -

Die weißen Schwestern sterngebadet
vom Berühren der Zeichen aus Fremde
von ihm der die Adern hier speist
aus seiner unterirdischen Quelle des Durstes
daran die Visionen sich satt trinken müssen -

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

DIE WELT TREIBT FORT IHR WESEN

Die Welt treibt fort ihr Wesen,
Die Leute kommen und gehn,

Als wärst du nie gewesen,
Als wäre nichts geschehn.

Wie sehn ich mich aufs neue
Hinaus in Wald und Flur!
Ob ich mich gräm, mich freue,
Du bleibst mir treu, Natur.

Da klagt vor tiefem Sehnen
Schluchzend die Nachtigall,
Es schimmern rings von Tränen
Die Blumen überall.

Und über alle Gipfel
Und Blütentäler zieht
Durch stillen Waldes Wipfel
Ein heimlich Klagelied.

Da spür ich's recht im Herzen,
Daß du's, Herr, draußen bist -
Du weißt's, wie mir von Schmerzen
Mein Herz zerrissen ist!

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen,
Frankfurt am Main 2001, (Insel)

MEMENTO MORI

Schnapp Austern, Dukaten,
Mußt dennoch sterben!
Dann tafeln die Maden
Und lachen die Erben.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen,
Frankfurt am Main 2001, (Insel)

WIJ ZIJN GEZICHTEN

wij hebben het licht gestolen
van de hoogbrandende ogen
of gestolen van de rode bodem

ik ben
veel vuur
veel golven van vuur
vissen die stil zijn als het gezicht dat
alleen is
ik ben
veel van steen en vaag als
vissen in watervallen
ik ben alleen alleen beenlicht en
steendood

wij zijn gezichten
open en rood zijn wij
licht
zijn wij
open
wij zijn
ontploffbaar

ik weet niet wat
steen werd
ik weet wel wat

dood is
dood is ik word
ik word recht weer
ik word geroofd en ben weer
echt licht

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij) (inclusief varianten en dokumentatie)

TODESLUST

Bevor er in die blaue Flut gesunken,
Träumt noch der Schwan und singet todestrunken;
Die sommermüde Erde im Verblühen
Läßt all ihr Feuer in den Trauben glühen;
Die Sonne, Funken sprühend, im Versinken,
Gibt noch einmal der Erde Glut zu trinken,
Bis, Stern auf Stern, die Trunkne zu umfassen,
Die wunderbare Nacht ist aufgegangen.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorff, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen,
Frankfurt am Main 2001, (Insel)

VADEMECUM

Der Tote ist unser sichrer Verlass.
Er sitzt in uns
in sich gerollt
wie ein geschmeidiges Knäuel
oder ein Embryo,
oder so wie ein kleines Tier,
das man in eine Büchse
mit Luftlöchern
in eine Tasche steckt,
nur viel bequemer.
Er verdrängt keinen Raum
und kostet keine Fahrkarte
und kein Extragepäck
in den transkontinentalen Flügen.
Er ist immer da.
Er beantwortet alle Fragen
und fragt nicht
er sieht uns an, wenn wir hinsehen,
und dreht sich um, wenn wir wegsehen,
er verlangt nichts,

er enttäuscht nicht,
und er beklagt sich kaum,
wenn wir ihn einen Tag
oder eine Woche vergessen.
Und wenn wir einsam sind
und ihn anstrahlen,
leuchtet er Wärme zurück
wie ein Radiator aus Nickel.
Der Tote lügt nicht
und wird nicht belogen
und nimmt nicht teil
an den Kompromissen.
Er ist nicht Verkäufer
noch Ware
in der Ausverkäufen der Angst.
Bist du die Hand,
bist du der Arm,
bist du das Herz
eines andern Lebenden,
stirb schnell.
Dem Toten ist Ganzheit erlaubt.
Beeile dich ein Toter zu sein,
dem Toten
wird das Versprechen gehalten.

Hilde Domin

uit: Domin, Hilde, Gesammelte Gedichte, Frankfurt am Main 1987
(Fischer)

WUNDER der Begegnungen
zweier Geister in der Unterhaltung
über die Leiber hinweg
die trauern wie Waisen
bis in die Zehenspitzen hinein
vor Verlassenheit.

Waschen und Kleiden
sind Gebetanfänge des großen Sterberituals
im zugigen Durchgang der Ahnungen

die Nacht mit dem Fallobst der Träume
und dem Speicher des Vergessens noch blitzen läßt
aus dem gelobten Lande der äußersten Vision.

Aber wenn auch Heimweh auszog
und der Leib auf dem Laken liegt
- zusammengerollte Fahne der die Freiheit entstieg -
so ist noch nicht der Grad der Finsternis
erreicht wo die Dimension der Auferstehungen beginnt
und die Musik der Sterne abgebrochen wird
von einem Schweigen
das sich im Leben einmal Tod genannt.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

NOTHINGNESS

waking from a world of nothingness
it could be that I don't even know
that I'm already dead

squirming maggots inside my body twist to form a double-helix
endowing it with the will of atoms
and consuming the memory of a lifetime

and so I commence the next phase of evolution
just as I once walked amongst the vast ranks of the living .
I now walk with the

indescribable
and yet apparently familiar ranks of the dead
to continue a journey that goes beyond knowledge

indeed
you cannot treat me with the knowledge of living alone because you
know nothing at all about nothingness

indeed, nothingness is lighter than shadow
harder than concepts stranger than light
simpler than death or life

but there in the ranks I sense your shining non-existence
regret at your absence becomes a baffling summons
which finally allows me to brush past

nothingness and amidst all the upset
to incarnate onze more the infant of desire...

(1997)

Chen Kehua

uit: Kehua Chen, Simon Patton, Manoa, University of Hawai'i Press,
Volume 15, Number 1, 200, pp. 17-19 [https://muse.jhu.edu/
article/42466#info_wrap](https://muse.jhu.edu/article/42466#info_wrap)

MIT LEICHTEM GEPÄCK

Gewöhn dich nicht.
Du darfst dich nicht gewöhnen.
Eine Rose ist eine Rose.
Aber ein Heim
ist kein Heim.
Sag dem Schoßhund Gegenstand ab
der dich anwedelt
aus den Schaufenstern.
Er irrt. Du
riechst nicht nach Bleiben.
Ein Löffel ist besser als zwei.
Häng ihn dir um den Hals,
du darfst einen haben,
denn mit der Hand
schöpft sich das Heiße zu schwer.
Es liefe der Zucker dir durch die Finger,
wie der Trost,
wie der Wunsch,
an dem Tag

da er dein wird.
Du darfst einen Löffel haben,
eine Rose,
vielleicht ein Herz
und, vielleicht,
ein Grab.

Hilde Domin

uit: Domin, Hilde, Gesammelte Gedichte, Frankfurt am Main 1987
(Fischer)

N'AIE PAS PEUR

Le tonnerre n'est que le rire de joie du géant.
Et dans ta vie si pleine, enfant, ne ris-tu pas
Souvent? Et d'un rire si sonore? -
N'aie pas peur!

L'averse n'est que les larmes du géant
jaillis de son trop-plein d'émotion.
Lorsque tu te réveilles sous ma main caressante,
Ou que tu caresses toi-même, enfant,
une pomme parfumée à toi offerte,
N'as-tu pas aussi les yeux emplis de larmes,
Non point larmes de douleur, mais de reconnaissance?
N'aie pas peur!

Le vent sème ses pas confus de bonheur,
L'éclair agite ses bras dansants de gaieté.
Et toi, enfant, n'as-tu pas dansé à toi,
Lorsque, voulant attraper un duvet de saule
ou un reflet de la ronde lune
Ou que simplement mû par un besoin de ton corps
Tu t'élances à pas rythmés ou précipités?
N'aie pas peur!

N'aie pas peur,
Tu restes encore dans mes bras calmes et fiables.
Je n'ai pas peur, car je suis passé par les orages et les déserts;

Je n'ai pas peur, car tu dois passer par les déserts et les orages!

(1946)

I Men (1907-1967)

vertaling: François Cheng

uit: Cheng, François, Entre source et nuage - voix de poètes dans la Chine d'hier Et d'aujourd'hui, Paris 2002, (Albin Michel), p. 208

CHRISTROSE

im schnee
jetzt blüht
dein herz

so leicht
so weiss
so winterhart

im schnee
wie christrose
blüht es

aus dunkler erde
in die wir
es legten

vor dem schnee

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte, München 2013, (DVA)

DE DROEFHEID VAN DE SNEEUW

Een zekere droevigheid kleurt
de aarde langzaam wit
de kleur verdwijnt en enkel zwart
contrasteert met wat er nog over is

waarom de weemoed neerdaalt
als het sneeuwt
blijft een vraag

de lente lang verwacht aarzelt
nog en binnen trekt men een nieuw blik
hopen op morgen open

het wordt pasen, een tijd van rood en groen
maar nu nog is het wachten
op wat komen zal - wat weerman of vrouw melden
doet.

John Hacking

SIN & MERIBA

jezus lag te lachen
omdat hij geen eten meer had
leeg was de aarde en zwart
maar jezus lag te lachen

dood was het dagelijks brood
en dood het gediensdige dier
dood de gewillige schoot
de gespierde wil een vampier

geen pijn en geen angst geen licht
de vensters helder en kuis
de nacht met een stalen gezicht
sloeg een gezuiverd gezwel aan het kruis

de haan daarenboven driemaal
in de droom van de routineur
in het voorhang een veilige scheur

en weer wakker vrij van verhaal

dit was hel en woestijn
dit de grimmige rots
en daar moest het lachen zijn
om gods brood en de wateren gods

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij) (inclusief varianten en dokumentatie)

UND IMMER
die Wahrsager des Himmels
hinter angelehnten Türen
oder
Sternenrückwärts gewachsen
wie Spiegelschrift –

Und die salzigen Flügel
duftend vom Meer
abgelegt an der Schwelle
und Fischernetze
immer zum Trocknen aufgehängt –

Und die blitzweißen Adern der Erleuchtung
längst in Daniels Träume eingegangen –

Fächelt etwas
wie Wind am Haar unserer Unwissenheit?

Löffelt Tod den Stein fort
bis in den Staub?

Meer
hingekniet singt Prophetia
in gemuscheltes Ohr

vorausgesagte Sterngeometrie
in der Honigwabe

damit Sonne süß werde?

Zyklen der Liebe wachsend
transparent wie Kristall
über Schlafgrenzen hinaus?

Asche
nur Verband für den Schmerz des Lichtes
auf Erden?

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

VERÄNDERTE LANDSCHAFT

Die Schwermut kommt von Suden,
dass wir die Schneefelder sehen
und die Waldblößen,
die Stellen im Herzen,
die vergessen sind,
Baumgruppen des Zweifels,
die geschwungenen Wege der Zuversicht
und die Zäune der Armut.

Ob die Toten den Föhn spüren,
zeigen die Brachfelder an.
(Es ist verschieden
wie die Schneesreste verschieden sind.)
Die Nachricht der Maulwurfshügel
wird noch weitergegeben,
aber nicht mehr gültig sind
die Namen der Dörfer.

Günter Eich

uit: Günter Eich, Gedichte, Frankfurt am Main 1973, (Suhrkamp)

BERNSTEINKETTE

die eingefangene
rollende zeit
das vergangene
blut blatt blühen
leuchtet
tiefe
stille
legt sich
um meinen hals
ein schöner
würgeengel
sagt mit
wie jung
wie vergänglich
ich bin

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte,
München 2013, (DVA)

THUISREIS

steeds stillere tred van zijn stem
als achter gespitste oren aan en
boven het avondrood een trage maan zijn mond
ook sloop het water nader en de winden
lome zwaarmoedige knapen waren
aan duistere sterren gehecht

immer open de afgrond en bedroefd
gebogen de bomen daaronder afgerond
door droge wijn het lachen van de late vogels
oh vrienden vrolijk vervagen de vleugels

soms aan koele oevers nog buigen
in vlamme mantels luchtige mannen

naar verre explosies moeiteloos over
torens schroeiende: scheve regens
gifgele schaduw verlaten de wolken
maar der gewonden onvermoeibaar roepen

zie zijn uiteindelijk gezicht
hoe langzaam gaan zijn namen naar hun voornaam
als minnaars martelaren haast
maar minder waakzaam doch dromend
dromen der verdoofden zo verlamd
door dood en pijn verlicht
door dood en pijn

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige
Bij) (inclusief varianten en dokumentatie)

SICHER

das tief wird weiterziehen
ein anderer härterer wird
die tränen stocken

die schwarzentblössten
werden milchbärte tragen
engel gläserne herzen

der himmel ist leergefegt
hier unten kein mensch
sicher

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte,
München 2013, (DVA)

XVIII

naar stad en land van geluk
zullen wij samen gaan
niet hier en naast elkaar
maar hier en daar
en ieder afzonderlijk

op vuil water vederen voetstappen
zijn onze handelingen
en onze vrolijkheid is
de gevangenis aanvang & omvang

maar ver van elkaar in de ruimte
is de ruimte een tweesnijdend mens
haar rechterdaad is sterven
zijn linkerdaad is de dood

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij) (inclusief varianten en dokumentatie)

FORTSETZUNG DES GESPRÄCHS

1

Des Toten gedenken

Ich bemerkte,
dass Erinnerung eine Form von Vergessen ist.

Es hieß:
die Flammen aus der Asche suchen,
Geologie betreiben in den verworfenen
Ablagerungen des Augenblicks,
die Abfolge Zeit wiederherstellen
aus der unlöslichen Chemie.

Es hieß:
die Kritik des Vogelflugs trennen
von den Vormittagseinkäufen
und der Erwartung der Liebe.
Dorthin gehen,

wo die Parallelen sich schneiden.
Die Forderungen der Logik
durch Träume erfüllen.
Die Versteinerungen aus den Vitrinen nehmen,
sie auftauen mit der Wärme des Blutes.
Das Zeichen suchen
statt der Metapher
und also den einzigen Ort,
wo du immer bist.
Ich mache mich auf den Weg,
die Ameisenhügel zu übersetzen,
den Tee zu kosten mit geschlossenem Munde,
die Tomaten zu schneiden
unter dem Salz der Verse.

2

Ihn zu sich bitten

Die Scham, dass der Überlebende recht hat,
enthoben der Entscheidung
und mit dem Hochmut des Urteils!

Wer leugnet,
dass das Grüne grün ist?
Das gibt unserm Wort
die schöne Sicherheit,
die Bedeutsamkeit des festen Grundes.
Aber die Stilisierung,
die ein Herz sich auferlegt,
behalt seine Motive
wie der Ammonit,
den der Tote betrachtet.
Er mochte Fühler ausstrecken,
das Weinlaub verwandeln in Farnspiralen,
Irrtümer zum Blühen bringen,
den Herbst hören als Schneeeruch.
Vergiss aber die Hauser nicht,
in denen du mit uns wohnst.
Der Liegestuhl im Garten
wird dir recht sein
oder durchs Fenster die Baumansicht,
dass du die Ellbogen auf die Knie stützt.

Komm herein aus dem Regen und rede!

3

Mit ihm ins Gespräch kommen

Hier begann es nicht und begann es,
hier wird es fortgeführt
in einem Geräusch aus dem Nebenzimmer,
im Klicken des Schalters,
in ausgezogenen Schuhen hinter der Tür.
Ungültig wird die Blasse deines Gesichtes,
die die Farben verwischt.
Sätze kommen aus Gewohnheiten,
die kaum bemerkt wurden.
Die Art, die Krawatte zu binden,
ist ein entscheidender Einwurf,
die Fähigkeit schnell einzuschlafen
ein Beweis gegen eigene Auslegungen,
die Vorliebe für Tee
ordnet das Dasein der Tiere ein.

4

Sein Thema finden

Vertauschbar
das Klopfen an der Tür,
mit dem das Gespräch begann,
und das Winken,
als die Straßenbahn klingelte,
der Name auf dem Grabkreuz
und der Name an der Gartenpforte,
herangewachsene Kinder
und Kartengrüße aus Ragusa.

Worte als Schwingungen der Luft,
der Orgelton aus den Bälgen,
die Entscheidung,
das Lied zu hören
oder das Lied zu sein, -
windschiefe Geraden
zur Fallinie des Phosphors,

wenn das Thema beginnt.

Keine Variation geduldet,
nicht die Ausflüchte der Macht
und die Beruhigungen der Wahrheit,
mit List
die Fragen aufspüren
hinter dem breiten Rücken der Antwort.

5

Sein Buch und seinen Tod lesen

Figuren angesiedelt
in den stillgelegten Schachten von Zinnwald
hinter der Dämonie
von Mittelgebirge und Jahreszeit,
während der Vordergrund
von Schlägern besetzt wird,
die unsere Stunde unter sich teilen.

Pirna im Gleichgewicht mit den Pyramiden,
die Freiheit der Fernschnellzüge
von Blockwaltern in kleiner Münze kassiert,
Familie ethisch begründet,
Verachtung der Nomaden und Einzelgänger.

Als eifernde Adjektiva
kehren aber die Einwände
in die Sätze zurück,
ein Zug von Termiten,
der sie aushöhlt
zu einer dünnen Haut
von schwarzen Buchstaben.

Der Stil ist das Sterben,
der Schuss in den Unterleib,
weiße Rose im Morphintraum,
die Scherze vor dem Leben gemeint,
Salven ins Schneegestöber.

6

Zuversicht aus seinem Leben gewinnen

Während du teilhast an den Gedanken,
das Gespräch lenkst durch deinen Tod,
mitschreibend an Gedichten,
die Birnen aufließt
und neue Landschaften betrachtest
(- der Gartenarbeit aber
widerstand ich endgültig -)
währenddessen
erstarrte Simona zur Steinfigur,
ihre erdachte Wärme
unter der Kalte der Tränen.

Sie erwartet das Moos,
die Verletzungen durch den Regen,
Ranken und Vogelkot.
Verwittert wird sie erwärmt sein
zu einem Leben, das wir teilen wollen,
Geduld!

uit: Günter Eich, Gedichte, Frankfurt am Main 1973, (Suhrkamp)

SEELE

schwarzledern
der engel
in reisestiefeln
im staubmantel
als sie den irdischen
mund beschlief
jetzt schmeckt
mein fleisch
erde
jetzt sehnt es sich
und übt
an jedem abgrund
fliegen

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte,
München 2013, (DVA)

SIEGER

so werden wir
aufeinander zugehen
mit ausgebreiteten armen
lachend
bis zum anschlag
so werden wir nie wieder
klein zaghaft ängstlich
zu tode so werden wir sein
mit kalter haut

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte,
München 2013, (DVA)

DE TOEBEDEELDE TIJD

Een minuut, een minuut van hoop, niet meer,
En 't einde komt. En reeds is elke zekerheid
In botten opgegaan. Slechts rest het teer
Besluit tussen de dood en onaandoenlijkheid.

De tijd vermoeit, dus een minuut, niet meer,
En nimmer overwint liefdes scherpzinnigheid
Deze doren, deze naald die, fijne speer,
Ons op 't onmetelijke strand in stukken splijt.

Nog slechts één minuut, en die komt laat.
Nog slechts van jou iets, die onbuigzaam bent,
Terwijl, lafaard, ik door mijzelf mij duwen laat.

Een minuut, en 't eind is daar. Klok ongeremd,

Vaag zichtbaar visioen in troebel zwerk,
Zij een minuut genoeg, mij en mijn werk.

Carlos Drummond de Andrade

uit: Drummond de Andrada, C., Gedichten. Keuze, vertaling en
nawoord van August Willemsen, Amsterdam 1992 (De
Arbeiderspers)

DAS WAR SCHON

alles
kann sein
das war am ende
liebe
weiss der himmel
wie bald
aus luft tränen
schnee wird

Doris Runge

uit: Doris Runge, zwischen tür und engel. Gesammelte Gedichte,
München 2013, (DVA)

ORIAZONE DELLA MENTE

Proteggimi dal dimenticare, proteggimi dal non sapere,
dal non aver sentito, ascoltato, visto, guardato.
Favorisci in me il pensiero, non sia mai ferito.
Possa lo spazio che ho dentro la testa essere scontento,
perché troppo vuoto anche nell'ultimo giorno.

Proteggimi dalle camere buie, dall'ordine perfetto nella mente,
niente passi oltre queste mie pareti, tutto m'irrompa.
Siano gli occhi e le orecchie il varco tra me e l'esterno,
rimangano le infelici domande e le risposte.
La volontà mi sia stendardo.

Riparami dal nulla, difendimi dal non essere,
meglio la morte. Meglio la morte.

Roberta Dapunt

ORATIO DE MENTE

Schirme mich vor dem vergessen, schirme mich vor dem nicht
wissen,
dem nicht gehört, gelauscht, gesehen, geschaut haben.
Begünstige in mir das denken, niemals sei es verletzt.
Es dürfe der raum den ich drinnen babe im kopf unzufrieden sein,
weil viel zu leer noch am allerletzten tag.

Schirme mich vor finsternen kammern, strenger ordnung im
erinnern,
nichts verlasse diese meine wände, alles brech' in mich ein.
Es seien die augen und ohren schwelle zwischen mir und dem
aussen,
es bleiben die unglücklichen fragen und die antworten.
Der wille sei mir banner.

Bewahre mich vor dem nichts, verteidige mich vor dem nicht sein,
besser das sterben. Besser das sterben.

uit: Roberta Dapunt, Die krankheit wunder, le beatitudini della
malattia, Bozen 2020, (folio Verlag Wien), Übersetzung Versatorium

DE DOOD IS EEN ONTROERING

zeeën van tijd
landtong door overgave
rivier met smart
eiland vol hoop
weg door het water
dood als aanraking
ontroering

gaven en schalen
messen en stenen
spoor en vuur
wolken drijven
verder
geen stem
geen ingrijpen

de horizon
wijkt niet
einde is nabij
stilstand
als beweging
overgave
nederlaag
witte vlag....

John Hacking

PAPIER IS HET. Hun blik. Bekrast met beelden.
Buitenste binnen. Blinde witte vlek.
Ik heb geen keus. Van ieder gezicht trek
ik het af. Als kalenderbladen. Heel de

dorpsstraat waar straks die zwarte stoet door trekt
bedek ik met de blanco onderzij de
van dagen, maanden, tijd. De nieuwe tijden
liggen als veld wit om te oogsten uitgestrekt.

Sneeuwveld onder mijn raam. Dwars er doorheen
geworpen word ik waarheid, rond. De steen
vliegt, is het vlies gescheurd, als vogel verder

de achterruimte in, blauwer, besterder,
beeldloos. Oorsprong is het. Is alles. Hoor:
onder mijn val komt de dood niet meer voor.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam
(Querido)

ACH DASS MAN SO Wenig begreift
solange die Augen nur Abend wissen.
Fenster und Türen öffnen sich wie entgleist
vor dem Aufbruchbereiten.

Unruhe flammt
Verstecke für Falter
die Heimat zu beten beginnen.

Bis endlich dein Herz
die schreckliche Angelwunde
in ihre Heilung gerissen wurde
Himmel und Erde
als Asche sich küßten in deinem Blick

O Seele - verzeih
daß ich zurück dich führen gewollt
an so viele Herde der Ruhe

Ruhe
die doch nur ein totes Oasenwort ist –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

IK LIG IN EEN KIST

Ik lig in een kist -
als in een mantel van hout,
ik lig.
Laat het een schip zijn
op woelige baren,
laat het een wieg zijn.

En hier,
waar het lichaam van tijd
afscheid neemt,
roep ik je, zusje,
stem uit de verte.

Hoe kan in een doodskist
een lijf plotseling rillen?
Jij komt.
Ik herken je pupillen,
je adem,
je licht.

Zo is dus de richtlijn:
Heden hier,
Morgens ginds,
En nu – in een kist
Als een mantel van hout,
Mijn woord blijft zingen.

Abraham Sutzkever

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie.
Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Brill,
Amsterdam 2007 (Meulenhof)

4

DE KAMER DIE JE MOEDER HEET is groen;
zwanger van draperie, nissen, alkoven,
waarbinnen je de warmte wilt geloven
opbloeiend als een lichaam uit een schoen,

Een lang gedrag ene. Maar die hem droeg
is dood. Voor moederbeeltenis in plooien
verkend. En vee] te laat ben jij het mooie
kind dat de dingen naar een moeder vroeg.

Afwezigheid tot volte opgespaard

daalt neer als stof in de aäronskelken.
Zij staart vanaf de wand, haast levensgroot.

Maar als je naast me ligt draag ik de dood
in 't hart: zo buiten jou te zijn, dat elke
verschuiving schrijnt. Als had ik jou gebaard.

Ik heb mijn broertje dood. De bakker, wit
van meel, wilde een offer voor het brood
des levens. Want kinderen moeten groot.
Ik niet. Ik had mijn broertje nog en dit

levend verlangen - een woord lang - is dood;
mijn broertje ging, de handen in gebed.
Moest eigenlijk in zijn plaats, wilde het,
maar werd toen wakker, en het woog als lood.

De afgrond in, de diepste bakkerstrog.
Wie kneedt het meel tot deeg? Wie eet met tranen
van broeders brood? De bakker wist het nog:

wat meel tot deeg doet rijzen heet verdriet.
Zuurdesem. Broederdood. Maar alle granen
sterven voor wortel. Dat wilde ik niet.

'Je broertje ging. Je kon hem niet vasthouden,
opeten als ooit een palmpasenhaan,
het oog een krent, voor 't laatst bewaard. Daaraan
leerde je afstand zien. Niets nieuws: zelf ouder

dan je herinnering blijf jij. Verkouden
werd wel je ziel ervan, niest in het maanlicht
en ziet hem 's nachts telkens gaan.
Hoever mag je van iemand blijvend houden?

Want in jou werd hij broer, meer nog, jouw wezen,
en voor watje nooit zijn kon ingeruild.
Dubbel verlies nu. Maar je gaat genezen

aan wat zijn gang moet gaan. Een ding verschuilt

zich in verbeelding. Jij niet. Kijk: de haan
bleek van droog brood, de krent liet nooit een traan.'

Gekozen voor het oog. Kijken voorgoed.
Is het zo gek, eerst kijken dan geloven?
Betastbaarheid gaat het verstand te boven,
met vingers kijken, zoals een kind doet.

Waren wij kind? Jij kwam en streek erover.
Wonder werd wonde. Ging niet dicht. Het bloedt.
Zo blijf ik open, mijn bestaan behoed
omdat het gezien heeft. - Blikpunt verschoven:

ik droom, ik zie je gaan, je kijkt niet om;
het doel ligt opgerold en ongeboeren,
je bent je eigen schoot, sterft om wat wil

beeld worden, ogen open, mond weer stom.
Wie kijkt begrijpt, maar gaat niet zelf verloren.
Tweeling of twijfelaar maakt geen verschil.

Dit is ons brood. Die dood. Daarvan bestaan.
Neem. Eet. Van dag tot dag. Wat ik vergat
wanneer je naast me lag. Beeldspraak is dat.
Ik droeg je immers en je blijft voortaan

als ik het gras opschrijf, schaduw bewaar
voor lettergrepen. Ieder ding bevat
een woord voor taal. Je ging wel maar ik had
verdwijning al tot voorraad opgespaard:

herinnering, je bent er weer, een late
namiddag en de zon schijnt, het is zomer,
de blaren leggen schaduw op het gras –

ik slaap nog net niet, denk, er vallen gaten dan
lichaamloos door beelden weggenomen:
die eeuwigheid duurt voort in wat ooit was.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam
(Querido)

IK ZAG EEN ZWALUW

Ik zag een zwaluw in zijn vlucht
en dacht, zij zal daar altijd zweven.
Een roos zag ik, in volle pracht
en meende zij :zal eeuwig leven.

Ik zag in het veld een boom
en dacht, hij zal daar altijd staan.
Eens spon ik mij een droom
en dacht, mijn droom zal niet vergaan.

Ik ben die zwaluw, aangeschoten,
De boom, door stormen neergebogen,
de bloem, ruw van de struik gebroken,
de droom met uitgebluste ogen.

Diep in mijn hart weeklaagt de wind
met zeven jammerende stemmen,
maar ik ben hoopvol als een kind
bereid om alles, alles lief te hebben.

Dora Teitelbaum

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie.
Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Brill,
Amsterdam 2007 (Meulenhof)

1

WIE WIJ ZIJN WORDT ZICHTBAAR in het gedachte
beeld dat de zon beschijnt. Een boerderijprofiel.
Nanachtvorst heeft de schapewei
gewit. Geboortevlies besluit de grachten

te dun om wat er in het water overnachten
wou: de wil om weer te worden als zij
die ons voorgingen. Zo voorbarig vrij
zijn wij besloten in het hier verwachte:

kijken beherbergt ons, wij zijn het beeld.
Eindelijk samenvallen met de vroege
morgen. Bevroren dauw. Een taal die zwijgt.

Geborgen in een bomenrij, geneigd
tot luisteren naar wind. En die ons droegen:
portretten aan de wand. Gelijst. Vergeeld.

Beschrijving neemt in geboortetabellen
-jakob, rachel (maar geertruid heette zij),
jou noem ik niet, als laatste van een rij
zal mijn woord jou totterdood vergezellen -

landwinning aan, ontginning van herstelde
oervaderveiligheden. In de klei
zijn wij begravenen, ademend wij
opstandelingen. Zie: witter de velden.

Is dood er niet? Beelden die jij bestaarde,
kind, zittend op de dijk: het licht tilt, tilt
op wat ons denken in begrip verzwaarde,

laatste inspanning, willoos op tot waar de
aar oogst wordt - en jij hebt nooit meer gewild
dan dat jouw oogopslag dit zo bewaarde.

Staren is uit de dingen stilte drinken.
Je kunt niet verder, want het licht bepaalt
de grenzen waarbinnen je ademhaalt:
jij, hier. Alleen gedacht kun je verzinken

in een materie die de glans afstraalt
van het bewegingloze: spiegelblinken
aan oppervlaktes die geluidloos klinken -

zoals een geur herinnering vertaalt.
Je droomt de nacht niet, zeg je. Waarom dan
te slapen als geen droom je bakert in
de windselen van watje stilaan wordt?

waaruit je bent gemaakt - materie van
spiegeling, geur, een stiller denkgewin:
dit kleine leven door een slaap omgord.

Is dit de ruimte die wij sterven om
te zijn, de glinstering op een gewas
in wording, langlippig, lijkend op gras,
gelijk het gras kortstondig, sprekend stom,

verborgen in een taal, geworpen pas
als zaad ontkiemend in de zon oorsprong?
Waar heel het leven later ons toe dwong:
te zien. Zullende zijn. Niet wie je was.

Vanaf de horizon breder de voren.
Je denkt vooruit, maar kijkt in 't omgewende
van watje zien wilt: dat iets ooit begon

en ophoudt. Denk je. Je ziet horizon.
Wat het verst af schijnt van het jou bekende
komt naderbij. Gewas. Een winterkoren.

Is de zon ook een oog, de maan de weer-
glans van ons kijken? Licht te schenken.
Alsof zij dorst hebben de dingen drenken
in vloeibaarheid. Gedacht geen grenzen meer

tussen wat is en wat wij zijnde denken,
gezien nooit dan in 't avondlijk verweer
tegen de lijn, belijning, grensverkeer
tussen overkanten die elkaar wenken.

Maar wat het raam waarvoor je zit omsluit:
een perspectief dwars door de velden heen
waarop een huis rust, vierkant tussen bomen,

neem dit voor wat het lijkt en je rust uit.
o zarte Sehnsucht. Wat de maan bescheen
wordt, overdacht als afscheid, onderkomen.

Wat het oog opsloeg wordt niet meebegraven.
Winterlicht maakt de dingen lichaamloos,
tot bij de horizon verdund tot broos
blauw dat in lucht overgaat - overgave

van vormen aan hun kleur, het licht: zichtbare
verandering binnen het kijkend oog.
Zoals dit licht de dingen overtoog

zal 't onzichtbare jou hierna bewaren
in wat je zag: een distel als een ster
gespreid op aarde, en van dauw betogen.
Bijna evenwicht. Kijkend zag ik jou.

Mijn oog zal jou bewaren tot over
de vorm die jij nu bent. En zwart voor ogen:
denk dan de distel en de druppels dauw.

Ben je alleen in mij? Zijn al die dingen,
de kamer, het kristal, houtvuur, de hond
- delen van jou -, in mijn geest afgerond
tot louter ruimte van herinneringen?

Wat is dat buiten dat wij binnengingen,
waarin ik spoorzoekend de sporen vond
van jou alsof je voordien al bestond
daarin - spiegelbeeld jij, of wij tweelingen?

In mij alleen besta je uit die beelden:
zoals je loopt, glimlacht - wat je verzwieeg
van hoe je was, hoe voor mij bent geweest.

Neem zo mij in die volte op als heel de
vervulling: dat ben jij. Of vrees je leeg,
los voor die leegte mij in, wees mijn' geest.

Denkbeeld. Niet jij. En de herinneringen
aan hoe je liep, lachte op een moment.
De rest wordt ingevuld, zoals je bent,
met mijn eigen behoeften, verwachtingen.

Wat telt: de sindsdien weer gevoelde dingen,
kinderlijk waar en hoe, veranderend
in hun verband en blijvend omgewend.
Zoals die tuin bleef toen wij er weggingen:

herfstavond, maan, wolken, die bomenrij.
En naast me jouw donkere silhouet.
Niet van tevoren zo bedacht bleef het

daar achter, een beeld, op zijn plaats gezet.
Wij konden weg. - Moment. Je voelt nog net:
zo moet het zijn. Het is pas als voorbij.

Meer niet dan aarde, voedsel voor een plant,
de kracht tot bloei, vruchtvorming en weer zaad?
Waarom gedacht, als denken overgaat,
jou zien, maar in jouw zijn geen overkant

ontwaren? Uitzicht in de ruimte van
jouw ogen op wat dit te boven gaat,
dit tegenover van jouw, mijn gelaat.
Wat ogen zoeken. Wat men denken kan.

Dit denken onze bloei die weer verwelkt?
Lichaam aarde die geeft en neemt? Is elk
kijken een eindeloos vergeefs verdwijn-

punt? Denken leidt tot kijken naar jezelf:
alsof ik denk. Alsof ik ben. Bedelf
mij in jouw lichaam. Want ik wil er zijn.

Beeldwoord. Nu schrijf ik het. God. Stil.
Het zwijgen van de taal is luider dan

wat winterwind in kale bomen kan
veroorzaken: het minste takgetril

breekt wat beweging niet verlangt. De wil
om dit te lezen als symbool, daarvan
bevrijd te zijn, gedacht systeem, als planbeeld
of bedoeling maakt toch geen verschil?

Beijzeling. Het licht, gefilterd in de
vitrages, tekent letterlijk de lindeboomtoppen
tussen hier en ginds. Daarin

grammatica en de syntaxis vinden.
In de slaap geeft hij het aan zijn beminden:
beelden. Wie waakt ontwaakt in woordbegin.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam
(Querido)

NO SÉ QUÉ NOMBRE DARLE EN MIS SUEÑOS

Ante mi forma encontré aquella forma
En tiempo de crepúsculo,
Cuando las desapariciones
Confunden los colores a los ojos,
Cuando el último amor
Busca el cuerpo postrero.

Una angustia sin fondo aullaba entre las piedras;
Hacia el aire, hombres sordos,
La cabeza olvidada,
Pasaban a lo lejos como libres o muertos;
Vergonzoso cortejo de fantasmas
Con las cadenas rotas colgando de las manos.

La vida puso entonces una lámpara
Sobre muros sangrientos;
El día ya cansado secaba tristemente

Las futuras auroras, remendadas
Como harapos de rey.

La lampara eras tú,
Mis labios, mi sonrisa,
Forma que hallan mis manos en todo lo que alcanzan.

Si mis ojos se cierran es para hallarte en sueños,
Detrás de la cabeza,
Detrás del mundo esclavizado,
En ese país perdido
Que un día abandonamos sin saberlo.

Luis Cernuda

ICH WEISS NICHT, WIE IHN NENNEN IM TRAUM

Vor meiner Gestalt erschien mir jene andere
zur Zeit der Dämmerung,
wenn all das Schwinden
die Farbe der Augen verwischt,
wenn die letzte Liebe
den letzten Körper sucht.

Bodenlose Angst heulte auf zwischen Steinen;
in der Ferne strebten taube Menschen,
die ihren Kopf vergaßen,
der Luft entgegen wie Befreite oder Tote;
ein schändlicher Zug von Gespenstern,
an den Händen geborstene Ketten.

Dann stellte das Leben eine Lampe
auf blutige Mauern;
der schon müde Tag trocknete traurig
zukünftige Morgenroten, geflickt
wie die Lumpen eines Königs.

Die Lampe warst du,
meine Lippen, mein Lächeln,
Gestalt, die meine Hände in allem finden, was sie fassen.

Meine Augen schließen sich, um dich im Traum zu finden.
Hinter dem Kopf,
hinter der versklavten Welt,
in diesem verlorenen Land,
das ein jeder verlässt, ohne es zu wissen.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte.
Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt
und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt
am Main 2022, (Suhrkamp)

WALKING

once we moved in an age of ideas and signs
debate's lexicon gouging at truth

we then entered a world of instruments and logic
trudging through wastes beyond hypotheses and equations

before soaring into a universe of introspection and dream
unfocussed consciousness like the 3000 layers of an onion of
worlds-within-worlds

these days, we walk in an age of replication and chatter
this limited life forging away specially for the sake of futility

new dilemmas hatch from outdated language
as fertile as ant nests

"love is universal but we are universally unable to love"
light goes in straight lines but it also curves

time is delusion, space illusion
no birth no death no filth no purity no increase no decline

must we go on walking whereverwards or will
wherever come walking towards us next?

Chen Kehua

uit: Kehua Chen, Simon Patton, Manoa, University of Hawai'i Press, Volume 15, Number 1, 200, pp. 17-19 https://muse.jhu.edu/article/42466#info_wrap

NOTE SIBÉRIENNE

La neige n'accourait plus dans les mains des enfants. Elle s'amassait et enfantait sur notre nordique visage des confins. Dans cette nuit de plus en plus exiguë nous ne distinguons pas qui naissait.

Pourquoi alors cette répétition: nous sommes une étincelle a l'origine inconnue qui incendions toujours plus avant. Ce feu, nous l'entendons râler et crier, à l'instant d'être consumés? Rien, sinon que nous étions souffrants, au point que le vaste silence, en son centre, se brisait.

René Char

SIBIRISCHE ANMERKUNG

Der Schnee lief nicht mehr zusammen in den Händen der Kinder. Er wuchs an und kam nieder auf unserem Nordgesicht, der Grenze der Grenzen. In jener mehr und mehr sich verengenden Nacht vermochten wir nicht zu erkennen, wer da geboren wurde.

Warum also diese Wiederholung: Wir sind ein Funke unbekannter Herkunft, und legen von Mal zu Mal früher den Brand.

Dieses Feuer: Hören wir es röcheln und schreien, im Augenblick, da wir verzehrt werden? Nichts da, es sei denn, wir litten, in einem Masse, dass der gewaltige Schweigeraum mittendurch bräche.

bron: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

SCHON
mit der Mähne des Haares
Fernen entzündend
schon
mit den ausgesetzten
den Fingerspitzen
den Zehen
im Offenen pirschenden
das Weite suchend –

Der Ozeane Salzruf
an der Uferlinie des Leibes

Gräber
verstoßen in Vergessenheit
wenn auch Heilkraut für Atemwunden

An unseren Hautgrenzen
tastend die Toten
im Schauer der Geburten
Auferstehung feiernd

Wortlos gerufen
schifft sich Göttliches ein –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

NO HACE AL MUERTO la herida,
Hace tan sólo un cuerpo inerte;
Como el hachazo al tronco,
Despojado de sonos y caricias,
Todo triste abandono al pie de cualquier senda.

Bien tangible es la muerte;
Mentira, amor, placer no son la muerte.
La mentira no mata,

Aunque su file clave como puñal alguno;
El amor no envenena,
Aunque como un escorpión deje los besos;
El placer no es naufragio,
Aunque vuelto fantasma ahuyente todo olvido.

Pero tronco y hachazo,
Placer, amor, mentira,
Beso, puñal, naufragio,
A la luz del recuerdo son heridas
De labios siempre ávidos;

Un deseo que no cesa,
Un grito que se pierde
Y clama al mundo sordo su verdad implacable.

Voces al fin ahogadas con la voz de la vida,
Por las heridas mismas,
Igual que un río, escapando;
Un triste no cuyo fluir se lleva
Las antiguas caricias,
El antiguo candor, la fe puesta en un cuerpo.

No creas nunca, no creas sino en la muerte de todo;
Contempla bien ese tronco que muere,
Hecho el muerto más muerto,
Como tus ojos, como tus deseos, como tu amor;
Ruina y miseria que un día se anegan en inmenso olvido,
Dejando, burla suprema, una fecha vacía,
Huella inútil que la luz deserta.

Luis Cernuda

NICHT DIE WUNDE macht den Toten,
sie macht nur den steifen Körper;
wie der Axthieb den Stamm,
beraubt der Klänge und Zärtlichkeiten,
ganz traurige Verlassenheit am Wegesrand.

So greifbar ist der Tod;

Lüge, Liebe, Lust sind nicht der Tod.
Die Lüge tötet nicht,
sticht auch ihre Schneide wie ein Dolch;
die Liebe vergiftet nicht,
verteilt sie auch Küsse eines Skorpions;
die Lust ist kein Schiffbruch,
verjagt sie auch, Gespenst geworden, das Vergessen.

Doch Stamm und Axthieb,
Lust, Liebe, Lüge,
Kuss, Dolch, Schiffbruch,
im Licht der Erinnerung sind sie wie Wunden
von ewig gierigen Lippen;
Ein Verlangen, das nicht endet,
ein Schrei, der sich verliert
und der tauben Welt seine unerbittliche Wahrheit zuschreit.

Stimmen, bald erstickt von der Stimme des Lebens,
von den Wunden selbst,
so wie ein Fluss entrinnend;
ein trauriger Fluss, in dessen Strom
frühere Zärtlichkeiten entschwinden,
frühere Einfalt, der Glaube an einen Körper.

Glaube niemals, glaube nur an den Tod van allem;
schau dir gut diesen Stamm an, der stirbt,
zum totesten Toten geworden,
wie deine Augen, wie dein Verlangen, wie deine Liebe;
Verfall und Elend, bald ertrunken im gewaltigen Vergessen,
und zurück lassen sie als höchsten Spott die leeren Lebensdaten,
unnütze Spur, die das Licht flieht.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte.
Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt
und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt
am Main 2022, (Suhrkamp)

I

ME, I BORROWED HIS BODY

and that segment of the flow of time

my coming into this world was like a surrealist painting
and from that moment—awesome—there was grief/joy

desire, and ambition—these I understand
although I'm only borrowing

but suddenly I clean forgot the full story
including the fact that I too was originally once a universe

and because of this, I have
elaborated games

with that being and the whole of this egg-shaped life
turning day and night into one another's dreamworlds

when I wake in another dream
I find that I've

unwittingly inscribed a poem
entitled "I"

Chen Kehua

uit: Kehua Chen, Simon Patton, Manoa, University of Hawai'i Press,
Volume 15, Number 1, 200, pp. 17-19 [https://muse.jhu.edu/
article/42466#info_wrap](https://muse.jhu.edu/article/42466#info_wrap)

JOIE

Comme tendrement rit la terre quand la neige s'éveille sur elle!
Jour sur jour, gisante embrassée, elle pleure et rit. Le feu qui la
fuyait l'épouse, à peine a disparu la neige.

René Char

FREUDE

Welch zartes Lachen der Erde, sowie auf ihr der Schnee munter wird! Tag und Nacht weint sie und lacht, umschlungene Liegende. Wurde vom Feuer verstoßen, kaum dass der Schnee verschwunden war.

bron: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

WINTERLANDSCHAP

Berijpte takken en de lucht zo blauw.
Een lijster, landend, laat het plaatselijk sneeuwen. Mooi. Maar moet ik ooit, kijkend naar sneeuw, van heel dichtbij aan doodgaan denken? Troost schoonheid dan? Kraakheldere hemel of witte vijvers met gesteven boorden? Misschien helpt mij een jeugdfoto van jou, bevroren ogenblik dat voor mijn ogen ontdooit: lachend om kou, een sneeuwbal, voor een moment gemikt, maar in geen eeuwigheid gegoid, naast je gezicht.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam (Querido)

KOUROS VAN MILOS

Hij loopt - is dat zijn laatste stap al eeuwen uitgesteld? Beschroomd, verbaasd ook, met een glimp van pijn, ziet hij van wie hij heeft gedroomd, de broer, de vriend, die in een schoot ooit achterbleef, zijn ogen, mond, en ziet hem levensgroot. Een valstrik waar hij niet intrapt?

En durft, nu hij er eindelijk is, niet blij te zijn
met wie als beeld altijd in hem bestond.

Maar heel zijn lichaam glimlacht om de dood.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam
(Querido)

TOD

Meergesang

spülend um meinen Leib

salzige Traube

durstlockende in meinem Mund –

Aufschlägst du die Saiten meiner Adern

bis sie singend springen

knospend aus den Wunden

die Musik meiner Liebe zu spielen –

Deine entfächerten Horizonte

mit der Zackenkronen aus Sterben

schon um den Hals gelegt

das Ritual des Aufbruchs

mit dem gurgelnden Laut der Atemzüge

begonnen

verliebest du nach Verführerart

vor der Hochzeit das bezauberte Opfer

entkleidet schon fast bis auf den Sand

verstoßen

aus zwei Königreichen

nur noch Seufzer

zwischen Nacht und Nacht –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

A UN POETA MUERTO
(F.G.L.)

Así como en la roca nunca vemos
La clara flor abrirse,
Entre un pueblo hosco y duro
No brilla hermosamente
El fresco y alto ornato de la vida.
Por esto te mataron, porque eras
Verdor en nuestra tierra árida
Y azul en nuestro oscuro aire.

Leve es la parte de la vida
Que como dioses rescatan los poetas.
El odio y destrucción perduran siempre
Sordamente en la entraña
Toda hiel sempiterna del español terrible,
Que acecha lo cimero
Con su piedra en la mano.

Triste sino nacer
Con algún don ilustre
Aquí, donde los hombres
En su miseria sólo saben
El insulto, la mofa, el recelo profundo
Ante aquel que ilumina las palabras opacas
Por el oculto fuego originario.

La sal de nuestro mundo eras,
Vivo estabas como un rayo de sol,
Y ya es tan sólo tu recuerdo
Quien yerra y pasa, acariciando
El muro de los cuerpos
Con el dejo de las adormideras
Que nuestros predecesores ingirieron
A orillas del olvido.

Si tu ángel acude a la memoria
Sombras son estos hombres
Que aún palpitan tras las malezas de la tierra;

La muerte se diría
Mas viva que la vida
Porque tú estás con ella,
Pasado el arco de su vasto imperio,
Poblándola de pájaros y hojas
Con tu gracia y tu juventud incomparables.

Aquí la primavera luce ahora.
Mira los radiantes mancebos
Que vivo tanto amaste
Efímeros pasar juntos al fulgor del mar.
Desnudos cuerpos bellos que se llevan
Tras de sí los deseos
Con su exquisita forma, y sólo encierran
Amargo zumo, que no alberga su espíritu
Un destello de amor ni de alto pensamiento.

Igual todo prosigue,
Como entonces, tan mágico,
Que parece imposible
La sombra en que has caído.
Mas un inmenso afán oculto advierte
Que su ignoto agujón tan solo puede
Aplacarse en nosotros con la muerte,
Como el afán del agua,
A quien no basta esculpirse en las olas,
Sino perderse anónima
En los limbos del mar.

Pero antes no sabias
La realidad más honda de este mundo:
El odio, el triste odio de los hombres,
Que en ti señalar quiso
Por el acero horrible de su victoria,
Con tu angustia postrera
Bajo la luz tranquila de Granada
Distante entre cipreses y laureles,
Y entre tus propias gentes
Y por las mismas manos
Que un día servilmente te halagaran.

Para el poeta la muerte es la victoria;

Un viento demoníaco le impulsa por la vida,
Y si una fuerza ciega
Sin comprensión de amor
Transforma por un crimen
A ti, cantor, en héroe,
Contempla en cambio, hermano,
Como entre la tristeza y el desdén
Un poder más magnánimo permite a tus amigos
En un rincón pudrirse libremente.

Tenga tu sombra paz,
Busque otros valles,
Un río donde el viento
Se lleve los sonidos entre juncos
Y lirios y el encanto
Tan viejo de las aguas elocuentes,
En donde el eco como la gloria humana rueda,
Como ella de remote,
Ajeno como ella y tan estéril.

Halle tu gran afán enajenado
El puro amor de un dios adolescente
Entre el verdor de las rosas eternas;
Porque este ansia divina, perdida aquí en la tierra,
Tras de tanto dolor y dejamiento,
Con su propia grandeza nos advierte
De alguna mente creadora inmensa,
Que concibe al poeta cual lengua de su gloria
Y luego le consuela a través de la muerte.

Luis Cernuda

AN EINEN TOTEN DICHTER
(F.G.L.)

So wie wir auf dem Fels niemals
die helle Blüte sehen, die sich öffnet,
zeigt sich in finsterem, hartem Volk
niemals in seinem schönen Glanz
die frische, edle Zier des Lebens.

So brachten sie dich um, denn du warst
ein Grün auf unsrem dürren Land,
ein Blau in unsrer düsteren Luft.

Gering ist das Stück Leben,
das wie Götter die Dichter erretten.
Stets überdauern Hass und Zerstörung
so dumpf in den Eingeweiden
voll der ewigen Galle des schrecklichen Spaniers,
der dem Herausragenden auflauert,
mit dem Stein in der Hand.

Wie traurig, bekam man bei der Geburt
keine glänzende Gabe,
hier, wo die Menschen
in ihrem Elend nichts kennen
als Schmähung, Hohn, tiefen Argwohn
vor jenem, der die finsternen Worte
erhellte im verborgenen Urfeuer.

Das Salz unserer Welt warst du,
warst lebendig wie ein Sonnenstrahl,
nun zieht nur noch deine Erinnerung
irrend hier vorbei, ein Streicheln
an der Mauer der Körper,
mit einem Hauch des Schlafmohns,
den unsere Vorfahren einnahmen,
an den Ufern des Vergessens.

Sucht dein Engel mein Erinnern heim,
so sind sie Schatten, diese Menschen,
die noch atmen im Dickicht der Erde;
man könnte meinen, der Tod
sei lebendiger als das Leben,
denn du bist bei ihm,
hinter dir der Torbogen seines weiten Reichs,
das du mit Vögeln und Blattern bevölkerst,
mit deiner einzigen Anmut und Jugend.

Hier leuchtet nun der Frühling.
Sieh die strahlenden Jünglinge,
die du im Leben so liebtest,

wie sie flüchtig wandern, entlang am Meeressglanz.
Nackte, schöne Körper, sie ziehen
nach sich das Verlangen
mit ihrer herrlichen Gestalt, and sie umfassen
nur bitteren Saft, ist ihr Geist nicht Wohnstatt
von einem Blitz der Liebe oder hohem Gedanken.

Alles nimmt seinen Lauf
wie damals, so magisch,
daß man nicht glauben kann,
in welches Dunkel du fielst.
Doch mahnt ein großer, verborgener Drang,
daß sein unbekannter Stachel einzig
in uns sanfter wird im Tod,
wie der Drang des Wassers,
dem es nicht reicht, sich in Wellen zu weißeln,
das sich verlieren muss, namenlos,
im Limbus des Meers.

Doch vorher kanntest du noch nicht
die tiefste Wirklichkeit der Welt:
den Hass, den traurigen Hass der Menschen,
der sich an dir offenbaren wollte
durch das schreckliche Schwert seines Sieges,
und deine letzte Angst
unter dem stillen Licht von Granada,
fern zwischen Zypressen und Lorbeerbäumen,
inmitten deines eigenen Volks
und durch die gleichen Hände,
die dir dereinst wohl unterwürfig schmeicheln.

Für den Dichter ist der Tod ein Sieg;
ein dämonischer Wind treibt ihn durchs Leben,
und macht eine blinde Kraft
ohne liebendes Verständnis
durch ein Verbrechen dich,
den Sänger, zum Helden,
schau dir dagegen an, mein Bruder,
wie inmitten von Trauer und Verachtung
dank einer großmütigeren Macht deine Freunde
unbehelligt in einem Winkel verfaulen.

Friede deinem Schatten,
er suche andere Täler,
einen Fluss, wo der Wind
die Klänge mit sich nimmt zwischen Binsen
und Seerosen und dem Zauber,
dem alten Zauber der beredten Wasser,
in denen das Echo rollt wie Menschenruhm,
wie dieser so fern,
so fremd wie er und so unfruchtbar.

Es finde dein großer, unbändiger Drang
die reine Liebe eines jungen Gottes
im Grün der ewigen Rosen;
denn diese göttliche Sehnsucht, verloren hier auf Erden
nach so viel Schmerz und Verzicht,
möge uns durch ihre eigene Große gemahnen
an einen großen Schöpfergeist,
der den Dichter ersinnt als Sprache seines Ruhms
und ihm dann Trost schenkt im Tod.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte.
Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt
und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt
am Main 2022, (Suhrkamp)

PONTONNIERS

Il faut deux rivages à la vérité: l'un pour notre aller, l'autre
pour son retour. Des chemins qui boivent leurs brouillards. Qui
gardent intacts nos rires heureux. Qui, brisés, soient encore
salvateurs
pour nos cadets nageant en eaux glacées.

René Char

BRÜCKENBAUER

Die Wahrheit erfordert zwei Ufer: das eine für unseren Hinweg,

das andere für ihre Rückkehr. Passagen, die ihre Nebelschwaden
aufsaugen. Die unser Glücksgelächter unangetastet
lassen. Die, abgebrochen, unseren im Eiswasser schwimmenden
Nachgeborenen noch heilsam seien!

uit: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem
Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

WELCHE FINSTERNISSE
hinterm Augenlid
angeglänzt
von der explodierenden Abendsonne
des Heimwehs

Strandgut
mit dem Seezeichen
königlich
schlafbewachsen

Schiffbruch
Hände aus den Wellen
fliehende Versuche
Gott zu fangen

Bußweg
umarmend
Meilensteine aus Meer

O keine Ankunft:
ohne Tod –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

A LARRA CON UNAS VIOLETAS
(1837-1937)

Aún se queja su alma vagamente,
El oscuro vacío de su vida.
Mas no pueden pesar sobre esa sombra
Algunas violetas,
Y es grata así dejarlas,
Frescas entre la niebla,
Con la alegría de una menuda cosa pura
Que rescatara aquel dolor antiguo.

Quien habla ya a los muertos,
Mudo le hallan los que viven.
Y en este otro silencio, donde el miedo impera,
Recoger esas flores una a una
Breve consuelo ha sido entre los días
Cuya huella sangrienta llevan las espaldas
Por el odio cargadas con una piedra inútil.

Si la muerte apacigua
Tu boca amarga de Dios insatisfecha,
Acepta un don tan leve, sombra sentimental,
En esa paz que bajo tierra te esperaba,
Brotando en hierba, viento y luz silvestres
El fiel y último encanto de estar solo.

Curado de la vida, por una vez sonrío,
Pálido rostro de pasión y de hastío.
Mira las calles viejas por donde fuiste errante,
El farol azulado que te guiara, carne yerta,
Al regresar del baile o del sucio periódico,
Y las fuentes de mármol entre palmas:
Aguas y hojas, bálsamo del triste.

La tierra ha sido medida por los hombres,
Con sus casas estrechas y matrimonios sórdidos,
Su venenosa opinión pública y sus revoluciones
Más crueles e injustas que las leyes,
Como inmenso bostezo demoníaco;
No hay sitio en ella para el hombre solo,
Hijo desnudo y deslumbrante del divino pensamiento.

Y nuestra gran madrastra, mírala hoy deshecha,

Miserable y aún bella entre las tumbas grises
De los que como tú, nacidos en su estepa,
Vieron mientras vivían morirse la esperanza,
Y gritaron entonces, sumidos por tinieblas,
A hermanos irrisorios que jamás escucharon.

Escribir en España no es llorar, es morir,
Porque muere la inspiración envuelta en humo,
Cuando no va su llama libre en pos del aire.
Así, cuando el amor, el tierno monstruo rubio,
Volvió contra ti mismo tantas ternuras vanas,
Tu mano abrió de un tiro, roja y vasta, la muerte.

Libre y tranquilo quedaste en fin un día,
Aunque tu voz sin ti abrió un dejo indeleble.
Es breve la palabra como el canto de un pájaro,
Mas un claro jirón puede prenderse en ella
De embriaguez, pasión, belleza fugitivas,
Y subir, ángel vigía que atestigua del hombre,
Allá hasta la región celeste e impasible.

Luis Cernuda

FÜR LARRA MIT EINEM STRAUSS VEILCHEN
(1837-1937)

Noch beklagt seine Seele schemenhaft
die dunkle Leere seines Lebens.
Doch keine Last ist diesem Schatten
ein Strauß Veilchen,
es tut gut, ihn dort niederzulegen,
so frisch in der Nebelluft,
mit der Freude eines winzigen reinen Etwas,
das ihm gerecht würde, dem uralten Schmerz.

Spricht man schon mit den Toten,
ist man stumm für die Lebenden.
Und in dem anderen Schweigen, das die Angst regiert,
diese Blumen pflücken, eine nach der andern,
ein kurzer Trost war es in unsrem Alltag,

dessen blutige Spur die Schultern tragen,
die der Hass belud mit einem nutzlosen Stein.

Besänftigt der Tod
deinen bitteren Mund, enttäuscht von Gott,
nimm eine so geringe Gabe an, empfindsamer Schatten,
im Frieden dort, der dich unter der Erde empfing,
wo als mildes Licht, Gras, Wind
die treue, letzte Wonne wachst, allein zu sein.

Vom Leben geheilt, so lächle endlich,
bleiches Gesicht voll Leidenschaft und Überdruß.
Schau dir die alten Straßen an, durch die du irrtest,
die bläuliche Laterne, die dich leitete, erstarrtes Fleisch,
auf dem Rückweg vom Tanz oder der schmutzigen Zeitung,
und unter den Palmen die Marmorbrunnen:
Wasser und Blätter, Balsam für den Traurigen.

Die Erde wurde vermessen von den Menschen
mit ihren engen Häusern und schäbigen Ehen,
ihrer giftigen Meinung und ihren Revolutionen,
grausamer und ungerechter als die Gesetze,
wie ein gewaltiges Teufelsgähnen;
auf ihr ist kein Platz für den einsamen Menschen,
den blendend nackten Sohn des göttlichen Gedankens.

Und unsere große Stiefmutter, sieh sie heut am Boden,
elend, doch schon zwischen den grauen Gräbern
derer, die wie du in ihrer Steppe geboren,
während sie lebten, die Hoffnung sterben sahen
und damals, in Finsternis versunken,
lachhafte Brüder anriefen, die niemals hörten.

In Spanien zu schreiben ist kein Klagen, es ist Sterben,
denn es stirbt die Inspiration in Rauch gehüllt,
reckt sich ihre Flamme nicht frei in die Luft.
Und als die Liebe, dies zarte, blonde Ungeheuer,
all die unnützen Zärtlichkeiten gegen dich wandte,
da öffnete deine Hand mit einem Schuss rot und gewaltig den Tod.

Frei und friedlich warst du endlich eines Tages,
doch ohne dich flog deine Stimme auf zu bleibendem Nachklang.

Vergänglich ist das Wort wie der Gesang des Vogels,
aber ein helles Banner kann sich daran heften,
aus flüchtiger Wonne, Leidenschaft, Schönheit,
und hinaufsteigen, wachender Engel, der vom Menschen zeugt,
dort hinauf ins himmlische, gleichmütige Reich.

uit:: Cernuda, Luis, Wirklichkeit und Verlangen. Gedichte.
Zweisprachige Ausgabe. Ausgewählt, aus dem Spanischen übersetzt
und mit einem Nachwort versehen von Susanne Lange, Frankfurt
am Main 2022, (Suhrkamp)

MUTILATEURS

Il eut suffi d'un non lumineux pour indéfiniment allonger et
élever nos doigts sur l'étendue et sur les choses. La pierre milliaire
où se dépensait devant les ajoncs toute source à saisir est
maintenant
mutilée. Le Temps aux reins cassés, nous en prenons soin, en
un lieu à nous.

René Char

BESCHÄDIGER

Ein helles Nein hätte genügt, unsere Finger ins Unendliche zu
verlängern und emporzuheben in die Weite und zu den Dingen.
Der Meilenstein, wo, vor dem Stechginster, sich jedwede zu
fassende Quelle ergoss, ist nun beschädigt. Der Zeitgott mit dem
gebrochenen Kreuz: wir tragen Sorge um ihn, an einem uns
eigenen Ort.

uit: Char, René, Rückkehr stromauf. Gedichte. Aus dem
Französischen von Peter Handke, Berlin 2017, (Suhrkamp)

VIAJANDO CONMIGO

A donde quiera que vaya
a donde quiera que me mueva
nada va a pasar
nada va a cambiar
porque me llevo a mí conmigo
No me quedo allá atrás
no me alejo de mí:
me traigo auestas
Otra casa otro cielo otro tiempo
darán lo mismo: son lo mismo
La vida no está en otra parte
la vida está donde uno está

Cargar conmigo por el mundo
no es cosa fácil
Tampoco deshacerme de mí
O dejarme tirado en algún sitio
Yo no soy el bañista de Heráclito
Yo me baño siempre en el mismo río
Y si ese río va a dar a la mar
que es el morir
allá me voy con el
Porque yo soy el río
pero también el mar

Óscar Hahn

AUF REISEN MIT MIR

Wohin ich auch immer gehe
wohin ich mich auch immer bewege
nichts wird geschehen
nichts wird sich ändern
denn ich nehme mich mit
Ich bleibe nicht dort zurück
ich entferne mich nicht von mir:
ich trage mich selbst auf dem Rücken
Ein anderes Haus ein anderer Himmel eine andere Zeit
ändern nichts: sie sind das Gleiche

Das Leben ist nicht irgendwo anders
das Leben ist da wo man selbst ist

Mit mir als Last durch die Welt zu gehen
ist eine leichte Sache nicht
Ebensowenig mich von mir zu befreien
oder mich an irgendeinem Ort liegen zu lassen
Ich bin nicht der Badende von Heraklit
Ich bade immer im selben Fluss
Und wenn dieser Fluss ins Meer mündet
welches das Sterben ist
gehe ich mit ihm dorthin
Denn ich bin der Fluss
aber auch das Meer

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte,
Aachen 2013 (Rimbaud), übersetzt von Walter Eckel

LINIE WIE
lebendiges Haar
gezogen
todnachtgedunkelt
von dir
zu mir.

Gegängelt
außerhalb
bin ich hinübergeneigt
durstend
das Ende der Fernen zu küssen.

Der Abend
wirft das Sprungbrett
der Nacht über das Rot
verlängert deine Landzunge
und ich setze meinen Fuß zagend
auf die zitternde Saite
des schon begonnenen Todes

Aber so ist die Liebe –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

HERFST

Slakkensporen op
een tafel nat van dauw
Blauw de kleur van
melancholie
zo vangt de herfst aan
en de treurigheid
van wat was wordt bruin
in het avondlicht.
Aardappeleters en Rembrandt
zweren erbij en het hout
weet niet beter.
De worm knaagt.

6 sept 2016

J. Hacking

6

EL CEMENTERIO está cerca
de donde tú y yo dormimos,
entre nopales azules,
pitas azules y nines
que gritan vívidamente
si un muerto nubla el camino.

De aquí al cementerio, todo
es azul, dorado, límpido.
Cuatro pasos, y los muertos.
Cuatro pasos, y los vivos.

Límpido, azul y dorado,
se hace allí remote el hijo

Miguel Hernández

6

DE BEGRAAFPLAATS is dichtbij
de plaats waar jij en ik sliepen,
tussen blauwe nopalen,
blauwe agaven en kinderen
die luidkeels schreeuwen
als een dode de weg overschaduwet.

Van hier naar de begraafplaats
is alles blauw, verguld, zuiver.
Vier passen, de doden.
Vier passen, de levenden.

Zuiver, blauw en verguld, ginds
steeds verder verwijderd, het kind

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen.
Poesía - poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point
30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

WEHMUT

Ich irr in Tal und Hainen
Bei kühler Abendstund,
Ach, weinen möcht ich, weinen
So recht aus Herzensgrund.

Und alter Zeiten Grüßen
Kam da, im Tal erwacht,

Gleich wie von fernen Flüssen
Das Rauschen durch die Nacht.

Die Sonne ging hinunter,
Da säuselt' kaum die Welt,
Ich blieb noch lange munter
Allein im stillen Feld.

Joseph von Eichendorff

uit: Von Eichendorf, Joseph, Sämtliche Gedichte und Versepen,
Frankfurt am Main 2001, (Insel)

OHNE KOMPASS
Taumelkelch im Meer
und
die Windrose des Blutes tanzend
im Streit mit allen Himmelslichtern
so der Jüngling –

Versucht seine Jugend
mit dem Gegenwind im Haar
weiß noch nichts von der Vorsicht
des Schattens in blendender Sonne.

Auf seinem Lärmgott
durchschneidet er
des sinkenden Abends flehende Hände
und pfeift die Bettelei des Alters
in den Wind.

Die Nacht
entgürtet er der Sterne
wirft
diese abgedufteten Lavendellieder
der Urmutter
zwischen die Leinwand.

Doch steigt er gerne die Treppe
zum Himmel hinauf

die Aussicht zu erweitern
denn er ist gespannt von Tod
wie ein Blitz
ohne Wiederkehr.

Von den Schaukelstühlen
heimisch gewordener Geschlechter
stößt er sich ab

außer sich geraten
mit dem Feuerhelm
verwundet er die Nacht.

Aber
einmal fällt Stille ein
diese Insel
gelagert schon
an letzter Atemspitze des Lebens
und
aus zeitverfallendem Stern
tönt Musik
nicht fürs Ohr –
Er aber
hört das Samenkorn flüstern

im Tod –

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

MUERTES

un día vi pasar a la muerte / no iba a caballo / chillaba
como las golondrinas alrededor de santa maria maggiore / es
triste una muerte así / lo digo en serio y por las dudas
que alguien no sepa que una muerte así es triste

esa muerte chillaba como un condenado / no la favorecían

el bello estío las fuentes las mujeres que elIa dejaba transitar
como calor fuego o piedad / la muerte esa
no valía un centavo en ningún lugar del mundo

por empezar no era necesaria / no tenía aventura ni corajes / no
cantaba / no era capaz de hacer cantar / no usaba medias azules /
sus ojos
chillaban como golondrinas cortando la tarde alrededor
de santa maria maggiore / lo digo yo que la vi / daba

lástima o pena esa muerte a cocheros caballos
suaves en la mitad del día / muerte sin gusto / sola / infeliz /
muerte
vieja / sin
volar / sin hilo en los piecitos / chillando
en la mitad de la plaza
cuando terminó de pasar tuve miedo
no quiero ver nunca más a esa muerte
de todo corazón no quiero verla nunca más
especialmente el día de mi muerte

Juan Gelman

TODE

eines Tages kam der Tod vorbei / nicht auf dem Pferd / er kreischte
wie die Schwalben rund um Santa Maria Maggiore / so
ein Tod ist traurig / ich meine es im Ernst und falls
jemand nicht wissen sollte, dass so ein Tod traurig ist

jener Tod schrie wie am Spieß / zu ihm passten nicht
der schöne Sommer, die Springbrunnen, die Frauen, die er laufen
ließ
wie Wärme, Feuer oder Gnade / jener Tod da
war keinen Pfifferling wert, nirgendwo auf der Welt

erstens war er nicht nötig / er hatte keinen Mumm in den
Knochen / er
sang nicht / er konnte nicht zum Singen bringen / er trug keine
blauen Strümpfe / seine Augen

kreischten wie Schwalben und durchkreuzten den Nachmittag
rund um
Santa Maria Maggiore / ich sags, weil ich ihn sah / jener Tod

tat den Kutschern leid oder weh, den sanften
Pferden mitten am Tag / fahler Tod / einsamer / unglücklicher /
alter Tod / ohne
Flug / ohne Faden an den Füßchen / kreischend
mitten auf der Piazza

als er weiterging, hatte ich Angst
ich will jenen Tod nie mehr sehen
ich will ihn von ganzem Herzen nie mehr sehen
vor allem nicht am Tage meines Todes

uit: Juan Gelman, Huelas en el agua Poemas – Spuren im Wasser
Gedichte - Ausgewählt, eingeführt und aus dem argentinischen
Spanisch von Juana & Tobias Burghardt Gedichte, Zürich 2003
(teamart Verlag)

CUANDO

cuando la Muerte te haga prisionero /
tu casa / ¿de qué te servirá? /
aunque esté hecha de ladrillos /
¿de qué te servirá? /
tus dos / tus hermanos / tu mujer /
¿de qué te servirán? /
morirás / ellos
te ofrecerán un cántaro (rajado) / una esterilla (rota) / el sudario /
te dejarán en el campo crematorio /
y habrás muerto / sus lágrimas
pronto se secarán /
no perderán el apetito /
no lo olvides cuando estés allá abajo
contestando al notario de la Muerte /
¿hablarás / ya desnudo? /
ni bienes ni parientes te servirán /
ellos
no te acompañarán /

¿a quién pertenecés? / o sea / ¿quién te pertenece? /
cuando te fundas con la última pureza
tampoco lo sabrás /
corazón obstinado: te hacés el que no entiende /
aunque mil veces perseguiste
las huellas del poema en el agua /

Ramprasad (1718-1775 / kumarhatta -calcutta - kumarhatta)

Juan Gelman

WENN

wenn der Tod dich gefangen nimmt /
dein Haus / wozu wird es dir nutzen? /
obwohl es aus Ziegelsteinen gebaut ist /
wozu wird es dir nutzen? /
deine Onkel / deine Brüder / deine Frau /
wozu werden sie dir nutzen? /
du wirst sterben / sie
werden dir einen (gesprungenen) Krug anbieten /
eine (zerrissene) Borte / das Schweiß Tuch /
sie werden dich auf dem Einäscherungsgelände zurücklassen /
und du wirst gestorben sein / ihre Tränen
werden bald trocken sein /
sie werden den Appetit nicht verlieren /
vergiss es nicht wenn du dort unten
dem Notar Rede und Antwort stehst /
wirst du dann sprechen / schon nackt? /
weder Güter noch Verwandte werden dir nutzen /
sie
werden dich nicht begleiten /
wem gehörst du? / also / wer gehört dir? /
wenn du mit der letzten Reinheit verschmilzt /
wirst du es auch nicht wissen /
verstocktes Herz: du tust so als verstündest du nicht /
obwohl du sie tausendmal verfolgt hast
die Spuren des Gedichtes im Wasser /

Ramprasad (1718-1775/ Kumarhatta -Kalkutta - Kumarhatta)

uit: Juan Gelman, Huelas en el agua Poemas – Spuren im Wasser
Gedichte - Ausgewählt, eingeführt und aus dem argentinischen
Spanisch von Juana & Tobias Burghardt Gedichte, Zürich 2003
(teamart Verlag)

REFLEXIONES DE UN SOBREVIVIENTE

Ahora que Nietzsche ha decretado la muerte de Dios
y que Dios ha proclamado la muerte de Nietzsche

qué nos queda a nosotros
a los que no somos ni dioses ni profetas

qué nos queda
a los que no anunciamos la muerte de nadie
y nos conformamos con vivir la vida

El ocaso de los dioses o el ocaso de los profetas
nos tiene sin cuidado

Lo que nos preocupa es la noche que nos rodea

Óscar Hahn

GEDANKEN EINES ÜBERLEBENDEN

Jetzt da Nietzsche den Tod von Gott verfügt hat
und Gott den Tod von Nietzsche verkündet hat

was bleibt da noch für uns
die wir weder Götter noch Propheten sind

was bleibt uns noch
die wir den Tod von niemandem ankündigen
und uns damit begnügen das Leben zu leben

Die Götterdämmerung oder die Prophetendämmerung

ist uns vollkommen egal

Was uns Sorgen macht ist die Nacht die uns umgibt

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte,
Aachen 2013 (Rimbaud) - übersetzt von Walter Eckel

LOS SENTIDOS DE LOS MUERTOS

Los muertos están mudos
No quieren revelarnos lo que saben

Los muertos están sordos
No quieren escuchar nuestros clamores

Los muertos están ciegos

No tienen ojos pero pueden ver
eso que solamente ven los muertos

No tienen oídos pero atentos oyen
la música sin fin del universo

No tienen boca pero entre ellos hablan
del gran secreto que no pueden contarnos

Óscar Hahn

DIE SINNE DER TOTEN

Die Toten sind stumm
Sie wollen uns nicht verraten was sie wissen

Die Toten sind taub
Sie wollen unser Klagen nicht hören

Die Toten sind blind

Sie haben keine Augen aber können sehen
was nur die Toten sehen

Sie haben kein Gehör aber hören aufmerksam
die unendliche Musik des Universums

Sie haben keinen Mund aber sprechen unter sich
über das große Geheimnis das sie uns nicht erzählen können

uit: Óscar Hahn, Regenpassagier. El pasajero de la lluvia. Gedichte,
Aachen 2013 (Rimbaud), übersetzt von Walter Eckel

IN FLANDERS FIELDS

In Flanders Fields staan de papavers rood
onder het zwart gelid der houten kruisen.
De leeuwerik vliegt tegen vuur en dood
gevederd in de hemel van Diksmuide
en zaait zijn lied tussen schrapnels en schroot.
Wij zijn de doden thans. Maar kortgeleden
nog levenden die liefhadden en streden
voor dat schoon land waarvan wij zonen waren.
Nu liggen wij alleen in Vlaanderens aarde,
in Flanders Fields!

In Flanders Fields staan de papavers rood
tegen de grijze schilden van de zerken.
De wind waait als een boom boven het groot
landschap tussen Langemark en Klerken
dat zich beschermt gelijk een moederschoot.
Wij zijn de doden thans. Maar kortgeleden
nog levenden met leuzen en gebeden
voor dat schoon land waarvan wij zonen waren.
Nu liggen wij voorgoed in Vlaanderens aarde,
in Flanders Fields!

In Flanders Fields staan de papavers rood
als roest gespat over verminkte graven.
De blauwvoet met zijn zuivere vleugels stoot
tegen de hiërogliefen van de namen,
de regen leest de zwarte letters bloot.
Wij zijn de doden thans. Maar kortgeleden

nog levenden almachtig aangetreden
voor dat schoon land waarvan wij zonen waren.
Nu liggen wij doodstil in Vlaanderens aarde,
in Flanders Fields!

Anton Van Wilderode

naar John Mc Crae

uit: zachtjes, mijn zoon ligt hier, Facet 1988

AAN HET EIND

Ik ben een knook jij bent een knook
Waarom heb je me verslonden
Ik kan mezelf niet meer zien
Wat is er met jou aan de hand
Jij hebt mij juist verslonden
Ik kan mezelf ook niet zien
Waar ben ik nu
Niemand weet nu nog
Wie wie is of waar
Alles een nare droom over stof
Kun je me horen
Ik kan jou en mezelf horen
Er is een ranonkel aan het spruiten uit ons

Vasko Popa

vertaling: Norman Fischer (<https://gedel.nl/vertalingen/popa/>)

Vasko Popa: Complete poems 1953-1987. London 2011

OM DE GRAVEN GESCHAARD

Op 4 mei

Die toen zijn doodgegaan
Zwijgen een gat in de aarde,

daar staan wij dan

om de graven geschaard

met het woord god als een hoge
hoed in de hand

of het woord vaderland

of het woord moed.

Die toen zijn voorgegaan
Zwijgen voorgoed.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

DE DOOD

De Dood wees mij op kleine, interessante dingen:
dit is een spijker-zei de Dood-en dit een touw.
Ik zie hem aan, een kind. Hij is mijn meester
omdat ik hem bewonder en vertrouw,
de Dood.

Hij wees mij alles: dranken, pillen,
pistolen, gaskraan, steile daken,
een bad, een scheermes, een wit laken
'zomaar' -voor als ik eens zou willen
de dood.

En vóór hij ging, gaf hij me nog een klein portretje ...
'Ik weet niet, of je 't al vergeten was,
het komt misschien nog wel te pas
voor als je eens niet meer zou willen
sterven,
maar wie let je?'
zei de Dood. -

Vasalis

uit: Vasalis, M., Parken en woestijnen. De vogel Phoenix.
Vergezichten en gezichten, Amsterdam 1997 (Querido)

ANGST

IS

de dans van de geworden dingen naar het

Ontworden

Paul van Ostaijen

uit: van Ostaijen, Paul, Music-hall. een programma vol charlestons,
grotesken polonaises en dressuurnummers van Paul van Ostaijen
samengesteld en ingeleid door Gerrit Borgers, Den Haag Antwerpen
1957 (Bert Bakker)

MÉMOIRE

Mein Schwanenwächter,
in Silber gegossen, stehst
du auf der eichenen
Fläche,
mon refuge,
mein Schreibareal,
mein Liebes-

nest: für sieben Jahre
und länger das Herz
auf der Zunge,
einander
zu Füßen, was sonst
noch, ist mir entfallen,

dein Name verlor
sich nachts, zwischen
flackernden Atem-
zügen, die Daunen
legten sich schaukelnd
der Form deines Körpers
nach.

Christine Hansmann

uit: Christine Hansmann, Des Lichtes und der Schönheit halber.
Gedichte, Weimar 2017 (Wartburg Verlag)

UNEINNEHMBAR
ist eure nur aus Segen errichtete
Festung
ihr Toten.

Nicht mit meinem Munde
der
Erde
Sonne
Frühling
Schweigen
auf der Zunge wachsen läßt
weiß ich das Licht
eures entschwundenen Alphabetes
zu entzünden.
Auch nicht
mit meinen Augen
darin Schöpfung einzieht
wie Schnittblumen
die von magischer Wurzel
alle Weissagung vergaßen.

So muß ich denn aufstehen
und diesen Felsen durchschmerzen
bis ich Staubgeworfene
bräutlich Verschleierte

den Seeleneingang fand
wo das immer knospende Samenkorn
die erste Wunde
ins Geheimnis schlägt.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

KLAAS, NA EEN JAAR

Klaas is dood,
Een jaar geleden stierf zijn hart,
dus is hij dood. Op zijn stem na,
die langzaam sterft. Maar zijn bloed
is dood en zijn handen,
zijn ogen en zijn haar,
wat allemaal Klaas was
om zijn stem heen,
wat lachte en troostte, dat is weg
en de stem zegt
geen nieuwe dingen meer,
dat is nog het doodste.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

ONDER DE GROND

Weefsel van donkerte weefsel van vlees
Het is alles eender
Wat nu dan
We roepen de tijdloze knoken
We bestijgen de zon

En dan
Dan worden we zuiver
Blijven we groeien naar believen
En daarna dan
Niets we zullen overal gaan
We zullen eeuwige knookwezens zijn
Wacht maar tot de aarde gaapt

Vasko Popa

vertaling: Norman Fischer (<https://gedel.nl/vertalingen/popa/>)
Vasko Popa: Complete poems 1953-1987. London 2011

ELEGIA

(En Orihuela, su pueblo y el mío,
se me ha muerto coma del rayo,
Ramón Sijé, con quien tanto quería).

Yo quiero ser llorando el hortelano
de la tierra que ocupas y estercolas,
compañero del alma, tan temprano .

Alimentando lluvias, caracolas
y órganos mi dolor sin instrumento
a las desalentadas amapolas

daré tu corazón por alimento.
Tanto dolor se agrupa en mi costado,
que por doler me duele hasta el aliento.

Un manotazo duro, un golpe helado,
un hachazo invisible y homicida,
un empujón brutal te ha derribado.

No hay extensión más grande que mi herida,
lloro mi desventura y sus conjuntos
y siento más tu muerte que mi vida .

Ando sobre rastrojos de difuntos,

y sin calor de nadie y sin consuelo
voy de mi corazón a mis asuntos.

Temprano levantó la muerte el vuelo,
temprano madrugó la madrugada,
temprano estás rodando por el suelo

No perdono a la muerte enamorada,
no perdono a la vida desatenta,
no perdono a la tierra ni a la nada

En mis manos levanto una tormenta
de piedras, rayos y hachas estridentes
sedienta de catástrofes y hambrienta.

Quiero escarbar la tierra con los dientes,
quiero apartar la tierra parte a parte
a dentelladas secas y calientes.

Quiero minar la tierra hasta encontrarte
y besarte la noble calavera
y desamordazarte y regresarte.

Volverás a mi huerto y a mi higuera:
por los altos andamios de las flores
pajareará tu alma colmenera

de angelicales ees as y labores.
Volverás al arrullo de las rejas
de los enamorados labradores.

Alegrarás la sombra de mis cejas,
y tu sangre se irán a cada lado
disputando tu novia y las abejas.

Tu corazón, ya terciopelo ajado,
llama a un campo de almendras espumosas
mi avariciosa voz de enamorado.

A las aladas almas de las rosas
del almendro de nata te requiero,
que tenemos que hablar de muchas cosas,

compañero del alma, compañero.

Miguel Hernández

ELEGIE

(In Orihuela, ons dorp, is mij ontvallen,
als door de bliksem neergeslagen,
Ramón Sijé, die mij zo dierbaar was).

Ik wil de wenende tuinman zijn
van de aarde die jij, mijn zielsgeliefde,
inneemt en bemest, veel te vroeg.

Regens, slakken en organismen
voedt mijn klankloos leed,
en aan de moedeloze klaprozen

zal ik je hart als voedsel geven.
Zoveel droefheid hoopt zich in mij op
dat door het leed zelfs ademen pijn doet.

Een harde vuistslag, een ijzige klap,
een onzichtbare, dodelijke bijlslag,
een brutale stoot, heeft je neergehaald.

Er is niets groter, niets dieper dan mijn wonde,
ik ween om mijn rampspoed en zijn gevolg
en voel jouw dood heviger dan mijn leven.

Ik loop over de stoppels van overledenen,
en zonder warmte of menselijke troost,
laat ik mijn hart voor mijn werk.

Te vroeg begon de dood zijn vlucht,
te vroeg ontwaakte de dageraad,
te vroeg dwaal je rond bij de grond.

Ik vergeef de verliefde dood niet,
ik vergeef het achteloze leven niet,

ik vergeef de aarde, noch het niets.

In mijn handen doe ik een storm ontstaan
van stenen, bliksems en suizende bijen
hongerig en naar onheil dorstend.

Ik wil met mijn tanden in de aarde wroeten,
ik wil de aarde uiteenrukken
met warme, droge beten.

Ik wil in de aarde woelen tot ik je vind
en je nobel doodshoofd kussen,
je van je banden ontdoen en je weer doen keren.

Je zal wederkeren, naar mijn tuin
en mijn vijgeboom: je ziel zal boven
het hoge steigerwerk der bloemen fladderen

iemker van hemelse honing en was.
Je zal wederkeren naar het gekir van de ploeg
der verliefde landarbeiders.

Je zal de schaduw van mijn wenkbrauwen lichten
en je verloofde en de bijen, ieder aan een kant,
zullen kibbelen om je bloed.

Met de hebzuchtige stem van de verliefde,
roep ik in een boomgaard schuimende amandelbomen
op je reeds verkleurd fluweel geworden hart.

Onder de gevleugelde zielen der rozen
van de roomkleurige amandelbloesems roep ik je toe,
dat wij elkaar nog zoveel te vertellen hebben
mijn makker, mijn zielsgeliefde vriend.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen.
Poesía - poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point
30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

KIND

Kind

im Orkan des Abschieds

stoßend mit der Zehen weißflamendem Gischt

gegen den brennenden Horizontenring

suchend den geheimen Ausweg des Todes.

Schon ohne Stimme - ausatmend Rauch -

Liegend wie das Meer

nur mit Tiefe darunter

reißend an der Vertauung

mit den Springwogen der Sehnsucht -

Kind

Kind

mit der Grablegung deines Hauptes

der Träume Samenkapsel

schwer geworden

in endlicher Ergebung

bereit anderes Land zu besäen.

Mit Augen

umgedreht zum Muttergrund -

Du

in der Kerbe des Jahrhunderts gewiegt

wo Zeit mit gestäubten Flügeln

fassungslos ertrinkt

in der Überschwemmung

deines maßlosen Untergangs.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

CANCION PRIMERA

Se ha retirado el campo
al ver abalanzarse
crispadamente al hombre.

¡Que abismo entre el olivo
y el hombre se descubre!

El animal que canta:
el animal que puede
llorar y echar raíces,
rememoró sus garras.

Garras que revestía
de suavidad y flores,
pero que, al fin, desnuda
en toda su crueldad.

Crepitan en mis manos.
Aparta de ellas, hijo.
Estoy dispuesto a hundirlas,
dispuesto a proyectarlas
sobre tu carne leve.

He regresado al tigre.
Aparta, o te destrozo.

Hoy el amor es muerte,
y el hombre acecha al hombre.

Miguel Hernández

EERSTE LIED

Het veld heeft zich teruggetrokken
toen het zich bestormd zag
door de dol geworden mens.

Welk een kloof wordt zichtbaar
tussen olijfboom en mens!

Het dier dat zingt:
het dier dat wenen
en zich voorplanten kan
herinnerde zich zijn klauwen.

Klauwen die het met bloemen
en bevalligheid bekleedde,
maar die ze tenslotte in al
hun wreedheid ontbloot.

Ze knisteren in mijn handen.
Ga er van weg, mijn zoon.
Ik ben in staat ermee uit te halen,
ik ben in staat om ze
in je zachte vlees te slaan.

Ik ben weer tijger geworden.
Ga weg, of ik vernietig je.

Vandaag is liefde de dood,
en de mens beloert de mens.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen.
Poesía - poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point
30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

EEN UITVAART OP HET OUDE LAND

Verscheidene hanen
Kraaien oproer, doch
Tevergeefs.

Alles was goed geordend,
de zon zeer bescheiden
boven ooghoogte

en het gras buigzaam,

ofschoon onverschillig.

Er stond een gat gereed
dat viel toen de klok

niet langer luidde.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

HEILIGE MINUTE
erfüllt vom Abschied
vom Geliebtsten
Minute
darin das Weltall
seine unlesbaren Wurzeln schlägt
vereint
mit der Vögel blindfliegender Geometrie
der Würmer Pentagramma
die nachtangrabenden

mit dem Widder
der auf seinem Echobild weidet
und der Fische Auferstehung
nach Mittwinter.

Einäugig zwinkert
und Herz verbrennend
die Sonne
mit der Löwentatze in der Spindel
zieht sie das Netz um die
Leidenden
dichter und dichter
denn nicht darf man wecken eines
wenn die Seele aushäusig ist
und seefahrend
vor Sehnsucht

sonst stirbt der Leib
verlassen
in der Winde verlorenem Gesicht

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

CANCION ÚLTIMA

Pintada, no vacía:
pintada está mi casa
del color de las grandes
pasiones y desgracias.

Regresará del llanto
adonde fue llevada
con su desierta mesa,
con su ruिनosa cama.

Florecerán los besos
sobre las almohadas.

Y en torno de los cuerpos
elevara la sábana
su intensa enredadera
nocturna, perfumada.

El odio se amortigua
detrás de la ventana.

Será la garra suave.
Dejadme la esperanza.

Miguel Hernández

LAATSTE LIED

Geschilderd, niet leeg:
mijn huis is geschilderd
met de kleur van grote
passies en tegenspoed.

Het zal terugkeren uit het tranendal
waarheen het werd gevoerd
met zijn verlaten tafel,
met zijn vervallen bed.

De kussen zullen
op de kussens bloeien.

En het laken
zal haar intens geurende,
nachtelijke winde rond
de lichamen wentelen.

De haat
zal achter het raam bedaren.

De klauw zal zachtaardig worden.

Laat mij de hoop.

vertaling Germain Droogenbroodt

uit: Hernández, Miguel, Flores de telarañas. Spinragbloemen.
Poesía - poëzie. Selectie en vertaling Germain Droogenbroodt, Point
30, 6e jrg. 1992-1993, (Point International)

DER WINTER

Der blaue Schnee liegt auf dem ebenen Land,
Das Winter dehnt. Und die Wegweiser zeigen
Einander mit der ausgestreckten Hand
Der Horizonte violettes Schweigen.

Hier treffen sich auf ihrem Weg ins Leere

Vier Straßen an. Die niedren Bäume stehen
Wie Bettler kahl. Das Rot der Vogelbeere
Glänzt wie ihr Auge trübe. Die Chausseen

Verweilen kurz und sprechen aus den Ästen.
Dann ziehn sie weiter in die Einsamkeit
Gen Nord und Süden und nach Ost und Westen,
Wo bleicht der niedere Tag der Winterzeit.

Ein hoher Korb mit rissigem Geflecht
Blieb von der Ernte noch im Ackerfeld.
Weißbärtig, ein Soldat, der nach Gefecht
Und heißem Tag der Toten Wache hält.

Der Schnee wird bleicher, und der Tag vergeht.
Der Sonne Atem dampft am Firmament,
Davon das Eis, das in den Lachen steht
Hinab die Straße rot wie Feuer brennt

Georg Heym, 1887-1912

DICHT BIJ DE DOOD

Dit is een plek waar niet veel mensen komen,
hier hoor je enkel stilte stromen
uit een verborgen bron.
Zacht blinkend als de morgenzon
komt God hier aan het licht,
zo teder als ik dit gedicht
nooit schrijven kon.

Wim Jansen

ROUWEN

Doe er niets aan af.
Poets het niet weg.
Strijk het niet glad.
Verdring het niet.
Zij is je zuster.

Laat haar binnen.
Zie haar aan.
Omarm haar.

Rouwen is liefhebben.

Wim Jansen

ABER VIELLEICHT
haben wir
vor Irrtum Rauchende
doch ein wanderndes Weltall geschaffen
mit der Sprache des Atems?

Immer wieder die Fanfare
des Anfangs geblasen
das Sandkorn in Windeseile geprägt
bevor es wieder Licht ward
über der Geburtenknospe
des Embryos?

Und sind immer wieder
eingekreist
in deinen Bezirken
auch wenn wir nicht der Nacht gedenken
und der Tiefe des Meeres
mit Zähnen abbeißen
der Worte Sterneäder.

Und bestellen doch deinen Acker
hinter dem Rücken des Todes.

Nelly Sachs

uit: Sachs, Nelly, Späte Gedichte, Frankfurt am Main 1965,
(Suhrkamp)

IN HET LICHT VAN DE DOOD

Ging ik een grens over?
Ben ik een lichtkring dieper?
Dichter bij jou,
mijn moeder dood?
Jij bent mijn witte,
zachte zon.
Diep schijnt jouw licht
mijn leven in.
En zie, het was
voornamelijk
dwaas.

Wim Jansen

ONTMOETING MET DE DOOD

Niet bleek en vaal was je gezicht,
niet koud en hard stonden je ogen,
veeleer bedeesd, als morgenlicht,
glanzend maar ingetogen
volvoerde je aan mij een zacht gericht
van mededogen.

Wim Jansen

uit: Jansen, Wim, Zingen aan de Styx, Vught 2016, (Skandalon)

EINES TAGES

werde ich ein verwitterter Totenschädel sein,
der auf einem Graspolster ruht
Und dem ein oder zwei verirrte Vögel
ein Ständchen darbringen.
Könige und gewöhnliche Leute
enden auf die gleiche Weise,
Vergehen
wie der Traum der letzten Nacht.

Meister Ryōkan

WIR BEGEGNEN EINANDER, nur um uns zu trennen,
Wir kommen und gehen, wie die weißen Wolken,
Wir hinterlassen Spuren, die sind so schwach,
Kaum eine Menschenseele bemerkt sie.

Meister Ryōkan

uit: Meister Ryōkan, Alle Dinge sind im Herzen. Poetische
Zenweisheiten, Aus dem Japanischen ins Englische übersetzt von
John Stevens. Vom Englischen ins Deutsche übertragen und mit
einer Einführung von Munisch B. Schiekkel. Mit einem Vorwort von
David Stendl-Rast, Freiburg im Breisgau 2018 (Verlag Herder
GmbH)

IDENTITEIT

Wat weet ik van je:

je hebt veel slaap nodig
en koffie verdraag je slecht;

dat je houdt van je hond
en ten dele waarom;

dat je gelukkig bent
of verdriet hebt kan ik zien
en horen, met eigen ogen,
met eigen oren;

en je houdt van mij.

Maar welke droom heeft je veranderd
in zwarte panter, witte raaf,
hoeveel gezichten heb je willen kussen
of slaan, het waarom niet gedaan.

Wat ik niet weet: hoe zou je zonder mij

geweest zijn, waar, met welke mensen,
wie in mijn plaats - ik weet het niet.

Noch hoe je dood zult gaan,
noch ook de dag waarop.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam
(Querido

AAN HET WOORD

1

Overlevenden uit
de eeuw van de stilte

herkennen soms een enkel woord
in de snavel van hanen,

een enkel gebaar
in de hoeven van een paard

en doen er het zwijgen toe

2

Het verhaal van de vissen
maakt water verlegen,

bij de klacht van het gras
verstomt een boom

de blozende aarde
doet mensen verbleken,

de stenen verbreken het zwijgen,

de nederigen krijgen

eindelijk het woord.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

WINTERPSALM

Dein Name
ist gefallen
Dein Name
fällt
und ist kein
anderer Name
auf den sich mein
weggeschnittener
Atem reimt
Und er heisst
Wunderbar Rat
Stecken und Stab
Begehbarer Weg
Eis
über meinem Bodensee

Geheiligt werde
dein zugefrorenrer Name

Eva Zeller

uit: Paul Konrad Kurz, (Hrsg.), Psalmen vom Expressionismus bis
zur Gegenwart, Freiburg Basel Wien 1978 (Herder Verlag), p. 252

CONTACT

Iemand belt mij telkens op, zegt niets,
vaag hoor ik een ademhaling zweven,
het kan de mijne zijn, maar ook die
van de ander, die hardnekkig zwijgt.
Ik leg weer op. Ben nu een man
die vreemde telefoontjes krijgt.

De display toont een nummer
met de code van een land dat ik niet ken.
Ik toets dat nummer, een voice mail klinkt.
'Hallo met God, Ik ben er niet.
Laat naam noch boodschap achter,
Ik bel nooit terug. Leef rustig verder,
wacht desnoods tot piep, maar zwijg.'

Prompt word ik door de beller toch teruggebeld.
Weer hoor ik niets, hooguit die vage adem.
Ik ben de man die stil zijn hartslag telt.

Ooit bel ik Hem terug en zeg dan
wél iets na de piep. Dat doe ik niet meteen.
Ik wacht tot ik een geheim nummer krijg.

Die dag is nu, het contact is hier. Ik toets
Zijn nummer in. Krijg geen gehoor. Hij was me
voor. Hij heeft mijn nummer ingesteld.

Joost Zwagerman (2015)

uit de bundel Wakend over God

OOIT

Ooit liep ik eens dwalend over de weg,
mijn schaduwbeeld, een dorre boom in de woestijn gelijk.
Ooit staarde ik met angst in het donker,
mijn hulpgeroep, onderdrukt door de loodzware nacht,
wolken en mist versluiserden maan en sterren
en een kille wind scheerde over de gure verlatenheid.

Ooit hoorde ik de nachtegaal zingen in de nacht,
het leek een gezang van wolken hoog in de lucht
neerdalend als een vijver waterlelies in bloei
zuiver-witte bloemblaadjes verdreven de schaduwen van de nacht.
Ik zocht jou ooit in de dichte mist—
Zou er mij een groter geluk kunnen overkomen
dan je weer te ontmoeten op in een lentedag?

ZHAO LIHONG

Vertaling Xu Qin – Germain Droogenbroodt
Uit: "A Boat to Heaven", Southwordeditions

BRIEF VAN EEN LEZER

Te veel over de dood,
over schimmen.
Schrijf over het leven,
een doordeweekse dag,
het verlangen naar orde.

De schoolbel
kan model
staan voor matiging,
zelfs voor eruditie.

Te veel dood,
te veel
zwarte bekoring.

Kijk eens,
in benauwde stadions
zingen opeengepakte volkeren
hymnen van haat.

Te veel muziek,
te weinig harmonie, rust,
verstand.

Schrijf over de ogenblikken

waarop de loopbruggen
van de vriendschap duurzamer blijken
dan de wanhoop.

Schrijf over de liefde,
lange avonden,
de ochtend,
de bomen,
over het eindeloze geduld van het licht.

Adam Zagajewski

uit: Ziemia ognista (Vuurland) 1994
Zagajewski, Adam, Tracht de verwonde wereld te bezingen.
Gedichten, ingeleid, gekozen en vertaald door René Smeets en Kris
van Heuckelom, 2013 (uitgeverij P)

VOOR DAG EN DAUW
in memoriam patris 1961

Wat dood is leeft en wat nog levend is
zal sterven in dit uur. Er is een steen
die zichzelf opheft en gaat zweven;
zoals er sterren zijn die zweven en dan vallen
zo zweeft de steen, het brandend oog
van een gestorvene; waarop het valt
verschroeit, maar zonder vlammen
geruisloos in de nacht. Je zult nooit weten
wat of het was; alleen dat het er was
en nu niet meer, weet je, zoals je soms
mist watje nimmer hebt bezeten,
een hunkering die aan zichzelf verteert, een angst
voor angst, een blindheid die je niet
kunt openscheuren en je sterft aan iets
dat leven wilde, maar geen adem halen kon.
Er is een hand die plotseling
ontbladert en een schilfer maan schijnt door
de naakte takken die als beendren kraken.
Onraad, alarm van hoeven die de grond
dreunende openbreken in hun vlucht,

een kreet van wat te zwak is om nog
mee te kunnen en achtergelaten wordt.
De aarde opende haar mond en dronk
het bloed der schuldelozen, maar de hemel
bleef dicht. - Dan zingt de eerste vogel,
zo luid, zo dringend en bezwerend,
dat nu het licht wel komen moet, maar ook
zo schaamteloos dat er geen mens is die
op straat zo in zijn eentje durft te zingen.
Het licht blijft weg. Een vreemde stilte.
En ook de vogel zwijgt. Je zult nooit weten
Of het een treurwilg was waarin hij zong;
en het is goed, het niet te weten, het is goed,
dat alles wat leefde en doodging in dit uur
begraven wordt. Je ziet hen niet die stil
hun opdracht uitvoeren, je hoort de spade niet,
hun stemmen niet, zo zij al spreken kunnen;
je weet niet wie zij zijn, of zij gestorven
of niet geboren zijn nog, enkel dat
er handelingen met een donkere haast
plaatsvinden, weet je, maar niet waar
en hoe.

Gedachten rijzen tot gedaanten.
Is dit begin van een nieuw leven?
Nu is er hijgen van een worsteling,
iets dat wij opstaan en zich wil bewegen,
en dat met het gezicht wordt neergedrukt
in het klamme zand. Een dof geluid
waarmee voorgoed een eind gemaakt wordt aan
een hoop, een waan, een diep verlangen.
Of was het de ontploffing van het licht?
Want eensklaps overal, onder de aarde
en in de bomen bijna tot de hemel
zingen de vogels en nu komt de zon.
Nog net op tijd verdwijnt met laatste
nachtschaduw de uil, met in zijn klauwen
een prooi ternauwernood nog aan de dag
onttrokken, stervend, weerloos als wat leeft
en nu ontwaakt. Een haas
rent kreupel over het veld, verrast
omdat hij aan de dood ontkwam, maar schuw
voor wat het licht aan handen heeft

die naar hem reiken. En zo wordt
het dag, met tranen van vergeving op
het gras, een koele windstoot als
een laatste adem of de eerste diepe zucht.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam
(Querido)

GOD, DE ZIJNE

Toch is God hooguit een
vage kennis. Hij is niet eens
een verre facebookvriend.
Mijn vriend de nog-niet-dode
dichter Rogi kent Hem beter.
Worstelende intimi, die twee.
Mijn vriend de nog-niet-dode
dichter Rogi schreef dat God in
de Hel aan de wereld heeft
gewerkt. Rogi zegt, de hel
is in alles neergelegd. Mijn vriend
is nog niet dood, al wil hij wel.
En niet. Of wel. Ik word verhoord,
mondode kroongetuige. Door-
heen het sprakeloos verwarde
nee probeert een ik heel dun
of het nog tijdig kan gezegd.
In herhaling wat mijn nog-niet-
dode vriend over het helse
van de goede niet-zo-goede God
beweerde. Ik probeer, mijn
vriend hij gaat niet dood. Rogi
komt in een gedicht terecht.

Joost Zwagerman, Haarlem, 20 juni 2015

uit: In de kring van menselijke warmte. Hommage aan Rogi Wieg

LIEDEREN UIT MIJN DAGBOEK: 1974

Wie zal blijven, wat zal blijven? Blijven zullen winden,
blijven zal de blindheid van een blinde.
Blijven zal het handschrift van de zee -een regel schuim slechts,
Blijven zal een wolkje, dat zich in een boomtop heeft gehecht.

Wie zal blijven, wat zal blijven? Eén lettergreep volstaat
om weer te groenen als het gras van den beginne.
Blijven zal een fiedelroos om haar zelfs wille
en zeven van het gras zullen haar verstaan.
Meer dan alle sterren de hemelpolen
Blijft de ster die in een traan wil wonen.
Ook een druppel wijn zal blijven kleven in een kroes.
Wie zal blijven? God zal blijven. Is dat niet genoeg?

Abraham Sutzkever

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie.
Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Bril,
Amsterdam 2007 (Meulenhof)

KINDEREN PRATEN OVER DOOD

Kinderen praten lachend
over dood
als over een ver land
zo praten kinderen over dood
met een bloempje in de hand.

Nu sta ik bij de klare poort
van mijn jaren
en koester aan mijn oor
iedere glimlach
die ik verloor.

Nu sta ik bij de klare poort
van dat verre land

en zoek het bloempje
in mijn hand.

Rivke Basman

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie.
Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Brill,
Amsterdam 2007 (Meulenhof)

GRONINGS GRAF

Over zijn doodzijn heen
zeebodem gebleven, schollen,
glanzend en hard,
als golfslag krullend,
klei.

Klei, onbehouwener
dan steen, onwelvoeglijker
dan zand.
Hard in de zomer van droogte,
hard in de winter van vorst.
Daartussen het doorweekte sentiment
van herfst: zarte sehnsucht.
Hij.

En sloeg met ogen aan gewas gewend
mij gade: niet te pas
lag in zijn blinde vlek
mijn wezen kansloos uitgeteld
tot op de laatste harde cent.

Meer dan zijn naam, in brons gespeld,
het wapenveld
met leeuwen wildeman beladen.

Ik heb hem niet gekend, ik
laat hem niet meer los tenzij.

C.O. Jellema

uit: Jellema, C.O., Gedichten, oden, sonnetten, 1992 Amsterdam
(Querido)

SPRAKELOOS WATER

De zee
trok een rib
uit zijn zijde
en zei:
Ga!
Leg je neer
als een teken
van mijn grootheid
en macht.
Ga
en wees mij een teken.

Ligt het kanaal bij mijn venster
en zwijgt.

Wat is nog desolater
dan sprakeloos
water.

Malke Cheifets-Tuzman

uit: Sprakeloos water. Spiegel van de moderne jiddische poëzie.
Samengesteld en vertaald uit het jiddisch door Willy Brill,
Amsterdam 2007 (Meulenhof)

IN DIESEM AMETHYST
sind die Zeitalter der Nacht gelagert
und eine frühe Lichtintelligenz
zündete die Schwermut an
die war noch flüssig
und weinte

Immer noch glänzt dein Sterben
hartes Veilchen

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

TE WIT OM DOOR TE GAAN

Het sneeuwt. Het is bevroren water,
het is verloren tijd, het is

andersomtaal, een zwijgzaam praten,
licht vallend uit de duisternis.

Het sneeuwt, het heeft met dood te maken
en met de klokken van voorbij,

er ligt vergeving op de daken
er is een toekomst buiten mij.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

THE WILD IRIS

At the end of my suffering
there was a door.

Hear me out: that which you call death
I remember.

Overhead, noises, branches of the pine shifting.
Then nothing. The weak sun
flickered over the dry surface.

It is terrible to survive
as consciousness
buried in the dark earth.

Then it was over: that which you fear, being
a soul and unable
to speak, ending abruptly, the stiff earth
bending a little. And what I took to be
birds darting in low shrubs.

You who do not remember
passage from the other world
I tell you I could speak again: whatever
returns from oblivion returns
to find a voice:

from the center of my life came
a great fountain, deep blue
shadows on azure seawater.

Louise Glück

DE WILDE IRIS

Aan het eind van mijn lijden
was een poort.

Hoort: wat jullie dood noemen
herinner ik mij.

Geluiden, boven me, schurende dennentakken.
Daarna niets. De zwakke zon
fladderde over de droge grond.

Het is vreselijk te overleven
als bewustzijn
begraven in de donkere aarde.

Toen was het voorbij: dat wat jullie vrezen, beziend

te zijn en niet in staat
tot spreken, eindigde abrupt, de stugge aarde
gaf een beetje mee. En wat ik hield
voor vogels schoot lage heesters in.

Jullie die je de overgang
uit de andere wereld niet herinneren
ik zeg jullie ik kon weer spreken: wat er ook
terugkeert uit vergetelheid keert terug
om stem te vinden:

uit het hart van mijn leven spoot
een grote fontein, diepbloauwe
schaduw op een azuren zee.

vertaling: Erik Menkveld

AUF DEM GRÄBERFELD

Wenn die Erinnerung dir deinen Weg
auf das alte Gräberfeld bahnt
bete fromm das heilige Geheimnis
unserer dunklen Zukunft an.
Richte auf den Herrn dein Innerstes.
Vor dir
findet sich des endlosen Schlafs engste Lagerstätte
in Jesu Erbarmen.

Unsere geliebte Religion stellt die Gräber
den Tod vor uns bescheiden dar.
Die Geschenke der Heiden
die Opfer die Prozessionen
sind ihr fremd.
Ohne dumme Opfergaben
aus Gold
findet sich des endlosen Schlafs engste Lagerstätte
in Jesu Erbarmen.

Konstantinos Kavavis

uit: Kavavis, Konstantínos, Im Verborgenen, Berlin 2015 Edition
ReVers #01(Verlagshaus Berlin) - vertaling: Jorgos Kartakis & Jan
Kuhlbrodt

NOCH VOR EINER STUNDE verhiess der Morgennebel
nicht diese Klarheit, diesen riesigen Himmel
und das Überlaufen der Fische im erwärmten Wasser des Teichs;
die Freude, wenn die zum Plug abhebenden Wildenten
eine deutliche Spur hinterlassen auf der gekräuselten Oberfläche
des Augusttages,
lange den immer ruhigeren Blick auf sich ziehend.
Die Schüsseln der rostigen Gärten füllen sich,
Ähren rieseln.
Und du wirst still, seltsam unschuldig. Rein:

die sanften Hügel stehen in prächtigem Licht,
in den Gräsern, unten, bettet sich der Tod

Marzanna Kielar

uit: Marzanna Kielar, Lass uns die Nacht. Gedichte. Aus dem
Polnischen und mit einem Nachwort von Renate Schmidgall,
München 2020, (Carl Hanser Verlag)

VOR DER NACHT

Der Tag nimmt sich zuerst den Körper.
Die Schmetterlingsflügel des Wachzustands, die Spur der
Bisswunde.
Er verlässt die eigenen Schatten, die Städte -Findlinge. Der Tag
nimmt sich

die Augen, in denen Krähen kreisen über dem Hang des gepflügten
Hügels
und der See wie ein Opferaltar ist, schwer, blutig. Er nimmt sich die
Lippen
und die Zunge, Kalligraphie der Dauer -Worte wie schwarzgelbe
Raupen

auf dem lebendigen Kokon. Worte, die mit Wurzeln die Erde
verstärken,
Worte, knochenweiss
Noch geht er am Ufer des eigenen Daseins

wie am Ufer des Meeres entlang —als wäre er schon Illusion, die
sich
bewusst
auflöst. Der Propeller des Windes mäht im Tiefflug
über die dämmernden Vororte. Achtsam, immer präsenter der Tag,

obwohl ein Stück des westlichen Himmels blutet,
lässt er die Wolken hinter sich, die sich an die im Wasser
gespiegelten
Weidenzweige klammern. Und obwohl er sich die Wärme der Wesen
nimmt und die Straffheit des Schilfes,

das erst die Schneewehen brechen. Er zerschneidet den Strom der
Stunden,
bevor er in eine Ritze Schlaf fällt und den Schwarm der Bilder
fortreisst.
Der Tag hört auf Plotin, der auf die Frage, wie man Gott erkenne,
erwiderte: "Lass ab von allem!"
Dann verdichtet sich die Finsternis
und bricht auf —

Marzanna Kielar

uit: Marzanna Kielar, Lass uns die Nacht. Gedichte. Aus dem
Polnischen und mit einem Nachwort von Renate Schmidgall,
München 2020, (Carl Hanser Verlag)

IN MEMORIAM MATRIS

I

Als ik vanavond thuiskom ben je weg.
Ik zal de tuin inlopen rokend en verdrietig

om al het liefs dat ik je wilde zeggen.
Je zwarte stoel staat in het erwtenbed.
Je zat er vaak tussen twee beurten in
nog met je handen aan de groene lussen
een uur vol gras en vogels uit te rusten,
de druppels zweet al haastig weggewist.
Een fijne sluier zand ligt op je stoel.
Ik zal hem in spiraaltjes openblazen.
Want je bent weg, ik moet mij nooit meer haasten.
Voor hoeveel jaren is dat nu voorgoed.

II

Ik keek door het venster maar je was er niet.
De kamer schijnt eensklaps te groot geworden
met weggeschoven stoelen, lege borden.
Je bril ligt in je boek, vergeet hem niet.
Van ergens dringt je stem nog tot mij door.
Ik weet het al, je bent waarschijnlijk boven,
ik zal het kraken van de treden horen,
je woorden zijn je altijd even voor.
De deur staat op een kier, je komt terug
je was alleen maar weg om iets te halen.
Het duurt wel lang, mijn ogen staan vol tranen,
een onverdacht verdriet achter je rug.

Anton van Wilderode

uit: De dag van Eden. Hasselt: Heideland 1964

NACHT

Auch wenn ich schon das große Schloss
der Nacht betrete,
schlagt noch mein Herz,
dass ich noch bete,
es möge eines Tages friedlich stille stehen.
Noch kann ich's nicht,
doch lass mich, wenn es Zeit ist,
friedlich gehen.

Uwe Kolbe

uit: Uwe Kolbe, Psalmen, Frankfurt am Main 2017 (Fischer)

GEDICHT VOOR DE KOMENDE OORLOG

met griefpython van tong avonden slapen
en staren naar soldaten do!
waarvan het huis vol is

is ik?
zal ik sissen in stilte
wanneer de dood mij met koper slaat
met kogels slaat van uit kameraden lopen
en ik als overgrootouderenkan onder stof
beslagen lig in de gang en gedeukt?

ja, ja, de duif draagt ruisende mijn huid
en de zwaluw draagt de papil
en korenaren mijn adem zwaaien
kikkers wild klakken mijn tong
en koestpoezen spinnen en wiegen in mijn zitsel

oh, alle trilharen van de gevaarlijke mens
maken een woud van geblakerd au-hout

waar pijn kuilen in de huid blaast
en ik mijn handen erin als angstige kalfren
en mijn maag zwaar als in handen een hoofd
komt dan een schoolvriend misschien
of een meisje van de overkant
langzaam klapwiekend uit de gemeente-boom
snipperen mijn ogen

mijn ogen slapen als een verscheurde lichtdruk
van de vrolijke foto van de voltooide buurman
die over de snippers glimlacht en ze schikt

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij) (inclusief varianten en documentatie)

SO TIEF BIN ICH hinabgefahren
über meine Geburt hinaus
bis ich den früheren Tod traf
der mich wieder verstieß
in diese singende Pyramide
um auszumessen das entzündete
Schweigereich
und ich sehne mich weiß nach dir
Tod - sei mir kein Stiefvater mehr -

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

ICH WEISS ES

Plage steht am Wege, den ich schreiten will,
Not steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Tod steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Klage liegt am Wege, den ich schreiten will.
Und Zungen hat jeder Meilenstein,
Und alle die kleinen Kiesel schrein,
Schrein Weh - wo ein Mädchen röchelnd sank,
Flüchtig, verlassen, müd und krank.
Not steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Tod steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Und ich schreit ihn doch!
Törichte Mädchen in Schmach und Pein:
Tausend gingen vor mir.
Tausend kommen nach mir.
Ich werde die Tausendhunderste sein.
Meine Lippen auf fremdem Mund:
Und sterben ein Weib wie ein rädiger Hund -
Schreckt's Dich nicht? Nein.

Meines Herzens Schlag an fremder Brust:
Lache, mein Aug, eh du weinen musst!
Und du weinst ja nicht allein!
Not steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Tod steht an dem Wege, den ich schreiten will,
Kummer und Klage, graue Plage:
Ich weiß es – und schreit ihn doch!

Gertrude Kolmar

uit: Gertrud Kolmar, Gedichte, Frankfurt am Main 1983 (Suhrkamp)

RIJK

zie je spiegel wordt blind
je gezicht zo klein als een kind
je gezicht een nietige ster
tussen de storm en de wind

de weg die je ging was zo oud
als de hand die hangt uit de wolk
en de vlam die je vroeg zo koud
als de driftige sikkels de sluipende dolk

maar nog nimmer zo rijk
als bij stenen voor brood
bouw je je troon in het slijk
met de bronstige troffel de dood
Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij) (inclusief varianten en dokumentatie)

JACHTSNEEUW

weg naar een begrafenis
Ik moest naar Vorden toe. Een
Een lange reis naar Vorden.

Uit de trein zie ik hoe
wit het geworden
is, hoe afschuwelijk rein
heel de Veluwe
uitgewist, opgedoekt.

Ik zie het laatste schuwe
licht over de kop slaan.

Een overlevende,
zo zit ik hier,
aan het raamvizier,
het lood van de nacht
al onder de leden,

in de jachtsneeuw op weg
naar een reeds dode,
diens koude vrede

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

CHOR DER STEINE

WIR STEINE

Wenn einer uns hebt
Hebt er Urzeiten empor -
Wenn einer uns hebt
Hebt er den Garten Eden empor -
Wenn einer uns hebt
Hebt er Adam und Evas Erkenntnis empor
Und der Schlange staubessende Verführung.

Wenn einer uns hebt
Hebt er Billionen Erinnerungen in seiner Hand
Die sich nicht auflösen im Blute

Wie der Abend.
Denn Gedenksteine sind wir
Alles Sterben umfassend.

Ein Ranzen voll gelebten Lebens sind wir.
Wer uns hebt, hebt die hartgewordenen Gräber der Erde.
Ihr Jakobshäupter,
Die Wurzeln der Träume halten wir versteckt für euch,
Lassen die luftigen Engelsleitern
Wie Ranken eines Windenbeetes sprießen.

Wenn einer uns anrührt
Rührt er eine Klagemauer an.
Wie der Diamant zerschneidet eure Klage unsere Härte
Bis sie zerfällt und weiches Herz wird -
Während ihr versteint.
Wenn einer uns anrührt
Rührt er die Wegscheiden der Mitternacht an
Klingend von Geburt und Tod.

Wenn einer uns wirft -
Wirft er den Garten Eden -
Den Wein der Sterne -
Die Augen der Liebenden und allen Verrat -

Wenn einer uns wirft im Zorne
So wirft er Äonen gebrochener Herzen
Und seidener Schmetterlinge.

Hütet euch, hütet euch
Zu werfen im Zorne mit einem Stein -
Unser Gemisch ist ein vom Odem Durchblasenes.
Es erstarrte im Geheimnis
Aber kann erwachen an einem Kuß.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

DER BRIEF

Ein Fetzen Weh, vom Wind daher gefegt,
Das war er nun.
Ich hab ihn still ins heil'ge Buch gelegt,
Zu ruhn - zu ruhn- - - - -
Und die vergilbten Blätter schlossen ihn
So linde ein,
Die Totenhülle, weißer denn Jasmin,
Der braune Schrein.
So fern der Unrast, die da draußen tost,
Hat er geruht.
Und war der Klage voll und gab mir Trost -
Er war so gut - - - - -

Gertrude Kolmar

Uit: Gertrud Kolmar, Gedichte, Frankfurt am Main 1983 (Suhrkamp)
Gertrud Käthe Chodziesner (1894-1943), bekannt als Gertrud
Kolmar

NONNEN

ik bemin de nonnen
die op varkens jagen
met ronde haren

in de onrust der nonnen
denkt de dichter liefde
onschuldig vliëgend

naar het kruis op de berg
goed voor een onderdak
boven het diepzinnige brood

dat iedereen eet
dat iedereen liefheeft
dag & nacht

wees vroom vrouwen scherpzinnig

deel het lichaam met de dood
zo leeft ook de dichter de liefde

Lucebert

uit: Lucebert, Verzamelde gedichten, Amsterdam 1974 (De Bezige Bij) (inclusief varianten en dokumentatie)

DEL TRASCURSO

Miro hacia atrás, hacia los años, lejos.
Y se me ahonda tanta perspectiva
Que del confín apenas sigue viva
La vaga imagen sobre mis espejos.

Aun vuelan, sin embargo, los vencejos
En tomo de unas torres, y allá arriba
Persiste mi niñez contemplativa.
Ya son buen vino mis viñedos viejos.

Fortuna adversa o próspera no auguro.
Por ahora me ahínco en mi presente,
Y aunque sé lo que sé, mi afán no taso.

Ante los ojos, mientras, el futuro
Se me adelgaza delicadamente,
Más difícil, más frágil, más escaso.

Manuel Machado

uit: Clamor Que van a dar en la mar, 1960

VOM LAUF DER ZEIT

Ich schau zurück, auf Jahre, fern,
und so viel Perspektive wird mir tief,
dass kaum lebendig bleibt in meinen Spiegeln
das matte Bild der Grenzen.

Noch immer fliegen dennoch Mauerschwalben

um alte Türme, und dort oben
bleibt meine Kindheit träumerisch lebendig.
Die alten Trauben sind schon guter Wein.

Ich sage nichts voraus von Glück und Unglück.
Für heut verlass ich mich auf meine Gegenwart,
und geb nicht auf - trotz allem, was ich weiss.

Die Zukunft wird indes vor meinen Augen
auf zarte Weise immer dünner,
wird schwieriger, gebrechlich, selten.

Deutsch van Hildegard Baumgart

uit: Spanische Lyrik des 20. Jahrhunderts. Spanisch/Deutsch.
Ausgewählt, kommentiert und herausgegeben von Gustav
Siebenmann und José Manuel López, Stuttgart 1985, (Reclam)

BANGNIS

Im welken Walde ist ein Vogelruf,
Der sinnlos scheint in diesem welken Walde.
Und dennoch ruht der runde Vogelruf
In dieser Weile, die ihn schuf,
Breit wie ein Himmel auf dem welken Walde.
Gefügig räumt sich alles in den Schrei.
Das ganze Land scheint lautlos drin zu liegen,
Der große Wind scheint sich hineinzuschmiegen,
Und die Minute, welche weiter will,
Ist bleich und still, als ob sie Dinge wüßte,
An denen jeder sterben müßte,
Aus ihm herausgestiegen.

Rainer Maria Rilke

uit: Rilke, Rainer Maria, Gesammelte Werke, Stuttgart 2015
(Reclam)

VREES

In 't dorre bos weerklinkt een vogelroep,
die in dit dorre bos verloren lijkt.
En toch heeft zich die ronde vogelroep
in de seconde die hem worden deed
uitspanselbreed op 't dorre bos gevlijd.
Volgzaam trekt alles samen in die kreet:
Heel 't land lijkt er geruisloos in aanwezig;
't is of de stormwind er naar binnen glijdt,
en de minuut, die toch eens verder moet,
is bleek en stil, alsof ze dingen weet,
waaraan een ieder sterven moet,
ontstegen aan die kreet.

Vertaling Peter Verstegen

[https://www.dbnl.org/tekst/_twe007198201_01/
_twe007198201_01_0124.php](https://www.dbnl.org/tekst/_twe007198201_01/_twe007198201_01_0124.php)

UNTER DEREN BLICK getötet wurde.
Wie man auch einen Blick im Rücken fühlt,
So Fühlt ihr an euerm Leibe
Die Blicke der Toten.

Wieviel brechende Augen werden euch ansehen
Wenn ihr aus den Verstecken ein Veilchen pflückt?
Wieviel flehend erhobene Hände
In dem märtyrerhaft geschlungenen Gezweige
Der alten Eichen?
Wieviel Erinnerung wächst im Blute
Der Abendsonne?

O die ungesungenen Wiegenlieder
In der Turteltaube Nachtruf -
Manch einer hätte Sterne herunterholen können,
nun muss es der alte Brunnen für ihn tun!

Ihr Zuschauenden,
Die ihr keine Mörderhand erhobt,

Aber die ihr den Staub nicht von eurer Sehnsucht
Schüttelt,
Die ihr stehenbleibt, dort, wo er zu Licht
Verwandelt wird.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

WIT OP WIT

Langzaam ongeduldig
valt de sneeuw

het is de sneeuw van vorig jaar,
het is de sneeuw van volgend jaar,

langzaam ongeduldig
schrijft de sneeuw

de bladzij van dit jaar
weer open.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

VOM TODE
Worpsweder Skizzen I-V

I.

Wohin ich geh... ich möchte einen fragen,
warum ich fortging aus dem Haus, darin
die alten Uhren mir die Stunden sagen
mit einer Stimme, der ich dankbar bin.

Es ist zu stille, wo ich heute geh.
Der Pfad erträgt mich stumm wie einen Regen;
der Wind geht eine andere Allee,
in welcher welk die Äste sich bewegen.

Durch schwarzes Moorland wachsen Wassergassen,
an denen bang der Boden schwingt und schwankt,
und wenn ein Arm aus einer Weide langt:
ich bin ein Ding und muß mich fassen lassen..

II.

...Er geht vor mir. Ich kann ihn immer sehn
und bin doch bange, ihn zu überholen.
Von seinen Schritten biegen sich die Bohlen,
und seine Schultern schließen die Alleen.

Er weiß den Weg, als wär das Land sein Eigen;
die Kreuzwegpfähle mit den langen Händen
scheinen sich von den Orten fortzuwenden
und heimlich hinter ihm auf ihn zu zeigen...

III.

In der dunkeln Diele weiß man oft nicht:
Wie viele sind da ?
Hebt da einer sein Angesicht,
den noch keiner sah.

Aber ein anderer senkt das Haupt,
der sonst immer sprach, -
und wird weit in der Welt, geglaubt,
Keiner forscht nach.

IV.

Die Mühle geht. Und ihre Arme schwingen
im hohen Winde, den sie nachts erbat.
Die Schatten ihrer schwarzen Achsen springen
in lichte Wiesen aus dem raschen Rad.

Es ist als rissen sie die Dinge mit
in eine Flucht, der keiner sich erwehrt,
vor einem, der in eine Hütte tritt
von allem Lande abgekehrt...

V.

Ganz in den Abend geht der Wasserlauf.
Das Land liegt flach. Aber an seinem Saum
steht immer wieder irgendetwas auf,
wird einfach, still und reimt sich in den Raum:
ein Haus, ein Baum...

Und ganz am Rande einer, der noch schafft.
Einsam ein Mann inmitten von Morästen;
an seinen Armen, wie an schwarzen Ästen,
hängt seine hin und her bewegte Kraft.

Man kann nicht sagen: gräbt er in die Gründe?
Denn seine Hände sind so fremd geführt,
als ob er wehrlos in dem Winde stünde,
der rings die Dinge nicht berührt...

Worpswede, Herbst 1900

Rainer Maria Rilke

uit: Rilke, Rainer Maria, Gesammelte Werke, Stuttgart 2015
(Reclam)

ZO'N DAG

Aan wie ik ook maar dacht vandaag was dood,
terwijl de landerijen en de steden
gestaag langs het beslagen treinraam gleden
en het om beurten miezerde en goot.

Al menig lief is langer overleden
dan dat ze mij verdriet of vreugde bood.
Ik reis alleen en mis mijn reisgenoot,

met wie ik elke winstreek heb doorsneden.

Zo'n dag. Ik deed het niet met opzet, maar ik zag zelfs het gezicht van vaag bekenden, wier naam mij bij hun leven reeds ontschoot.

Ik zag mijn vader in elk handgebaar.
Het regende. Waar ik mij keerde of wendde,
aan wie ook maar ik dacht vandaag was dood.

Jean Pierre Rawie

KRZYS MICHALSKI IST GESTORBEN

Krzyś Michalski ist überraschend gestorben.
Eben er, unter meinen zahlreichen Bekannten,
konnte als ein wenig unsterblich gelten.
Streitlustig, dominant. Außergewöhnlich intelligent.
Er hat so viel Gutes getan. Wenn man an ihn dachte,
ragte das Wort Erfolg aus der Höhle heraus, in der
es in der Regel vegetiert. Erfolg, wirklicher Erfolg.
Und kein Requiem und andere rührende Antiquitäten.
Er ist anscheinend ausschließlich Businessclass geflogen
und in den besten Hotels abgestiegen.
Er war mit dem Papst und mit Präsidenten befreundet,
und doch hörte er nicht auf, Philosoph zu sein, das heißt,
ein unsichtbarer Mensch, jemand, der aufmerksam zuhört.
Jemand, der manchmal in einer Gedankenhöhle verschwindet.
Das ist eine schwierige, unmögliche Verbindung.
Aber nur was unmöglich ist, kann großartig sein.
Im gut geschnittenen schwarzen Jackett, schlank,
gekleidet wie ein Reisender, der sich vorbereitet
auf eine Expedition und niemandem verraten will
wohin.

Adam Zagajewski

uit: Zagajewski, Adam, Asymmetrie. Gedichte, München 2017 (Carl Hanser Verlag)

IM MORGENGRAUEN,
Wenn ein vogel des Erwachen übt -
Beginnt die Sehnsuchtsstunde allen Staubes
Den der Tod verliess

O Stunde der Geburten,
Kreissend in Qualen, darin sich die erste Rippe
Eines neuen Menschen bildet.

Geliebter, die Sehnsucht deines Staubes
Zieht brausend durch mein Herz.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

ZONDAGMIDDAG

Het licht is op een baar
de kamer ingedragen
heel stijf en onnoemelijk zwaar
en veel engelen hebben geweend
hun tranen vormen beken langs het raam
die langzaam samenstromen in de oceaan
van deze grauwe middag

De winkels van je ogen staan
leeg en verlaten
de koopwaar is verzonken
de klanten zijn verdronken
diep in de grauwe oceaan
van deze middag

Zijn dat mijn handen die als zwammen aan
je lichaam groeien
is dat mijn stem die als een paraplu
omhoog staat .

O de leegte van deze grauwe middag
wie zal de bergen der gebaren
beklimmen
wie brengt het lange wenen tot bedaren

Geen meesterhand zal ons meer redden
wij zijn twee logge waterbeesten
stom op elkander ingedreven
in deze grauwe oceaan
ik heb mij zachtjesaan
en met een eindeloze draaiing van mijn romp
een vormeloze zwarte klomp

traag aan je vastgezogen.

Paul Rodenko

uit: Rodenko, Paul, Orensnijder tulpensnijder. Verzamelde
gedichten, Amsterdam 1975 (De Harmonie)

SCHIJN

Ik zie met nauwelijks bedwongen schrik
steeds schrijnender de waarheid onder ogen,
de jaren die mij zomaar zijn ontvlogen,
de schijngestalten van mijn eigen ik.

De tijd waarover ik misschien beschik
tegen de tijd die weg is afgewogen,
doordringt mij enkel van mijn onvermogen;
het einde schuilt in ieder ogenblik.

De afgelegde wegen overziende,
al wat er was aan vrouwen en aan vrienden
en al waarmee lichtvaardig werd gespeeld,

wat bleef er over van de stoutste dromen,
dan dat ik tot het inzicht ben gekomen
dat ik mij veel verlangen heb verbeeld?

Jean Pierre Rawie

TRAUER NACH DEM VERLUST
EINES FREUNDES

Mein Freund ist nicht tot, mein Freund lebt
Aber ich kann ihn nicht treffen, kann ihn nicht sehen
Wir dürfen nicht miteinander sprechen
Mein Freund versteckt sich vor mir
Der tiefe Strom der Politik hat ihn erfasst
Mein Freund weiß jetzt die Antwort auf alle Fragen
Und für jede Antwort kann er eine Quelle finden
Mein Freund findet, ich sei
frivol, verloren, leichtsinnig,
hoffnungslos verirrt in den Fluten
unverantwortlicher Epitheta
im gefährlichen Dickicht des Unausgesprochenen
Mein Freund weiß, was der Anker unseres Lebens ist
was eine überflüssige Hyperbel oder nur eine Litotes
Mein Freund geht abends nicht aus
dem Haus, sogar im Mai, wenn alle
Hauser singen und die Schwalben für lange im Himmel
verschwinden und fröhlich van dort zurückkehren
ohne Sorgen, wie neu geboren
Mein Freund liebt jetzt das Volk
und das Volk ist seriös und geht nicht spazieren
nicht einmal im Mai, sondern es ist auf der Hut, mein Freund
hat keine Zeit für Metaphern und pars pro toto
Mein Freund versteckt sich vor mir
Mein Freund lebt

Adam Zagajewski

uit: Zagajewski, Adam, Asymmetrie. Gedichte, München 2017 (Carl
Hanser Verlag)

HET LAND VAN AMEN

1

Ik zal voorbij zijn en het dorp zal duren
gelijk vandaag met harpen in de bomen.
Geblaas geblaf. En telkens toegenomen
bewegingen tegen de middaguren.
Het gras ontelbaar tussen vogelveren
en leeuwerikken als omhooggetrokken
onhoorbaar bezig in een tijd vol klokken.
De knapen die nu haastig huiswaarts keren,
en ransels rondzwaaiend naar alle kanten
zullen volwassen zijn met grote handen.

Anton van Wilderode

uit: Dorp zonder ouders. Brugge: Orion1978

PRATEN TEGEN LANGZAAM WATER

Praten zoals regenwater
praat tegen langzamer water,

transfiguratie van drift:
een minende mond, een beminde,

samenzijn, namen verbinden
met namen, in spiegelschrift

weten hoe anderen heten,
gaan tot de wieg van het licht.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

HERBST

Die Blätter fallen, fallen wie von weit,
als welken in den Himmeln ferne Garten;
sie fallen mit verneinender Gebärde.

Und in den Nächten fällt die schwere Erde
aus allen Sternen in die Einsamkeit.

Wir alle fallen. Diese Hand da fällt.
Und sieh dir andre an: es ist in allen.

Und doch ist Einer, welcher dieses Fallen
unendlich sanft in seinen Händen hält.

Rainer Maria Rilke

uit: Rilke, Rainer Maria, Gesamelte Werke, Stuttgart 2015
(Reclam)

HERFST

Er vallen, met afwerende gebaren,
en als van ver - of in de hemel verre
tuinen verwelken, zo vallen er blaren.

En in de nachten valt de zware aarde
de eenzaamheid in vanuit al die sterren.

We vallen allen. Deze hand hier valt.
En zie de andere: het geldt voor alle.

Toch is er Een, Een is er die dit valle
oneindig zacht in bei zijn handen vat

vertaling Peter Verstegen

[https://www.dbnl.org/tekst/_twe007198201_01/
_twe007198201_01_0124.php](https://www.dbnl.org/tekst/_twe007198201_01/_twe007198201_01_0124.php)

NAJAAR

Dit is de herfst, dit zijn de mooiste maanden,
maar ze ontgaan ons zoals ieder jaar,
want wij zijn blinden in een wereld waar
het blijvende niet geldt, alleen het gaande.

Wij tastten in het duister naar elkaar,
een oogwenk dat wij ons onsterfelijk waanden,
en zijn niet dan elkanders nabestaanden;
het bed is ons niet nader dan de baar.

Geen troost valt aan het najaar te ontlennen,
de bladeren verworpen in de goot
en alles is voor je het weet verdwenen.

Misschien is ons vergund pas metterdood,
door vreemde hemellichamen beschenen,
iets lief te hebben dat ons niet verstoot.

Jean Pierre Rawie

KATAKOMBEN

1

De zon die mij bepoedert doet mij dromen.
Ik loop aandachtig door een helder Rome
als jaren hér, weg uit mijn donker land,
aan een langdurig heimwee ontkomen.

2

Fel bovengronds woekert de tijm van pasen,
beneden waait met aanhijgen en blazen
de nachtwind uit de katakombe mij voorbij
met zulke zekerheid, in pace, pace!

3

Zijn naam en leeftijd spoorloos weggewist
werd hij een niemand zonder aangezicht,

een handvol as in de amfoor gebleven
die omgevallen in de muurnis ligt.

Anton van Wilderode

uit: Volledig dichtwerk, Lannoo 1999

STILTE MIJN TOEVLUCHT

Stilte mijn toevlucht van oudsher
Die de vorm van een lacune
Aannam, verloren bestaan,

Uit een graf ben ik geboren,
Op Uzelf ben ik ontgonnen,
Groot neen dat zich alles ontzegt,

Dat zich een wereld getroosten
Wou, het ontvouwt zich, een leegte
Blijft dicht, maar dit onbenoembaar

Vrijgevige doet zich open
Moederlijk tot machteloos toe.
Stilte mijn toekomst van oudsher.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

MORITURA TE SALUTAT

Dit zijn U w e wegen,
Ook de mijne? 'k weet het niet, mijn God,
Al mijn wenschen en begeerten zwegen,
Toen Gij tot mij spraakt, ik sprak met tegen,
Ik aanvaardde Uw gebod.

Of mijn hart dit wilde?
'k Heb niet naar het schreien van mijn hart gevraagd.
Toen Uw glimlach mijne ziel doortrilde
En mijn glimlach gloren deed, verstilde
't Al in mij, dat schreit of klaagt.

Dit zijn Uw gedachten,
Ave, Heer, U groet die sterven gaat.
Dat het ja van hare stille nachten
En het amen harer dagen door geen klachte
Worde ontheiligd en geschaad.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

TODESPFORTE

im Andenken an Henryk Bereska

als ich anfang Gedichte zu schreiben
lebten noch „alle“
dann gingen sie nach und nach

das Schwierigste ist
ohne Beistand des Engels
durch die Todespforte zu gehen

der Gläubige durchschreitet
die Todespforte
mit geschlossenen Augen
auf der anderen Seite
hat er ein Lächeln auf den Lippen

ich habe einen Weg hinter mir
der länger wird
Stunde um Stunde

vor mir habe ich einen Weg
der immer kürzer wird

an etwas glauben das existiert
ist nicht Glaube sondern Wissen
an etwas glauben das nicht existiert
ist wahrer Glaube

wer glaubt dass Gott existiert
braucht keine Wunder
der Glaube ist das Wunder

wer Weiß dass die Liebe existiert
muss sie beschreiben
und anderen ihr Bild zeigen
Die Todespforte
Das Geheimnis ihrer Konstruktion
liegt darin dass es diese Pforte nicht gibt
sie aber trotzdem
allen weit offen steht.

Sie ist so eng
Dass der Mensch sich hindurchzwängt
im Schweiß seines Angesichts
in blutiger Mühe
jahrelang pfeifend
oder schreiend vor Angst

Glücklich wer stirbt
Im Schlaf
an der Hand gehalten
von Euridike
die sterblich ist
und weint weil sie allein
weiterleben muss

Wroclaw 2005

Tadeusz Rósewicz

uit: Rózewicz, Tadeusz, Und sei' s auch nur im Traum. Gedichte
1998-2008, Passau 2012,, (Verlag Karl Stutz)

VERTRIEBENE
aus Wohnungen
Windgepeitschte
mit der Sterbeader hinter dem Ohr
die Sonne erschlagend -

Aus verlorenen Sitten geworfen
dem Gang der Gewässer folgend
dem weinenden Geländer des Todes
halten oft noch in der Höhle
des Mundes
ein Wort versteckt
aus Angst vor Dieben

sagen: Rosmarin
und kauen eine Wurzel
aus dem Acker gezogen
oder
schmecken nächtelang: Abschied
sagen:
Die Zeit ist um
wenn eine neue Wunde aufbrach
im Fuss.

Reissend wird ihr Leib
im Salz des Marter fortgefressen.

Hautlos
augenlos
hat Hiob Gott gebildet.

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

VON MEINER MUTTER

Von meiner Mutter wusste ich nichts zu erzählen
wie sie immer sagte, das wirst du noch bereuen,
wenn ich nicht mehr da bin, und wie ich ihr nicht glaubte,
weder das »nicht mehr« noch das »da bin«,
wie ich gerne zusah, wenn sie einen neumodischen Roman las
und sofort ins letzte Kapitel schaute,
wie sie in der Küche, überzeugt, das sei für sie
nicht der richtige Platz, den Sonntagskaffee machte,
oder, noch schlimmer, Filets vom Dorsch,
wie sie auf die Gäste wartete und in den Spiegel sah,
wobei sie ein Gesicht machte, das sie davor bewahrte,
sich wirklich zu sehen (was ich anscheinend
von ihr geerbt habe, wie auch ein paar andere Schwachen),
wie sie sich dann ungezwungen über Dinge ausließ,
in denen sie nicht forte war, und wie ich töricht
stichelte, so wie damals, als sie
sich mit Beethoven verglich, dem taub werdenden,
und ich so grausam war zu sagen, aber weißt du, er
hatte Talent, und wie sie mir alles verzieh,
und wie ich mich daran erinnere, und wie ich van Houston
zu ihrer Beerdigung flog und im Flugzeug
eine Komödie lief, und wie ich weinte vor Lachen
und vor Schmerz, und wie ich nichts sagen konnte
und es immer noch nicht kann.

Adam Zagajewski

uit: Zagajewski, Adam, Asymmetrie. Gedichte, München 2017 (Carl
Hanser Verlag)

ILLUSIONS

Flow, flow the waves hated,
Accursed, adored,
The waves of mutation;
No anchorage is.
Sleep is not, death is not;
Who seem to die live.
House you were born in,
Friends of your spring-time,
Old man and young maid,

Day's toil and its guerdon,
They are all vanishing,
Fleeing to fables,
Cannot be moored.
See the stars through them,
Through treacherous marbles.
Know the stars yonder,
The stars everlasting,
Are fugitive also,
And emulate, vaulted,
The lambent heat lightning
And fire-fly's flight.

When thou dost return
On the wave's circulation,
Behold the shimmer,
The wild dissipation,
And, out of endeavor
To change and to flow,
The gas become solid,
And phantoms and nothings
Return to be things,
And endless imbroglio
Is law and the world,—
Then first shalt thou know,
That in the wild turmoil,
Horsed on the Proteus,
Thou ridest to power,
And to endurance.

Ralph Waldo Emerson

uit: POEMS By Ralph Waldo Emerson, HOUSEHOLD EDITION 1911

AFSCHEID

Een oogenblik voor het voorbije leven
Als voor 't bewogen spiegelvlak te staan
Van rimplend water, dat met stadig beven,
Het beeld, eer het tot stand komt, doet vergaan,

Den vorm te zien, die in het water drijft,
Onzuiver zoo van kleuren als contouren,
Die, vluchtig bij het allerlichtst beroeren,
Geen wezen heeft, dat in zichzelf beklijft...

En heen te gaan-en niets dat achterblijft
Dan dingen, die wij meenden te bezitten,
En niet ons eigen waren, die als klitten
Nog hechten in de plooien van ons kleet,
Maar die wij van ons doen, zooals we leed
En bitterheid en zorgen van ons deden,
Als niet van ons, als dingen van 't verleden...

Een oogwenk voor het vlottend watervlak te staan
En naar 't verwarde spiegelbeeld te staren
Dat nog de trekken draagt, die de onze waren,
En stil en eenzaam heen te gaan.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

WIE VIELE HEIMATLÄNDER
spielen Karten in den Lüften
wenn der Flüchtling durch Geheimnis geht

wie viel schlafende Musik
im Gehölz der Zweige
wo der Wind einsam
den Geburtenhelfer spielt.

Blitzgeöffnet
sät
Buchstaben-Springwurzelswald
in verschlingende Empfängnis
Gottes erstes Wort

Schicksal zuckt
in den Blutbefahrenen Meridianen einer Hand -

Alles endlos ist
und an Strahlen
einer Ferne aufgehängt -

Nelly Sachs

uit: Nelly Sachs, Gedichte, Zürich 1966, (Coron-Verlag)

EN LA TARDE QUE MUERE ...

EN LA tarde que muere con lasciva agonía
entreabriendo su manto para regar de flores
la campiña serena, la amada de un día
rememoró al oído los pasados amores.

Y el crepúsculo rojo que a lo lejos moría
en su último rútilo al hundirse en lo arcano
iluminó mi rostro. Yo sentí que vivía
y la besé en la frente, y la besé en la mano.

Y desde aquella tarde tan muda y tan serena,
nuestra vida tornóse como antaño había sido
sin que aquella alegría la nublease la pena,
descorriendo al pasado el velo del olvido.

Xavier Villaurrutia

AM ABEND DER STIRBT...

AN DEM Abend, der mit lüsternem Todesschmerz stirbt
und seinen Mantel lüftet, um die heitere Landschaft
mit Blumen zu besprengen, rief die Geliebte eines Tages
sich im Ohr die verflossenen Liebschaften zurück.

Und die rote Dämmerung, die in der Ferne erstarb,
erleuchtete, im Geheimnis versinkend, mit ihrem letzten Gold
mein Gesicht. Ich fühlte, daß ich lebte,

und küßte sie auf die Stirn und küßte sie auf die Hand.

Und seit jenem so stummen und so heiteren Abend
wurde unser Leben wie es einst gewesen war,
ohne daß das Leid jene Fröhlichkeit getrübt,
indem es den Schleier des Vergessens vom Vergangenen gelüftet
hätte.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la
muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von
Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

WIEGE

Erde
Wiege voll asche

Voll gräber
Wie eine honigwabe
Grab an grab
Die flach
Begrabenen

Vom leben getrennt
Wie ein mund

Tadeusz Rósewicz

uit: Rósewicz, Tadeusz, - Decedisu K. (Hrsg.), Tadeusz Rósewicz.
Gedichte. Stücke, Frankfurt am Main 1983 (Suhrkamp)

KERKHOF

Het hek hangt scheef in het scharnier.
De struiken groeien door het schroot.
Het stilstaand water in de sloot

symboliseert de doodsrivier.

Wat dreef ons om te zien wat hier
van zoveel leven overschoot?
Bizarre wortels liggen bloot
onder een weggezakt plankier.

Wij gaan tussen de graven door,
zonder te vragen naar de zin
van wat als vraag zijn zin verloor.

Er is geen eind en geen begin.
Wat is geweest ligt op ons voor,
wat komt loopt langzaam op ons in.

Jean Pierre Rawie

SONETE

Afară-i toamnă, frunză-inprăştiată,
Iar vîntul zvîrle-n geamuri grele picuri;
Şi tu citeşti scrisori din roase plicuri
Şi într-un ceas gîndeşti la viaţa toată.

Pierzîndu-ţi timpul tău cu dulci nimicuri,
N-ai vrea ca nime-n uşa ta să bată;
Dar şi mai bine-i, eind afară-i zloată,
Să stai visînd la foc, de somn să picuri.

Şi eu astfel mă uit din jeţ pe gînduri,
Visez la basmul vechi al zînei Dochii;
În juru-mi ceaţa creşte rînduri-rînduri;

Deodat-aud foşnirea unei rochii,
Un moale pas abia atins de scinduri...
Iar mîni subţiri şi reci mi-acopăr ochii.

Mihai Eminescu (1850-1889)

uit: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/35323/pg35323-images.html>

HET LOOF VALT AF, de herfst is ingetreden,
weer tikken aan de vensters dikke droppen;
in brieven uit vergeelde enveloppen
herlees je in een uur heel je verleden.

Je tijd verdoend met lieve kleinigheden
wou je dat niemand aan de deur kwam kloppen
je kunt je met zulk weer maar best verstoppen,
bij haardvuur peinzend, half in slaap gegleden.

Zo in mijn stoel verlies ik mij in dromen
van sprookjes uit de jaren die vervlogen,
terwijl de nevels het vertrek doorstromen;

dan hoor ik rokken, door de wind bewogen,
en zachte stappen in de kamer komen...
Weer voel ik koele handen op mijn ogen.

vertaling J.P. Rawie

DECEMBER

Hoe je, als ik bijna moet huilen, zegt:
er zit sneeuw in de lucht. Maar de wolkenvelden
zijn blauw en in mij zit een grijsgedraaid
verdriet: De winter is zo wit dat alles uit vacht

bestaat, alsof er een grote hond uitgestrekt in
de straat ligt. Ik leerde dat als mijn boosheid
een sneeuwvlok in april is en als ik weer iemand
ter aarde bestel, dat ik mij dan puntgaaf

presenteer. Zie mij de lak van mijn tanden
glimlachen, mij dansen als een prooidier in
het vizier van de jager, ach, kom, dans,

laat me zwieren in mijn dodemanswals.

En toch, zodra ik alleen ben tuur ik de
boze lucht af, verdraai ik mijn stem tot wat
kraaiengezucht en denk: hoeveel zwarte
sneeuw kan een mens zien vliegen?

Marieke Lucas Rijneveld

Volkskrant 31 december 2021

DOODS NADERING 1

Is dit, o Heer, dit oppervlakkigheid,
Dat ik mijn uren en mijn dagen
Zoo onbezorgd en zonder veel te vragen
Zoo ongeveer als vroeger slijt?
Alleen wat machtelozer en wat zwakker
En zonder levenstaak en levensstrijd —
Des morgens word ik zonder plichten wakker
En hul mij aanstonds in mijn eenzaamheid.
Dan komen vrienden die mij wat verwennen
En meren aan mijn oever hunne boot,
Wij spreken van het leven, dat wij kennen
Met luider stemme en zachter van den dood.
Dan gaan zij heen en eenzaam blijf ik achter ...
Ik weet niet, is dit oppervlakkigheid,
Dat niet mijn stem nog stiller werd en zachter
En sprak van U en Uwe heerlijkheid?

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

DOODS NADERING 2

Mijn uren gaan voorbij gelijk het zand,

Dat langzaam door de dichte vingers vliet
En wegvloeit uit de vastgesloten hand;
Als water, dat ik dronk, maar proefde 't niet.
Ik weet niet of zij bitter zijn of zoet,
Ik weet niet, of het zachtkens in mij schreit,
Of in mij lacht - het zingen van mijn bloed,
Het klinkt zoo stil, en 't ver geruisch zoo zoet
Heer, van Uw eeuwigheid.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

DOODS NADERING 3

Wij mogen U niet eigenmachtig beelden,
Gij Scheemrende, waaraan de dag ontsteeg.
We ontleenen aan dezelfde kleurenweelde,
Waarmede men Uw beeld vanouds penseelde,
Den glans, waarmee de heilige U verzweg.

Wij bouwen beelden van U op als wanden,
Zoodat reeds duizend muren om U staan,
Want U verhullen onze vrome handen,
Zoodra U onze harten opengaan.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

DOODS NADERING 4

Ik vroeg: Is dit lichtzinnigheid in mij,
Dat ik niet angstig of bedroefd kan wezen
Vanwege mijne zonde, noch met vreeze
Tot U, o Heer, om schuldvergeving schrei?

Ik kende vroeger nog besef van schuld
En schreide vaak tot U om schuldvergeving,
Hoe is het, dat de dood dan niet met beving,
Doch met zijn groote stilte mij vervult?

Toen lachte God en sprak: Toen Gij daareven
Al wat ik nam, vrijwillig hebt gegeven,
Toen gaaft gij in de gulheid van uw bod
Mij ook uw smarten, ook uw levenswonden ...

In 't leven is de zonde o n z e zonde
Maar in den dood is ze U w e zaak, mijn God.

J. v.d. Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

BIJ AVONDSCHER IS HIJ UITGEDRAGEN...

Bij avondschemer is hij uitgedragen
haastig en stil als werd hij weggeroofd;
de zachtste klok snikte driemaal gedoofd
alsof driemaal een deur dichtviel met doffe slagen.
Achter zijn uitvaart staan de zuivere dagen
des zomers puilende van groen gereed
om met zacht gras, traag als het menselijk leed,
de plek te dempen die zijn naam zal dragen.

Anton van Wilderode

uit: "zachtjes, mijn zoon ligt hier", facet, 1988

DIN NOAPTEA...

Din noaptea vecinicei uitări
in care toate curg,
a vieții noastre desmierdări

și raze din amurg,

de unde nu mai străbătu
nimic din ce-au apus -
aș vrea odată-n viață tu
să te înalți în sus.

Și dacă ochii ce-am iubit
n-or fi de raze plini,
tu mă privește liniștit
cu stinsele lumini.

Și dacă glasul adorat
n-o spune un cuvânt,
tot înțeleg că m-ai chemat
dincolo de mormânt.

Mihai Eminescu (1850-1889)

uit: <https://www.gutenberg.org/cache/epub/35323/pg35323-images.html>

VANUIT DE NACHT waar ieder ding
voor eeuwig in verdween,
al wat ons hier ter harte ging
dat schemerlicht bescheen,

waaruit wat weg is nimmermeer
de weg is teruggegaan -
wou ik dat jij nog slechts één keer
ten leven op zou staan.

En zijn je lieve ogen niet
meer stralende verlicht,
ik wil dat jij me stil beziet
met uitgedoofd gezicht.

En ook al spreekt de stem die mij
zo dierbaar was geen woord,
toch heb ik van de overzij

dat je mij riep gehoord

vertaling J.P. Rawie

ANNUNCIATIE

Ik hoorde uw voetstap naadren op het pad,
Ik wachtte, en zag u na een korte pooze.
- Hoe geurden 't dennenboschje en de rozen! -
Toen gij mijn open woning binnentradt.

Gij waart dien avond, toen gij tot mij kwaamt,
O Dood, niet overmoedig, niet vermetel,
En toen gij plaats naamt in mijn zachten zetel,
Gelijk een knaap zoo schuchter en beschaamd.
"Ik kom misschien wat laat en ongelegen?
Maar God heeft mij gezonden met een last.
Ik sprak: "Wie tot mij komt van Zijntwege
Is mij ten allen tijde een lieve gast."
Ik bood u spijze, ik dronk met u den wijn.
Toen spraakt gij vragend, en uw oogen zagen
De mijne niet, naar de uwe opgeslagen,
Maar staarden peinzend in den avondschijs
"Ik weet, dat ge u een woning hebt gebouwd,
Die gij zoo juist van plan waart te betrekken?...
Dat gij de taak, door God u toevertrouwd
Ten laatste aan uzelve woudt ontdekken,
Als gij uw eigen leven leven zoudt?"...
Maar met een glimlach sprak ik snel en stil:
"Kwaamt gij, o Dood, mij van mijn plannen spreken?
Spreek en verkondig mij des Meesters wil."
Toen stondt gij op, toen gaaft gij mij het teeken,
Waarmede gij de uwen wijdt, o Dood.-

Ik deed u even later uitgeleide,
Ik zag u duister in het avondrood
Verdwijnen in de duisternis der heide.
En keerde huiswaarts langs het kiezelpad,
Ik sprak niet "goede Dood", ik sprak niet "booze"
Maar 't dennenboschje geurde, en de rozen

En 'k had het leven nooit zoo lief gehad.

J. van der Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

SINDSDIEN

Hij is mij toch nog ongemerkt ontgleden.
Hij keerde in, en ademde zo diep
dat het weer leek of hij alleen maar sliep.
Ik liep de trap af, de vertrouwde treden,

en voelde reeds dat hij was overleden,
nog voor ik hoorde hoe mijn moeder riep.
Of hij tot slot aanschouwde wie hem schiep
nam hij als laatste raadsel met zich mede.

Zo heeft zich op het eind mijn vaders dood
gevoegd bij de voldongen misverstanden,
als iets waar ik alsnog te kort in schoot.

Maar sinds hij mij ontviel, ontwaar ik hem
steeds vaker in gebaren mijner handen,
en hoor hem spreken door mijn eigen stem.

Jean Pierre Rawie

DANS L'INTERMINABLE

Ennui de la plaine
La neige incertaine
Luit comme du sable.

Le ciel est de cuivre
Sans lueur aucune.
On croirait voir vivre
Et mourir la lune.

Comme des nuées
Flottent gris les chênes
Des forêts prochaines
Parmi les buées.

Le ciel est de cuivre
Sans lueur aucune.
On croirait voir vivre
Et mourir la lune.

Corneille poussive
Et vous, les loups maigres,
Par ces bises aigres
Quoi donc vous arrive?

Dans l'interminable
Ennui de la plaine
La neige incertaine
Luit comme du sable.

Paul Verlaine

IMMENSE VERVELING
Van dit vlakke land!
De sneeuw valt onzeker
En glinstert als zand.

De lucht is van koper,
Geen licht dient zich aan;
De maanschijf hierboven
Lijkt dood en vergaan.

Ginds in het bos is 't,
Als drijven de eiken,
Die in grijze mist
Op wolken gelijken.

De lucht is van koper
Geen licht dient zich aan,

De maanschijf hierboven
Lijkt dood en vergaan.

Amechtige kraaien
En magere wolf,
Wat is van dit waaien
Voor jullie 't gevolg?

Immense verveling
Van dit vlakke land!
De sneeuw valt onzeker
En glinstert als zand.

vertaling Peter Verstegen

uit: Verlaine, Paul, Een droom vreemd en indringend. Een leven in
gedichten, Amsterdam 2002 (van Oorschot)

HET IS MIJ OF IK EEN LANDVERHUIZER BEN
die waakt in zijn dekens gewikkeld,
rustig op de grond. Misschien sterf ik aldoor
maar ik hoor graag de woorden van 't leven,
die ik nooit heb begrepen, ik blijf staan
bij lange hypothesen. Stellig kan ik niet
ontvluchten !
Ik zal trouw zijn aan het leven en aan de
dood
met mijn lichaam en mijn geest, in elke
richting
die men kan voorzien en waarnemen.
Bij tussentijden zegeviert over mij
iets dat licht is, een tijd van geduld
- het besef hoe dwaas het is -
verschil te maken, tussen de dood
en de illusie van 't hart dat klopt.

Quasimodo

De gedichten werden vertaald door Dr. Catharina Ypes en ontleend aan : PANTHEON DER NOBELPRIJSWINNAARS VOOR LITERATUUR - 48ste deel, blz. 55/166 - Uitgeverij Heidelberg Hasselt, 1964.

STILSTAAND WATER

Gesloten water, slaap van de moerassen
die in brede blikerende strepen vergiften kweekt,
nu eens blank, dan weer groen in de lichtflitsen
gij zijt als mijn hart.

De populier grijst rondom en de steeneik
de bladeren in de eikels komen erin tot rust
en ieder vormt uit één middelpunt zijn kringen
met rafelige rand door de somber suizende zuidenwind.

Zó als 't water de herinnering
zijn kringen vergroot, aldus mijn hart
het beweegt zich uit één punt en daarna sterft het :
zo is het zuster van u, stilstaand water.

(Uit: "Acque e Terre)

Quasimodo

De gedichten werden vertaald door Dr. Catharina Ypes en ontleend aan : PANTHEON DER NOBELPRIJSWINNAARS VOOR LITERATUUR - 48ste deel, blz. 55/166 - Uitgeverij Heidelberg Hasselt, 1964.

NIEMAND

Ik ben misschien een jongen
die bang is voor de doden
maar die de dood aanroept
opdat die hem losmaakt van al wat leeft :
kinderen, bomen, insecten ;
- van al wat droefheid draagt in 't hart.

Want hij kan niets geven

en de wegen zijn duister
en er is niemand meer
die hem kan doen schreien
dicht bij U, o, Heer.

(Uit: "Acque e Terre")

Quasimodo

De gedichten werden vertaald door Dr. Catharina Ypes en ontleend
aan : PANTHEON DER NOBELPRIJSWINNAARS VOOR LITERATUUR -
48ste deel, blz. 55/166 - Uitgeverij Heideland Hasselt, 1964.

HET LAND DER MENSEN

Ik lig in een landschap van heuvels alleen
met bloemen en water en gras;
de tijd liet me los en liep ijlings heen,
nu ben ik een mosbed, een zwervende steen
of een vlijmscherpe splinter van glas.
Het water beneden maalt binnen zijn boord,
de bloem legt haar bloemenhart bloot;
als de wind herbegint is het grasvlak gestoord
met een snelle golf die vloeit blinkende voort
als de voorgolf, ineens, van de dood.
Met de laatste mens is het laatste gesprek
op het zwijgen der dingen gestrand;
natuur graaft zich onder herfstelijk dek,
de bomen staan naakt met een twijgenhek
voor een zeekim van zilver en zand.
Ik lig in de schoot van de heuvels alleen
en het licht van de zomer verdooft;
het water spoelt koud op zijn bodem van steen
en mijn hart, als van hoorn of elpenbeen,
stuwt zijn laatste bloed naar mijn hoofd.
Anton van Wilderode

uit: Het land der mensen, Antwerpen: De Nederlandsche
Boekhandel 1952

AULA

Eén van de heetste zomerdagen
stonden wij rond zijn kist geschaard
waar men, opdat wij hem nog zagen,
een ruitje in had uitgespaard.

Hij lag in zijn te groot geworden
en voor dit weer te warme pak
met de verweerde ridderorde
die altijd in zijn knoopsgat stak,

en leek zo opgebaard nog kleiner
dan in de dagen voor zijn dood.
(Indien Gij zijt, ontferm U zijner,
want zijn zachtmoedigheid was groot.)

Men sprak, maar geen herinneringen
deden dit vreemde leven recht:
de onuitsprekelijke dingen
bleven ook nu weer ongezegd.

En het verliep zoals het hoorde;
na 'lijdensweg' en 'droeve plicht'
zei ik als zoon wat laatste woorden.
Toen ging de voorhang langzaam dicht

en voelde ik de lichten doven,
en met een plotselinge pijn
het tussen hem en mij geschoven,
nooit meer te openen gordijn.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert
Bakker)

ONBEREIKBAAR NABIJ

They are all gone into the world of light
Henry Vaughan

O dark, dark dark. They all go into the dark
T.S.Eliot

*

O verduisterd gelaat
aan de andere oever,

hoever, hoever
van mij vandaan?

Vlakbij, te ver om te gaan.

*

Ze woont in de stilte, ze schrijft mij
brieven van vroeger, dan vraag ik
Hoe gaat het. Goed, antwoordt zij
in de lang verleden tijd.

*

Als een kind dat een poos
slaapt en dan wordt gewekt

en verder slaapt in de arm
van moeders droefenis,

dat is de hoe de liefde is
warm en meedogenloos.

*

Die mijn kinderen droeg tot aan
de drempel van het licht, die mijn
hand vroeg om over het grote
duister heen mij te redden, waar

was ik, je blijft naar mij uitzien,
voorgoed onbereikbaar nabij.

G. van der Graft

uit: Van der Graft, Praten tegen langzaam water. Gedichten
1942-2007. Een keuze. Amsterdam Antwerpen 2007 (Uitgeverij de
Prom)

WOORDEN

Ik wantrouw het woord, een mensch, dat praat,
Het weet van alles het hoe en waarom;
Daar is op aarde geen heiligdom,
Waar niet het woord naar binnen gaat.

En dit heet "huis" en dat heet "hond"
En dit heet "God" en dat "gebed",
En noemt men iets, dan weet men het,
En nergens is meer heilige grond.

Der menschen woord raakt alles aan.
-En dan verstomt der dingen lied,-
Hun tuin grenst vlak aan Gods gebied....
Ik waarschuw: blijf van verre staan,

En nader niet met een naam, met een woord,
De juiste term, de gave zin,
Het doode lichaam ligt er in
Der dingen, die men heeft vermoord.

Naar Rainer Maria Rilke

J. van der Waals

uit: Van der Waals, Jacqueline E., Verzamelde gedichten, Kampen
1994 (De Groot Goudriaan)

NOCTURNE EN QUE NADA SE OYE

EN MEDIO de un silencio desierto como la calle antes del crimen
sin respirar siquiera para que nada turbe mi muerte
en esta soledad sin paredes
al tiempo que huyeron los ángulos
en la tumba del lecho dejo mi estatua sin sangre
para salir en un momento tan lento
en un interminable descenso
sin brazos que tender
sin dedos para alcanzar la escala que cae de un piano invisible

sin más que una mirada y una voz
que no recuerdan haber salido de ojos y labios
¿qué son labios? ¿qué son miradas que son labios?
y mi voz ya no es mía
dentro del agua que no moja
dentro del aire de vidrio
dentro del fuego lívido que corta como el grito.
Y en el juego angustioso de un espejo frente a otro
cae mi voz
y mi voz que madura
y mi voz quemadura
y mi bosque madura
y mi voz quema dura
como el hielo de vidrio
como el grito de hielo
aquí en el caracal de la oreja
el latido de un mar en el que no sé nada
en el que no se nada
porque he dejado pies y brazos en la orilla
siento caer fuera de mí la red de mis nervios
mas huye todo como el pez que se da cuenta
hasta ciento en el pulso de mis sienes
muda telegrafía a la que nadie responde
porque el sueño y la muerte nada tienen ya que decirse.

Xavier Villaurrutia

NOKTURNE, IN DEM MAN NICHTS HÖRT

MITTEN IN einer verlassenen Stille, wie die Straße vor dem
Verbrechen,
sogar ohne zu atmen, damit nichts meinen Tod stört,
in dieser Einsamkeit ohne Wände,
zur Zeit, wenn die Ecken geflüchtet sind,
hinterlasse ich im Grab des Bettes mein blutloses Standbild,
um in einem so langsamen Augenblick aufzubrechen
in einen nicht endenwollenden Abstieg,
ohne Arme zum Ausstrecken,
ohne Finger, um die Tonleiter zu erreichen, die von einem
unsichtbaren
Klavier herabfällt,

ohne mehr als einen Blick und eine Stimme,
die sich nicht erinnern, aus Augen und Lippen getreten zu sein,
was sind Lippen? Was sind Blicke, die Lippen sind?
Und meine Stimme ist schon nicht mehr meine
im Wasser, das nicht nässt,
in der Luft aus Glas,
im fahlen Feuer, das schneidet wie der Schrei.
Und im angstvollen Spiel eines Spiegels vor einem zweiten
sinkt meine Stimme,
und meine Stimme, die reift,
und meine Stimme brennreif,
und mein Wald reift,
und meine Stimme brennt reif
wie das Eis aus Glas,
wie der Schrei aus Eis,
hier in der Muschel des Ohrs
der Wellenschlag eines Meeres, in dem ich van nichts weiß,
in dem man nicht schwimmt,
weil ich Füße und Arme am Strand ließ,
fühle ich außerhalb meines Ichs das Netz meiner Nerven fallen,
aber alles flieht wie der Fisch, der
bis zu hundert im Pulsschlag meiner Schlafen
stumme Telegraphie gewahrt, auf die niemand antwortet,
weil der Traum und der Tod sich nichts mehr zu sagen haben.

Übertragen von Curt Meyer-Clason

Villaurrutia, Xavier, Sehnsucht nach dem Tod. Nostalgia de la muerte. Sämtliche Dichtungen spanisch / deutsch. Übertragen von Curt Meyer-Clason, Aachen 2007 (Rimbaud)

IK BEDENK DE WERELD

Ik bedenk de wereld, tweede uitgave,
tweede verbeterde uitgave,
voor de dwazen om te lachen,
de tobbers om te tobben,
de kalen om te kammen,
de katten om te klagen.

Hier is het hoofdstuk
'De taal van plant en dier',
met voor elke soort
de relevante woordenschat.
Alleen al door een gewone groet,
uitgewisseld met een vis,
zullen jij, de vis en iedereen
sterker in het leven staan.

Je hebt het lang voorvoeld:
het bos begint te spreken,
plots zijn de woorden wakker.
Wat een epiek van uilen!
Wat een aforismen van de egel!
Hij bedacht ze zelf,
terwijl wij zeker wisten: hij doet niets,
hij ligt gewoon te slapen.

De tijd (hoofdstuk twee)
mag zich overal mee bemoeien,
met goed en kwaad, maakt niet uit.
Maar -de tijd die zeeën verplaatst,
die bergen verplettert en sterren
laat draaien, heeft: geen enkele macht
over geliefden, want zij zijn te naakt,

te innig omhelsd, ziel opgeschrikt,
als een mus op hun schouder.

De ouderdom is alleen de moraal
die hoort bij een misdadig leven.
Aha, dus allen blijven jong!
Het lijden (hoofdstuk drie)
maakt het lichaam niet te schande.
De dood komt als je slaapt.

Dan zul je dromen
dat ademhalen niet meer hoeft,
dat stilte zonder adem
heel aardige muziek is.
Als een vonk zo klein
Doof je in de maat.

Zo is de dood. Het deed meer pijn
toen een roos in je vinger prikte.
Je onderging een grotere schrik
toen je een blaadje vallen zag.

Zo is de wereld gewoon. En zo
leef je. En doodgaan is niet meer.
Al het andere is als Bach,
die eventjes gespeeld wordt
op een zaag.

W. Szymborska

uit: Szymborska, W., Einde en begin. Gedichten 1957-1997,
Amsterdam 1999 (Meulenhoff)

ANCHE GLI ALBERI UN TEMPO ERANO CROCI

Anche gli alberi un tempo erano croci
Appesi ai rami d'ombra agonizzavano
i miei fratelli, il sole dentro gli occhi.

Perduta era dell'anima l'effigie

umana, sconosciuta ogni parola
d'amore era tra i simili, scomparso
tutto dell'uomo il seme e la misura.

Tutto passò in dilirio: la memoria,
torbido lago ove affluisce il cuore,
sarà specchio d'immagini e di nomi.

Torno a scoprire i morti ad uno ad uno,
incustodite ceneri, a ridire
il nome dei compagni come in una
segreta antologia.

Elio Filippo Accrocca

OOK DE BOMEN WAREN EENS KRUISEN

Ook de bomen waren eens kruisen.
Aan de schaduw takken hangend,
waren mijn broers stervend, de zon in de ogen.

Verloren was de menselijke beeltenis van de ziel,
onbekend elk woord
van liefde tussen naasten, verdwenen heel
de mens het zaad en de maat.

Alles ging in waan voorbij: de herinnering,
troebel meer waar het hart stroomt,
het zal een spiegel zijn van beelden en namen.

Ik ga terug om de doden één voor één te ontdekken,
onbeheerde as, om te klagen
de naam van de metgezellen als in
één geheime bloemlezing.

AUCH DIE BÄUME WAREN EINMAL KREUZE

Auch die Bäume waren einmal Kreuze. An den Schattenzweigen

hängend, waren meine Brüder am Sterben, die Sonne in den Augen.

Verloren war der Seele menschliches Ebenbild, unbekannt war jedes Liebeswort zwischen den Nächsten, verschwunden ganz des Menschen Same und Maß.

Alles ging vorüber im Wahn: das Gedächtnis, ein trüber See, wo das Herz hinströmt, wird Spiegel von Bildern und Namen sein.

Ich kehre zurück und entdecke die Toten einen um den andern, unbewachte Asche, und sage die Namen der Genossen auf wie eine geheime Anthologie.

Vertaling Franco de Faveri/Regine Wanknecht

EPICURUS

Dood, om maar iemand te noemen,
hoeft ons geen angst aan te jagen:
zijn wij er, hij kan er niet zijn dan,
is hij er, ontbreekt het aan ons.
We sluiten elkaar prachtig uit.

Dit is, E. te A., slim bedacht
en het helpt - tot op heden - nog ook
om de angst voor het eigen weg moeten
in eigen hoofd te houden.
Er is dus al heel wat gewonnen.

Maar ook liefsten zijn sterveling;
niet zelden neemt Dood hun plaats in.
Heb je daar ook al wat op gevonden,
hoe ik dat geen ramp hoef te vinden?

Want je weet, doodgaan is pas echt erg
voor wie juist met z'n drieën nog was:
Dood, Wie-er-mee-moet en Blijver.

Voor Dood is het maar zichzelf.

Voor Wie-mee-moet is het maar doodgaan.
Maar Blijver is lang heel erg leeg.
Zijn wij er, Dood is er niet.
Is Dood er, ontbreekt het aan ons.

(Vrij naar Epicurus)

Anton Korteweg

DE KUNST VAN DOODGAAN

Als het zover is -zal ik dan eindelijk
weten wat dat is, doodgaan
jezelf verlaten en weten
dat je nooit terugkeert

soms wanneer ik het koraal hoor
Nun komm' der Heiden Heiland
doorstroomt mij een vermoeden van
onontkoombaar verlies —
maar wat geeft het

bij het zien van een uitzicht over bergen
een verte die verdwijnt in zichzelf
kan ik worden bevangen door een huiver
voor de eenzaamheid die mij wacht —
maar wat geeft het

er is wel eens zo'n avond dat over het gras
in de tuin het mooiste licht strijkt
dat er is: laat laag licht
en dat ik denk: dit was het dus
en het komt nooit meer terug —
maar wat geeft het

ik hoop dat dit het is want ik ben bang
dat het anders zal zijn

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

LANDSCHAP

De stadjes, de rivieren en
de zinderende landerijen,
al het bij voorbaat al voorbije
waarmee ik zo verbonden ben.

Dit is het landschap van weleer
dat zich in mijn verlangen etste;
nu zie ik het ten langen leste
vertrouwd als nooit tevoren weer.

Moest alles eerst verloren zijn
voor ik er iets van kon genieten?
Onachterhaalbare verschieten
vanuit het venster van de trein.

Ik kijk in het voorbijgaan om
naar een voorbijgegaan verleden;
de naam van deze kleine steden
klinkt nimmer door de intercom.

Het leven volgt een bitter spoor
langs onverbiddelijke lijnen,
en wat ik aanzag voor het mijne
was niet van mij en ging teloor.

Jean Pierre Rawie

uit: Rawie, Jean Pierre, Onmogelijk geluk, Amsterdam 1992 (Bert
Bakker)

TUKÂ-RÂM

Nu je mijn ziel hebt,
heb ik mijn ik verloren.
Leven is nu geen last,
nu ik zelf in jouw geboren.

Ik ben dood.
Jij hebt hier jouw plek opgericht
eeuwige God,
nu ik van mijn ik afstand doe.

Nun du meine Seele hast,
habe ich mein Ich verloren.
Leben ist nun nicht mehr Last,
da ich mich in dir geboren.

Ich bin tot.
Du hast hier deine Stätte aufgerichtet,
ew'ger Gott,
nun ich auf mein Ich verzichtet.

Aus dem altindischen von Peter Paul Althaus

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht
mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den
großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

DRIE WINTERGEDICHTEN

I

Door godvergeten vermotregend land
van gehucht naar gehucht, hand
in koude hand, dat gevoel hoop ik
met niemand meer te delen. Als
het niet hoeft.

Maar als ik haar nu vond
in het natte gras, of ergens
in het geploegde land, wat

zou ik doen, wat zou ik.

Ik weet wel dat iedereen dood
moet gaan, maar toch zou ik
haar koude mond weer zoenen,
haar lichaam toedekken, haar
haar strelen en weer bang zijn
dat zij wakker werd.

II

Ik had met je door de weiden willen gaan
langs de sloten de bruine pluimen van het riet
maar een dunne zon daalde al over boomkruinen
en boerderijen en ik wist dat ik niet kon
verdragen dat onze schaduwen lang en eenzaam
over de weiden zouden gaan.
Ik ben bang zei je.

Ik had met je door de dorpen willen gaan
door de verlaten middag in de tuinen de straten
naar een café waar de zon voor ons zou spelen
in de vitrage maar ik wist dat ik niet kon
verdragen dat de stilte lang en eenzaam
tussen ons mee zou gaan.
Ik ben bang zei je.

Ik had met je willen slapen, willen gaan
met mijn ogen mijn handen mijn mond als de zon
over het vreemde landschap van je lijf
maar ik wist dat ik niet kon verdragen
dat we een leven lang eenzaam
op zouden staan.
Ik ben bang zei je.

III

Met jou kwam een nog vreemd
verdriet waarop ik een leven
lang gewacht heb.

Het kwam uit je ogen in de mijne
uitje handen onder mijn jas
het kwam en ik liet het.

Eindelijk zag ik dat alles voorbij
zou gaan als deze dag boven l
and dat ik liefheb.

Ik zeg niet dat dat erg is
ik zeg alleen wat ik dacht
te zien

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

ICH WEISS
(1943)

Ich weiß, daß ich bald sterben muß
Es leuchten doch alle Bäume
Nach langersehntem Julikuß -

Fahl werden meine Träume -
Nie dichtete ich einen trüberen Schluß
In den Büchern meiner Reime.

Eine Blume brichst du mir zum Gruß -
Ich liebte sie schon im Keime.
Doch ich weiß, daß ich bald sterben muß.

Mein Odem schwebt über Gottes Fluß -
Ich setze leise meinen Fuß
Auf den Pfad zum ewigen Heime.

Else Lasker-Schüler

GOTT HAT VERBORGEN SEIN GESICHT

Alle Wege haben geführt zum Tod,
alle Wege.
Alle Winde haben geatmet den Verrat,
alle Winde.
Auf allen Schwellen haben böse Hunde gebellt,
auf allen Schwellen.
Alle Wasser haben uns ausgelacht,
alle Wasser.
Alle Nächte sind fett geworden von unseren Schrecken,
alle Nächte.
Und die Himmel waren nackt und leer,
alle Himmel.
Gott hat verborgen sein Gesicht.

Rajzel Zychlinki

Aus dem Jiddischen von Hubert Witt

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

SUR UNE MORTE

Elle était belle, si la Nuit
Qui dort dans la sombre chapelle
Où Michel-Ange a fait son lit,
Immobile, peut être belle.

Elle était bonne, s'il suffit
Qu'en passant la main s'ouvre et donne,
Sans que Dieu n'ait rien vu, rien dit,
Si l'or sans pitié fait l'aumône.

Elle pensait, si le vain bruit
D'une voix douce et cadencée,
Comme le ruisseau qui gémit.
Peut faire croire à la pensée.

Elle priait, si deux beaux yeux,
Tantôt s'attachant à la terre,
Tantôt se levant vers les cieux,
Peuvent s'appeler la prière.

Elle aurait souri, si la fleur
Qui ne s'est point épanouie

Alfred de Musset

AUF EINE TODTE

Ja, sie war schön, wenn man die Nacht
Schön nennen kann in der Kapelle,
Zu deren kalter Marmorpracht
Nie dringen kann des Tages Helle,

Ja, sie war gut, wenn es genügt,
Almosen im Vorübereilen,
Wie es der Zufall eben fügt,
Und ohne Mitleid auszuteilen.

Sie dachte, - wenn wir bei dem Schall,
Der einer weichen Stimm entquollen
Eintönig wie des Bächleins Fall,
Schon an Gedanken glauben sollen.

Sie betete, wenn Beten heißt:
Daß sich zwei schöne Augensterne
Bald niedersenken wie verwaist,
Bald heben zu der Himmelsferne.

Gelächelt hätte sie - wenn Duft
Aus Blumen, die sich nie erschlossen,

Nachdichtung: Otto Baisch

DRIE VOORJAARS GEDICHTEN

I

Deze lente gaat het toch weer
Over jou hoewel ik er langzaamaan
wel moe van ben

moe van regen, wind, flarden
bedrieglijk blauw in de lucht,
vage beloften van het einde
van de kou.

Ik weet wel dat ik toch weer
van je hou, maar moeizaam soms,
met dat doelloze

van vogels die er van lijken
te houden in regen en wind
te blijven rondhangen
boven het land.

II

Ik had het wel eens gezien
zo'n vliezig en zielig kaal
vogeltje, maar wat
weetje er van.

Buiten was het eindelijk lente,
misschien te hevig, misschien had
ik te veel gewild, maar wat
wist ik er van.

Voordat je gezicht zo breekbaar
was dat ik het kon breken
kon ik niet dichterbij zijn
dan ik was.

Het was al onbegrijpelijk dood
en voorbij.

III

Je hebt het vredige landschap verstoord,
het gehucht lag te slapen, je liep er door
en het werd wakker. Meewarige witte gezichten
achter vitrages hebben me stap voor stap
gevolgd, argeloze kinderen me woord voor
woord uitgelachen, hofhonden braken los
in uitzinnig geblaf, vee dat dieper leek
te slapen dan de dood verrees in zwart
lakense pakken en snoof van woede en
de rivier reikte gretig over zijn oevers
naar de dijk waarop ik liep.

Ik had je tegen willen houden
willen schreeuwen blij blij
kom terug, maar toen ik riep
was het een groet, toen ik je greep
was het een gebaar van afscheid,
toen ik je gezicht zocht waren
mijn ogen vochtig en kon ik
een onbeduidend detail aan
de horizon niet loslaten.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

MEIN TAG WAR HEITER, glücklich meine Nacht.
Mir jauchzte stets mein Volk, wenn ich die Leier
Der Dichtkunst schlug. Mein Lied war Lust und Feuer,
Hat manche schone Gluten angefacht.

Noch blüht mein Sommer, dennoch eingebracht
Hab ich die Ernte schon in meine Scheuer-

Und jetzt soll ich verlassen, was so teuer,

So lieb und teuer mir die Welt gemacht!
Der Hand entsinkt das Saitenspiel. In Scherben
Zerbricht das Glas, das ich so fröhlich eben
An meine übermut'gen Lippen presste.

O Gott! wie hässlich bitter ist das Sterben!
O Gott! wie süß und traulich lasst sich leben
In diesem traulich süßen Erdenneste!

Heinrich Heine

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht
mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den
großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

LETZTE WACHE

Wie dunkel sind deine Schläfen
Und deine Hände so schwer,
Bist du schon weit von dannen
Und hörst mich nicht mehr?

Unter dem flackernden Lichte
Bist du so traurig und alt,
Und deine Lippen sind grausam
In ewiger Starre gekrallt.

Morgen schon ist hier das Schweigen,
Und vielleicht in der Luft
Noch das Rascheln der Kränze
Und ein verwesender Duft.

Aber die Nächte werden
Leerer nun, Jahr um Jahr,
Hier, wo dein Haupt lag und leise
Immer dein Atem war.

Georg Heym

NATZWEILER

En daar, buiten het prikkeldraad, het uitzicht,
zeer liefelijk landschap, even vredig
als toen.

Het zou hen aan niets ontbreken, ze zouden
worden neergelegd in dat grazige gras,
worden gevoerd aan die rivier van rust,

daar in de verte. Het zou.

II

Ik speur de vensters af van barakken,
wachttorens, gaskamer.

Alleen de zwarte spiegeling van verte
in de ramen, van vredig landschap,

en daarachter, niemand.

III

De doden zijn zo hevig afwezig, alsof
niet alleen ik, maar ook zij
hier staan

en het landschap hun onzichtbare armen
om mijn schouders slaat.

Ons ontbreekt het aan niets zeggen zij,
wij zijn deze wereld vergeten,

maar het zijn geen armen,
het is landschap.

IV

De vergeelde foto's in de vitrines,
hun door hun schedels aangetaste

gezichten, hun zwarte ogen,

wat zien ze, wat zien ze?
Ik zie hen aan, maar waarom.

Hun gezichten zijn tot de wereld
gaan horen, de wereld
die zwijgt.

V
Dit is het dus, verlatenheid, hier,
verweg in de bergen is de plek
van het afscheid.

Het Lager is pas geverfd, in dat zachte
grijs-groen, die zachte kleur
van de oorlog,

als nieuw is het, alsof er nog niets
is gebeurd, alsof het
nog moet.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

WIE KANN ich die Tote, die Frau nun noch loben?
Sie steht dort in Fremdheit, ist Macht ...
Ins Grab, in ein warmes, gewaltsam gezogen
Von seltener Liebe und Kraft.

Gerundete Brauen, beharrlich: zwei Schwalben -
Die flogen vom Sarg her zu mir:
Zu lang schon hätt man sie dort oben gehalten
Im kalten Stockholmer Quartier.

Die Geige der Väter: der Stolz deiner Sippe -
Ihr Hals gab sein Schönsein dir hin,
Du öffnetest lachend die zierlichen Lippen,

Italisches, russisches Kind.

Dein lastendes Bild will ich immer bewahren,
Du Bärenkind, Wildling, Mignon -
Doch Mühlen im Schnee werden Winter erfahren,
Vereist ist dein Horn, Postillion.

Ossip Mandelstam

Übertragung: Ralph Dutli

ANREDE

Ich bin nur Flamme, Durst und Schrei und Brand.
Durch meiner Seele enge Mulden schießt die Zeit
Wie dunkles Wasser, heftig, rasch und unerkannt.
Auf meinem Leibe brennt das Mal: Vergänglichkeit.

Du aber bist der Spiegel, über dessen Rund
Die großen Bache alles Lebens geh'n,
Und hinter dessen quellend gold'nem Grund
Die toten Dinge schimmernd aufersteh'n.

Mein Bestes glüht und lischt - ein irrer Stern,
Der in den Abgrund blauer Sommernachte fällt
Doch deiner Tage Bild ist hoch und fern,
Ewiges Zeichen, schützend um dein Schicksal hergestellt.

Ernst Stadler

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht
mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den
großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

SEGEN DER NACHT

Ich bin, Geliebte, Gottes schmaler Spiegel,

In den er blickt, eh' er zur Ruhe geht.
Mein Herz ist seines Ringes rotes Siegel,
Das er dem Abend aufprägt, eh' er ganz verweht.
Ich bin, Geliebte, Gottes Silberschale,
Aus der er oft des Schlummers Rotwein trinkt,
Von deren tiefem Grunde wie aus einem Tale
Des bleichen Monds das Lied der Schwermut klingt.
Ich war, Geliebte, Gottes stummer Spiegel.
Nun sing ich in der Ferne leise Lieder
Zur Laute dir, wenn rings die Sterne steigen.
Mein Herz war Gottes abendrotes Siegel.
Nun spricht er zu mir aus der Sterne Schweigen:
»In meinem Garten sehet ihr euch wieder...«

In Theresienstadt geschrieben

Georg Kafka

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

BIJ DE DOOD VAN MIJN VADER

I J'S DOOD

voor mijn moeder

Toen vader J door moeder A
reeds vrijwel dood in bed gevonden
was en zij zijn overschot
niet meer had kunnen wekken
o god o god o god
laat ons niet alleen, wij waren
ziende blind, horende doof
voor uw woord, stof
zijn wij, zie J.

o nachten in Steenwijk
koeien loeien bij gunstige wind

straten van stille klinkers
om kleine grijze tuinen
bolwerken en grachten al
eeuwen rustend in vrede
o god o god o god
in de torentransen huist de satan
spelend met de wijzers van
de grote klok, tijdelijk
zijn wij, zie J.

Toen zaten wij, J's kinderen als toen
met A aan tafel, wij aten
zijn brood, dronken zijn 'drank
vermengd met tranen'
o god o god o god
want A las uit psalm 102:
'ik gelijk een eenzame vogel op
het dak' en verder 'ik verdor
als gras', zie J.

o groene grazige weiden om Steenwijk
er lijkt zo droevig weinig gebeurd
onder de zon als wij als hij
door het landschap rijden
o god o god o god
'op haar legerstede des nachts
zocht A haar zielsbeminde
zocht hem, maar vond
hem niet'.

II IN HUIS VERLOREN

Onze verwekker heeft zijn nageslacht
voorgoed verlaten, mijn broeders H en
J en ik korten de nacht in de zware
fauteuils voor de visite, in de duistere
suite zijner gedachtenis.

Maar god zij dank liet hij een kist
sigaren achter in zijn huis,
de kelder staat vol drank,
wij krijgen kracht naar kruis.

Ik kwam hem, zeg ik, tegen
deze avond, niet echt maar heviger
en vriendelijker dan vroeger, hij
groette haastig, ging zijn eigen
weg, kamers in en uit als wilde
hij nog eenmaal door zijn huis
voor hij het afsloot tegen
de naderende nacht.

Zo leeft en vergaat in woorden, rook
en glas een vader, tastbaar als de as
op onze uitstekende costuums maar
evenzeer verloren onherhaalbaar
is de kindertijd. Here zegen
onze vergetelheid.

III ZIJN JAS

Mijn vader J was nog maar net
gestorven toen mijn moeder A
zijn nieuwe regenjas voorzichtig
van de kapstok nam. Pas eens,
zei ze, hij was er zo trots op.

Daar stond ik dan en voelde
aan de mouwen en bij het sluiten
van de knopen hoe dood hij was
en hoe ver weg mijn jeugd. Oud
en zwak zou ik worden, in deze
plooiën zou mijn huid gaan hangen
om mijn knoken.

IV EEN LANGE WANDELING

Wandelend met B en R mijn kinderen
wordt het weer winter, word ik langzaam
weer ingesponnen in altijd dezelfde
nevelige bosranden, modderige wegen,
het kille schreeuwen van fazanten,
de grond dreunt onder een drietal
fjorden-paarden, melancholie van

licht bevroren boerenkool alom.

Alles verandert maar keert onveranderd terug. Neem de heiligen van deze maanden. Een kind weet dat Sint Maarten met een halve mantel vertrekt, hij komt met een nieuwe terug. Sint Nicolaas is altijd onder ons, al zien wij dat meestal niet. Maria loopt met een nieuwe Jezus toch weer in haar laatste dagen. Onze wereld blijkt gesloten.

Zo komen wij dan ook bij altijd dezelfde bomen, waarin mijn dochters altijd dezelfde takken beklimmen en zwaaiend in de toppen zingen: zie ginds komt de stoomboot, kijk eens hoe hoog wij zijn. En inderdaad zij zijn buiten bereik, als zij vielen, ik zou hen moeten laten vallen.

Wandelend door de schemer terug naar huis bespreken wij de maan en opa's dood. Ze hebben een heel klein beetje te doen met mij, omdat opa mijn vader was. (Hij was het die destijds in gordijnen gehuld, een baard van geplozen touw tot op de knieën, een wiegelende mijter op het hoofd voor mij door het maanlicht sloop)

Wandelend in het duister voel ik hun koude handen, moet ik hun dorre bloemen dragen, hun neuzen snuiten, hun knopen sluiten, hun vader zijn.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

LEBEN EINES MANNES

Gestern fuhr ich Fische fangen,
Heut bin ich zum Wein gegangen,
- Morgen bin ich tot -
Grüne, goldgeschuppte Fische,
Rote Pfützen auf dem Tische,
Rings um weißes Brot.

Gestern ist es Mai gewesen,
Heute wolln wir Verse lesen,
Morgen wolln wir Schweine stechen,
Wurste machen, Apfel brechen,
Pfundweis alle Bettler stopfen
Und auf pralle Bauche klopfen,
- Morgen bin ich tot -
Rosen setzen, Ulmen pflanzen,
Schlittenfahren. Fastnachtstanzen,
Netze flicken, Lauten rühren,
Hauser bauen, Kriege führen,
Frauen nehmen, Kinder zeugen,
Übermorgen Knien beugen,
Übermorgen Knechte lohnen,
Übermorgen Gott versöhnen -
Morgen bin ich tot.

Werner Bergengruen

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht
mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den
großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

LETZTE WORTE

Geliebte, wenn mein Geist geschieden,
so weint mir keine Träne nach;
denn, wo ich weile, dort ist Frieden,
dort leuchtet mir ein ew'ger Tag!

Wo aller Erdengram verschwunden,
soll euer Bild mir nicht vergehn,
und Linderung für eure Wunden,
für euern Schmerz will ich erlehn.

Weht nächtlich seine Seraphsflügel
der Friede übers. Weltenreich,
so denkt nicht mehr an meinen Hügel,
denn von den Sternen grüß ich euch!

Annette von Droste-Hülshoff

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht
mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den
großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

GROEN UITGESLAGEN

Ze zijn er een beetje bij blijven
liggen, die duizenden gedichten over
de oude, beschimmelde dingen. Maar

vanuit de trein weer zulke ontroerende
moestuinen gezien, met peulen, bietjes,
de piepers voor de winterdag, alles in
een groeizaam regent je, het fietsenschuur~
e waar vader achter tegen plast.

Grootmoeder weer begraven. Het mistte
vaag en de zon scheen vaag en er was
niets meer aan te doen, alles was
betaald. Eenmaal gaan we allemaal
werd er gezegd. Om te huilen zo mooi.

In een rivier deze zomer heel grote
gladde groen uitgeslagen rotsblokken
gezien en bevoeld met net zulke prachtige
details als bij jou,
wel van steen natuurlijk.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

ALLES WEL

Laatste woorden van ds Carel Hendrik de Smidt

'en zij zeide: Het is wel.' 2Kon. IV.26

Alles wel, was 't laatste woord
Van zijn stervensspond gehoord.
Moeder, zusters, die daar treuren,
Dat men, om u op te beuren,
U dit woord van hem vertel:
'God zij lof, 't is alles wel.'

Alles wel. Dus sprak in rouw
Sunems zwaar beproefde vrouw.
Alles wel, in stervenssmarte,
Sprak 't geloof ook in zijn harte.
Zij de koortsbrand nog zo fel,
In de ziel is 't alles wel.

Alles wel. De zondenschuld
Die ons nog met. angst vervult,
Nog aan onze vreê komt knagen,
Wist hij voor zich weggedragen.
Wie ook 't schuldgevoel beknel,
Rustig sprak hij: Alles wei.

Alles wel. Schoon in de bloei
Van de eerste lentegroei,
Als een veldbloem afgesneden;
Zonder omzien naar 't verleden,
Willig op zijns Gods bevel,
Lijdzzaam sprak hij: Alles wel.

Alles wel. En 't arbeidsveld,
Waar Gods hand hem had gesteld,
Zag hij aan zijn oog ontzinken:
Maar een beter zag hij blinken,
Én bij 't heilrijk Godsbestel,
Sprak hij dankend: Alles wel.

Alles wel. Ja, waar het licht
Van des Heilands aangezicht
Vriendelijk in de ziel mag schijnen,
Mag de wereld vrij verdwijnen,
Mag men, bij het laatst vaarwel,
Troostrijk roepen: Alles wel.

Door het somber dodendal,
Waar Gods staf haar steunen zal,
Gaaf de ziel de hemel binnen.
Eeuwge vreugd gaat dáár beginnen.
Dat zij dan daarhenen snel,
Blijde zingend: Alles wel.

Alles wel. Geen lijden meer.
Eeuwig bij zijn God en Heer.
In der Engelen reine koren,
Doet zijn stem zich juichend horen
Met het hemels ceterspel.
Nu voor eeuwig: Alles wel.

Alles wel, was 't laatste woord
Van zijn stervensspond' gehoord.
Moeder, zusters, die daar treuren,
Dat men, om u op te beuren,
U nog eens dit woord vertel:
'Alles,' sprak hij, 'alles wel.'

P. Huet (1827-1895)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

ZO GAAT DE WERELD,

Toen zij begraven werd,
Toen was 't als zou zijn hert ,
van smarte breken.
Hij knielde bij het graf
En wilde er niet van af
Daar hielp geen smeken.

En daaglijks keerde hij
Naar 't kerkhof, weende bij
De groene zode,
Waar hij met eigene hand
Een kruis had op geplant
Ter eer der dode.

Een jaar verliep, en nu —
O wis die traan, die u
In de ogen perelt —
Mint hij ene andere vrouw,
en zweert haar eeuwige trouw...
Zo gaat de wereld!

Frans de Cort (1834-1878)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

FLAMINGANTEN-BEGRAFENIS

Zó zullen ze ook mijn lijk begeleiden
naar Het verre kerkhof; zwijgend en ernstig, als
De omstandigheid vereist, geschaard om
De opene groeve, de onverschilligen

Grafmaker aanzien, welke de nummerplaat
Vlug op de kist vasthamert, en naar de vriend
Dan luistren, die, de stem in tranen

Zwemmend, hetzij in gewiekte dichtvorm

Of keurig proze, aan superlatieven rijk,
Des nu voor eeuwig slapenden lof verkondt.
Dan zullen ze, een voor een, een spa vol
Aarde, van mensengebeent doormengeld,

De enge kuil inwerpen —en telkens zal
dat alleraakligst dreunen op 't harde hout...
En eindlijk 't veld des doods verlatend,
Zullen ze zich naar de naaste herberg

Heenspoeden waar bij 't schuimend vocht allengs
De strakke weemoedsplooi van hun aangezicht
Zal weggetoverd worden door een
puntig gezegde op de verzenslijper —

Ex-pedagoog ... misschien door een geestig woord
Mijzelve eens toevallig ontsnapt, of wel
Een juist me naar de mond gezongen
Vrolijk refrein uit mijn eigen liedboek.

Zó is het goed ook. Tranen verlang ik niet.
Ik heb altijd graag medegelachen, nooit
Moedwillig enig stuk gedicht, waar
Iedere strofe ene verse zakdoek

Vereist; en zou ik, dood, u bewegen tot
Smartwaterstorting, ik, die bij leven liefst
Beoogde om uwe mond de glimlach
Weder te roepen of vast te kluisteren?

En zoudt ge zelfs, o vrienden, me heel en gans
Vergeten, mijns u nimmer gedenken, bij
't Aanheffen mijner simpele deunties
Spijts de belofte der fraaie grafreé, —

Alweder goed. Waar haalden we, moesten wij
Verwijlen steeds met onze gepeinzen in
Der doden rijk de moed vandaan, om
't Vluchtige levensgenot te smaken?

Frans de Cort

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DE SCHADUW VAN DE DOOD

Wij zaten neer in 't heidekruid; daar vloog
Een wolk vóór 't zonlicht en een zwarte stip
Streek langs het bos, als waar 't een floers van krip,
De schaduw van een ziel, die henentoog;
Verschrikt schoot ginds een vogel wild omhoog
Van uit de lage kant, een schuwe snip,
Terwijl de donkre schim, als met een tip,
Het heiveld scherend, snel zich voortbewoog;—
Maar hand in hand, toen met zijn schaduwkleed
De brede vorm nabij sloop; zaten wij,
Gedachtig aan het spook, dat hard en wreed
Vaak mensen scheidt, hoe groot hun liefde zij;
Daar vlood het schijnsel heen; het was als gleeed.
De schaduw van de Dood langs ons voorbij.

F.L. Hemkes (1854-1887)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

OP HET KERKHOF

Zij liggen rij aan rij de grijze zerken,
omwonden met een band van dorrend lover;
Gevangen in des winters doffe tover
Slapen de wilgen. en de bleke berken.
En op de koude wind is het als stoof er
Hij mij voorbij met zijn getakte vlerken,
En zoekend waart hij om die droeve merken,

Tellend hun tal, de strenge Levens-rover.
De dode blâren stuiven om de zode,
Waar bloemen groeiden eens en donzen klaver,
Geboren op een graf en daar gestorven. —
Een spade dragend, het gelaat doorkorven
Van rimpels, stqapt een stille dodengraver,
Teken van leven, door de hof der doden.

Jac. van Looy (1855-1930)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

[DOODSLIEDJE] V

Straks zong ik trotse dingen
Van mensen-pracht en -gloed,
Nu kan ik niets meer zingen
Dan dat ik sterven moet.

O, éénmaal nog te wenen!
Als men gestorven is,

Willem Kloos (1859-1938)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DOOD-GAAN

De bomen dorren in het laat seizoen,
En wachten roerloos de nabije winter.
Wat is dat alles stil, doodstil...ik vind er
Mijn eigen leven in, dat heen gaat spoên.

Ach, 'k had zo graag heel, héél veel willen doen,

Wat verzen en wat Liefde, — want wie mint er
Te sterven zonder dees? Maar wie er ook wint er
Ter wereld iets door klagen of door woên?

Ik ga dan stil, tevreden en gedwee,
En neem geen ding uit al dat leven mee
Dan dees gedachte, gonzende in mij om:

Men moet niet van het lieve Dood-zijn ijzen.
De dode bloemen keren niet weerom,
Maar *Ik* zal heerlijk in mijn Vers herrijzen.

Willem Kloos

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

VAN DE DOOD

Ouderwetse bakerpraatjes,
Alles wat men van de dood ons
Wijs wil maken! Onlangs liep ik
Over 't Damplein en ik zag hem.

't Was een heer van middelbare
Leeftijd en van middelgrootte,
Met een open, gladgeschoren,
Niet volstrekt onfraai gelaat.

Niets dus van ontvleesde ribben,
Zwarte, gapende ogenkassen
Rammelende knekelbenen,
Of getande klapperkaken.

Zijn toilet was uiterst keurig,
Naar de laatste franse mode;
Nergens zag men valse plooien,
't Zat hem als aan t lijf geschilderd.

Glimmender dan zijn cilinder
Glom geen tweede. Zijn manchetten
Dekten halverweeg zijn handen,
En zijn boordje was een staand.

Op zijn fattrig zijden dasje
Blonk een fattrig gouden speldje;
Op zijn fraaigepoetste schoenen
Kon geen stofje blijven liggen.

En in plaats der scherpe zeise,
Waar de faam hem mee laat maaien,
Droeg hij in de hand een rotting,
Met een knop die was vernikkeld.

En het uurglas? Ook een sprookje!
Als gewone stervelingen,
Zag hij soms op een horloge,
Mooglijk wel een Waltham Mass.

Niemand zag ik op hem letten,
Doch te scherper hem op velen;
Wie hij ongemerkt kon naadren,
Kreeg een tikje met zijn rotting.

Maaien, dacht ik, of wel tikken,
't Heeft vermoedlijk d'eigen werking;
'k Bleef dus op eerbiedige afstand,
Hij bemerkte het —en lachte.

Zijn gedachte kon ik raden:
'Blijf zoveel ge wilt maar, vriendje,
Uit mijn weg, ik tref ten laatste
Toch u in een steeg, die doodloopt.'

Daar sloop hij opeens een oude
Dikke dame van mijn kennis
Achterna, ik wil roepen,
Maar bedacht toen, dat zij doof was.

Dra verloor ik in de volte
Uit het oog hen; —later hoorde ik,

Dat de dame d'eigen nacht reeds
Stierf, aan koude in 't linkerneusgat.

Bastiaan van Heyningen (1865-1889)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

BIJ EEN DODE

Lief, ik kan niet om hem wenen
Waar hij stil en eenzaam ligt
In het schoon doorzichtig stenen
Masker van zijn aangezicht.
Dat de dingen er om henen
Met zijn bleke toorts belicht.

Lief, ik kan geen tranen vinden
Als mijn hart hem elders peist,
Waar zijn ziel met de beminde
Sterren van de avond rijst
En ons, dagelijks verblinden,
Hoger wegen wijst.

Naar de heemlen van de lage zoden
Stijg' de gouden offervlam!
Wie kan wenen naar de vroeg vergoden
Die de dood ons halen kwam? —.
Tranen, lief, zijn enkel voor de doden
Die het leven nam.

P.C. Boutens (1870-1943)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DOODSSLAAP

Toen rond de snijbaar alles effen pleinde
vóór 't onbegin de laatste reis begon,
stond heel de wereld in een stofje zon
te dansen naar het Onbegonnen einde.

En wijl het lichtje meer en meer verkleinde
met alles wat mijn leven eens ontspon
in lief en leed, vergrootte steeds de bron
van zaligheid die mijne ziel verreinde.

Kom, doodsslaap, vlecht de roodomvlamde kolen
van uw papaverkroon mij om het hoofd,
en dat geen droom mij langer houdt gevangen!

Zoon der vergetelheid, 'k ben God bevolen,
hoe zalig is 't, van alle geest beroofd,
te liggen zonder liefde noch verlangen!

Willem Gijssels (1875-1945)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

UIT: IK

Mijn rechter oog ziet blank; mijn linker zwart.
Ik sta: een toren tussen bei mijne ogen.

Een bloem springt open. En de dag springt open.
Ik-zelf? Verwondring. Doch: geen enkle knal.

Uur: vlerk die verschiet, bliksem. En ... ene roze ·
die naar den avond geurt, o eindelijke dood.

Neen, ik ben blind gelijk een bloed'ge roos
Die lichtend wordt ten avond.

Karel van de Woestijne (1878-1929)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

HET DOODSBED VAN EEN KIND

De aarde is niet uit haar baan gedreven
toen uw hartje stil bleef staan,
de sterren zijn niet uitgegaan
en 't huis is overeind gebleven.

Maar al 't geklaag en dof gesnik,
zelfs onder 't troostend koffiedrinken,
het kon uw stem niet op doen klinken,
noch licht ontstekèn in uw blik.

Gij zult wel nimmermeer ontwaken,
want gij bleef roerloos toen de trap
zo kraakte bij de-stille stap
des mans, die kwam om toe te maken.

Ziet, lieve mensen, 't is volbracht,
Wat gaan wij doen? Wij konden bidden,
dan blijf ik nog wat in uw midden,
gij krijgt toch wel geen slaap vannacht.

En heeft een uwer een ervaren
en hooggeleèrd en vruchtbaar brein:
hij zegge mij of 't waar kan zijn
dat haar de wormen zullen sparen.

Willem Elsschot (1882-1960)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

IK BEN U NA UW STERVEN GAAN BEMINNEN

Gij waart zo ver en schijnt nu zo nabij,
Uw stem 'klinkt van een heldere overzij
En zonder moeite laat uw hart zich winnen.

Van niets vervreemd dan van mijn moede zinnen
Verrijst gij peinzend, ofwel licht en blij,
Alnaar u raakt het vloeiend aards getij;
Haast tastbaar komt uw beeld mijn wereld binnen.

Het water dat ons scheidt is niet meer diep,
In 't morgenlicht kunt ge de bodem zien,
En 'k droom dat gij het spoedig zult doorwaden,
Want mijn voet volgt te langzaam wie mij riep;
Maar als 'k u naadren hoor: o dan misschien
Ben ik al stervend door te veel genade.

H.W.J.M. Keuls (1883-1968)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DE POPULIER

Hij staat in een tuin in de stad,
alleen en verloren en groot,
met wuivende kruin, en 't geruis
der winden door twijg en in blad,
dit lied van verlangen en nood,
is hoorbaar tot diep in het huis.

Ik zie hem des morgens door 't raam
der keuken, bij 't haastig ontbijt.
Zoals men zijn vrouw en zijn kind
begroet, noem ik hem bij zijn naam.
Hij wuift dan als waar' hij verblijd,
die makker, mijn vennoot en vriend.

Nooit merkte ik dat hij was gegroeid,
ik zag hem altijd zoals nu:
eenvoudige boom, die, gezond,
slechts ééns, in het jaar, als hij bloeit,
zo gek doet als koning Ubu
en jong wordt en vriendelijk en blond.

Ik zal eerder doodgaan dan hij
En als ik op 't bed lig en snak
naar licht en naar lucht en — naar wat?
zal hij, onverschillig en blij,
het lied dat de dood in mij brak
nog voortzingen over de stad.

Jan van Nijlen (1884-1965)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

GRAFSCRIFT

Een naamloze in de drom der namelozen,
Aan de gelijken schijnbaar zeer gelijk,
Door geen vervoering stralend uitverkozen
Tot heersen in een onaantastbaar rijk.

Wie van die hem vergaten of verdroegen
Ontwaarden uit hun veilige bestek
De schaduw van twee vleugels, die hem joegen,
De felle klauw in zijn gebogen nek?

En nu, na het begeerde, het ontbeerde,
Na de onrust en het levenslang geduld:
Een steen, door 't groen gebarsten, en verweerde
Letters en cijfers, die de regen vult.

J.C. Bloem (1887-1966)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

IN MEMORIAM PATRIS

Ik stond op een witte heuvel
in een ijskoude wind;
op het besneeuwde kerkhof
ligt er een die de rust niet vindt.
Uit een leven droefgeestig en doelloos
en een sterven zonder troost
is die ziel heengevaren
verschrikt en hopeloos.
Het lichaam is gebleven
verstard in zijne nood,
afkerig van het leven
en niet gereed ten dood;
geminacht door eigen vrezen
wrevelig heengegaan,
van leven niet genezen
en de dood niet toegedaan.
En de ziel uit haar slaap van jaren
opgejaagd en verstoord
vliegt als een blinde vogel
onder witte hemelen voort,
woest en armzalig, omgeven
van schrik en duisternis,
te zoeken waar het leven
en het lijf gebleven is.
De wind in barre vlagen
steekt op en giert langs mij;
de witte hemelen jagen
rakelings voorbij.
En ik herken, aan mijn ogen
deze wind, en aan mijn mond.
En het lichaam wordt, trots en verheven
dat hier de dood hervond.
In de levende aderen het bloed
huivert fier en vrede wordt groot

want wij herkennen ons goed,
dit ben ik; dit de dood.
Een onmetelijk rijk is ontsloten
en een stilte wel bekend,
de vrede en de aanwezigheid
die de ziel in haar zwerven kent.
Ik sta op witte bergen
in deze strenge wind
waar in de verheven eenzaamheid
de ziel haar vriendschap vindt.
Wees gegroet, met gesloten ogen,
nu ik weer met u verblijf,
Gij, die dit leven beëindigd hebt
en gebroken dit ander lijf.
En deze is mijn vader geweest.
Hoe is het dan dat deze mens
van mijn eigen, gelijke stam
dit angstige einde vindt?
De dood nam wie steeds heeft gevreesd
en wie hem kende zij liet.
Vogelen trekken voorbij
en dit is het einde niet.
Ach, allen tezamen wij
sterven, maar leven niet.
Eens helpt de een de ander,
maar in dit leven niet.
Vreemd gaan wij langs elkander.
Vergeef het: vergeet het niet.

J.W.F. Werumeus Buning (1891-1958)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

STERFHUIZEN

Er zijn ook kamers waarin mensen sterven
en huizen die nog slechts bestaan
tot d'allerlaatste baas is heengegaan,

stil, door de achterdeur, en zonder erven

tot zolang blijven de gordijnen dicht
tot op een kier —daar kwijnt die man
tot hij van al die stemmen niet meer leven kan
en voor de aandrang van zijn woning zwicht

dan gaan de ramen open voor één keer
en waaien de gordijnen als een vaan
tot ze met heel de rest tot stof vergaan.
Het is volbracht en het komt nimmer weer.

Joh. C.P. Alberts (1893-1967)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DE JONGGESTORVENE

Gij moest zo vroeg van deze wereld scheiden
Die gij bemindet schoon haar smaad u sloeg,
Van al de dromen die uw jong verblijden.
Nog ongerept en woordloos-in zich droeg.

En toch toen dood u 't koele bed kwam spreiden
Spraaft gij geen woord dat om een troostwoord vroeg, —
Bereid als een-die lang en schoon mocht strijden.
Zeidet gij zacht: 'Weent niet, hèt was genoeg.'

Gij wist: — wij zwerven door dit vreemde leven
Bij vreugdes dag, bij droefheids duistre nacht,
Zoekend het woud waar liefdes klanken beven;

Maar eens vermoeid van aller dingen pracht
Vinden wij wat ons streven is gebléven:
Stiltes vallei daar 't vredig is en zacht.

J.G. Danser (1893-1920)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

GEMIS

Sinds ik je milde ogen missen moet,
hangt om de leegten en de hoeken van
dit huis de stilte van oud linnengoed.
Des avonds dwarlen uit het grijs behang
de bloemen die allengs zijn uitgebloeid
om mijn vergelende herinneringen
en dingen die met jou zijn opgegroeid ...
Ik hoor de waterketel droever zingen.
De terriër die met je heeft gespeeld,
stelt mij zijn onbeantwoordbare vragen,
want hij, nog meer dan ik voelt zich misdeeld.
Hij heeft je muilen in zijn mand gedragen.

Nes Tergast (1896-1974)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

IN MEMORIAM MIJZELF

Door vijanden omringd,
door vrienden in de nood
Geschuwd als aas dat stinkt,
Houd ik mij lachend groot,
Al is mijn ziel verminkt,
Mijn lijf voor driekwart dood.

In 't leven was geen dag
Ooit zonder tegenspoed.
Ik leed kwaad en deed goed;
Dat is een hard gelag.

Nu, in verloren slag,
Strijd ik met starre moed.

Bedekt met sneeuw en ijs,
Getooid door menig lijk
an wie de dwaze reis
Deed naar mijn innerlijk,
Eens vroeg licht als Parijs,
Nu 't poolgebied gelijk.

Ik laat geen gaven na,
Verniel wat ik volbracht;
Ik vraag om geen gena,
Vloek voor-en nageslacht;
Zij liggen waar ik sta,
Lachend de dood verwacht.

Ik deins niet voor de grens,
Nam afscheid van geen mens,
Toch heb ik nog een wens,
Dat men mij na zal geven:
'Het goede 'deed hij slecht,
Beleed het kwaad oprecht,
Hij stierf in het gevecht,
Hij leidde recht en slecht
Een onverdraagzaam leven.'

J. Slauerhoff (1898-1936)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

UITERSTE SECONDE.

Voor Ans

Doodgaan is de kunst om levende beelden
Met evenveel gelatenheid te dulden
Als toen zij nog hu rol in 't leven speelden,

Ons soms verveelden, en nochtans vervulden.

Hier stond ons huis; hier liep zij met de honden;
Hier maakte zij de bruine halsband los;
Hier hebben wij de stinkzwammen gevonden,
Op een beschutte plek in 't sparrenbos.

Doodgaan is niet de aangrijpende gedachte,
Dat zij voortaan alleen die paden gaat, —
want niemand is alleen die af kan wachten,
En niemand treurt die wandelt langs de straat, —

Maar dat dit alles wás een werk'lijkheid,
Die duren zal tot de uiterste seconde;
Dit is de ware wedloop met de tijd:
De halsband los, en zij met de twee honden.

S. Vestdijk (1898-1971)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DE OVERTOCHT

De eenzame zwarte boot
vaart in het holst van de nacht
door een duisternis, woest en groot,
de dood, de dood tegemoet.

ik lig diep in het kreunende ruim,
koud en beangst en alleen
en ik ween om het heldere land,
dat achter de einder verdween
en ik ween om het duistere land,
dat flauw aan de einder verscheen.

die door lief de getroffen is
en door het bloed overmand
die ervoer nog het donkerste niet,

diens leven verging niet voorgoed;
want de uiterste nederlaag
lijdt het hart in de strijd met de dood.

o ! de tocht naar het eeuwig land
door een duisternis somber en groot
in de nooit aflatende angst
dat de dood het einde niet is.

H. Marsman (1899-1940)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

[DE HOLLE MAN]

Ik, kleine slaaf van poëzie en taal,
mij was ter borst de eerste melk al schraal.
Zó droef, zó dun klonk 't moedermonds verhaal,
waar het kanon in doorklonk van Transvaal,
en zó vol tranen was het kleine lied
van bruto verraad en simpel boers verdriet,
dat, wat mij voedde, wood en melk en brood,
dit ál doortrokken was van dood en dood.

Gerard den Brabander (1900-1968)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

WEERZIEN

Ik zie u aan en kán het niet geloven:
Nog zijn uw ogen scheemrig van de dood.
Ook dit is nieuw: uw glimlach en het dove
Gebaar, nu, van uw handen in uw schoot.

Warm komt het middaglicht naar binnen stralen.
Als vroeger zitten wij hier weer tezaâm .
Als vroeger hoor 'k uw stille stem verhalen,
De oude seringengeur waait door het open raam

Alleen —waarom wordt het onstuimig wilde
Slaan van mijn hart zo vreemd beklemd en bang?
Gij ziet mij aan —uw blik is ver gebleven,
En als van een die al naar ander leven
Op weg was en, hier terug, nu in de milde
Lucht van deze aarde niet meer aadmen kan.

Jo Landheer (1900-1986)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

IN DEN BÜCHERN STERBEN

Name, Vorname
Klammer auf
Das Geburtsjahr, Strich, das Todesjahr, aus
Klammer zu.

Nun ist er in den Büchern ein Name, ein Vorname
In Klammern sein Geburts- und Todesjahr.

Gegen Ende der Seite oder etwas weiter unten
Seine Werke, Erscheinungsjahre
Eine kurze, lange Liste.
Wie Vögel im Totenkampf die Buchtitel in euren Händen.

Der Strich zwischen den beiden Klammern
Er bedeutet alles
Seine Hoffnung, seine Angst, seine Tränen, seine Freude
Er bedeutet alles.

Nun ist er in den Büchern
Gefangen durch einen Strich;
Lebt er noch: er kann sich nicht wehren,
Sie können ihn töten.

Çet Necatigil

(Übertragung: Yüksel Pazarka)

VADER, IK ZIE je gezicht weer, jaren
na je dood- bijna een schaduw
in deze ruimte, een schaduw
wit van de hitte - eenzame
steen in de hemel, de zee.
Een romeins veldherenhoofd, kapot
geslagen neus, opengereten mond,
lege oogkassen omhoog naar
de zon, in een woestijn.
Bijna een schreeuw nog om
deze dood.

Vader, je gezicht daar, zo'n
eiland waar nooit iemand
heeft gewoond, waar
nooit iemand komt.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

DAS ZEICHEN

Freunde, dass der Mandelzweig
wieder blüht und treibt,
ist das nicht ein Fingerzeig,
dass die Liebe bleibt.

Dass das Leben nicht verging,
soviel Blut auch schreit,
achtet dieses nicht gering
in der trübsten Zeit.

Tausende zerstampft der Krieg,
eine Welt vergeht.
Doch des Lebens Blütensieg
Leicht im Winde weht.

Freunde, dass der Mandelzweig
sich in Blüten wiegt,
bleibe uns ein Fingerzeig,
wie das Leben siegt.

Schalom Ben-Chorin

uit: Herbst, Hiltrud, Mendlewitsch, Doris (Hrsg), Die Erde spricht
mit Gott. 200 Gedichte aus vielen Kulturen und Epochen zu den
großen und kleinen Fragen des Glaubens, Münster 2017 (Daedalus)

DE GESTORVENE

Zeven maal om de aarde te gaan,
als het zou moeten op handen en voeten;
zeven maal, om die éne te groeten
die daar lachend te wachten zou staan.
Zeven maal om de aarde te gaan.

Zeven maal over de zeeën te gaan,
schraal in de kleren, wat zou het mij deren,
kon uit de dood ik die éne doen keren.
Zeven maal over de zeeën te gaan,
zeven maal, om met zijn tweeën te staan.

Ida Gerhardt (1905-1997)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DE BREUK

Zwerfstenen uit de nacht van welke bruid
wat had ik met hun wet gemeen
hun gevels grendels en gepoetste tronies?
Wat, dan de schelven pijn en schijven wanhoop
Op 't veld dat 's ochtends had gebloeid...
Het klaar houweel van mijn besluit

Vorbij de valse zomers van de dood
juwelen spoelden op mijn morgen aan
geritsel van onsterfelijke vrouwen

waar ik mij nachtdwaars wendde
woei 't donker goud der toekomst
huiverend en van arenden bevrucht.

De schaduw der geboorte
Mijn eenzaamheid als een gevelde vlam.

Pol le Roy (1905-1983)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

EEN DAG ALS ALLE ANDERE

Ontluisterd ligt mijn dageraad
met stapels ruwasfalt van woorden
wat wordt mijn uitgestalde dag?

van mist en moer en mager bos
een zwijgen met asbest behageld

één heldere waterplas misschien
men kan toch zonder spiegel niet
al weet men tot wanhopens toe
dat men in 't oeverriet van nergens
werd uitgewezen in zijn eigen rijk
maar met de jaren duistert dat verdriet

langs de trottoirrand loopt
een ritselend boomblad met me mee
als een kind met de eerste de beste

de weg der engelen is de mijne niet.

Pol le Roy (1905-1983)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

VOORGEVOEL

Als jij er niet meer wezen zal
zullen mijn handen roerloos rusten
en voor mij liggen, slap en smal,
ontzet, ontdaan van alle lusten —
daar jij er niet meer wezen zal.

Als jij er niet meer wezen zal
zullen mijn ogen stuurloos staren
en doven in der leden val.
Ternauwernood een beeld bewaren —
daar jij er niet meer wezen zal.

Als jij er niet meer wezen zal...
De trage gang zal mij weer vangen
der dagen, zonder nut en tal;
en niets en nies om te verlangen,
daar jij er niet meer wezen zal.

Clara Eggink (1906-1991)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DOOD WATER

Mijn vader die opstaat.
Schaduw beweegt met hem mee.
Het lamplicht blijft achter.
De kamerdeur snijdt zijn verdwijnen af.

Ik voel de winternacht rondom
zijn lichaam sluiten. Daarna loopt
hij tegen stilstaand water in.

Ik volg hem nog als hij al lang
in het onzichtbare is opgelost
en moeder eindelijk de koudgeworden schalen
op het dienblad zet.

Ik vouw het tafellaken, een bevlekte vlag,
en leg het weg. Nooit meer zal deze
avond er zijn. Nooit meer zal ik
dood water zo dicht om een mens zien staan.

Maurits Mok (1907-1989)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

WIJ KOMEN TER WERELD

voor F.

Wij komen ter wereld, met rouw, uit de graven;
met rouw, die gepast is, omdat wij nog dood zijn.
Ons lichaam ontstond uit de grond en uit de planten,
om eens te bereiken een veilige haven.

Een veilige haven: de schoot ener moeder,
waar 't woelig verleden, geleidlijk en langzaam,
eindelijk tot rust komt; ik dwaal in mijn vader.
In scheidende stromen voltrekt zich het leven.

Maar keren wij terug tot de plechtige rouwstoet:
De lijkwagen voert, met spannende riemen,
de paarden, rustig, tot vlak voor het sterfhuis.
De vrienden verspreiden zich, achterwaarts lopend.

Het sterfhuis? neen -laat het lééfhuis zijn naam zijn,
want, zij het met smarten, de dode ontwaakt hier,
geneest van zijn kwalen en vindt er zijn krachten,
aanvaardt er in ernst en in wijsheid de toekomst.

De daaglijkse taken, zij eisen hun deel op:
het breken van bruggen, het slopen der steden,
het maken van levende dieren, van vruchten,
en 't werk van penselen en blankmakend schrijfstift.

Verkwikkend is veelal de arbeid en sterkend.
Tóch nuttig, zoals het opvullen van mijnen:
het plaatsen van kolen en stinkende olie
waar ze behoren, diep in de aarde.

Maar 't édelste streven maakt moe en maakt hongrig.
En wat zou er edeler zijn dan het scheppen
van schone gewassen, uit vormloze stoffen,
van runderen, reeën en kleurige hoenders,

van vogels en honderden soorten van vissen;
en honderden soorten van planten en wezens,
die dan op hun beurt de natuur weer verrijken:
de stamloze wortels en stompen van halmen.

Gezeten aan tafel, met helder wit linnen,
baart onze mond, met stijgend genoeg,

vruchten, radijzen, volmaakt reeds van vormen;
maar soms moet het koelende vuur nog van dienst zijn.

De helende kogel, gezocht door geweren,
het trekkende mes, dat wel nimmer gefaald heeft,
verbindt lijf en leven; geen wetenschap is er
die ooit dit geheim een verklaring kon bieden.

Zo vullen de jaren zich met veel voortreflijks,
— en ook met veel lelijks, ik laat dit nu rusten.
Gaandeweg .worden wij steeds meer harmonisch,
wanneer wij bereiken de tijd die men jeugd noemt.

De tijd van de jeugd, de tijd van de schoonheid.
Heldere stemmen, die openlijk roepen.
Blauwe ogen, of donkere ogen.
De tijd van de jeugd, wie zal haar beschrijven.

Voor 't leren vergéten, zorgen de scholen.
Zij brengen de blanke, rustige, plaatsen
in onze gedachten, zij leren ons lachen,
en eenzame spelen, eenvoudig bedreven.

Wij worden steeds kleiner,
wij varen henen,
Achter ons blijft een verlaten vlakke.

Jan Hanlo (1912-1969)
uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DOOD

Ik bevond mij in een zaal
waarvan de muren
steeds verder wegweken
tot ze onzichtbaar werden.
Hoog uit de hemel
daalde een figuur halfweg

naar mij af.
Hij riep iets dat ik niet kon verstaan.
Zeker de here Jezus, dacht ik,
ik ben dood.
Dode familieleden kwamen me feliciteren.
Verveling was alom.
Het was een vreselijke geschiedenis.

Eli Scheen (1914-1982)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

THANATOPSIS

—Blik in de Dood—

Aan hem die; in de liefde der Natuur,
haar innig wezen binnendringt, hem spreekt ze e
en tale menigvoud. Is hij verheugd,
een stem heeft zij vol blijdschap, en een glimlach
welsprekend in diens heerlijkheid; en in
zijn vale mijmeringen glijdt ze met
een milde en helende meewarigheid,
die, onbespeurd, al 't zuur ervan hem wegstreelt.

Wen op uw geest als meeldauw de gedachte
van 't laatste bitter uur zinkt, en het schrikbeeld
des kouden doodstrijds en der lijkwâ -'t beeld
van 't ademloze donkere in de grafkuil
u huivren doet en 't stijvend harte vastklampt,
ga heen dan in het open veld —en luister
naar 'tgeen Natuur u preekt: uit alles stijgt
—uit aarde en water, uit het diep der lucht—
haar stem. Een weinig dagen nog, en dan
zal de allesziende zon u niet meer zien
in uren loop. Noch in de koele grond,
waar men uw koude hulsel wenend neerleî,
in zee noch lucht zijt ge als persoon te vinden;

en de aarde, die u voedde, zal uw groei —
opdat gij weer tot aarde keeret, vergen;
en, vrij dan van persoonlijk bestaan,
zal uw zelfstandigheid voor eeuwig zijn
in de eeuwige elementen opgeslorpt.
Gij zult een broeder zijn der dode rots
en van de kleiklomp, door de ploeg doorsneên
des op u gaanden landmans. De eikenboom
zal met zijn wortelen uw lijk doorboren.

Alléén doch niet zult ge u verwijdren
tot uwe eeuwge rustplaats, —en geen grootser bed
ware u te vinden. Neder zult gij liggen
met patriarchen uit de voortijd, —vorsten
en machtigen der aarde, -wijze, goede
een eedle denkers uit vervlogene eeuwen,
verzameld alle in 't zelf de heerlijk graf.
De rotsgeribde, aloude heuvelen,
de peinzend-stil terneergestreckte dalen,
de eerwaarde wouden en de stromen, statig
heenwandeland, de beken klagend in
de groengelaafde weide, —en rond dat alles
des ouden oceanes dromende
woestijn, —ziedaar de sierselen der tombe
des mensen. En de zon en de planeten,
met heel 't ontelbaar hemelleger, schouwen ··
terneer op 't vreedzaam rijk der Dood doorheen
de stille loop der eeuwen.

Wat de aardbol
betreedt, is maar een handvol bij de hoop
die sluimert in zijn boezem. Grijp de vlerken
des winds en vlieg naar de Afrikaanse zanden,
of dwaal door de eindeloze wouden van
de Oregon, die nimmer klank hoort dan
zijn eigen golfgebruis, —dáár heerst de Dood.
Miljoenen legden in die woestenijen,
van als de vlucht der tijden aanvang nam,
zich neer ten laatsten slaap: —dáár heerst de Dood.

Zó rust ook gij eens. Dan, wat scheelt het u
of bij uw heengaan u geen levend mens
bemerkt, geen vriend u mist zelfs? Al wat aâmt

zal delen in uw lot. Wel, zijt gij heen,
zal nog de vreugde lachen, zal de kommer
gebogen henenstropelen, en elk
zijn lieve schimmen achtervolgen, —elk
toch werpt eens van zijn schoudren lust en last,
en maakt zijn bed bij 't uwe. In 't henenglijden
des langen sleeps der eeuwen, zullen één
voor één de kinderen der mensen —deze
in 's levens groene lente en gene in 't goud
des zomers, moeder, maagd en kind en grijsaard,
zal één voor één gelegd zijn aan uw zijde
door hen, die volgen zullen op hun beurt.

Leef zó dat, als gij, opgeroepen
om u bij de grote karavaan te voegen
die heentijgt naar 't heimzinnig rijk waar elk
zijn plaats neemt in de stille hal der Dood,
gij als de slaaf niet wezet, die men 's avonds
naar zijne kerker zweept, -maar ondersteund,
gesterkt door vast betrouwen, daal ten grave
gelijk een pelgrim die zich wikklend in
zijn mantel, sluimrend zinkt in lieve dromen.

Eugeen van Oye (1840-1926)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

BALLADE VAN DE ZEVEN DODEN

Zeven hengelaars met een auto verdronken bij Purmerend

De dood als een otter wild heeft er zeven de moord gebeten
Die te vissen waren gegaan in de streek van Purmerend.
Geen mens kent zijn lot en zijn end;
Zij vloekten hun mond vol water en stierven onbekend.
Zeven vissers van liefhebberij, uit Amsterdam kwamen zij,
Toen men woensdagnacht ging dreggen
Kwam men dra de waarheid te weten,

Een hand stak door het gebroken raam,
Die had nog voor zeven te zeggen:
Een mens kan de dood vergeten
Maar hij staat achter ieder raam,
Klaar voor u!

Er was geen van de zeven die dacht
Dat die nacht was zijn laatste nacht,
Zeven hengels staken de treeplank af,
Om vis te vangen, dat werd hun graf,
De dood, die grote hengelaar,
Ving er zeven achter elkaar.
God vergeve mij, maar ik wil zeggen,
De Dood, die weet in te leggen. _
Aan de kade te Purmerend
Zat hij die niemand kent,
Zonder.snoer en dobber en aas,
Klaar voor u!

Een vis die sterft slaat zijn staart,
Zij sloegen elkaar met de vuist
En zij stierven door elkaar
Als een zak met een zoodje baars
Zo zag men die zeven vissers
Toen zij werden opgehaald,
Dat zag menigeen daar nog juist:
Dan de dood is niets gewissers,
Een wagen met levend aas
Zo smeed hij hen te water.
God alleen heeft solaaas,
Klaar voor u! '

En toen zij werden begraven
Was de dag heet en dor als geen.
Rondom hun diepe graven
kwamen drieduizend mensen bijeen;
Met rode ogen en tranen
stonden zij in het mul zand
om de doden af te wachten,
met een zakdoek in hun hand.
Maar van iedere zeven tranen
waren er zes voor hun eigen lot,

Want bij ieder graf denkt een mens aan God,
Klaar voor u!

De lijken stonken door de kist,
Want de dood is hard en wreed.
God geve dat geen van de drieduizend
deze zeven doden vergeet.
De dood is een visser van geweld;
dat heeft hij weer zeven maal verteld;
Maar wat is een mens in zijn graf?
Een niets, als hij niet een nieuw zaad is
in drieduizend harde harten.
Waarom klopten die daar zolang saam?
De dood staat achter ieder raam,
Klaar voor u!

Heer Christus, het raam van een oude Buick
is maar een dun glas, en daarachter zit ik
en ik zie de weg naar de dood.
Daar staan zoveel bomen, en iedere sloot
en ieder water is diep genoeg om te maken
dat ik stik.
Het leven is maar een vinger lang
en wie te vissen gaat
Weet voortaan weer dat op iedere bocht
De dood te vissen staat.
En ik vraag geen tijd of geen medelij,
maar ik vraag een dood dichterbij u dan zij,
Klaar voor mij!

J.W.F. Werumeus Buning (1891-1958)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

WAS DANN?
(ca. 1930)

Wo wird es bleiben,

Was mit dem letzten Hauch entweicht?
Wie Winde werden wir treiben -
Vielleicht!

Werden wir reinigend wehen?
Und kennen jedes Menschen Gesicht.
Und jeder darf durch uns gehen,
Erkennt aber uns nicht.

Wir werden drohen und mahnen
Als Sturm,
Und lenken die Wetterfahnen
Auf jedem Turm.

Ach, sehen wir die dann wieder,
Die vor uns gestorben sind?
Wir, dann ungreifbarer Wind?
Richten wir auf und nieder
Die andern, die nach uns leben?

Wie weit wohl Gottes Gnade reicht.
Uns alles zu vergeben?
Vielleicht? Vielleicht!

Joachim Ringelnatz

WEER IS HET NACHT

Weer is het nacht, verzonken klokken luiden,
een gore wolk hangt om de scherpe maan.
Het kerkhof droomt, waar oleanders staan,
en zerken om de graven aan te duiden.

De spanning stijgt. De wijzerplaten slaan.
De klokken durven niet meer goed te luiden.
Er stroomt een grote luwte door het Zuiden,
het is het uur dat graven open gaan.

De deksels klappen van de stenen kisten.
De doden stappen er ontredderd uit.

Ze hebben mos en huislook op hun schedels.

Iets onnavolgbaar droefs en ook iets edels
spreekt mee uit de afwezigheid van huid.
Hun blikken missen iets, waar wij van wisten.

Max de Jong (1917-1951)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

IK ZAG MIJN VADER

Ik zag mijn vader dood toen ik al dertig jaar
geworden was, toch gaf het mij een harde schok:
wij waren altijd goede vrienden van elkaar,
maar toen hij daar zo lag en met zijn lippen trok

alsof hij snauwen ging —iets.wat hij haast nooit deed
terwijl hij leefde —leek hij op een dode hond
die, voor hij stierf, nog grimmig in het leven beet,
vertwijfelend omdat hij daarna niets meer vond.

Hij had iets onvoltooids, doordat men zijn gebit
had weggenomen toen hij langzaam lag te stikken:
meer embryo dan hond, zo lag mijn vader dood. ,

Soms denk ik, als ik droom of vaag te staren zit,
dat ik moet schrijven hoe zijn aanblik mij deed schrikken,
maar dat gelukt maar half: ik geef mij niet graag bloot.

A. Marja (1917-1964)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

RECREATIE

Twee keer per jaar
reden wij naar het kerkhof;
op het 4e graf, 3e rij links van de ingang
mocht ik bloemen zetten
in een groene zinken vaas
terwijl mijn vader knielde op een bankje
waar hij eerst zijn zakdoek overheen had gelegd

de wandeling tussen de graven
duurde vaak meer dan een uur,
mijn vader bracht bezoeken
aan oude kennissen
en besprak met de tuinbaas
de verdere verfraaiing van het graf,
de een voelde meer voor een treurwilg
de ander voor een rozenboom

in het café tegenover het kerkhof
(er stonden houten spuwbakken
vol nat zand, uitgekauwde
pruimen en sigarepeuken)
gingen wij daarna iets drinken
—koud bruin bier uit kruikjes—
en ook dat duurde meestal een uur
want de dood maakt dorstig.

Bert Voeten (1918-1992)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

AFSCHEID

Het bos dat ik niet meer zie
is het bos dat ik in de aarde
van mijn geheugen bewaarde

met varens tot aan de knie.

Ik blijf wel de schoolknaap die
in schuilhoeken van geblaarte
onmetelijk moed vergaarde
en longen vol poëzie.

Ik ben om het even wie
maar ik adem mijn eigen aarde.

Anton van Wilderode (1918-1998)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DERTIG SECONDEN VOOR JE HART STILVIEL
Sprak je, dacht je, en waar sterf je nu;
Waar zwerft
Het onomschrijfbaar dat je nu bent?

Welke agonie leeft nu stom
In je dode tong en long en lip?
Je wil ons horen,
Je wil ons zien.

Ik neem je bijna koude hand.
Als je me voelt, ben ik ijs
Tegen het ijs van je eenzaamheid.

Ben Cami (1920)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DE DOOD VAN DE GIRAFFEN

1

Er zijn hier drie giraffen tegelijk gestorven.
Zij stonden in een betrekkelijk klein, maar zeer hoog hok.
Opeens begonnen hun benen te trillen.
De draden van staal erbinnen waren aangevreten
door roest en de subtiele gewrichten van de knieën kraakten.
De draden zoemden verschrikkelijk,
(de rompen zakten omver.
Op hun zij liggend
hoopten zij nog dat alles een vergissing was
en probeerden zij hun benen op te lichten,
maar hun hoeven kletterden machteloos neer.
Toen trok het op naar hun hijgende, weerloze buiken.
De huid van hun rompen voelde al aan als leer
terwijl het roest steeg naar hun gezichten.
Zij zagen het met grote bange ogen
in de nekken van de anderen hoger komen
en voelden —onder en boven elkaar gelegen —
de dood van die vrienden.
Het was vergeefs dat zij aan de anderen dachten.
Hun koppen werden achter elkaar nog eenmaal opgericht.
Zij gaven bij het vallen een doffe dreun: een, twee, drie.
Het was stil.
De tien barokke engelen, met een glimlach van was
als getuigen aanwezig,
bewogen zich niet.

2

De dode giraffen zongen in koor:
Zie, wij zijn het doodgaan vergeten.
Als een grote, ronde, gele maan zetelde het in onze benen,
het steeg lucide, werd bleker en scheen
verblindend binnen onze ogen.
Onze kinderen dromen en wij zijn dood,
de dood is een eeuwig waken.
Wij zouden zo gaarne te ruste gaan,
zo gaarne slapen.

3

De doden leven nog in ons.

Wij horen de dode honden in ons blaffen, de dode insekten gonzen,
de dode vogels zingen.

Nu leven de dode giraffen in ons hun hooghartig bestaan
ingekeerd verder.

Wij voelen ze bewegen; hun fragiele poten en hun lieve nekken,
en het deert ons niet. Zij zijn welkom, wij hebben plaats genoeg,
wij ontvangen ze graag, die zachte, trotse personen.

Maar de levenden sterven met de stervenden,
zij sterven in talloze bedden,

en het is bijna ondragelijk om dood te zijn in dat ontzaglijk
'doodzijn,

om te verrotten in dat subtiele vlees,

om te zijn uitgewist in die tedere ogen,

om te zijn weggeruimd in dat drievoudig graf.

Alfred Kossman (1922-1998)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

ICH BEGINNE ZU SPRECHEN VOM TOD
(1922)

I

Ich beginne zu sprechen vom Tod

Viele Irrglauben sind verbreitet

Aber wenn man den Wunsch von der Furcht abscheidet

Kommt uns die erste Ahnung von dem, was uns droht

Die Welt gewinnt, wer das vergißt:

Daß der Tod ein halber Atemzug ist

2

Denn das ist kein Atemzug

Den zu tun noch uns dann verbleibt

Und das ist nicht das Genug

Sondern es ist das Zuwenig, was uns den Angstschweiß austreibt

Weise ist, wer darin irrt
Und meint, daß er sterbend fertig wird

3
Die Dinge sind, wie sie sind
Ein Gaumen ist immer ein Gaumen, ein Daumen ein Daumen
Aber deinem japsenden Gaumen
Langt nicht ein Wirbelwind

Dein Hals ist angesägt und leck
Dein Atem pfeift aus dem Spalt hinweg

4
Dieses wächserne Grubenlicht
Diese steifen Finger auf deinen Leinen
Die Esser um dich mit dem kalten Weinen
Glaub nicht, du merkst sie nicht

Was da um dich steht und da so weint
Das war der Mensch, das war dein Feind

5
Du kannst ihn nicht fressen mehr
Deine Zähne sind lang wie Rechen
Aber die werden die Nacht noch brechen
Also bleibt dir von nun an der Magen leer

Bertold Brecht

BLAUW VERS

Ik schrijf een vers in 't felste avondblauw,
Met enkel ogen, die verwijtend kijken,
Om met een liefde harten te verrijken,
De blauwste ogen van de bleekste vrouw.

De maan, toerist in een verbleekte rouw,
Is wachter van tienduizend kinderlijken.
Hij telt zijn kind'ren in de buitenwijken
En neemt mij en passant in ogenschouw.

Hoe kan ik dromen in een dodensluimer?
Want als ik dood ben lig ik buiten naakt
En heeft de ziel het, lang gekluisterd, ruimer.

En als de winter dan de velden raakt;
Komt op 't verborgen graf een sneeuwopruimer.
Die bij de zerk één wintermorgen waakt.

H.P.G. de Wringer (1924-1987)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

MEIN STERBELIED:

„Bin welk und mürbe -
Mir ist, als ob ich stürbe -
Ja, gestorben bin.“

Entblättert ist mein Sinn -
Das Licht meiner Augen trübe.

Der Himmel meiner Liebe
Sank in die Grube,
In mein steiles Kinn.

Es blühen in meiner Stube
Deine Lieblingsblumen zwischen Immergrün
Und meinem Rosmarin.

Doch alle beglückenden Farben
Seit meines Lebens Anbeginn
Aus meinem Leben entfliehn,

Die mich ganz bunt umwarben -
Starben...

Um mit dem Wolkenbild
In die Himmlischkeit zu ziehn.

Else Lasker-Schüler

VOOR WAT HOORT WAT

Een kind vraagt nooit
waarom, waartoe het toch
op aarde werd geworpen.

Daarom en niet omdat
het hulpeloos zou zijn
verzorgen wij het trouw,

vereren het als god.
Tot het de dood ontdekt
en een der onzen wordt.

J. Eijkelboom (1926)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

NON OMNIS MORIAR

Soms, als een distel door dik asfalt,
barst er een regel poëzie
de taal van alle mensen in.

Zo werd de Dapperstraat een plek
van hoge adel en duurt de Mei

al meer dan honderd jaar.

Zo wijs ik soms mijn kleine zoon
des avonds op een fonkelend verschijnsel

en roep: O Venus, felle star.

Hij corrigeert mij wel, maar geeft
het later toch misschien weer door.
Het lijkt zo'n magere troost,

te bedenken dat lang na je dood
een jonge vrouw een woord van jou
nog op de tong kan nemen.

Het is ook wel een weelderig genoeg,
niet geheel dood te hoeven.

J. Eijkelboom (1926)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

EN DE MOLM?

Ook in de molm zit nu de molm, ook
in de aarde, ook
in het water, ook
in de lucht.

(Geluidloos de malende molens van de molm.)

Daarom: stoor de slachtoffers niet, staar hen niet
zo aan. Zo blijven ze dodelijk
gespaard van alle vragen en wordt hun hoogste
verlangen, vredig te mogen ontslapen,
vervuld.

Zwoeler waren de lelies nooit,
koeler waren de banden nooit,
van ik tot voorwerp mens
van jij tot voorwerp ik.

Daarom schrijf ik een onbekend woord, gericht
aan niemand in dat onbeschreven boek,
en zie: het boek klapt dicht
en radbraakt het woord.

Zo wordt ook ons lot gevierendeeld,
ons sterven voorgekauwd.

Marcel van Maele (1931)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

IK ZOCHT DE UITERSTEN, EN VAN HET VERDRIET

Ik zocht de uitersten, en van het verdriet
En van een korte naam geschreven op vuile ruiten
Van vele huizen sloot ik de verrotte luiken, nu, vandaag
En vanaf hun vergeten beloften en iedere judaskus
Waarmede ik verkocht werd. Alles verging, voor haar
Voor mij. Niet onze spijt, niet ons gevoel.
Niet het naderend gezoem van de bijen.
De twijfel drukte, maar dwars door de tijd
Zal ergens, iemand zich iemand herinneren.

Terwijl zij achterblijft en onherkenbaar achter glas
Jarenlang de wanhoop aan de wandelaars onttrekt
En het verleden aan vele vrome vrouwen.
Mijn woord zal worden, mijn woord zal zijn:
Pijn in de vertekening van de pijn, en onrust
In ons ongeloof, ons onontkoombaar oponthoud.
Eenmalig, maar misschien even eenzaam als voordien
Stervend, terwijl ik me als een vreemde beweeg
In een wereld die eens de mijne was,
Stervend, zoals tekens telkens vervagen
Zal ook ik de tijd bestaren en tussen de plooiën
Van het laatste laken, met afluivende handen voelen
Hoe de herinneringen krimpen, uiteindelijk en fataal.
Van alle dingen zal ik het verval vergeten, langzamerhand
Toegevend aan al de nachtelijke namen
Die ik ooit verzong voor mijn achterdocht en mijn liefde.

Hugues C. Pernath (1931-1975)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

DE OUDE VADER

Nog houdt hij het landschap stevig vast,
hoewel zijn hand reeds lichtjes beeft
van schaamte voor de naderende dood
en voor al die stilte die erop volgt.
Wie stelt er paal en perk aan zoveel gras?

Zijn beeld vloeit open in de spiegel.
Alles wat ooit gelogen was,
een logboek vol, wordt langzaam wit.
Hij morst nog een beetje waarheid
over de rand van zijn aarzelen.

Zijn gedachten zinken verder weg,
zo verdiept hij zich in duisternis,
een verdwaalde wandelaar in de tijd.
Hij loopt voorbij de begraafplaats
en denkt verstrooid: de aarde gaapt.

Willem M. Roggeman (1935)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de 19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten, Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

IN MEMORIAM

Ik droomde dat je naast me lag vannacht.
Je was al ziek. Je zei: tot in mijn merg
ben ik van dood. Vind je het erg
dat je niet in me kunt? Hou me maar zacht

tegen je aan. Ik zei: je was zo wit

en moe toen ik je zag en dan onzicht-
baar in een kist waar ik het pad af ging,
de regen en het dorp in. Wachtend gras

lag naast de kuil in zoden opgetast.
Hoe ben je dan weer hier. Je zei: ik wou
nog doen wat ik waarom had nagelaten:
praten met je in bed hoe levens praten
Maar wat ik nu ben heeft geen taal bij jou.

Er was geen lamp. Hoe ik je dan toch zag.
'k Viel in de droom in slaap. Je hield me vast.
Koud bleef de kamer tot ver in de dag.

Willem van Toorn (1935)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

KLAGE

Uns ist kein Sein vergönnt. Wir sind nur Strom,
Wir fließen willig allen Formen ein:
Dem Tag, der Nacht, der Höhle und dem Dom,
Wir gehn hindurch, uns treibt der Durst nach Sein.

So füllen Form um Form wir ohne Rast,
Und keine wird zur Heimat uns, zum Glück, zur Not,
Stets sind wir unterwegs, stets sind wir Gast,
Uns ruft nicht Feld noch Pflug, uns wächst kein Brot.

Wir wissen nicht, wie Gott es mit uns meint,
Er spielt mit uns, dem Ton in seiner Hand,
Der stumm und bildsam ist, nicht lacht noch weint,
Der wohl geknetet wird, doch nie gebrannt.

Einmal zu Stein erstarren! Einmal dauern!
Danach ist unsre Sehnsucht ewig rege,
Und bleibt doch ewig nur ein banges Schauern,

Und wird doch nie zur Rast auf unsrem Wege.

Hermann Hesse

BLOEMETJES LATER

Mooie bloemen, mooie dood
gesneden bloemen, nog even
leven, nog even langdurig
geduldig gedragen verkleuren.

Altijd, dat is wat ze altijd
zegt. Ze denkt daar bij aan
niets bijzonders, niet aan
afscheid, iets vers of nabij.

Nee, morgen liggen de weiden
misschien met omgevallen
gras, misschien met bloemen
bedekt. Zo is het altijd:

anders. En ze heeft het
geweten, steeds beter, steeds
vaker, hoe alles hetzelfde
zal blijven, later.

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

LANDSCHAP MET DODE MUIS

Zo'n dood gebeurt —neem onvergetelijke
zonsondergangen in het dunste blauw
van winter, voor een ogenblik aanschouw
hun roden, violetten, die bezwijken

als uit geboomte duisternis, een uil
zichtbaar onhoorbaar neerglijdt en zich spreiden
vleugels tot vrees waaraan een prooi zal lijden:
noem onverzettelijk mooi klauw en kuil.

Een dood geschiedt, geschiedenis wil sterven;
geeft dat ons zijn afzienbaar is een zin?—
onvoorzien derven van de lust te leven,

zonder besef van schoonheid, weet van scherven
zonder geluk gerust: een dier gaat in
vertrouwen heen, het sterft, hier ergens, even.

C.O. Jellema (1936-2003)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

GEDICHT VOOR X.V.

Ik spreek eveneens van de dood

alsof een engel elke nacht
mijn hartslag telt en een patience legt,

alsof de ochtendkus van de geliefde
niet in leven uitmond
maar mijn lippen als terloops
de dood aanzegt,

alsof het leven soms geen opzien
baart, zich niet herneemt, verkwikt
door geuren, klanken, beelden
die mij wenken op een wandeling
langs opgeschoren hagen in een uitgestorven straat —
alsof er soms geen lijsters zijn
die de onthutste katten
krijsend uit de groenvoorziening jagen.

Ik spreek eveneens van de dood

alsof er iemand is die mij
het beeldloos niets, het zwart van mijn verdwijning
levensgroot voor ogen houdt,

alsof ik niet besluiten moet te leven —
tegen beter weten in
dat gras, die bloem, dat laatste bed
radiatoren toch maar in te zaaien
en de boom te snoeien die zijn bladeren
volgens plan ontvouwt;
alsof er ooit een zeis komt
die geen sterveling zal maaien.

Ik spreek eveneens van de dood

alsof mijn zinnen erbij winnen zouden
als de levensgeesten wijken,

alsof de dood een compagnon is voor het leven
die ons pas ontvangt
zodra we sprekend op hem lijken.

H.C. Ten Berge (1938)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

HET KERKHOF

Ik zoek de rust
van een kist,
van een lange, houten kist,
in een hoekje van een kerkhof
waar geen tuinman komt,
waar m'n botten stil verrotten
en de tijd verstomt;
zonder drank en sigaretten

met wat maden en een mol,
zonder werk om op te letten,
'k maak m'n eigen kist wel vol.

En jij, kom nooit langs m'n zerk,
want m'n vlees was zwak,
maar m'n botten zijn vast sterk.
En de kans bestaat,
dat dan het deksel opengaat,
en dan zal ik weer vergeten,
dat ik rust zocht in een kist.

Ik zoek de rust
van een kist,
van een dorre, houten kist,
waar ik stil kan overdenken
wat ik hier niet kan,
met een paar ogen die verdrogen
in m'n hersen pan;
zonder ooit te hoeven eten,
zonder lach en zonder traan
en gerust te kunnen wezen,
'k hou dit nachthemd altijd aan.

En jij, kom nooit langs m'n graf,
want zonder dat je 't weet,
word je m'n grootste straf,
want dan kan het heel goed,
dat ik gewoon naar boven moet,
en dan zal ik weer vergeten,
dat ik rust zocht in een kist.

Ik zoek de rust
van een kist
van een sob're, houten kist,
onder een spotvogel die in een treurwilg
feuilles mortes zingt,
z'n neus gesloten met z'n poten,
omdat het lijk nog stinkt;
zonder oorlog, zonder vrede,
zonder moraal, zonder moreel,
met m'n. afgefallen leden

en m'n tanden in m'n keel.

En jij, kom jij ooit in nood,
dan heb je me nog altijd,
ook al ben ik dood,
want omdat jij het bent,
staat in m'n testament,
dat je de rotzooi mag verkopen
aan een medische student.

Jaap Fischer (1938)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

BEGRAFENIS

Ik mag vandaag niet vloeken en dat valt mij
zwaar. Ook het binnenhouden van de tranen.
Wat staan mijn ogen raar. Welke kleren trek
ik aan? De hemelsblauwe blouse, de zwarte rok?

Sneeuwstorm verwacht. Heerlijk: laat het jagen.
In de aarde sneeuwt het niet. Ik zal vragen
niet te lachen als ik huil. Mijn moeder hoor ik
roepen in de kist: god heeft zich goed vergist.

Marieke Jonkman (1939)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

LA MORT DES ARTISTES

Combien faut-il de fois secouer mes grelots
Et baiser ton front bas, morne Caricature?

Pour piquer dans le but, de mystique nature,
Combien, ô mon carquois, perdre javelots?

Nous userons notre âme en de subtils complots,
Et nous démolirons mainte lourde armature,
Avant de contempler la grande Créature
Dont l'inferral désir nous remplit de sanglots

Il en est qui jamais n'ont connu leur Idole,
Et ces sculpteurs damnés et marqués d'un affront,
Qui vont se martelant la poitrine et le front,

N'ont qu'un espoir, étrange et sombre Capitoile!
C'est que la Mort, planant comme un soleil nouveau,
Fera s'épanouir les fleurs de leur cerveau!

Charles Baudelaire

DER TOD DER KÜNSTLER

Wie lange werd ich fröstelnd beben müssen
Und, spottgestalt! die flache stirn dir küssen,
Wie viele pfeile fliehn aus meinen köchern
Die mystisch ferne scheibe zu durchlöchern?

Wir zehren unsre kraft in spitzen plänen,
Wir werden manche harte wehr zerhauen
Eh wir die große kreatur beschauen –
Ihr höllisches gelüst erzwingt uns tränen.

So manche fanden niemals ihr Idol,
verwünschte bildner die die schande geißelt
Und deren hand dir haupt und busen meißelt

Mit einer hoffnung, düstres kapitol,
Daß einst der Tod, ein neues tag-gestirn,
Die blumen sprießen läßt in ihrem hirrn.

Übertragung: Stefan George

STILLEVEN

Welke hand heeft de dingen neergezet.
De boeken dicht. Het konijn al lang dood
als je afgaat op wat de schedel zegt.
Vanwaar de druiven. Oester open en bloot.
Flessen zonder teken of etiket.

Wat lag hierachter, dat een strenge wet
moest verdonkeremanen voor een oog
op zoek naar wat mogelijk nog bewoog
voordat het beeld werd ingevuld, daarnet?

Landschap. Het waait. Gras golft onder je voet.
Water laat zich niet stilhouden. De. bomen
buigen zich naar hun schaduwen. Dwars over
het dansend licht beweeg je naar mij toe.

Willem van Toorn (1935)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

HET WAS EEN GRAUWE

Het was een grauwe en een gure,
een dag waarop ik sterfelijk
moet zijn geweest als nooit tevoren,
maar ik had geen last van de gedachte
aan de dood —en een gedachte,
dat was alles wat het was, de dood.

Ik herinner me nog goed hoeveel beter
ik me voelde opgewassen
tegen de verliederlijking
die zeker in een zanger of een dichter

aan een half woord al genoeg heeft;
het bederf dat ons in stand houdt.

Je wordt gauw te oud geacht
om volwassen te worden,
nu de geest al generaties plaatsmaakt
voor zoveel gezond verstand,
dat een mens, een wonder zijns ondanks,
van de *no-nonsense* aan het malen slaat.

Hans Verhagen (1939)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

MENSCHLICHES ELENDE

Was sind wir Menschen doch! Ein Wohnhaus grimmer Schmerzen,
Ein Ball des falschen Glücks, ein Irrlicht dieser Zeit,
Ein Schauplatz herber Angst, besetzt mit scharfem Leid,
Ein bald verschmelzter Schnee und abgebrannte Kerzen.

Dies Leben fleucht davon wie ein Geschwätz und Scherzen.
Die vor uns abgelegt des schwachen Leibes Kleid
Und in das Totenbuch der großen Sterblichkeit
Längst eingeschrieben sind, sind uns aus Sinn und Herzen.

Gleich wie ein eitel Traum leicht aus der Acht hinfällt
Und wie ein Strom verscheußt, den keine Macht aufhält,
So muß auch unser Nam, Lob, Ehr und Ruhm verschwinden.

Was itzund Atem holt, muß mit der Luft entfliehn,
Was nach uns kommen wird, wird uns ins Grab nachziehn.
Was sag ich? Wir vergehn wie Rauch vor starken Winden.

Andreas Gryphius

DOOD

Dood. Heb geen angst. Talm niet
voor mijn deur. Kom binnen.
Lees mijn boeken. In negen van de tien
kom je voor. Je bent geen onbekende.

Hou mij niet voor de gek met kwalen
waarvan niemand de namen durft te noemen.
Leg mij niet in een bed tussen kwijlende
kinderen die van ouderdom niet weten wat ze zeggen.
Klop mij geen geld uit de zak
voor nutteloze uren in chique klinieken.
Veeg je voeten en wees welkom .

Eddy van Vliet (1942-2002)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

INSCHRIFT AUF EINEM NICHT ABGEHOLTEN GRABSTEIN
(ca. 1927)

Wandrer, wenn du vorbeikommst
Wisse:
Ich war glücklich
Meine Unternehmungen waren fruchtbar
Meine Freunde treu
Meine Gedanken angenehm
Was ich tat, war besonnen
Am Ende habe ich nicht widerrufen
Wegen einer Kleinigkeit
Habe ich nie mein Urteil geändert.

Da ich noch nicht tot bin
Wage ich nichts zu sagen als:

Mein Leben war schwer, aber
Ich klage nicht

Auch habe ich etwas aufzuweisen
Was mein Leben rentiert hat
Sorge dich nicht um mich, ich selber
Verachte die Unglücklichen
Aber schon, als ich schrieb
Was du hier liest
Gab es nichts mehr, was mich noch treffen konnte.

Bertold Brecht

IN MEMORIAM

ik zie hem voor mijn ogen staan
alsof hij nooit is weggeweest
ik zie hem voor mij in de geest
alsof hij nooit is weggegaan

wanneer zal ik weer bij je zijn
zoals we ooit samen zaten
alles om ons heen vergaten
in regen en in zonneschijn

zullen we weer samenkomen
om het lot het lot te laten
onverstoorbaar verder praten
en in rijkdom eeuwig dromen

Arie Visser (1944-1997)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

A MEMORY OF WHITENESS

Lief lichaam, het leeft niet
het is niet dood, het ruikt

naar eau de cologne, zoiets
als jenever maar onschuldig.

We zijn weer bevroren van-
nacht, we hadden geen kans
om warm te worden. Sneeuw
huilt weer.

Hulpeloos stap voor stap
Witte, nooit snijdende sporen
van een sleetje, van ooit
een beetje bij elkaar horen.

The memory of whiteness.
Daar moet ik het ergst
om lachen, om de hoop
iets te zullen vergeten.
'no whiteness (lost) is so white as the memory of whiteness'

(W.C. Williams, The Descent)

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

KLEIN STERBELIED

So still ich bin,
All Blut rinnt hin.

Wie weich umher.
Nichts weiß ich mehr.

Mein Herz noch klein;
Starb leis an Pein.

War blau und fromm!
O Himmel, komm.

Ein tiefer Schall -
Nacht überall.

Else Lasker-Schüler

INEENS

Ineens was ik het vermogen
om warmte vast te houden
verloren. Nu de kinderen
het huis uit zijn, snoof ik,
ja ja. Ik kroop onder steeds
meer dekens. De kachel
loeide. De warmste van ons
tweeën kon mij niet meer
verhitten. Ik rilde en
huiverde alsof ik oog
in oog stond met de dood.

Wat ook zo was. De dood
en ik stonden op een dijk.
Tussen ons was niets dan
een aanzienlijke afstand.

Anna Enquist (1945)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

AN SICH SELBST

Mir grauet vor mir selbst; mir zittern alle Glieder,
Wenn ich die Lipp und Nas und beider Augen Kluft,
Die blind vom Wachen sind, des Atems schwere Luft
Betracht und die nun schon erstorbnen Augen-Lider.

Die Zunge, schwarz vom Brand, fällt mit den Worten nieder
Und lallt ich weiß nicht was; die müde Seele ruft
Dem großen Tröster zu; das Fleisch ruft nach der Gruft;
Die Ärzte lassen mich; die Schmerzen kommen wieder.

Mein Körper ist nicht mehr als Adern, Fell und Bein.
Das Sitzen ist mein Tod, das Liegen meine Pein.
Die Schenkel haben selbst nun Träger wohl vonnöten.

Was ist der hohe Ruhm, und Jugend, Ehr und Kunst?
Wenn diese Stunde kommt, wird alles Rauch und Dunst,
Und eine Not muß uns mit allem Vorsatz töten.

Andreas Gryphius

BIJ HET STERFBED VAN MIJN OVERGROOTVADER

Mijn overgrootvader is dood; ik ben tien;
moet langs een laan met bomen naar hem toe,
na het eten, laat nog, ik ben zo moe
dat ik om heel verkeerde redenen grien.

Mijn janken wordt voor heus verdriet versleten
en even later is het ook wel echt,
als ik de oude zie, al afgelegd,
weet ik wat ik liever niet had geweten.

Dat hij mijlenver van zee moest doodgaan
onder bomen, komt mij nog als het ergste voor;
zo kan ik hem niet laten gaan.

Ik weet haar liggen, groot en wit als ivoor,
in de kast naast het bed, links achteraan:
heel voorzichtig houd ik de schelp aan zijn oor

Bart Plouvier (1951)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

L'ÉPITAPHE

J'ai vécu dans ces temps et depuis mille années
Je suis mort
. Je vivais, non déchu mais traqué.
Toute noblesse humaine étant emprisonnée
J'étais libre parmi les esclaves masqués.

J'ai vécu dans ces temps et pourtant j'étais libre.
Je regardais le fleuve et la terre et le ciel
Tourner autour de moi, garder leur équilibre
Et les saisons fournir leurs oiseaux et leur miel.

Vous qui vivez qu'avez-vous fait de ces fortunes?
Regrettez-vous les temps où je me débattais?
Avez-vous cultivé pour des moissons communes?
Avez-vous enrichi la ville où j'habitais?

Vivants, ne craignez rien de moi, car je suis mort.
Rien ne survit de mon esprit ni de mon corps.

Robert Desnos

EPITAPH

Ich bin der Tote, der durch jene Zeiten schritt.
Vor tausend Jahren. Aufrecht und gejagt.
Das Menschliche, von Mauern war's umragt.
Vermummte Sklaven rings - ich lebte mit.

In jenen Zeiten lebt ich - lebt ich frei.
Mein Auge sah die Erde, es sah zum Himmel auf,
ich sah, wie alles kreiste, ich sah den Wasserlauf.
Die Blüte gab den Honig, der Vogel zog vorbei.

Mit alledem, ihr Menschen, was fingt ihr damit an?
Die Zeit, in der ich's schwer hatt', tragt ihr sie noch im Sinn?

Sät ihr die Saat gemeinsam und erntet jedermann?
Ist sie durch euch jetzt schöner, die Stadt, aus der ich bin?

Ihr Lebenden, ich leb nicht, ihr braucht nicht bang zu sein.
Mein Leib, er lebt nicht weiter, mein Geist nicht, nichts, was mein.

Übertragung: Paul Celan

MAAK MIJN MOEDER

Maak van mijn moeder een sneeuwende tuin om te
planten.

Witte jasmijn en de theeroos wordt wit.
Voller geluid komt vanuit binnenkanten,
Zoals de vrucht in de pit.

Maak van mijn moeder twee kameleons zonder ogen:
Groen gokte hij en hij streelde haar buik,
Die zij dieprood naar hem toe had gebogen,
Waarna iets mooiers .ontluikt.

Maak van mijn moeder een lichtkathedraal in een kistje.
Open het elke ochtend en hoor
Hoe zich daarbinnen een meerstemmig misje
Opent om wat het verloor.

Maak van mijn moeder hetzelfde maar ijzeren meisje.
Brenghaar met krachtige vuistslagen groot;
Brenghaar wat troost of een slim toverwijsje,
Want in dit lijf gaat zij dood.

Ramsey Nasr (1974)

uit: Komrij, Gerrit, - Gerrit Komrij's Nederlandse poëzie van de
19de tot en met de 21ste eeuw in 2000 en enige gedichten,
Amsterdam 2004 (Uitgeverij Bert Bakker)

PORTRET

I

Hoe langer het duurt, hoe langer
je liefhebt, maar wat heb je
lief, het verandert
steeds meer in steeds meer
zichzelf, zozeer in zichzelf
dat het sterft.

Zo alleen zul je worden met liefde
als met een landschap
dat langzaam verwintert,
steeds meer in steeds meer
die ene ets.

In je gezicht nog het gezicht
dat voelt hoe warm adem is
voor het afkoelt tot mist.

In je hand nog de hand die vertelt
dat je er bent, tot hij zich
terugtrekt in je hand

II

Nu het daar ligt, zo in zichzelf
gekeerd, zo zichtbaar,
ik weet wel, je bent dat niet mee
maar wat moet ik,
het ligt daar en
ik heb het lief,

lief nu, als een landschap in de winter
als het zich eindelijk laat zien
in die laatste ets
van zichzelf, wat weg moest
is weg.

In je gezicht geen gezicht meer, het is
wit als gras ergens daar buiten
ingeslapen en bevroren met mist.

En de hand die vertelde dat je er was
is verdwenen in de hand die daar
ligt, en dat niet meer is

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)

DE L'ÉLECTION DE SON SEPULCHRE

Antres, & vous fontaines
De ces roches hautaines
Qui tombez contre-bas
D'vn glissant pas:

Et vous forests & ondes
Par ces prez vagabondes,
Et vous riués & bois
Oyez ma vois.

Quand le ciel & mon heure
Iugeront que ie meure,
Rauy du beau seiour
Du commun iour,

Je defens qu'on ne rompe
Le marbre pour la pompe
De vouloir mon tombeau
Bastir plus beau:

Mais bien ie veux qu'vn arbre
M'ombrage en lieu d'vn marbre,
Arbre qui soit couuert
Tousiours de vert.

Pierre de Ronsard

WIE ICH MIR MEIN GRAB WÜNSCHE

Ihr Grotten, Quellen ihr,
Die aus dem Felsrevier
Hinstürzt unverwandt,
Ein gleitend Band,

Ihr Wälder, Bachgerinn
Durch grüne Wiesen hin,
Ihr Ufer, Haine dort,
Vernehmt mein Wort.

Will es die Schicksalsstund,
Daß ich nun geh zugrund,
Und wird genommen mir
Was schön war hier,

Soll nimmermehr es sein,
Daß man aus Marmorstein
Voll übertriebner Pracht
Ein Grab nur macht.

Ein Baum soll mich allein
Beschatten statt dem Stein,
Mit seiner Blätter Kleid,
Grün alle Zeit.

Übertragung: Max Rieple

BALLADE IN DER STUNDE DER ENTMUTIGUNG (1920)

I
Meine Jahre sind um und um.
Habe nichts gelernt, bin dumm.
Muß jetzt sterben, habe keine Religion
Bruder, gib mir Schnaps oder hilf mir davon?

Wasch dir dein Gesicht, wenn dir die Hand befleckt!
Mußt halt bitten, daß Moder und Kalk es verdeckt!
Es wird alles verbraucht und abgenutzt allhie
Aber meine blatternhätige Seele, wie versteck ich sie?

3

So mich einer sieht in meinem Leichenhemd
Den bitte ich heut, daß er mir die Haare in die Augen kämmt
Er kann sich ja bekreuzen, doch wenn er erbleicht vor mir
So kann er erbleichen vor einem jeden Tier.

Bertold Brecht

STAMMBUCHBLATT FÜR EINEN UNBEKANNTEN

Es erschreckt uns,
Unser Retter, der Tod. Sanft kommt er
Leis im Gewölke des Schlafs,

Aber er bleibt fürchterlich, und wir sehen nur
Nieder ins Grab, ob er gleich uns zur Vollendung
Führt aus Hüllen der Nacht hinüber
In der Erkenntnisse Land.

Friedrich Hölderlin

DE DOOD

Hij verschrikt ons,
onze redder, de dood. Zacht komt hij,
stil in de wolken van de slaap.

Maar verschrikkelijk blijft hij en wij kunnen niets
neerzien in het graf of hij ons snel ter voleinding
uit de diepten van de nacht geleidt
naar het land der bevestiging.

vertaling Gabriël Smit

uit: Smit Gabriël, Ternauwernood. Verzen, Utrecht Brussel 1952
(Het Spectrum)

NACH DEM TOD

Wir starben und erwarteten vom Tod einiges.
In einer großen Leere wurde das Geheimnis gelöst.
Unmöglich, sich an dieses Lied nicht zu erinnern,
Ein Stück Himmel, das Zweigbündel, die Vogelfeder,
Das Leben war etwas Vertrautes für uns.

Nun keine Nachricht mehr aus dieser Welt;
Keiner mehr sucht und fragt nach uns.
So finster ist unsere Nacht,
Daß es einerlei ist, ob wir ein Fenster haben oder nicht;
Kein Spiegelbild mehr haben wir im Flußwasser.

Hit Sitki Taranci

(Übertragung: Yüksel Pazarkya)

AAN HET GRENSLAND

I

Je kijkt over het land de ontelbaarste keer
in je leven naar waar het ophoudt

je zegt tegen ons dit is het grensland
het laatst van de aarde hier om ons heen

je zou willen weten wat voorbij daar is
voorbij het steeds maar weer zichtbare zelfde

je zoekt in de schimmige einder naar iets als
een gezicht maar van wat of van waar

je denkt aan je jeugd aan 1 Korintiërs 13
nu kijken we nog in een wazige spiegel

maar straks staan we oog in oog

II

Je kijkt in je hoofd en daar ligt het land
waar je vandaan komt en nooit meer naar terugkeert

je ziet de psalm uit je jeugd met de weiden
de waatren het vee - ja dit is het grensland

daarachter moet zijn wat er was voor je er zelf was
het onzichtbaarste het vroeger dan vroegste

je verlangt naar een wat naar een waar
iets misschien iets dat je nooit hebt begrepen

je leest bij Pessoa: het is vreemder dan alles
wat vreemd is dat de dingen werkelijk zijn

wat ze lijken te zijn en dat er niets
valt te begrijpen

III

Je kijkt over het land en je noemt het
het grensland maar dit land heeft geen naam

je denkt dat het land daar voor jou bedoeld is
maar je weet het is voor niemand bedoeld

je wilt dat dit land er altijd al was
er altijd zal zijn maar er is geen altijd

je weet het toeval heeft je gemaakt en breekt je
ergens weer af waar en wanneer in dit land

je leest: dit uitzicht is het geval
en: het geheim van de wereld is het zichtbare

niet het onzichtbare

1. Citaat 1 Korintiërs 13: nieuwe bijbelvertaling 2004.
2. Citaat Pessoa: Alberto Caeiro, De hoeder van Kudden, gedicht XXXIX. In Fernando Pessoa, Gedichten, De Arbeiderspers, Amsterdam, 1978.
3. 'dit uitzicht is het geval': Tonnus Oosterhoff. Uit: 'Ook de schapen dachten na', De Bezige Bij, Amsterdam, 2000.
4. 'het geheim van de wereld is het zichtbare, niet het onzichtbare': mijn vertaling van The mystery of the world is the visible, not the invisible. Oscar Wilde.
5. Deze gedichten zijn opgedragen aan Gwij en Agnes Mandelinck

Rutger Kopland

uit: Kopland, Rutger, Verzamelde gedichten, Amsterdam 2007
(Uitgeverij G.A. van Oorschot)
